

મુસ્લીમ બીરાદરો અને ખાસકરી અમારા મુખન
ભાઈઓના દીની બાબતના પછાતપણાના
લીધે નેક રસ્તાની હિદાયત સારું

કુરઆન શરીફ, હદીસ અને ફીકહ વિષય
કિતાબોના આધારથી બનાવેલ

ઇસ્લામી અહકામ.

આ દીની રીસાલાને દરેક ભાઈ વાંચે વંચાવે અને
અમલ કરે એજ એની કીમત છે.

આખરેસ્તાના રૂબાબની હાજરીએ એક મુખન ભાઈના ખરબચો
છપાવેલો આ રીસાલો નીચેના સંનામે પોસ્ત ખરબચો
આનાની દીકરી મોકલવાથી મુફત મોકલી આપવામાં આવેલો

— છપાવી પ્રગટ કરનાર અને મળવાલું ટેકું —

મુન્શી હકીમ પીરમોહમદ.

૭૦ મુસ્લામીન મસ્જિદ પાસે, મુંબઈ, નં. ૭.

સને ૧૩૪૮ હીજરી.

આ રિસાલો ઇસ્લામી અહકામ પાચધુની પર આવેલા
ધી શરીફ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં મોહમ્મદ શરીફ છાપ્યો
અને મુન્શી હામીદ પીરમહમ્મદ મુરઘાગીરન
મસ્જિદ પાસે મુબઇ, નં. ૭ થી પ્રસિદ્ધ કર્યો.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૫૩૮૧ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ઈસ્લામી ઇતિહાસ

વિષય ૫૭:૪

આ દીની રીસાલાની
બેઅદબી થવા
દેવી નહી.

મુસ્લીમ બીરાદરો અને ખાસકરી અમારા મુમન
ભાઈઓના દીની બાબતના પછાતપણાના
લીધે નેક રસ્તાની હિદાયત સારૂ
કુરઆન શરીફ, હદીસ અને ફીકહ વીગેરે
કિતાબોના આધારથી બનાવેલ

ઇસ્લામી અહકામ.

આ દીની રીસાલાને દરેક ભાઈ વાંચે વંચાવે અને
અમલ કરે એજ એની કીમત છે.

આખેરતના સવાબની હસ્તગત એક મુમન ભાઈના ખર્ચથી
છપાવેલો આ રીસાલો નીચેના સરનામે પોસ્ટ ખર્ચ બે
આનાની દીકીટ મોકલવાથી મુફત મોકલી આપવામાં આવશે.

— છપાવી પ્રગટ કરનાર અને મળવાનું ઠેકાણું —

મુન્શી હામીદાલીમ. પીરમોહમ્મદ.

૩૦ મુરબાગીરન મસ્જિદ પાસે, મુંબઈ, નં. ૬.

સને ૧૩૪૮ હીજરી.

કુરઆન અને હદીસ.

હ૦ પીર મશાયખ (રહે.)એ પોતે લખેલ હદીસોની કિતાબમાં હ૦ પયગમ્બર (સલ.)ની એક હદીસ ટાંકી મોમિન કોમને ગુમરાહીથી બચવા માટે કુરઆન અને હદીસોપર અમલ કરવા ખાસ તાકીદ કીધી છે જે અહીં રજુ કરીએ છીએ.

માલિક બિન અનસ રઝીઅલ્લાહ અન્હો કહીએ,
એ હદીસ હંચ કેહને નખીજી લહીએ.
સો કરમુદા અપને નખીજી હો કેરા,
સો ઔર લી અસ્હાબોં સુનીયા સવેરા.
વે સુન સુન ઓનુને યાદ રાખે બયાના.
વે હદીસ રે આખી જીં નખીજી કેહના.
કહયા નખીજીને મેં છોડીયાં દો ચીઝાં તમુ માંહા,
તો ગુમરાહ તમંના હોંગે નાંહા.
સો જખતક ઓસ્સુ અંગ મારો* રે તમંના,
કે હુજજત ઓસકી તમુ રાખો રે મંના.
વે અક્ષાહ કેરી કિતાબ એક કુરઆન રે બનો,
અને હદીસાં નખીજી દુજી રે માનો.
એ ખાતિમ નખીને હદીસ રે આખી,
સો મુમન સુન સુન સહી રે રાખી.
સુન હદીસાં નખીજી દિલ માંહે લીજે,
અને કુરઆનકે બયાન સુન સહી અંત દીજે.
તો ગુમરાહ ના હોવે મોમિનકા તંના,
એ સુન સુન સહીકર રાખો રે મંના.
રે તુહી

દો ચીઝાં ઐસી જગમાં, સહી લાઓ ઇમાન રે,
સહી લાઓ ઇમાન;
હદીસાં ખાતિમ નખીજી, અને રખ કેરા કુરઆન રે,
અને રખ કેરા કુરઆન.
(પીર મશાયખ રેહ૦)

ઇસ્લામી અહકામનું સાંકળીયું.

પાનું.

દીખાચો.

૧—૪ આ રિસાલો યાને ઇસ્લામી અહકામ પ્રગટ કરવાનું કારણ અને ખીજી વિગતો સાથે પીર મશાયખ સાહેબની ક્રીતાબોનું બયાન.

૧

ઇદમની ફઝીલત.

૧—૨ ઇદમે દીનની ફઝીલત.

૨—૩ મર્યા પછી જરી સવાબ મળવાના કામ.

૩—૪ ઇદમે દીન આખેરત મળવાના કામ સાફજ પઢવું જોઇએ.

૪—૫ કયામતની નીશાનીઓમાંથી એક આ છે કે જાહીલ લોકો આલીમોની જગ્યાએ જાહીલોને આગેવાન બનાવશે.

૫—૭ કેટલાક લોકો કહે છે કે ઇદમેદીન પઢવાથી દુનિયામાં ઇજ્જત થતી નથી

૭—૮ ઇદમ કેટલું પઢવું જોઇએ.

૮—૯ પેઢા થવાથી મરવા સુધી અને મરવા બાદના પણ ફેસલા શરીઅતે મોહમદીમાં બતાવેલ છે.

૯—૧૦ ઇસ્લામથી ખીલાફ હુકમ કરવાની નોકરી હલાલ થઇ શકતી નથી.

૧૦—૧૧ ગુનાહના કામપર મદદ કરવી પૈસા લીધા વગર પણ હરામ છે તો પૈસા લઇને તો બમણો ગુનોહ થશે.

૧૦—૧૧ ગુજરાતી અને ઇંગ્રેજી શીખવું કેવું છે.

૧૧—૧૨ કેટલાક ઇંગ્રેજી બણેલા બટકતા ફરે છે તેમને કોઇ પુછતું પણ નથી.

૧૨—૧૩ ઇસ્લામ ઉપર કાયમ રહેવાનો એકજ રસ્તો છે.

૧૩—૧૪ કુરઆનને સમજો અને તેના ઉપર અમલ કરો, પછવાડે મત નાંખીદો.

૧૪—૧૬ દિનના રાસ્તા ઉપર ચાલવાવાળાને શેતાન ખીવરાવે છે તે વિષે હૃદય પીર મશાયખ રહે૦ શું ફરમાવે છે.

૧૬—૧૭ પીર મશાયખ રહે૦ ફરમાવે છે કે બધી હકીકત દીનની કુરઆનમાં છે.

૧૭

ખુદસો શિક્ક.

૧૭—૧૮ તાજીઓ એટલે જરી બનાવવી કેવી છે ?

૧૮—૨૦ જાનહારની તસવીર એટલે છપી બનાવવામાં શું ગુનોહ છે.

૨૦—૨૧ મોહરમમાં મરસીયા પઢવા અને સોગ કરવું હરામ છે.

૨૦—૨૧ ગાવું બજાવવું, રેશમ પહેરવું અને દારૂ પીવું, આગલા લોકોને ખુરૂં કહેવું આ વાતો જ્યારે થશે તે વખતે શું શું અજાબ થશે.

- ૨૧—૦ મસજીદમાં તાજીબો બનાવી શિક્કના ગુનાહથી મસજીદને નાપાક ન કરો
 ૨૧-૨૨ બાળા પીરની પુજામાં કેટલા શિક્કના ગુનાહ થાય છે.
 ૨૨—૦ હાજર પીરના બીછાણાની થતી પુજા.
 ૨૨-૨૩ ગામ મેતે પીરના ઉરૂસમાં શિક્ક અને બીદઅતો.
 ૨૩-૨૪ ગુનાહના કામમાં મા બાપની તાબેદારી ન કરવી જોઇએ
 ૨૪-૨૫ કયામતના દહાડે ખોટા આગેવાનો પોતાના તાબેદારોથી બેઝાર થશે
 અને બન્ને જહન્નમમાં રહેશે.
 ૨૫-૨૬ શિક્ક કરનારની બખશીશ હુરગીજ નથી અને તેના સાથે તેનો કોઇ
 અમલ પણ કબુલ થશે નહિ.
 ૨૬-૨૮ પીર મશાયખ સાહેબની કીતાબથી શિક્ક બાબત ખુલાસો.

૨૯

નમાઝ અને જમાઅત.

- ૨૯-૩૦ નમાઝ ઇસ્લામનું રૂકુન છે તેનો ઇન્કાર કરનાર કાફીર છે.
 ૩૦—૦ નમાઝની ફજીલત.
 ૩૧-૩૨ સાત વરસના બચ્ચાને નમાઝ પઢવાનો હુકમ કરે જ્યારે દશ વરસનો
 થાય તો મારીને પઢાવો.
 ૩૨-૩૩ કયામતના દહાડે બેનમાઝી પ્રીરચોન, હામાન અને કાફરના સાથે રહેશે.
 ૩૩—૦ બેનમાઝીને કેદ કરવો જોઇએ એટલા સુધી કે નમાઝ પઢવા લાગે.
 ૩૩—૦ કયામતના દહાડે પહેલાં નમાઝ માટે પુછવામાં આવશે.
 ૩૩-૩૪ પીરોએ બેનમાઝીયોના સાથે કેવો વરતાવ કરવો જોઇએ.
 ૩૪—૦ નમાઝ જમાઅતથી પઢવાની ફજીલત અને તેના ફાયદાઓ.
 ૩૪-૩૫ જમાઅતથી નમાઝ પઢવું વાજીબના લગભગ છે.
 ૩૫—૦ હજરત રસુલુલ્લાહ (સલ૦)એ જમાઅતથી નમાઝ ન પઢવાવાળાના ઘરને
 બાળવા લાયક ફરમાવ્યું છે.
 ૩૫—૦ ફજર અને ઇશાની જમાઅતમાં આવવું મુનાફીક ઉપર બહુ ભારી છે.
 ૩૫-૩૬ એકલો નમાઝ પઢવાથી જમાઅતના સાથે પઢવામાં સતાવીસ ભાગનો
 વધુ સવાબ છે.

૩૭

ઝકાત.

- ૩૭—૦ ઝકાત પણુ ઇસ્લામનો અગરદસ્ત સ્થંભ છે.
 ૩૭-૩૮ જે માલમાં ઝકાત રહી જાય, તે માલને બરખાદ કરી દે છે.
 ૩૮—૦ માલની મહોબત ખુદાથી દુર કરે છે.
 ૩૮—૦ કાફર માલની મહોબતથી જમીનમાં ધસી ગયો.
 ૩૮-૩૯ ઝકાત ન આપવાનો અઝાબ.

- ૩૯—૦ ઝકાત ન આપેલો માલ સાંપ થઇ ગળાનો હાર બની તેને કસશે.
 ૪૦-૪૧ ઝકાત ન આપેલો માલ ગરમ કરી કપાળ પાંસળી અને પીઠમાં તેનાથી કામ દેવામાં આવશે.
 ૪૧—૦ ગરીબોની ગરકતથીજ માલદારને રીઝક મળે છે.
 ૪૧-૪૨ ઝકાત રોકવાથી વરસાદ પણ રોકાય છે પરંતુ જનાવરોના કારણેજ વરસે છે

૪૩

રોઝાનું ખયાન.

- ૪૩—૦ રોઝાની ફર્જીઅત.
 ૪૩-૪૪ આગલી ઉમ્મતોના રોઝામાં હમારા રોઝા કરતાં સખતાઇ બહુ હતી.
 ૪૪—૦ ખીમાર વગેરે ઉઝરવાળાઓને પણ રમઝાનનો અદબ કરવો જોઇએ.
 ૪૪—૦ રમઝાનના દિવસે કોઇ મુસલમાન થાય તો તે બાકી દિવસે ખાય પીએ નહીં
 ૪૪—૦ જે રમઝાનનું રોઝું ન રાખે તેને કેદ કરવો અને તેના સાથે હલકાઈને વરતાવ કરવો જોઇએ.
 ૪૪-૪૫ આજ કાલના કેટલાક પીરો રોઝા ન રાખનારને કંઈ કહેતા નથી તેમ પોતે પણ રાખતા નથી.
 ૪૫—૦ ક્યામતના દહાડે દરેક આગેવાનને પોતાના તાબેના લોકોના અમલો બાબત પુછવામાં આવશે.
 ૪૫—૦ રોઝાની ફઝીલત.
 ૪૫-૪૬ રોઝદારના મોંઢાની વાસ અહ્લાહતઆલાના નજદીક કરતુરીથી પણ વધુ છે.

૪૭

હજનું ખયાન.

- ૪૭—૦ હજની ફર્જીઅત.
 ૪૭-૪૮ ઈમાન વગર હજ કબુલ થશે નહિં.
 ૪૮—૦ માલ સાંજે છે સવારે નથી અને સવારે છે સાંજે નથી.
 ૪૮-૫૦ મોત વખત હજ ન કરનારનો પછતાવો.
 ૫૦—૦ હયાતી અને તંદુરસ્તીની ખૈરાત, અને ખીમારી અને મર્યા પછીની ખૈરાતમાં મોટો તફાવત છે.
 ૫૦—૦ હજ, નમાઝ અને રોઝું વગેરે રહી ગયું હોય તો મરતા વખત વસીયત કરવી જોઇએ.
 ૫૧—૦ બચ્ચાઓની શાદી અને વેપારમાં રોકાયેલો માલ હજને રોકી શકે નહિં
 ૫૧-૫૨ ખાવીંદ અથવા મેહુરમના સાથ વગર ઓરતોને હજ કરવા જવું મના છે.
 ૫૨—૦ હજ ઇસ્લામનો રૂકન છે તેની ફઝીલત.
 ૫૨-૫૩ હાજીને પોતાના ઘેર પહોંચવા પહેલાની ફઝીલત.

૫૩—૦ હજ ફરજ થવા છતાં જે માણસ હજ ન કરે તે યહુદી અથવા નસરાની થઈ મરે તો નવાઈ જેવું નથી.

૫૩-૫૪ હજ કરી આવનાર હાજી તરફથી દાઅવતની રસમ.

૫૫

નિકાહ તથા સાદુ.

૫૫—૦ નિકાહની ફજીલત.

૫૫-૫૬ નિકાહથી રીઝક વધે છે અને ઝીનાથી રીઝક ઘટે છે.

૫૬-૫૭ લાલચી બાપનો નિકાહ કરાવેલ દુરૂસ્ત નથી.

૫૭—૦ છોકરીનો બાપ છોકરીના કારણે જમાઈથી કોઈ માલ લે તો હરામ છે.

૫૭---૦ છોકરીનો બાપ છોકરીને તેના ઘેર મોકલતી વેળા કોઈ માલ લીધે હોય તે પાછો આપી દેવો જોઈએ.

૫૭-૫૮ સગપણ કરીને તોડવું હરામ છે.

૫૮-૫૯ આપસમાં સગપણ કરવાને ખુરં સમજવું બહુ ખુરં છે.

૫૯---૦ નિકાહ તોડાવવો શયતાનનું કામ છે.

૫૯-૬૦ નિકાહ બાદ ઉમર લાયક છોકરીને તેના ઘરે જતાં રોકવી નહીં.

૬૦---૦ જે ઐરી ખાવીદના પાસે તલાક માગે તેના ઉપર જન્નત હરામ છે.

૬૦---૦ સારા ઠેકાણે બચ્ચાનું સગપણ કરવું જોઈએ.

૬૦—૦ ગુનાહ ઉપર મદદ કરવી હરામ છે.

૬૧—૦ કયામતના દહાડે દરેક માણસને પોતાના તાબેના લોકોની પુછ થશે.

૬૧—૦ છોકરી વેચનાર ઉપર ખુદા તઆલા દાવેદાર બનશે.

૬૨—૦ જુઠી સોગંદ ખાવાનો બહુ સખ્ત ગુનોહ છે.

૬૨—૦ જુઠી શાક્ષી ભરવી શિકંના બરાબર છે.

૬૨-૬૩ ઇદતમાં નિકાહ કરવા હરામ અને બાતીલ છે.

૬૩—૦ લાલચના લીધે કેટલાક હરામ કામોમાં પડી બચ છે.

૬૩-૬૪ હરામ કતઈને હલાલ બાણનાર કાફીર છે અને તેનો નિકાહ પણ દુટી જશે.

૬૫

આદતો સુધારવાનું બયાન.

૬૫-૬૬ શરાબ અને જુવા (જુગાર)ની ખરાબી.

૬૬—૦ શતરંજ અને ગંજીફો અને ચોસર અને પતંગ હરામ છે.

૬૬-૬૭ તાંબાકુ ખાવા પીવાનું નુકસાન.

૬૭—૦ દારૂખાનું છોડવાનું નુકસાન.

૬૭—૦ જુઠા કિસ્સાઓ અને નોવેલો વાંચવાનું નુકસાન.

૬૭-૬૮ લાલ પીળા કપડા અને રેશમ મરદને પહેરવું મના છે.

૬૮—૦ સોનું ચાંદી પહેરવું મરદના વાસ્તે હરામ છે.

૬૮—૦ ઇંચેજી વાળ રાખવા અને ડાઢી મુકાવવાની ખરાબી.

૬૯

નેક લોકોની સોહબતનું ખયાન.

૬૯—૦ હઝરત રસુલુલ્લાહ (સલ૦) ના સાથે બેસનાર ગરીબ લોકોને અલ્લાહ તઆલાએ પસંદ કર્યા હતા.

૬૯-૭૧ ખોટા પીરોનો સંગાત

૭૧—૦ નુહનખી (અલે૦)નો બેટો ખોટી સોહબતમાં અઝાબમાં સપડાઈ ડુબી ગયો.

૭૨-૭૩ બની ઇસરાઈલના આલીમો ખુરા લોકોની સોહબતના કારણે લાનતી થઈ ગયા.

૭૩-૭૪ આલીમ દુનિયાના ખોટા લોકો પાસે બેસી દીન સલામત રાખી શકતો નથી.

૭૪—૦ દરેક બાળક ઇસ્લામના રસ્તા ઉપરજ પેદા થાય છે.

૭૫

હક રસ્તામાં રૂકાવટ નાખનાર શૈતાની ફરેબો.

૭૫-૭૬ કયામતના દહાડે બેટો બાપને અને બાપ બેટાને કામ આવશે નહિં.

૭૬-૭૭ પહેલો ફરેબ-ગમે તેવો પણ પીર બેઘબે.

૭૭—૦ પીરની આલાહ ઇદમ અમલ વગર પીર થઈ શકતી નથી.

૭૭-૭૮ નખીની આલાહપણ જ્યારે નખીના રસ્તા ઉપર ન હોય તો તેમની આલમાં ગણાશે નહિ.

૭૮-૭૯ ચેલો ગુરૂ જેવો ન હોય તો ગુરૂની જગ્યા લઈ શકતો નથી પીર મશાયખ સાહેબના ખયાનથી.

૮૦—૦ બહીલ લોકો કહે છે કે તરીકત, હકીકત અને મારેફત શરીયતથી જુદી છે.

૮૦-૮૩ તરીકતીના પંજ માં ખયાનમાં છે કે, આખીર ઝમાનાના પીર નખી મોહમ્મદ (સલ૦) છે.

૮૩—૦ પીર મશાયખ સાહેબની કિતાબમાં પીરનો શબ્દ જે કોઈ ઠેકણે આવેલ છે તેનો અર્થ દીનનો રસ્તો બતાવનાર છે.

૮૩—૦ હકીકત અને તરીકત અને મારેફત અને શરીઅત એક બીજાથી જુદુ નથી.

૮૩-૮૪ જે કોઈ નખી (સલ૦)ના રસ્તાથી ઉલટો રસ્તો બતાવે તે નખીનો દાવો કરનાર સમજાશે અને જે એવું કરે તે દબજલ છે.

૮૪—૦ બીજો ફરેબ-મોલવીયોના પાસે ન જવું અને છાપેલી કીતાબો ન પઢવી.

૮૪—૦ વહાણીનો ધખો જુઠો લગાવી લોકોને બેહકાવવા.

- ૮૪-૮૫ ત્રીજો ફરેજ-હક પર ચાલવાથી દુનિયાના કામોમાં નુકસાન થાય છે.
 ૮૫-● જેને દુનિયા માલ અને ધંધો અને કુટુંબ અદલાહ અને રસુલના હુકમથી વધારે વહાલું હોય તો તેનું શું થશે.
 ૮૫-૮૬ ચોથો ફરેજ-શું આજથી પહેલા જાણવાવાળા અને મોલવીઓ ન હતા.
 ૮૬-● પાંચમો ફરેજ-પીરને મુકી દેશુ તો પીરની બદદુઆથી ખરાબ થઇ જશું.
 ૮૬-૮૭ છઠ્ઠો ફરેજ-સવાબે રૂપીઆમાં જન્નત મળશે.
 ૮૭-● બધી દુનિયાનો માલપણ અદલાહના અજ્ઞાનથી બચાવી શકતો નથી.
 ૮૭-૮૮ કયામતના દહાડે સગપણ કામ આવશે નહિં.

૯૦

સુન્નત જમાતની સમ્બાધ.

- ૯૦-● મુમનેમાં શીઆ મઝહબ કયાંથી પેઠો.
 ૯૦-૯૧ શીઆ મઝહબની હકીકત.
 ૯૧-૯૩ શીઆ મઝહબના ચોસુલ.
 ૯૩-● જુદું બોલી કોઇને ધોકો દેવો શીઆ મઝહબમાં તેનો બહુ સવાબ સમજે છે અને એનું નામ તકીયા રાખે છે.
 ૯૩-૯૪ છુટ્ટા હાથથી નમાઝ પઢવું શીઆઓથી શીખેલ છે.
 ૯૪-● વજુમાં પગ ન ધોવા અને તેના ઉપર મસાહ કરવો અથવા પગોને પહેલા ધોવા તે કુરઆન અને હદીસથી ખીલાફ છે.
 ૯૪-● નીકાહે મુતાઅ એટલે મુદ્દત મુકરર કરી શાક્ષીઓ વગર નિકાહ કરવો તે હરામ અને બાતીલ છે.
 ૯૪-૯૫ સહાબા રદી●ની ફજીવત અને જે માણસ કોઇ સહાબીને પણ જુદું કહેશે તો તે લાનતના લાયક છે.
 ૯૫-૯૬ હ● અલી રદી● ના સાથ મહોળત અને બીજા સહાબીઓ રદી● ના સાથે દુશ્મની રાખવાથી જન્નત મળી શકતી નથી.
 ૯૬-● પીર મહેર હુસેન શીઆ મઝહબ છે તેની સાબીતી.
 ૯૬-૯૮ હ● પીર મશાયખ રહે● ખાસ સુન્નત જમાઅત અને હનફી મઝહબ હતા તેમના ઉપર શીઆનો ધગ્ગો લગાડવો તદ્દન જુઠું છે.
 ૯૮-૯૯ હ● ઇબ્રાહીમ અલે● ના ઉપર શીઆ મઝહબ થવાની તોહમત મુકવી તે મોટી જેદાલતનું કામ છે.

૧૦૦

ઇત્તેફાક એટલે હળીમળીને રેહવું.

- ૧૦૦-૧૦૧ એકસો વીસ વરસની લડાઇ ઇસ્લામે મટાડી.
 ૧૦૧-● ઇસ્લામથી વધુ સંપ શીખવવાવાળો કોઇ ધર્મ નથી.

૧૦૧—૦ કુસુંપ ફેલાવવાના કારણે.

૧૦૨—૦ રોઝી શેનાથી વધુ થાય છે.

૧૦૨-૧૦૩ કોઈ મુસલમાન માઈ આપણા મુસલમાન બાઈથી ખોલચાલ દુશ્મનીના કારણે ત્રણ દિવસથી વધારે વખત સુધી મુકીદે તો તે જન્મતા લાયક રહેતો નથી.

૧૦૪-૧૦૫ ઇત્તેફાક માટે હઝરત પીર મશાયખ સાહેબે કરેલી નસીહત.

૧૦૬ મીરાસ એટલે મર્યા પછીના માલની વ્યવસ્થા.

૧૦૬-૧૦૭ ખુદાના હુકમ માફક વારીસોને હક નહિ આપનાર હુમેશા દોઝખમાં રહેશે.

૧૦૭—૦ વારસાના મસઅલા શીખો તે સારામાં સાફ ઇલમ છે.

૧૦૭-૧૦૮ વારસાનો એક મસ્લો શીખવવો ખીજા સો મસઅલા શીખવવા ધરાવે સવાબ છે.

૧૦૮—૦ મૈયતના માલમાંથી પહેલાં શુ કરવું જોઈએ.

૧૦૮—૦ અલ્લાહનું કરમ અદા કરવાની વસીયત પહેલાં કરવી જોઈએ.

૧૦૮-૧૦૯ શરીઅત વિરૂધ્ધ ખાપ દાદાઓની રસમો અદા કરવાની વસીયત નાબાઈઝ અને ખાતીલ છે.

૧૦૯—૦ યતીમનો માલ ખાવો તે પોતાના પેટમાં દુનિયામાં આગ બરી અને આખેરતમાં જહન્નમમાં જવું છે.

૧૦૯—૦ વારીસના માટે કોઈ વસીયત કરી શકતો નથી.

૧૦૯-૧૧૦ એરત પોતાની મોતની ખીમારીમાં મહોર માફ કરી શકતી નથી.

૧૧૦—૦ ખાવીદના મર્યા પછી એરત કુલ માલનો ધણીયાપો કરી શકતી નથી.

૧૧૦—૦ ઇન્સાનના મર્યા પછી એનાં કપડાં અથવા ખીજો સામાન દુનિયાની મોટાઈના કારણે અથવા વારીસોની રજા વગર ખૈરાત કરવી હરામ છે.

૧૧૦-૧૧૨ કોઈ માણસ પોતાનો માલ ખાલીસ અલ્લાહના વાસ્તે ખૈરાત કરી મુરદાને સવાબ પહોંચાડે તો મુરદાને સવાબ મળશે.

રહી ગએલ ભુલો.

આ રિસાલો છાપતી વખતે કેટલીક ભુલો રહી ગઈ છે જેની શુધ્ધ પત્રીકા રિસાલાની આખરે છાપેલ છે જે જોઈ વાંચક બંધુઓએ ભુલો સુધારી વાંચવું.

ઇસ્તેમાસ.

દરેક મુસલમાન મુમન ભાઇની ખીદમતમાં અઝ્ છે કે આ રીસાલાને ખાલી આજ કાલની આમ લોકોની તકરીરોના માફક સમજી એક વખત વાંચીને નાંખી દેવાનો નથી. એક બીજા ભાઇને વંચાવવું સંભળાવવું અને ઇસ્લામી એહકામોથી વાકીફ થવું અને વાકીફ કરવું ખાસ જરૂરી અને મોટું સવાબનું કામ છે. આખી રાતમાં દીનનો એક મસલા શીખવો અને શીખાવવો એ આખી રાત જાગી નફીલ ઇબાદત પુરી કરવાથી બેહતર છે. આ રીસાલામાં કેટલાક દીનના મસઅલા અગત્યના છે જેનું જાણવું દરેકને જરૂરી હોવા છતાં એનાથી ઘણા ભાઇઓ ગફીલ અને અંધારામાં રહેલા છે તો એ ગફીલતને મુકી અજવાળામાં આવવા સારૂ હાલ જમાનાના માફક આ રીસાલાને વાંચી લાભ લેવાની પુરી કોશીશ કરવી જોઇએ. આ રીસાલો આપણા સારૂ અને આવતી આપણી નસલોના સારૂ પણ બહુજ ફાયદા ભરેલ છે માટે એનાથી આપણે ફાયદો લેવો અને આપણી આવતી નસલ સારૂ સંભાળીને રાખવો જોઇએ. કેમકે અહલાહ તઆલાના ફઝલ અને રહમતથી આ એક મેળાવડો થયો અને એના અંદર આવી પુલ ભેગી થઇ છે. વખતો વખત આવું થવું મુશકીલ છે માટે એની કદર કરવી જોઇએ. અહલાહ તઆલા સઉ મુસલમાન ભાઇઓને નેક તોફીફ આપે અને દીન ઇસ્લામ ઉપર આખીર વખત સુધી કાયમ અને સાબીત રાખે. આમીન.

الحمد لله الذي هدانا لهذا الطريق الاسلام وانزل الفرقان وامرنا بالاعتصام واتم
علينا النعمة با رسال الرسول عليه اكمل الصلوة والسلام ليبين الشرايع والحكام
وعلى آله واصحابه الذين هم نجوم الهداية للانام

હમ્દો સલાતના બાદ બાણુવું જોઈએ કે આ ઇસ્લામી એકામ નામનો
રેસાલો પ્રગટ કરવાનું કારણ એ છે કે, હમારી મુમન કોમ એક લાંબી મુદત
સુધી જાહીલ આગેવાનો અને બે ઇલમ પીરોની જાળમાં ફસાઈ રહી અને જહાલતના
ખાડામાંથી બહાર ન આવી શકી. આગેવાનોએતો મુમન કોમને એટલુંજ શિખવ્યું
કે તમારી ગમે તેવી હાલત હોય, જોઈએ તો તમે ભુખ્યા રહો કે ખાઓ પણ
પીરને આખ્યા કરો. આખી ઉમર દુઝણી ગાયની તરેહ હર વખત દુધ દોહું
અને પોતાનું દેઘડુ ભરવાથી કામ રાખ્યું અને એના સીવાય તેઓ કરી પણ શું
શકતા હતા? કેમકે જ્યારે પોતે બે ઇલમ અને બે અમલ હતા તો બીજાને શું
હિદાયત કરી શકતા હતા?

خفتراخفتكى كند بيدار

એટલે “ઊઘેલો ઊઘેલાને કેમ કરીને જગાડે?”

તે છતાં મુમન કોમના પાસે હ૦ પીર મશાયખ રહે૦ ની કિતાબો હતી
જે સુન્નત જમાઅત અને હુન્ફી મઝહબના માફક ગુજરાતી જાણનામાં તેઓની
હિદાયતના માટે લખી હતી. આ કિતાબોને સમજતા તો ન હતા પણ જરકતના
સાડુ ઘરમાં રાખતા હતા અને કદી કદી મળીને તાગથી પઢ્યા કરતા હતા. એવા
હાલમાં ખોદા તાઆલાની રહમત જોશમાં આવી અને આ કોમને આલીમોની
સોહબત નસીબ થઈ અને એમનાથી દીનની વાતો સાંભળવા લાગ્યા, ઇલમ દીન
પઢવાના વિચારો પેદા થયા અને હ૦ પીર મશાયખ રહે૦ ની કિતાબોને પણ
સમજવા લાગ્યા, દીની મદ્રસાઓ જુદા જુદા કેટલાક ગામોમાં ખોલવામાં આવ્યા
મહીકાંડામાં ઇલોલ, કેસરપુરા, પાણપુર, ઘઢા અને પાલણપુર ઇલાકામાં ગઠામણ,
ભાગળ, કમાલપુર, કાલેડા, હસનપુરા, ચડોતર વિગેરે અને ગાયકવાડ ઇલાકામાં
વઢાણી, ડેડલોલ વિગેરે કેટલાએક ગામોમાં પઢવાનો સીલસીલો જારી કરવામાં
આવ્યો અને ઇલમદીન પઢવાનો શોખ પેદા થયો એટલા સુધી કે ખોદાના ફઝલથી
કોઈ કોઈ તો અરબી ચોલુમથી ફારેશી તહસીલ પણ થયા જેવા કે મોલવી

દાઉદ નુરમોહંમદ મુખી સીપરા રહેવાસી ગામ ગઠામણ તાલુકે પાલણપુર ગુજરાત. એમના બાપ મુખી નુરમોહંમદનું મરણ એમની દશ મહીનાની ઉંમરમાં થયું. મોલવી દાઉદ એમની માની પાલન પોષણમાં મોટા થયા. જ્યારે એમની ઉંમર પંદર વરસની થઇ તે વખતે એમને ઇલમ પઢવાનો શોખ થયો. એટલે સન ૧૩૩૬ માં મોહરમની ૧ પેહલી તારીખે મદ્રસા ઇસ્લામીયા અરબીયા પાલણપુરમાં દાખીલ થયા અને ફારસીની કીતાબો શરૂ કરી તેના બાદ અરબીની કીતાબો શરૂ થઇ. ઇલમે સફ, ઇલમે નહવ, ઇલમે મંતીક, ઇલમે અદબ, ઇલમે મઆની, ઇલમે બયાન, ઇલમે બદીઅ, ઇલમે અરૂઝ, ઇલમે ફલસફા, ઇલમે રિયાઝી અને હયઅત ઇલમે મુનાજેરા, ઇલમે ફરાઇઝ, ઇલમે પ્રીકહ, ઇલમે ઓસુલે ફીકહ, ઇલમે હદીસ, ઇલમે ઓસુલે હદીસ, ઇલમે તફસીર, ઇલમે અકાઇદ વિગેરે ઇલમોની કીતાબો દરસીયા તમામ કરી અને મદ્રસા ગામ ગઠામણમાં ફારસી અને અરબી કીતાબો ઇલમે સફ, ઇલમે નહવ, ઇલમે ફીકહ, ઇલમે ઓસુલ, ઇલમે મંતીક, ઇલમે અદબ વિગેરે ઇલમોનું ઘણું શોખથી દરસપણ દીધું અને પઢાવાનો શોખ એટલો વધારે કે ખીમારીની હાલતમાં ખાટ ઉપર સુતા સુતા પણ તાલેખે ઇલમોને સબક આપ્યો અને પોતે પણ ઇલમ એવા શોખ અને મહેનતથી હાસીલ કર્યું કે પઢવાના વાસ્તે પાલણપુરના મદ્રસામાં જે ગાઉથી દરરોજ આવ્યા કરતા અને સબક લઇ હુમેશ પોતાના ઘેર આવ્યા જતા અને કમ સખુન અને દીનદાર અને ઇલમ અને અમલની તરફ ખ્યાલ રાખવાવાળા અને બહુ સાદા મીઝાજ અને સાદી તખીઅતના અને સમજદાર અને હુશિયાર મુમન કેમમાં એમનાથી પહેલાં એટલું ઇલમ પઢેલો કેમ માણસ થયો નહિ. આ ખુદાનો ફઝલ જોઇને કેમના આગેવાન લોગોએ એમ વિચાર કર્યો કે એક જલસો તાલીમી કેનફરંસના નામનો ભરવો જોઇએ અને એ જલસામાં કેમના દીની ઇલમના તાલીખે ઇલમોને બોલાવવામાં આવે તો તાલીખે ઇલમો પોત પોતાના મદ્રસાના કામ રબુ કરે અને તકરીરો વિગેરે બયાન કરે જેથી લોગોને ઇલમનો શોખ વધારે થાય અને પોતાના બચ્ચાંઓને ઇલમ શીખવવાનો શોખ વધારે થાય. આથી એક જલસો એજ મતલબના સાડ ઉત્તર ગાયકવાડ ગુજરાત તરફ સિધપુરથી જે માઇલ ઉપર મુકામ મુઢાણામાં તા. ૧૦ અને ૧૧ જુલાઈ સને ૧૩૪૬ હિજરીના રોજ મુકર્રર થયો. આ જલસામાં હર તરફના અને હર ઇલાકાના લોકો ભેગા થયા અને એક જમાઅત તાલીખે ઇલમોની જુદા જુદા મદ્રસાઓની જે બોલાવવામાં આવી હતી તેપણ પુરતી ગણતરીમાં હાજર હતી પરંતુ વખતની તંગાઇના લીધે કેટલાએક તાલીખે ઇલમોનું કામ અને તકરીરો બાકી રહી ગઇ. જો કે તે, કેમની હિદાયતના માટે ઘણી જરૂરી અને ફાયદેમંદ હતી તેથી તે તકરીરોને આ એક રિસાલાની સુરતમાં છપાવવામાં આવી અને એનું નામ ઇસ્લામી એહકામ રાખવામાં આવ્યું અને દરેક તકરીરના

મથાળે તકરીરના મઝમુનનુ નામ લખેલ છે. તકરીરના છેલ્લે તકરીર કરનાર તાલીખે ઇલમનુ નામ અને તેનું ગામ અને જે મદરસાનો તાલીખે ઇલમ છે તે મદરસાનું નામ લખેલું છે. તેના પછી જ્યાં મુનાસીખ સમજાયું ત્યાં પીર મશાયખ સાહેબનુ જયાન વધારેલ છે કે જેથી હરઇમાની બાઇ એનાથી પુરે કાયદો ઉઠાવે અને એને નકામી જાણીને મુકી નહે. હૃ ૦ પયગમ્બર (સલ૦)એ ફરમાવ્યું કે “જેના સાથે અલ્લાહ તઆલા બલાઇનો ઇરાદો કરે છે તે તેને દીનનું ઇલમ આપે છે” (મીશકાત.) જ્યારે અલ્લાહ તઆલાએ અમારી કેમના સાથે બલાઇનો ઇરાદો કર્યોતો દીનનુ ઇલમ આપ્યું અને તે ખુદાની બહુજ મોટી નેઅમત છે. તેનો શુક કરવો વાજીબ છે, અને એનો શુક એ છે કે તેને શીખવું અને શીખવવું, અમલ કરવું અને અમલ કરાવવું.

એક રંજ ભરેલી એ વાત થઇ કે મોલવી દાઉદ સાહેબ કોનફરંસમાં ખીમારીના કારણે હાજર થઇ શક્યા નહિ અને હુકમે ઇલાહીથી તા. ૧૧ મોહરમ સને ૧૩૪૭ હિજરી શનીવારના દિવસે સવારના સાત વાગે આ દારેશનીથી ખુદા તઆલાએ દારે જાવેદાની તરફ ખોલાવી લીધા. (ઇન્નાલિલ્લાહે વ ઇન્ના એલયહે રાજેઉન.) અલ્લાહ તઆલા અમારી ને તેમની સૌની મગફરત ફરમાવે અને જન્નતુલ્લીરદોસમાં તેમને જગ્યા આપે અને તેમના બદલે તેમનાથી વધુ અમારી કેમમાં પેદા કરે અને અમને સૌને અમલની તૈક્ષીક આપે અને અમારી કેશી-શને મશકુર ફરમાવે. જાહીલ પીરો અને ગુમરાહ આગેવાનોથી જગ્યાવે, એમની ફરેખકારીઓ અને મકુથી દુર રાજે. આમીન યા રખ્ખુલ આલમીન.

પીર મશાયખ રહે૦ કિતાબ ગઝવાતના જયાન ૧૮૨માં ફરમાવે છે કે:-

સુનો દીનકેરે ચોરા તમે બડે હો કુલાતે,
અને સુઆલકુ દેતે મને હો કરાતે.
તમે બડાઇ આપસકી હોરે ચાતે,
અને ઐરકે ઉપર હસદ હો લાતે.
તમે ઐસેતો ગુમાની હોરે સુણાતે,
અબ હમકુ જવાબ તમે કયું ના બતાતે?
કામીલુકે માંહી કયું હો આપકો ગણાતે,
હો આપસકી ટોળી કર ફરેખ બંધાતે,
અબ અનું માંહી તમારા કયા નામહે ધરાતે.
તમે સરદાર કીસ રીતેહો આપકુ લખાતે?
અને અવરાંકી ટોળીકુ ભાનહો ડલાતે,

તો દગાબાજ દોઝખી સહી તમે કહે જાતે.
 તોભલાહયકે ધુળ ક્યું આપ પેટ નાંહી જાતે,
 કે હો દુનિયાકે ખાતિર મકર મેલાતે.
 અને આકેખત દુનિકાજ હોરે ગમાતે.
 સો અહયાઉલ ઓલુમમાં બુંલખીહે જાતી,
 વેસે નજરહે આતી તમારી જાતી.
 તો દેખોને હોવે જળ કયામત દંના,
 તખ નાકબર તમુકુ ડાલે જાવે ઉસ દંના.
 અને દોઝખકી તરફ તમે ખેંચાએ જાહો,
 સહી વેસે તમના આજ હોરે દેખાહો.
 તો જવાબ તમુકુ અબ ક્યું નાંહિં આતા,
 જે કામરે તમારા હે સાચારે કેલાતા?
 દેખો એકતો દીલકુ હે તાલીમ પડાતા,
 સો નીકાલને ખતરે દીનહે જાતા.
 સહી કામીલ ઉસ્તાદ એ હે જણાતા,
 સહી ઉસકે તોલે દેખો વે નાંહી આતા.
 જે જીભસું પડાકર ઉસ્તાદ કેલાતા.
 દેખો હશરકું પડે નાક બરરે રખાવે,
 જે દલકું બીતર નાંહીરે પડાવે.
 તો દલ જીના પડના કામ આવેરે નાંહાં,
 પગ બાંધને ખેંચાવે દોઝખકે માંહાં.
 વે ઉસ્તાદ પુરા જે દલકું પડાવે,
 એ દીન કરે ચોરા જાત મનકુ ના ભાવે.
 હે ઉમ્મેદ સલુકમાં લખુંરે બયાના,
 જે રખ ચેન દેવે મેરે દલકો શાના. રેતુહી.

ક્યુ હાસીદ દીનકે ચોર તમ, હે કરતે અવળી જાત રે,
 હે કરતે અવળી જાત;
 હે હમના કામ વે કરના, જે કરતે વલી દિન રાત રે,
 જે કરતે વલી દિન રાત.

ઈસ્લામી એડકામ.

ઈમની ફાઈલત.

એટલે બેશક ખુદાના જાંદાઓમાંથી ખુદાથી ફરવાવાળા આલીમ લોકોજ છે. તેહકીક કે, અલ્લાહ તઆલા પોતાની મખલુક ઉપર ગાલિબ છે અને તેના નાફરમાનોને સજા કરવાવાળો છે, અને તેના ફરમાન બજાવી લાવનારને બક્ષીશ આપનારો છે. માટે ખુદા તઆલાથી ખૈાફ અને ઉમ્મીદ રાખવી જોઇએ અને એની મોટાઇને સમજવી જોઇએ.

જે માણસે એ સીકતો સમજી એજ અલ્લાહ તઆલાની કદર જાણશે, એની મોટાઇને સમજશે, એની મોટાઇ અને ડર દિલમાં જમાવશે. ખુદાની સીકતોને પુરી રીતે જાણવું એ ઇલમવાળાઓનું જ કામ છે, અને તેથી એજ લોકો ખુદાથી ડર રાખશે; તેથીજ હું રસુલુલ્લાહ (સલ્લ) એ ફરમાવ્યું કે, હું બધાથી વધારે ખુદાને જાણવાવાળો અને બધાથી વધારે ખુદાથી ડરવાવાળો છું. રિવાયત કરી એને ખુખારી અને મુસ્લીમે. ગરજ કે, હરેક માણસને ડર એના ઇલમની માફક હોય છે. જેનો ઇલમ વધારે હોય છે તેને ડર પણ વધારે હોય છે અને જેનો ઇલમ ઓછો હોય છે, એ ડર પણ ઓછો રાખે છે, અને બેફીકર રહે છે, જેવી રીતે કે કાફિર અને શીક' કરવાવાળા ખુદાને બીલકુલ ઓળખતા નથી અને તદ્દન બેખબર છે. ગરજ કે આ આયત શરીફથી ઇલમની ફઝીલત આહિર થઇ.

હવે સમજવું નોંધવું કે, અહીં ઇલેમથી કયું ઇલેમ મુરાદ છે. અહીં દીનનું ઇલેમ મુરાદ છે; કેમકે ખુદા તઆલાનો હર અને તેને બાણવો એ તેજ ઇલેમથી હાસીલ થાય છે. મીશકાત શરીફમાં અબદુલ્લાહ ઇબ્ને મસઉદ (રદી૦) ફરમાવે છે કે, બે બહુ બુખ્યા માણસો છે કે, એમનું પેટ કદી ભરાશે નહીં.

એક ઇલ્મ હાસીલ કરવાવાળો અને બીજો દુન્યા હાસીલ કરવાવાળો. આખેરતના દરજ્જામાં બંને બરાબર થવાના નથી કેમકે ઇલ્મ હાસીલ કરવાવાળો તો અલ્લાહની રજા અને ખુશીમાં આગળ વધે છે અને દુન્યાવાળો સરકશી, તકબ્બુર અને શરીઅતની હદોથી વધી જવામાં વધતો રહે છે.” એમ ફરમાવીને પછી અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને અબ્બાસ (રદી૦) દુનીઆ હાસીલ કરવાવાળાના બારામાં આ આયત પઢી:-

كُلُّ انْ اِنْسَانٍ لِيْطْغَى- اِنْ رَا اسْتَغْنَى

“એશક ઇન્સાન સરકશી અને તકબ્બુરી કરે છે એ સખબથી કે, એને માલ ઘણો મળી ગયો. અને માલ ઘણો મળવાના સખબે બેપરવાહ થઇ ગયો.” અને ઇલ્મ હાસીલ કરવાવાળાના બારામાં આ આયત પઢી:-

اِنَّمَا يَغْنَى اللّٰهُ مِنْ عِبَادَةِ الْعِلْمِ

યાને એશક એના બંદાઓમાંથી ઇલ્મવાળાજ ખુદાથી ડરે છે. રિવાયત કરી એને દારમીએ. આથી સાફ અહિર થયું કે, દુન્યાનો માલ અને દવલતનો વધારો ખુદાથી ગાંધી કરવાવાળો છે, ખુદાનો ડર અને બડાઇ દિલમાં ઇલ્મે દીનજ પેદા કરે છે અને આખેરતની તરફ ઝુકાવે છે. એથી ઇલ્મે દીનની ઘણીજ ગુફરત અને ફઝીલત જણાઇ આવી. હદીસ શરીફમાં છે કે, હ૦ રસુલુલ્લાહ (સલ૦) એ ફરમાવ્યું કે:-

مَنْ يَرِدِ اللّٰهُ بِخَيْرٍ يَفْقَهُهُ فِي الدِّينِ- وَاِنَّمَا اِنَّا قَاسِمٌ وَاللّٰهُ يَعْطَى

જેના સાથે અલ્લાહ તઆલા મોટી બલાઇનો ઇરાદો કરે છે તો એને દીનનું ઇલ્મ અને સમજ આપે છે, અને હું ઇલ્મનો તકસીમ કરવાવાળો છું અને અલ્લાહ તઆલા આપવાવાળો છે. રિવાયત કરી એને ખુબારી અને મુસ્લીમે. આથી માલમ થયું કે, દીનનું ઇલ્મ અને દીનની સમજ રાખવાવાળો માણસ મોટી બલાઇવાળો છે. હ૦ રસુલુલ્લાહ (સલ૦) એ ફરમાવ્યું કે, બ્યારે માણસ મૃત્યુ પામે છે ત્યારે તેના અમલ છુટી જાય છે એટલે મરવા પછી અમલ કરી શકતો નથી. દુનીયામાં જે કરી ગયો તેનોજ બદલો પામે છે. પરંતુ ત્રણ ચીજો એવી છે કે, મરવાના બાદ પણ એનો સવાળ એને પહોંચતો રહે છે. (૧) સદકએ જારીયાહ. એટલે એવું કામ કરે કે, એના મરવાના પછી પણ જારી રહે; જેવું કે, કોઇ કુવો સવાળની નચ્ચતથી બનવરાવે જેથી લોકોને ફાયદો પહોંચતો રહે, અથવા કોઇ મદરસો કે મસ્જીદ વિગેરે બનવરાવે અથવા કોઇ દીની કિતાબો છપાવી લોકોને ફાયદો પહોંચાડે. એના સિવાય બીજા પણ એવી રીતના કામો કરે તો તેને મરવા પછી પણ તેનો સવાળ પહોંચતો રહેશે.

(૨) ઇલ્મે દીન છે, જેનાથી કાયદો હાસીલ થઇ શકે. જેવું કે; કોઇ ક્રિતાળ લખી જાય, અથવા કોઇને પઢાવે તથા શીખાવે. કેમકે એનો પઢાવેલો ખીજને પઢાવશે એવીજ રીતે હુ'મેશા દીનનું કામ થતું રહેશે અને ઇલ્મને સીલસીલો જારી રહેશે અને એને હુ'મેશ સવાબ મળતો રહેશે. અને (૩) જી' નેક અવલાદ જે એના પાછળ એના વાસ્તે દોઆ કરે તો એનો સવાબ પણ એના મરવા પછી એને પહોંચશે. આથી પણ ઇલ્મે દીનના પઢવાની અને પઢાવવાની ફજીલત જણાઇ આવી. હૉ રસુલુલ્લાહ (સલૉ)એ ફરમાવ્યું કે, તેહકીક અલ્લાહ તઆલા રહમત મોકલે છે અને આસમાનના ફરિશ્તા અને ઝમીન પર વસવાવાળી ચીજો એટલા સુધી કે, કીડીઓ પોતાના દરોમાં અને માછલીઓ પાણીમાં લોકોને દીન શીખવવાવાળાના વાસ્તે રહમતની દુઆ કરે છે. રિવાયત કરી એને તીરમીઝીએ. બાઇઓ કેટલી મોટી ફજીલત ઇલ્મે દીનની છે ?

ફરમાવ્યું હૉ રસુલુલ્લાહ (સલૉ)એ કે જે માણસ કોઇ પણ રસ્તા ઉપર ઇલ્મ શીખવા સાડુ જશે તો અલ્લાહ તઆલા એના વાસ્તે તે ઇલ્મના સળખથી જન્નતનો રસ્તો આસાન કરશે. અને જ્યારે અમુક માણસો ખુદાના ઘરોમાંથી કોઇ ઘર જેવું કે, મસ્જીદ, મદ્રસા વીગેરેમાં એ માટે ભોગા થાય કે, ખુદાની ક્રિતાળ સમજીને પઢે અને આપસમાં એક ખીજને સંભળાવે તેમજ બતાવે તો, એમના દિલને તસદલી અને સફાઇ હાસીલ થાય છે અને એમને અલ્લાહની રહમત ઢાંકી લે છે તેમજ રહમતના ફરિશ્તા એને ઘેરી લે છે. અલ્લાહ તઆલા એનો ઝિક પોતાના પાસવાળા ફરિશ્તાઓમાં કરે છે. રિવાયત કરી એને મુસ્લીમે.

વળી હૉ પયગમ્બરે ખુદા (સલૉ)એ ફરમાવ્યું કે:—

من جاء الموت وهو يطلب العلم ليحكي به الاسلام فيبينه و بين النبين درجة واحدة فى الجنة - رواه الدارمى -

યાને જે માણસ ઇસ્લામને ફેલાવવાના તથા ઝીંદા કરવાના ઇરાદાથી ઇલ્મ પઢે અને એજ હાલતમાં એ મરી જાય તો એના અને નખીયોના દરમીયાનમાં જન્નતમાં એક દરજ્જો ફરક રહેશે. રિવાયત કરી એને હારમીએ. આથી જણાયું કે, ઇલ્મે દીનને અમલ કરવા તથા ફેલાવવાના ઇરાદાથીજ શીખવું જોઇએ. દુનીયાનો માલ કમાવવાનો અને નામના મેળવવાનો ઇરાદો ન હોવો જોઇએ. ઇલ્મે દીન એવી ચીજ છે કે, અગર થોડું પણ હાસીલ થયું હોય અને મરી જાય ત્યારે પણ કાયદોજ કાયદો થાય છે. એ કેટલી મોટી ફજીલત છે ? એટલી મોટી ફજીલત હોવા છતાં પણ અમારા લોકોની એવી હાલત છે કે, મક્કલતની નિંદથી આંખો ખોલતા નથી. હુશીયાર થઇ જાવ ! મુસ્તી છોડી દો.

અને ખુદાના વાસ્તે દીનને હાથથી ન જવા દો. દીની તાલીમ ગરબાઓને પહેલા આપો. એની બહુજ ખુર્રત છે. ધણીક ગરબાઓને જોયા છે કે, ઉમર લાયક થઇ જવા છતાં અમ્માનો સીપારો પણ પઢ્યા નથી અને નમાઝના કાયદા પણ જાણતા નથી. અય ભાઇઓ ! ઇલમે દીનની કદર કરો.

ઇલમે દીન એવી ચીજ છે કે, જેટલું વધારે હાસીલ થાય એટલોજ વધારે ફાયદો અને ભલાઇની ચીજ છે. ખુદ હૉ રસુલુલ્લાહ (સલૉ) કે જે સૌથી દુન્યામાં વધારે ઇલમવાળા હતા એમને પણ હુકમ થયો કે:—

قل رب زدنى علما

યાને હે મુહંમદ (સલૉ), એમ દુઆ કરતા રહો કે, અય પરવરદિગાર મારા ઇલમમાં વધારો કર. ગરઝ કે, ઇલમે દીનને પહેલાં હાસીલ કરવું જોઇએ. કેમકે ઇલમે દીનજ દુનીયા અને આખેરતની ભલાઇનો સળખ છે. આખેરતની ભલાઇ તો 'ઝાહીર છે ત્યારે દુનીયાની ભલાઇ એ છે કે, માણસ દુન્યાનું કોઇ કામ કરવાનો ઇરાદો કરે તો એને ઝરૂરી છે કે, શરીઅતથી ખિલાફ ન કરે, કે જેથી દુન્યામાં ગરકત થાય અને આખેરતની ખુરાઇથી ગયે. હલાલ અને હરામને જાણવું એ ઇલમે દીનથીજ થઇ શકે છે, અને તે શીવાય દુનીયાનું બાકી રહેવું તે પણ એજ ઇલમના સળખથી છે. એથી જાનવરો પણ ઇલમવાળાના વાસ્તે દોઆ કરે છે કેમકે; જ્યાર સુધી આલીમો દુનીયામાં છે અને ઇસ્લામને ફેલાવતા રહેશે ત્યાં સુધી આ દુન્યા કાયમ છે, અને જ્યારે ઇલમે દીન દુન્યાથી ખિલકુલ ઉઠી જશે ત્યારે ગુમરાહી ફેલાઇ જશે પછી તમામ દુનીયા, ઇનસાન અને જાનવરો હલાક થઇ જશે અને કિયામત કાયમ થઇ જશે.

આજ કાલ જોશું તો લોકોમાં દિવસે દિવસે ઇલમે દીનની કમી થતી જાય છે. એવીજ રીતે કમી થતાં થતાં ખિલકુલ મટી જશે. હૉ રસુલુલ્લાહ (સલૉ) એ ફરમાવ્યું કે જ્યારે અલ્લાહ તઆલા કોઇ આલીમને બાકી નહી રાખે, ત્યારે જાહેલોને લોકો પોતાના આગેવાન બનાવશે. પછી એ જાહેલ આગેવાનો એમને જેહાલતથી ફતવાઓ આપશે એટલે ગુમરાહીના રસ્તા બતાવશે. પોતે ગુમરાહ થશે અને લોકોને પણ ગુમરાહ કરશે. રિવાયત કરી એને ખુખારી તથા મુસ્લીમે. ખીજી હદીસમાં કિયામતની નીશાનીઓમાં જણાવ્યું છે કે, જેહાલત ફેલાઇ જશે અને ઇલમ ઉઠી જશે. અય ભાઇઓ ! જોઇ લો આજ કાલ એ ઝમાનો મૌજુદ છે. એવાજ ગુમરાહ આગેવાનો દુનીયાને તબાહ કરી રહ્યા છે; પણ હાલમાં અલ્લાહના કરમે ફઝલથી આલીમ લોકો મૌજુદ છે અને કદી અમો લોકો ઇલમે દીનને હાસીલ કરતા રહીશું તો અલ્લાહની મેહરબાનીથી અમો બધી

તરેહની ખરાબીયોથી બચતા રહીશું. મારા આ બયાનથી ઇલમે દીનની ઝુરૂરત અને ફાયદા અને એને હાસીલ કરવું, મખલુકમાં ફેલાવવું એની તાકીદ અને ઝુરૂરત આદિર થઇ. અમોને જોઇએ કે, એના હાસીલ કરવામાં પુરી કાશીશ કરીએ. કેમકે; અમલ વગર ઇલમ નકામું છે. કઅબુલ અહબાર ફરમાવે છે કે, ઇલમવાળા એ લોકો છે કે જે પોતાના ઇલમ પર અમલથી કરતા રહે. રિવાયત કરી એને દારમીએ.

આજ કાલના તાંગ નઝર અને કમ અકકલ લોકો એમ કહે છે કે, ઇલમે દીનના શીખવાથી દુનીયામાં કંઈ પણ ઇઝત નથી હોતી. એના પઢવાથી કંઈ પણ ફાયદો નથી અને કદી દીનનું ઇલમ પઢાવવામાં આવે તો એટલુંજ કે, નમાઝ અને રોઝા પુરતું થાય. વધારે પઢાવીને શું મોલવી બનાવવો છે અને બીખ મંગાવવી છે. ઇંએજી પઢવાથી મોટી ઇઝત મળે છે, વકીલ, બેરીસ્ટર, ફાજદાર, અમલદાર, મુન્સીફ, જજ બની શકે છે. એનો જવાબ એ છે કે, દીનના મુકાબલામાં એવી વાતો કરવી દીનની બેપરવાહી અને આબેરતની પણ બેપરવાહી અને ઇમાનની કમજોરીની નીશાની છે. અહ્મદ તઆલા ફરમાવે છે કે:—

بل تؤثرون الحياة الدنيا والآخرة خير وأبقى—

તમો ફના થઇ જવાવાળી દુન્યવી ઝીંદગી અને એની ખુબીયોને ઇખ્તેયાર કરો છો, ત્યારે આબેરતની ખુબીયો તો દુનીયાથી ઘણીજ વધારે છે અને ત્યાં હંમેશા રહેવું છે, કોઇ દિવસ ત્યાંથી ફના થવાનું નથી.

મિશકાત શરીફમાં હ૦ ઉમર (રદી૦) થી રીવાયત છે કે:—

قال دخلت على رسول الله صلى الله عليه وسلم فإذا هو مضجع على رمال حصير ليس بينه وبين فراش قد اثر رمال بجنبه متكأ على وسادة من ادم حشوها ليف قلت يا رسول الله ادع الله فاموسع على امك فان فارس والروم قد وسع عليهم وهم لا يعبدون الله قال او فى هذا انت يا ابن الخطاب اولئك قوم عجلت لهم طيباتهم فى الحياة الدنيا وفى رواية اما ترضى ان تكون لهم الدنيا ولنا الآخرة متفق عليه—

યાને હ૦ ઉમર (રદી૦) ફરમાવે છે કે, હું રસુલુલ્લાહ (સલ૦) ની ખીદ-મતમાં હાજિર થયો તો આપને એક ચટાઇ ઉપર પોઢેલા જોયા, અને તે ચટાઇ ઉપર ખીજું કાંઈ ખીજાવેલું નહોતું અને તેથી આપના બદન ઉપર ચટાઇની વણાઇના નીશાન પડેલા હતા. પોતે એક ચામડાના તકીયા ઉપર ટેકો લગાવેલા હતા જેમાં ખજુરની છાલ ભરેલી હતી. મેં અર્જ કરી કે, યા રસુલુલ્લાહ ! આપ અહ્મદથી દુઆ કરો કે, અહ્મદ તઆલા આપની ઉમ્મતપર કુશાદગી કરે

એટલે એમની મોહતાણ અને ગરીબાઈ જતી રહે તેમજ માલ અને દૌલત વધારે મળે. કેમકે; ફારિસ અને રૂમ પર તેઓ ખુદા તઆલાની બંદગી કરતા નથી છતાં કુશાદગી થએલી છે. મતલબ કે, તેઓ ખુદાના દુશમન છે અને આરામ તથા ચેતમાં રહે છે અને અમે લોકો તો ખુદા ઉપર ઇમાન રાખવાવાળા છીએ અને મુસલમાન છીએ, ત્યારે અમને પણ આરામ અને ચેત મળવું જોઈએ, એવી ચટાઈયો અને તકીયાથી કામ લેવું ન પડે. આપ (સલ૦)એ ફરમાવ્યું કે, અય ઉમર જિન ખત્તાબ ! શું તમે એવાજ કાચા ખ્યાલોમાં હજી છો ! ફારીસ અને રૂમ તો એવી કોમ છે કે અલ્લાહ તઆલાએ જે એમને ખુબીઓ અને ભલાઈઓ આપવી હતી તે આ દુન્યામાં આપી દીધી છે. અને એક રિવાયત છે કે, આપ (સલ૦)એ ફરમાવ્યું કે અય ઉમર શું તમે એ વાત ઉપર રાહી નથી કે એમને દુનીયા મળે અને આપણને આખેરત ? મતલબ એ છે કે, આ દુનીયાનો માલ અને દવલત, મરતબો અને ઇઝત, ઐશ અને રાહત બધું ફના થઈ જવાનું છે એના ઉપર ખુશી અને એની ખાહીશ ન કરવી જોઈએ અને આખેરત મેળવવાની કોશીશ કરવી જોઈએ. ખુદા અને રસુલ (સલ૦)ના હુકમો પર અમલ કરવાથી મઝકુર આખેરતની ન્યામતો હાસીલ થઈ શકે છે. માટે દરેક મુસલમાનને જોઈએ કે, પોતાના બચ્ચાંઓને ઇલમે દીન પઢાવે અને ખુદા રસુલની પયરવી કરીને આખેરતની ન્યામતો અને મોટા મોટા દરજ્જા જન્મતમાં હાસીલ કરે. એવું ન થાય કે, દુનીયાની મોહખબતમાં નસારા, મજબૂસીયો અને ગેર મુસ્લીમ લોકોની પયરવી કરીને ખુદા અને રસુલના સાથે ઇમાન ખરાબ કરે તેમજ આખેરતની ન્યામતો જે હુમેશા ખાકી રહેવાવાળી છે એનાથી મહરૂમ રહે.

જુઓ ઇલમે દીનના પઢવાવાળાની ઇઝત આખેરતમાં કેટલી મોટી છે; જેવી કે દુન્યાના મોટાથી મોટા ખાદશાહને પણ ઇઝત મળેલી નથી. જેમકે ઉપરની હદીસથી ઝાહીર થયું કે, ઇલમે દીન પઢવાવાળાના અને નખીયોના વચમાં એક દરજ્જાનું છેદું છે અને એ બધા લોકો જાણે છે કે, નખીથી વધારે દુનીયા અને આખેરતમાં કોઈને ઇઝત અને મરતબો નથી. અને હ૦ રસુલુલાહ (સલ૦) એ ફરમાવ્યું:—

العلماء ورثة الأنبياء

એટલે ઉલમા દુનીયામાં નખીયોના વારીસ છે, તો એમનો મરતબો દુનીયામાં પણ નખીયોના ખાદ મોટો થયો, અને એમનેજ દુનીયામાં સાચી ઇઝત હાસીલ થઈ છે એ માટે કે, ઉલમા અલ્લાહ તઆલાનાજ પાસે ઇઝત આહે છે અને મુનાફીક લોકો દુનીયાના મોટા લોકોને ઇઝતવાળા જાણતા હતા

અને દીન ઇસ્લામ ઉપર આલવાવાળા ગરીબોને બેધંબર અને બલીલ સમજતા હતા એમના જવાબમાં અલ્લાહ તઆલા સુરે મુનાફિકુનમાં ફરમાવે છે:—

وَالَّذِينَ هُمْ يُرْسِلُونَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ

એટલે અલ્લાહનાજ વાસ્તે ઇંબ્રત છે અને એના રસુલના વાસ્તે અને ઇમાનવાળાઓના વાસ્તે ઇંબ્રત છે પણ મુનાફિક લોકો આ ઇંબ્રતને નથી જાણતા. અને જે મુનાફિક દુનીયાની મોટાઇના વાસ્તે અને દુનીયાના મતલબોના વાસ્તે કાફીર અને બદ્દીનોની વાતો ઇસ્લામ અને મુસલમાનોના મુકાબલામાં પસંદ કરે છે, એને ઇંબ્રત સમજે છે અને કુફરોના સાથે મોહબ્બત અને દોસ્તી પેદા કરે છે, મુસલમાનોના કામો અને ઇસ્લામની વાતોથી નિફરત કરે છે એમના બારમાં ખુદા તઆલા સુરે નીસામાં ફરમાવે છે:—

بَشِّرِ الْمُنَافِقِينَ بِأَنَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا - إِنَّ الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ الْكَافِرِينَ، أُولَئِكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَيْدِيهِمْ عِنْدَ الْعِزَّةِ فَإِنَّ الْعِزَّةَ لَافْتٍ جَمِيعًا -

યાને અર્થ મોહમ્મદ (સલ૦) મુનાફિકોને ખબર કરો એ વાતથી કે, એમના માટે અજાણ મોટો દુખ દેવાવાળો છે. એ મુનાફિક લોકો મુસલમાનોના શીવાય કાફીરોને દોસ્ત રાખે છે. શું એ કાફીરો પાસે ઇંબ્રત ચાહે છે? જાણવું જોઈએ કે, ઇંબ્રત તો અલ્લાહ તઆલાનાજ માટે છે; તો અલ્લાહ તઆલા પોતાના દોસ્તો-નેજ સાચી ઇંબ્રત આપે છે.

હવે આ આવતો અને હદીસો સાંભળી કોઈ મુસલમાન એમ કહી શકે છે કે, કાફીરોનો ઇલ્મ પઢવાથી ઇંબ્રત મળે છે અને ઇલ્મે દીનના પઢવાથી ઝીલ્લત મળે છે? અલબત્ત જોને ખુદા અને રસુલ (સલ૦) પર ઇમાન નથી એજ એવું કહી શકે છે. વળી આ ખ્યાલ પણ ખોટો છે કે, નમાઝ રોઝાથી વધારે ઇલ્મ પઢાવવો તે બીખ મંગાવવાતું છે, અને કાંઈ ફાયદો નથી. અસલ વાત એ છે કે, એવા ખ્યાલવાળાને તમામ ઉમર જાહેલ મુદ્દા-નામના મોલવી બીખ મંગાવવાળાઓથીજ કામ પડેલું હશે જેથી એવાઓને જોઈને બધાઓને એવાજ ધારી લે છે. એ કુસુર તો એનો પોતાનોજ છે કે એણે ઇલ્મ હાસીલ ન 'કર્યું' અને નામના મોલવી દુન્યા પરસ્તમાં અને ઉલમાએ રખાની-ખુદા પરસ્તમાં કોઈ ફરક પોતાની જોહાલતના સળગથી ન કરી શક્યો. કદી એમાં પુરૂં ઇલ્મે દીન અને ઇમાની કુબ્વત હોત તો આલીમ બા અમલની સોહબતમાં રહેતે અને ઇલ્મે દીનના બેશુમાર ફાયદા જણાઈ આવતે અને એ પણ જાણવામાં આવતું કે, ફકત રોઝા નમાઝના મસલા જાણવાથીજ પુરે મુસલમાન અને દીન ઉપર અમલ કરવાવાળો થઈ શકતો નથી, એ સળગથી કે, દીન ઇસ્લામમાં

કામીલ થવા સારૂ અકાયદ, ઇબાદત, મઆમલાત, ઇસ્લાહે નફસ અને અખલાક એ બધાની દુરસ્તી કરવાની જરૂર છે. અને તે ઇલ્મે દીનના શીવાય દુરસ્ત થઈ શકતા નથી. ફક્ત ઉર્દુની ચાર કીતાબો અને દીનીયાતના બે ચાર રીસાલા પઢવાથી દીનથી વાકફીયત શું ખાક થઈ શકે છે? શરીઅતે મોહંમદી તો એવો ઇસલામી કાનુન છે કે જેમાં તમામ દીની અને દુન્યવી વાતોનો ફેંસલો કરેલો છે. ઇનસાનની પેદા થવાની હાલતથી લઈને તે મોત સુધી અને એના બાદના પણ કુલ મસાઅેલ બયાન કરેલા છે.

હવે મીસાલના તરીકાથી ફિકાહના મસલાઓને જુઓ. જેવું કે હમત્રના મસલા, ખરુડું પેદા થવાના, દુધ પાવાના, પાળવા અને પરવરીશ કરવાના, ખીયાહ અને શાદી કરવાના, તાલીમ અને તરબીયતના, ખાવા પીવાના, સુવા બેસવાના, પહેરવા ઓઢવાના, પાકી નાપાકીના, વુજુ ગુસલના, રોઝા નમાઝના, હજ અને ઝકાતના, નિકાહ અને તલાકના, દુધ પીવરાવવાની હુરમત અને સુસરાલના, ઇલ્દદ અને ખુરાકીના, કસમ અને કફફારના, આઝાદી અને ગુલામીના, હદ અને તાઅરના, જેહાદ અને ગનીમતના, રાસ્તાથી મળેલી અને ખોવાયેલી ચીજોના, બાગીદારી અને વકફના, વેચવા અને ખરીદવાના, વ્યાજ અને શરાફીના, હાથીર જામીની અને માલ જામીનીના, હવાલા અને વકીલ કરવાના, પંચાયત કરવા અને ફેંસલો કરવાના, ગવાહીના ઇકરાર અને મુલેહ કરવાના, મુજરેબત અને બજાઅત એટલે એકનો માલ અને બીજો બાગીદાર નફામાં યા ભાગ વગરના, અમાનત અને કરજના, બક્ષીસ અને માંગેલાના, ઇન્જશ અને ફીરાયાના, ઝખરદસ્તી અને રોકી દેવાના, લઈ લેવા અને દયાવી દેવાના, પડોસના અને વાંટવાના, ખેતી અને પાણીત કરવાના, શીકાર અને ઝીંખેહ કરવાના, ખરાણાની ઝમીન આબાદ કરવા અને પાણીમાં ભાગ લેવાના, અઢાણે લેવા અને દેવાના, જાન જીવન અને માલના નુકસાનનો ખદલો લેવાના, વસીયત અને ત્રસ્તી કરવાના, કફન દફન અને જનાઝાના, મૈયતનું ફરજ અને વારીસોને હક આપવાના, અને એના સીવાય પણ ઘણાજ મસલા અને મામલા છે. હવે સોચો અને સમજો કે કોઈ માણસ એવો નથી મળી શકતો કે ઉપરની વાતોમાંથી કોઈ વાતની પણ જરૂર ન પડે, અને એ વાતોમાંથી કોઈને પણ કામ પડેલું ન હોય. બલકે દરેક માણસને એ કામોમાંથી ઘણા કામોની જરૂર પડે છે. અને હર મુસલમાનને જે ચીજોથી કામ પડે એના મસલાઓ શીખવા એના માટે ફરજે જૈન છે, અને તમામ મસલાઓનું શીખવું અને પુરું ઇલ્મ હાસીલ કરવું મુસલમાનો પર ફરજે ફિકાયા છે. તો શું મુસલમાન ઇલ્મે દીન પઢીને પોતાનું ફરજ ઉતારે. તો બીજા માંગનાર ઝલીલ અને નકામો થશે? કે, દુનિયા

અને આખેરતમાં સુખાર્ઝ અને ફતેહમંદ તેમજ સાચી ઇજ્જત મળશે? એવા દીનના આલીમ બા અમલની લોકો ઇજ્જત અને મોટાઇ ખાસ દીલી મોહ-ખતથી કરે છે, દીવસે દીવસે તેમની ઇજ્જત વધે છે આખીર મોત સુધી બલકે મરવાના પછી પણ લોકોના દીલોમાં એમની ઇજ્જત અને મોહખત બાકી રહે છે; ત્યારે વકીલ, બેરીસ્ટર, ફાજદાર, અમલદાર તેમજ જે જે દુન્યવી હાકીમો છે એ બધાની ઇજ્જત અને મોટાઇ એમના જુદમથી બચવાના વાસ્તે અથવા એમના કામો અને ઓદ્ધાઓથી નફો ઉઠાવવા સારૂ લોકો કરે છે. જ્યારે એમના ઓદ્ધા અને 'કામોથી જુદા કરવામાં આવે છે તો એમને કોઇ સલામ પણ કરતું નથી, અને મરવા પછી એમના માટે મોટાઇના શબ્દ તો શું પણ સાચા દીલથી રહમ કરે તથા બક્ષીશ કરે એમ પણ કોઇ કેહતું નથી, એ છે એમની દુન્યવી ઇજ્જત. હવે એમની કમાઇના બારામાં સાંભળો. મોલવી સાહેબને કોઇ તોહફો આપે છે તો પોતાની દિલની ખુશી અને મોહખતના સાથે, અને એમાં પણ કદી મોલવી સાહેબને શક હોય કે હરામ છે તો એને પાછો ફેરવી દે છે અને ઓદ્ધાવાળા સાહેબોને તો સામેવાળો જે કાંઇ આપશે તે એમનાથી કામ કરાવવા સારૂ અથવા એમના જુદમથી બચવા સારૂ આપશે. તે રૂશવત હરામ થશે. શરીઅતથી અને કાયદાથી બંને રીતે મના થશે.

જુઓ, દીનના આલીમોની ખિદમત કરવાથી દુન્યામાં બરકત અને આખે-રતમાં સવાબ અને ઓદ્ધાવાળા સાહેબોની ખિદમત કરવાથી દુન્યામાં બીલલત અને આખેરતમાં અજાબ. હવે નોકરીની વાત રહી તો મોલવી સાહેબ પગાર લઇને પણ દીને ઇસ્લામને ફેલાવે છે અને મુસલમાનોને દીનનો રસ્તો બતાવે છે ત્યારે ઓધેદાર સાહેબ તો ખુદ પોતાના દીને ઇસલામના કાતુન-શરીઅતે મોહ-મદીને છોડીને બીજા કાયદાના હુકમો જરી કરીને ઇસલામને મીટાવે છે અતે મુસલમાનોને કાફીર તેમજ મુશરીકોના રસ્તા ઉપર ચલાવે છે. અલ્લાહ તઆલા સુરે માયદામાં ફરમાવે છે:—

ومن لم يحكم بما أنزل الله فأولئك هم الكفرون—

અને વળી બીજી આયતમાં છે કે:—

هم الظالمون—

અને ત્રીજી આયતમાં છે કે:—

هم الفاسقون—

યાને જે માણસે અલ્લાહ તઆલાની ઉતારેલી કીતાબ માફક હુકમ નહી

કયેાં તે ઝાલીમ છે, ફાસીક છે. હવે શું મુસલમાન પોતાના પેટના વાસ્તે એવી ઓધેદારીએને લઇને, શરીઅતથી ખીલાફ હુકમ કરીને કાફીર, ઝાલીમ અને ફાસીક બનીને દુન્યા અને આખેરતનો વળાલ લઇને એને ઇઝત સમજી શકે છે? અને શું એવી ઓધેદારીની નોકરી જાએજ અને પગાર હલાલ થઇ શકે છે? હવે વકીલ અને બેરીસ્ટરોનો હાલ સાંભળો. જે માણસ ચોરી કરે, ડાકા મારે, કોઇનો માલ દબાવે, ચતીમનો એટલે મા આપ વગરનાનો માલ લઇ લે, નાફક કેઇનું ખુન કરે, કોઇની આબડૂ લે, કોઇપર જુદમ કરે, કોઇની અવરત લઇને નાસી જાય અને ખીજે કોઇપણ ગુનોહ કરે તો શું એવા ગુનાહવાળાના મુકદ્દમામાં વકીલ થવું એની મદદ નથી તો શું છે? વગર મજદૂરીથી પણ એવી મદદ હરામ છે તો મજદૂરી લઇને શી રીતે જાયજ થશે? અને એવી મજદૂરી શી રીતે હલાલ થઇ શકે? અદ્લાહ તઆલા સુરે માયદામાં ફરમાવે છે:-

وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

યાને ગુનાહ અને જુદમમાં મદદ મત કરો ખુદાથી ડરો; કેમકે અદ્લાહ તઆલા સખ્ત અઝાબ કરવાવાળો છે. હવે સોચો કે એવી વકાલત અને બેરીસ્ટરીમાં એક તો ગુનાહ ઉપર મદદ કરવી અને ખીજું ખીલાફ શરીઅત હુકમ જારી કરાવવું. એ બન્ને જુદમ અને હરામ છે જેમકે; ઉપરની આયતોથી જાહેર થઇ ગયું છે. ઘણા ખરા વકીલો તો જુદું બોલવું શીખવે છે અને રૂશવત અપવારવે છે અને જુડી કસમો ખાવા ઉપર તઇયાર કરે છે, એ ત્રણે કામો પણ હરામ છે. હવે જેને કુરઆન ઉપર ઇમાન નથી એ મુસલમાન કયારે થઇ શકે છે? અદ્લાહ તઆલા બધા મુસલમાનોને ઇમાન અને ઇસ્લામ ઉપર સાખીત રાખે. આમીન.

હવે રહ્યું ગુજરાતી અને અંગ્રેજી શીખવું. તો ફક્ત ગુજરાતી અને અંગ્રેજી ઝખાનનું લખવું અને ભણવું-શીખવું કદી જરૂર જણાય તો કોઇ હરજ નથી, એવી શરતથી કે દીનની કોઇ વાતને નુકસાન ન પહોંચે. જેવું કે, આજ કાલની સ્કૂલોની કેળવણીના ઘણા ખરા છોકરાઓની તખીયત ઇસલામની વાતોથી નફરત કરે છે. અને પ્રથમના મુસલમાનો જેઓએ દુન્યામાં ઇસલામ ફેલાવ્યો અને દીનના ગાઝી મરદ બહાદુર ખુદાના રસ્તામાં જેહાદ કયેાં અને શહીદ થયા એમને ફકીર તથા ખુરો જાણે છે એ વાસ્તે કે સ્કૂલોમાં જે ઇતિહાસ એટલે તવારીખ પઢાવવામાં આવે છે એમાં ખુદ હુજુર નખી (સલૉ) જે બન્ને જહાનના સરદાર છે એમનું વર્ણન એવા ફકીર અને હલકા શખ્દોમાં કરવામાં આવે છે કે કોઇ મુસલમાન એવા શખ્દોને જીભપર લાવવા પણ પસંદ ન કરી શકે. દીનના

બહાદુરો ઉપર ખોટી તોહમતો લગાડીને કોઇને ડાકુ, કોઇને લુટારો, કોઇને ગાંડો કોઇને લાલચુ, કોઇને ઝાલીમ, કોઇને સ્ત્રીનો આશીર્ક, કોઇને ગુલામ, કોઇને ખુની, કોઇને દગાખાજ, કોઇને લોભી, કોઇને નીચ, કોઇને દાસી પુત્ર, કોઇને તાંગ દીલ, કોઇને મકકાર, કોઇને ફરેખી, કોઇને બદલાનત, કોઇને ગુલામનો પુત્ર વીગેરે હલકા અને નકામા શખ્તોના સાથે એમની હલકાઇ કરેલી છે. પ્રથમના મુસલમાનો જે દુન્યા અને દીનમાં તરકકી ઉપર હતા, એમની તરકકી, દીનદારી અને બહાદુરીને ખુરાઇના સાથે ખોટા શખ્તોથી યાદ કરવામાં આવે અને બચ્ચાંએને એવી ખોટી તાલીમ આપવામાં આવે તો શું એમના દીલોંપર ખરાબ અસર નહીં પેદા કરે ? અને સાચા મુસલમાનોથી નફરત નહીં પેદા કરાવે ? શું એવી તાલીમ બચ્ચેઝ થઇ શકે છે ?

એના શીવાય અશઆર એટલે કવીતાઓને રાગથી ગાવું, શીખવવું શું મના નથી ? અને એ ચોપડીઓમાં જાનદારની તસ્વીરો હોય છે તો બચ્ચાંમાંજ તસ્વીરો બનાવવાનો અને રાખવાનો શોખ પેદા થઇ બચ્ચે છે તો એ પણ મનાઈ છે. હવે અંગ્રેજી પઢેલાઓનો હાલ સાંભળો. પઢેલાંજ કેલેજમાં દાખલ થવાના વખત કોટ, પાટલુન, બુટ, ડાહી મુઠાંવી વીગેરે નસારાઓના રિવાજ ઇખ્તેયાર કરવા પડે છે, અને કેલેજમાં દાખલ થવા પછીનું તો કહેવુંજ શું ! એટલી ખરાબીઓ મસલામથી ખિલાફ થાય છે કે, કદી એમને બયાન કરવામાં આવે તો લાંબા દફતર બની જાય. શીવાય એનાથી અંગ્રેજી તાલીમમાં સેંકડો અને હજારો રૂપીઆ ખર્ચવા પડે છે. નસારાઓનો રસ્તો ઇખ્તેયાર કરીને ઘરનો બધો માલ ખર્ચીને જ્યારે પુરેપુરી મુશ્કેલીથી એફ. એ. અથવા એમ. એ. અથવા એલ. એલ. બી. વીગેરેની ડીગરી મળી ગઇ એટલે હવે આદત બગડી ગઇ, થોડાથી પુરૂં થતું નથી અને વધારે મળતું નથી. માલ હતો એતો ભણવામાં ખર્ચ થઇ ગયો. કદી માલ બાકી રહેતો તો અંગ્રેજી વગર પણ વેપાર કરી શકત. અને હુનરની તો વાતજ શું છે. આજ સુધી લાખો હિન્દુસ્તાનવાળાઓએ અંગ્રેજી શીખ્યું પણ હજી સુધી ઘડીયાળ જે રાત દીવસ ખીસામાં રહે છે એના વીલાયતી જેવા પુરા પુરઝા પણ બનાવતાં આવડતાં નથી તો એનાથી વધુ હુનર તો શું આવડે ? અલબત્ત કદી આવડ્યું અને શીખ્યા તો એવું શીખ્યા કે કોઇની ગુલામી કરે. અત્યારે તો નોકરીના માટે ઘેરે ઘેર માર્યા માર્યા ફરે છે. કોઇ મન ભાવતી નોકરી પણ મળી આવતી નથી. જેટલું કેળવણીમાં ખર્ચ કર્યું એટલું પણ વસુલ થાય એવું માલમ પડતું નથી. હવે હરામ અને હલાલની તો પરવાજ નથી. કોઇપણ રીતની નોકરી મળી આવે તો બસ છે. એજ વાસ્તે કેટલાએક મુસલમાન બહુકે કાઝી અને સૈયદો ખુદા તઆલાની

લા'નતનો તોક પહેરીને શરાબખાના અને વ્યાજખાના વીગેરેની નાબયઝ નોકરી વીગેરેમાં ગુજર કરે છે. ખુદા બચાવે. આતો મોટી ડીગરી હાસીલ કરેલાનો હાલ છે, હવે રહ્યા રહ્યોના મેટ્રીક પાસ થયેલા તો, એમણે બીચારાને કેણુ પુછેજ છે ! ઇસતનબના ખડુની માફક માર્યા માર્યા ફરે છે. શેખ સાદી (૨૬૦) ફરમાવે છે:—

اگر روزی بدانش درفزودے زنداں تنگ روزی تو نبودے
بنادانں چنان روزی رساند کہ دانا اندواں حیراں بماند
بخت دولت بکار دانی نیست جز بتائید آسمانی نیست
کیمیاگر بغصم مانده و رنج اہل اندر خرابہ یافتہم گنج
او فقاہست در جہاں بسیار بے تمیز از چمن و عاقل خوار

એટલે ઇલમ અને હુનર સાથે જો રોઝી હોત તો બેહુનર અને બેઇલમથી વધારે મોહતાજ કેઇ હોત નહિ. નાદાનેને અલ્લાહ તઆલા એવી રીતે રોઝી આપે છે કે અકકલવાળા એમાં હેરાન રહી જાય છે. નસીબ અને હોલત કામના જાણવાથી નથી. અલ્લાહ તઆલાની મદદ ઉપરજ છે. કીમીયાગર ગુસ્સામાં અને રંજમાંજ રહ્યો અને કંઈ મળ્યો નહી; અને બેવકુફને વેરાન જગ્યામાં ખજાનો મળી ગયો. દુન્યામાં બહુજ પડ્યા છે કે વગર સમજવાળા તો મર્તાવાળા બની ગયા અને અકલમંદ, ખરાબ તેમજ ખુરી દશામાં સળકી ગયા. એનાથી ઝાહીર થાય છે કે અંગ્રેજી તાલીમ હોલતમંદ તો બનાવતી નથી પણ બદલીન બનાવે છે; એ વાસ્તે કે જ્યારે અંગ્રેજીમાં એવી તાલીમ આપવામાં આવે છે કે ઝમીન ફરે છે, સુરજ ફરતો નથી. અને અર્શ કુરશી અને સાત આસમાન કેઇ ચીજ નથી. ત્યારે મેઅરાજ, જન્નત અને આસમાનોની ખબરો, આસમાનથી કુરઆનનું ઉતરવું વીગેરે સે'કડો દીનની જરૂરી વાતોથી ઇન્કાર થાય છે. કુરઆન તથા હદીસની વાતો ઉપર તેઓ મશકરીઓ કરે છે, આવી વાતો કુફરની છે. એવા અકીદાઓથી મુસલમાન કાપીર થઇ જાય છે, હરગીઝ મુસલમાન રહી શકતો નથી. એથી દુન્યાની હોલત પણ ન મળી; અને ફના થવા વાળી હોલત કદી કંઈ મળી પણ ગઇ પરંતુ જ્યારે ઇમાન ગયું અને આખેરતની હા'મેશાની હોલતથી પણ મહદ્દમ થઇ ગયો. પછી એનાથી વધારે શું તુકસાન અને ખરાબી થશે ? અલ્લાહ તઆલાની પનાહ ! અલ્લાહ તઆલા ઇમાન અને ઇસલામ ઉપર હર મુસલમાનને કાયમ રાખે. ઇસલામ ઉપર કાયમ રહેવાનો એકજ રસ્તો છે, તે એ છે કે ઇસલામી તાલીમ હાસીલ કરો અને ખુદાની રસી જે અમારા વાસ્તે ખુદા સુધી પહોંચવા સારૂ ખુદાએ મુકેલી છે કે જે ખુદાની

કીતાબ કુરઆન છે એને બધા મળીને મઝબુત પકડી રાખો; એટલે કુરઆનને પઢો અને એમાં સોચ કરો અને એને સમજો કે અલ્લાહ તઆલાએ એમાં શું શું હુકમો અને મોટી મોટી હીકમતો અને કુદરતો અને અજબ અજબ વાતો બયાન કરી છે. આ કુરઆન શરીફને એ સાડ નથી ઉતાર્યું કે, એને છોડી દો અને ન પડો. અને કદાચ પઢો તો એને સમજો નહી, બદકે એ માટે ઉતાર્યું છે કે એને પઢો તેમજ સારી રીતે સમજો અને એના ઉપર અમલ કરો. સુરે મુહંમદમાં અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે:—

— أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ أَقْفَالٌ —

એટલે કેમ સોચતા નથી અને સમજતા નથી કુરઆનને; એમના દિલોના ઉપર તાળા લગાડેલા છે. એનાથી એ મુરાદ છે કે દિલ એવા સખત અને કાળા થઇ ગયા છે કે, કુરઆનને સોચતા તથા સમજતા નથી બદકે એમના દિલોપર તાળા લગાડેલા છે, જેથી કુરઆનના ઇલમની તાલીમથી નફરત કરે છે અને એના ઉપર અમલ કરવાને હિકારત અને ઝિહ્નત સમજે છે. હવે અલ્લાહ તઆલાના ફરમાવ્યા મુજબ કુરઆનમાં સોચ કરવો, ફકત તરજુમાના પઢવાથી હાસીલ થઇ શકતું નથી, બદકે એને સમજવા સાડ અરબી ઇલમ જેવું કે; સરફ નહવ, મઆની, બયાન, અદબ, હદીસ, તફસીર, ઉસુલ ફિકહ, રીયાઝી વીગેરે ઇલમોના પઢવાની જરૂરત છે. એના પઢ્યા વગર આવા વખતમાં કુરઆન શરીફ ખીલકુલ સમજી શકે નહીં. એ માટે કરીને અરબી ઇલમોનું પઢવું અને કુરઆનના મતલબોને સમજવું મુસલમાનનું જરૂરી કામ છે. કુરઆન શરીફ અલ્લાહ તઆલા સુધી પહોંચાવવાવાળો રસ્તો છે. અગર એને છોડી દીધો તો નથી જાણવામાં આવતું કે, જહન્નમનાં કીયા ખાડામાં જઇને પડી જાય. મીશ-કાતની કીતાબ ફઝાએલુલ કુરઆનમાં છે:—

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم يا أهل القرآن لتتوسدوا القرآن واثقوا
حق تلاوته من اناء الليل والنهار واثقوا وتغنوا وتدبروا ما فيه لعلمكم تفالكون
ولا تعجلوا ثوابه فان له ثوابا رواه البيهقي فى شعب الايمان —

યાને રસુલુલ્લાહ (સલ૦) એ ફરમાવ્યું કે અય કુરઆનના માનવાવાળાઓ કુરઆનને તકીયો મત બનાવો અને એના પઢવાના હકના માફક પઢો. રાતની વખતે અને દહાડાના વખતોમાં એને ફેલાવો. એના સાથે અને એની મદદથી બેપરવાહ થઇ જાવ અને સોચ કરો એ વાતોનો જે એમાં છે, જેથી કરીને તમે નજાત હાસીલ કરો અને એનો બદલો દુન્યામાં જલદી ન આપે.

એ સાડું કે, એનો આખેરતમાં ઘણેજ મોટો સવાળ છે. આ હદીસને એહકીએ સૌઅખુલ ઇમાનમાં રિવાયત કરી છે. આ હદીસનો ખુલાસો એ છે કે, હે ! કુરઆનના માનવાવાળાઓ—મુસલમાનો કુરઆનને તકીયાના માફક માથાના પાછળ મત નાંખો. એટલે એનાથી ગાફીલ મત થઇ જવ; જલ્દે એને સહી રીતે રાત દહાડો પઢયા કરો. એના હુકમોની પેરવી કરો અને એને લોકોમાં ફેલાવો યાને પઢો અને પઢાવો, સમજો અને સમજાવો, અમલ કરો અને કરાવો અને કુરઆનની મદદથી ખીજી ચીજોથી બેપરવાહ થઇ જવ; યાને કુરઆનને પઢો, સમજો અને એના ઉપર અમલ કરો અને એના શીવાય ખીજી વાતોથી બેપરવાહ થઇ જવ. કુરઆનમાં જે હુકમો અને હિકમતો, અજાયબો અને કુદરતની મોટી મોટી નીશાનીઓ, ન્યામતો અને વહદાનીયતની દલીલો, રસુલ અને એમની રીસાલતની સચ્ચાઇ વીગેરે જે બયાન કરવામાં આવેલું છે એને સમજો, સોચો અને અમલ કરો જેથી કરીને તમારી નજાત થઇ જાય અને મુરાદ પુરી થઇ જાય. તે અમલનો જલ્દો અને સવાળ દુનીયામાં લેવા માટે જલ્દી ન કરો એથી કે, એના આખેરતમાં મોટા મોટા જલ્દો અને સવાળ અલ્લાહ તઆલા આપશે.

અલ્લાહ તઆલા બધા મુસલમાન બાઇઓને આ હદીસ ઉપર અમલ કરવાની તોશીક અતા ફરમાવે અને શુમરાહ લોકો અને કાફીર લોકોની પેરવી કરવાથી બચાવે. તેમજ હુમારી દુનીયા અને આખેરત બહેતર કરે: આમીન યા રખ્ખીલ આલમીન.

وعلى الله تعالى على خير خلقه سيدنا محمد
وعلى آله وصحبه أجمعين—

મુમન વલીમોહમદ અલીજી માછલીયા ગામ સેધણીના.
તાલીબે ઇલ્મ મદ્રસએ ગામ કાલેડા.

(દીની હુકમો મુજબ નેક રસતે ચાલનારાઓને ગરીબ અને
ભીખારી થઇ જવાના મેણા મારનારાઓએ નીચેની
ઐતો વાંચી જોવી કે, હ૦ પયગમ્બર (સલ૦)એ
તે બાબતમાં શું ફરમાવેલ છે.)

અને હું જે કામ, બુઝોરે શેતાની,
વે ખીજા હે રાખતા, નેક કામથી નીશાની.

કેહવે કુછ ભી તુ કામ, એ નેક રે કરાવે,
 તો હલાક તુ હોવે, એસા રે બતાવે,
 કભી તવકકુલ રબપર, તુ રે રાખે,
 અને ઇબાદત ઉપર, રેહવે રે દાખે,
 તો હોવેગા ફકીર, અને ખુઆરી આવે,
 યું શેતાન કામ હે રે બતાવે.
 અને જુઠી રે કરાવે, વે હકકી બાતા,
 એ લાવે શેતાન કામ બદેકી બાતા.
 એ ફરમુદા ખાતિમ નબીજી હો કેરા,
 એ સુન સુન સહી કર લીજીઓ સવેરા.

રે તુહી.

દીનથી અવલી બાત જે, આવે દીલમાં રંગરે,
 આવે દિલમાં રંગ;
 ઉરકુ સહી બનના, દુરિજન કેરે ઢંગરે,
 દુરીજન કેરે ઢંગ.

(ધમાનની ફસલ ૧૮૧૩ પીર મશાયખ કૃત)

* * * *

સુનો જીવ હો, સુનો વીર હો.
 રબતો ખુજો ઇલાહી, રોઝી દીતી ઉદર માંહી,
 થાનુ માતા દુધ બાયા, તુ જે ચાયાજી. ૧.

સુનો જીવ હો, સુનો વીર હો.
 જીવતો માતા ઉદર કીતા, દુધ પેહલા થાનુ દીતા,
 યું તો રોજી તુજકુ દીતી, નેહ સેતીજી. ૨.

સુનો જીવ હો, સુનો વીર હો.
એસા હે રખ અપના, રોઝી દેવે સખ તના,
જસકુ વેસી પહુંચાવે, રખ ચાવેજી. ૩.

(ધમાનની ફસલ ગઝલ-૧૬૫૭. પીર મશાયખ કૃત.)

* * * * *

સો ખાતિમ નખીકુ, ભેજરે કુરાના,
સો કુરાન મજીદ, નામરે જના. ૧.

એ પુરકાન કિતાબ, જિસે કેહતે હેં નામા,
એ નામ હે કેહતે, કુરાન કે ઠામા. ૨.

એ અફઝલ દુજી, કિતાબુંસુ જનો,
એ દુજી કિતાબુંસુ, ઉસે બુઝુગ માનો. ૩.

કે ધસિમાં હે સઘલા, લિખીઆ બયાના,
એસા ખાતિમ નખીકુ, નેહ કિયારે રહમાના. ૪.

સખ હકીકત દીનકી, ધસ કલામ માંહે પાવે,
દુજી કિતાબ એસી, નાંહેરે સુનાવે. ૫.

(ધમાનની ફસલ ગઝલ-૧૬૧૭. પીર મશાયખ કૃત.)

ખુલો શીક.

العهد لله الذي هدانا لهذا وما كنا لنهتدي لولا ان هدانا الله سوء السبيل -
والصلوة والسلام على رسوله النبي الامي الذي يحدونه مكتوبا عندهم في
التوراة والانجيل - وعلى الله وامهابة الذين اجتهدوا في عبادة الله كل غدوة
واصيل - اعوذ بالله من الشيطان الرجيم - بسم الله الرحمن الرحيم ومن الناس من
يتخذ من دون الله اندادا يحبونهم كحب الله والذين امنوا اشد حبا لله -
ولو يرى الذين ظلموا اذ يرون العذاب ان القوة لله جميعا وان الله شديد العذاب -
اذ تبوء الذين اتبعوا من الذين اتبعوا وراوا العذاب وتقطعت بهم الاسباب
وقال الذين اتبعوا لو ان لنا كرة فنتبوء منهم كما تبوءوا عنا كذاك يوبخهم الله
اعمالهم حسرات عليهم وما هم بخارجين من النار -

આ આયતોમાં શીક'ની ખુરાઈ અને સજાનું વર્ણન આવેલ છે. શીક'
જે તરાહનું છે. એક જલી એટલે જાહેર અને ખીજી ખપ્પી. હું અહીં શીક' જલીના
ખારામાં થોડુક ખયાન કરું છું તે સાંભળો. એની ત્રણ કિસમો છે. એક શીક'
અદલાહની આતમાં એ છે કે ખુદાના જેવો ખીજીને જણવો. ખીજી શીક' ખુદાની
સીક'શતમાં યાની જે ખાસ ખુદાની સીક'તો છે તે ખીજીમાં હોવાનો એતેકાદ રાખવો
જેવો કે, કોઈને રીઝક આપવો, આલાહ આપવી, મુસીબત-ખીમારી દૂર કરવી,
ખધી ચીજોની ખગર રાખવી, ખધી જગ્યાએ હાઝર રહેવું વીગેરે આ સીક'તોને
ખીજીમાં હોવાનો એતેકાદ રાખવો. ત્રીજી કીસમ ઇબાદતમાં શીક' કરવો. જેમકે;
કબરને સીજદો કરવો, કોઈની માનત ખુદાના શીવાય માનવી અથવા કા'ખા
શરીફ સીવા ખીજી જગ્યાનો તવાફ કરવો, અથવા ખુદાના શીવાય ખીજીને સીજદો
કરવો. આ ત્રણ કીસમો શીક' જલીની છે. અમારી કોમમાં આવા કામોનો અને
રસમોનો ઘણો રીવાજ પડી ગયો છે કે, વાંસડાના ખપાટો ઉપર કાગળના કટકા
લઈથી લગાવીને ઇમામ હુસેન (રદી૦)ના રોજાનો નમુનો ખનાવે છે અને કહે
છે કે, ઇમામત ખરહક છે, એમની જરી મુખારકનો ઝહુરો કરવો જોઈએ. કોઈ
એક પછુ તાખુત ખનાવનારોઓમાંથી એટલું જણાવે કે, હ૦ રસુલુલ્લાહ (સલ૦)એ
કોઈ શહીદનો પોતાની ઝીંઢગીમાં તાખુત ખનાવેલો છે ? યા આપના ખાદ
ચારે ખલીફાઓએ આપનો અથવા કોઈ ખલીફાનો તાજીયો ખનાવેલ છે ? ચારે
ખલીફાઓના ખાદ ખુદ ઇમામ હસન (રદી૦) અથવા ઇમામ હુસૈન (રદી૦)
પોતાના પીતા હ૦ અલી (રદી૦) એથા ખલીફાનો તાજીયો ખનાવ્યો હતો ?

દાવો કરીને કહું છું કે, અગર હજારો વરસ સુધી તમામ દુનીયાના તાજીયા બનાવનાર ભેગા થઇને મેહનત કરે તોપણ સાબીત કરી શકશે નહીં. અને એમના પાસે ચુપ રહેવાના સીવાય બીજો કોઇ જવાબ નથી. વળી તેઓ તાજીયા પરસ્તી કરનારા એટલા સુધી વધ્યા કે, તેમાં ખુદા તઆલાની સીફતો હોવાનો એતેકાદ જમાવી લીધો. તેને રીઝકમાં બરકત આપવાવાળો, બેઅવલાદને અવલાદ આપવાવાળો, નોકરીઓ આપવાવાળો, મુસીબત દુર કરવાવાળો, બીમારી દુર કરવાવાળો. અહીં સુધી કે, દુનીયાનો બધો કારભાર તથા દુનીયાના નફા અને નુકસાનનો કરનાર એ તાજીઓ છે. આ બધા શીર્ક સીફતમાં છે. પછી એની માનતો માને છે, એના અંદર અરઝીઓ નાંખે છે, એના આગળ ઝમીન ઉપર લોટે છે અને બચ્ચાંએને લોટાવે છે, તેના આગળ હાથ બેડીને ઉભા રહે છે, રોવે છે, પીટે છે.

ખુદાની પનાહ ! કેટલો મોટો શીર્ક છે કે, બપાટોના પીંજરાને ખુદા બનાવી લીધો ! અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે:—

مثل الذين اتخذوا من دون الله اولياء كمثل العنكبوت اتخذه بيتا. وان اوهن البيوت لبیت العنكبوت—

યાને જે લોકોએ ખુદાને છોડીને બીજાને પોતાનો વલી અને મુજ્તેયાર માન્યો છે એની મીસાલ કરોળીઆ જેવી છે કે, એ પોતાને માટે બળો બનાવે છે અને એની બળો ઘણીજ કમઝોર છે. એવીજ રીતે એમનો વલી અને મુજ્તેયાર બીલકુલ કમઝોર છે, બે ઇજ્તેયાર અને અશક્ત છે; અને હકીકતમાં પણ એવોજ છે કે કરોળીયાના બળામાં અને બપાટોના પીંજરામાં શું ફર્ક છે? બલા બાપોનું પીંજરું પણ કદી મુજ્તેયાર બની શકે છે? તે પીંજરું પોતે તો હાલી શકતું નથી, અને માંખી પણ ઉડાવી શકતું નથી, એના બંદાજ એને હલાવે છે, ફેરવે છે અને બે દહાડા પછી તોડી ફેડીને ફેંકી દે છે. કેવો ઝળરો ખુદા ? કે પેદા પોતાના બંદાઓ પછી થયો અને બે આર દહાડાની ઝુદી ખુદાઇ કરી પોતાના બંદાઓનાજ હાથેથી પામાલ થઇ ગયો ! એ બીજાઓનું શું બલુ કરશે ? આ બેવકુફીની કાંઇ હદ છે ? ખુદા તઆલા ફરમાવે છે કે:—

امن يبدء الخلق ثم يعيده ومن يرزقكم من السماء والارض—

યાને ખુદા તઆલા સાથે જેને તમો શરીક અને ભાગીદાર ઠેરાવો છો એ તમારી હાજતો અને મુરોદો પુરી કરવા સાફ જાહેતર છે યા ખુદાએ બરહક બેહતર છે ? જે મબલુકને પહેલા પેદા કરે છે, પછી મારી નાંખીને કિયામતના દહાડે ઉઠાવશે, અને જે ખુદા તમને આસમાન અને ઝમીનથી રીઝક આપે છે તે ખુદા તમારી હાજતો અને મુરોદો પુરી કરવાના માટે બેહતર છે.

— قال الله —

અને જતાવો શું ખુદા બરહકના સાથે તમારી મુરાદો અને હાજતો પુરી કરવાનાં માટે કોઈ બીજો ખુદા મદદગાર છે ? બીલકુલ નહીં. ખુદાએ બરહક એકલોજ તમારી મુરાદો અને હાજતો પુરી કરે છે. જો તેમાં તમને કાંઈ શક હોય અને ખુદા તઆલાના સાથે કોઈ મદદગાર ઠેરાવતા હોય તો—

— قل هاتوا برهانكم ان كنتم صادقين —

કહી દો કે, અગર તમે ખુદાના સાથે શરીક કરીને બીજાઓથી મુરાદો પુરી કરાવવામાં જો સાચા હો તો તેને દલીલથી સાબીત કરી બતાવો. ઓ તાઝીયાદારીઓ ! તમે જો તાઝીયાદારીમાં સાચા હોવ તો કોઈ દલીલ કુરઆન, હદીસ યા ફીકાહે હન્ફીથી અથવા પીર મશાયખ સાહેબની કીતાબથી લાવો. પીર મશાયખ રહેઠો જો તો તવહીદના મસલાઓ અને શીર્કની ખરાબીયો તેમની કીતાબોમાં ઘણા ખુલાસાથી બયાન કરી છે; પણ તે તાઝીયાદારી કરનારા તાઝીયાદારી માટે દલીલ લાવે ક્યાંથી ? અગર કોઈ દલીલ હોય તો રજુ કરે.

બાઈઓ ! આ તાઝીયાદારીમાં ખરેખર શીર્ક અને કુફર છે. અને તે ઉપરાંત તેમાં બીજી સેંકડો ખરાબીયો છે જેમકે; કેટલાક તાઝીયાઓમાં મુરતો બનાવી મુકે છે જેને શુલમરી અથવા તો દુલદુલ કહેવામાં આવે છે. મીશકાત શરીફમાં અબુ હુજેફા (રદીઠ) થી રીવાયત છે કે, હઠ રસુલુલ્લાહ (સલઠ) છબી બનાવનાર પર લાનત કરી છે. મઝકુર રિવાયત ખુબારીએ બયાન કરી છે. ખુબારી શરીફમાં છે કે, ઇબ્ને અબ્બાસ (રદીઠ) ફરમાવે છે કે રસુલુલ્લાહ (સલઠ) એ ફરમાવ્યું કે જેણે કોઈ પણ બાનદારની તસવીર બનાવી તો બેશક અલ્લાહ તઆલા તેને અઝાબ કરનાર છે, એટલે સુધી કે, તે તસવીર બનાવનાર તે તસવીરમાં રૂઢ કુંકી દે અથવા જીવ નાંખી દે પરંતુ; તેનાથી કોઈ પણ દિવસે જીવ નાંખી શકાવાનો નથી, અને તેનો અઝાબ ખતમ થવાનો નથી. આથી તસવીર બનાવવાની ખરાબી જણાઈ ગઈ; પછી તે તસવીર પત્થરની હોય કે કાગળ અથવા દીવાર ઉપર હાથથી અથવા કેમેરાથી ખેંચે દરેક રીતે હરામ છે. ઇબ્ને અબ્બાસથી રીવાયત છે કે, રસુલુલ્લાહ (સલઠ)એ ફરમાવ્યું કે દરેક તસવીર બનાવનાર જહન્નમમાં છે અને તેણે જેટલી તસવીરો બનાવી હશે તે દરેકના બદલ અલ્લાહ તઆલા એટલા અઝાબ કરનાર મુકર્રર કરશે કે તે દરેક તેને અઝાબ કરતા રહેશે. અબુ તલહા (રદીઠ)થી રિવાયત છે કે, રસુલુલ્લાહ (સલઠ)એ ફરમાવ્યું કે, જે ઘરમાં કુતરું અથવા તસવીર હોય તે ઘરમાં રહ-

મતના ફરિશ્તા દાખિલ થતા નથી. એ કેટલી બધી બે બરકતીની વાત છે કે, ઘરમાં રહી મતના ફરિશ્તા આવતાં અટકે ?

અફસોસ કે, આજકાલ ઘણા ખરા લોકો તેને પોતાના ઘરનો શબ્દગર અને રવનક સમજી લીધે છે. અને કેટલાક તો એટલી હદ ઓળંગી ગયા છે કે; ધરલામી મેળાવડાઓ અને જલસાઓનો ફાટુ ખેંચાવે છે. (નઉઓળીલાહ). જ્યાં ખુદાની ઇબાદતની અને ફરિશ્તાઓને રહેવાની જગ્યા છે ત્યાં એવું કામ જે ખુદ ખુર્ર છે અને તે પણ આવા મેળાવડાઓમાં કરવાં વધારે ગઝબ ઉપર ગઝબ છે. ખુદા તઆલા હિદાયત કરે.

ગરબ કે તાઝીયાદારીમાં પણ એ વળાલ મોજુદ છે અને બીજી ખરાબીયો તાઝીયાદારીમાં એ છે કે, મરસીયા પઢે છે, રડે છે, કંકળે છે. કિતાબ ઇબ્ને માજીમાં છે કે રસુલુલ્લાહ (સલ.)એ મરસીયા પઢવાથી મના ફરમાવ્યું છે, અને અબુ સઇદ (રદી.)થી રીવાયત છે કે, રસુલુલ્લાહ (સલ.)એ ઝોરથી રહનાર, છાતી કુટનાર અને તેની તરફ ધ્યાન દેનારપર લાનત ફરમાવી છે. એને અબુ દાઉદે રીવાયત કરી છે. વળી એક ખરાબી એ પણ છે કે, એ દિવસોમાં સોગ પાળે છે અને કાળાં લુગડાં પહેરી કેટલીક ચીજો સોગના લીધે છોડી દે છે. જો કે શરીઅતનો હુકમ છે કે, ઓરત પોતાના ઘણીના મરવા ઉપર ઇદદત સુધી સોગ કરે અને બીજા સગાઓના મરવા ઉપર ત્રણ દિવસથી વધારે સોગ કરવું હરામ છે; તો હવે જતાવો કે, તેરસો વરસના પછી સોગ કરવો કેવી રીતે બયજ થઈ શકે ? બીજી ખરાબી તાઝીયાદારીમાં એ છે કે, તેમાં ગાવું અને જાળવવું ઘણીજ ખુશી અને જોશની સાથે કરવામાં આવે છે; જેવી રીતે કે હઝરત ઇમામ હુસેન (રદી.) તાઝીયાદારી જનાવનારાઓના બાણે દુશમન ન હોય તેમ તેઓની વફાતના ઉપર ખુશીઓ મનાવે છે એ કેટલી મોટી ઝુમરાહીની વાત છે ? હ. રસુલુલ્લાહ (સલ.) ગાવા વગાડવાને મના ફરમાવે છે અને ગાવા વગાડવા ઉપર સખતમાં સખત અઝાબ નાઝિલ થવાની ખબર આપે છે. તીરમીઝીએ હ. અલી (રદી.)થી રિવાયત કરી છે કે, ફરમાવ્યું રસુલુલ્લાહ (સલ.)એ કે જ્યારે મારી ઉમ્મતના લોકો રેશમ પહેરવા લાગશે, શરાબ પીશે, ગાવા વગાડવા લાગશે અને પાછલા લોકો આગલા લોકોને ખુર્ર કેહશે તો એવા વખતે તેઓ ઉપર ખુદા તઆલાની તરફથી અઝાબ નાઝિલ થશે, રાત્રી આંધીયો આવશે, ઝમીન ધસી જશે, પથર વરસાવવામાં આવશે અને શીકલો બદલી દેવામાં આવશે.

ભાઈઓ ! આપ લોકોને તાઝીયાદારીની ખરાબીઓ સારી રીતે જણાઈ ગઈ અને તાઝીયાદારીમાં શીક' કુદર અને બીદઅતની વાતો પણ ઝાહેર થઈ ગઈ;

પણ અફસોસ કે તાઝીયાદારીના પુનરીઓએ એટલા ઉપરજ બસ નથી કર્યું. પણ મોટામાં મોટો ગઝબ એ કર્યો કે, શીર્ક અને કુફર કરવાની જગ્યા પછી કેટલાક ગામોમાં મુકર્રર કરવામાં આવી, જ્યાં ખુદાએ કાહેર જુલજલાલનો ઝિક-તરબીહ, તવહીદ અને ઇબાદતની જગ્યા હતી એટલે મસ્જીદો કે, જેના ખારામાં અલ્લાહ જલ્લેશાનહુ ફરમાવે છે:—

وان المساجد لله فلا تدعوا مع الله أحداً—

એટલે મસ્જીદો ખાસ ખુદાનીજ ઇબાદતના વાસ્તે છે માટે તેના શીવાય બીજા કોઈની પણ ઇબાદત, બંદગી અને પુજા તેમાં ન કરે. ત્યારે મસ્જીદમાં તાઝીયો બનાવવો, કોઈનો છીલ્લો બનાવવો, મેહફી બરવી અને તેની તાઝીમ અને ઇબાદત કરવી, તેઓની મન્નતો પુરી કરવી એ કેટલો બધો જુદમ છે ? ખુદા તઆલાના પાક ધરોને શીર્ક અને કુફરની નજસતથી નાપાક કરવામાં આવે, તેમજ માતમ અને પુજા કરવા માટે ઓરતો અને ગરબાઓ મસ્જીદમાં આવી મસ્જીદને ખરાબ કરે એ ઘણાજ મોટો વખાલ, જુદમ અને ગુનોહ છે. એક રસમ આમ લોકોમાં એવી છે કે, ઇટોનો પીલર બનાવે છે અને તે પીલરમાં દીવા રાખવાની ઘણી તાકો-ગોખલા બનાવેલા હોય છે અને તેનું નામ બાબાપીર અથવા બાબાપીરની મેહફી છે ત્યાં એવી રસ્મો કરવામાં આવે છે કે, તેમાં દીવાઓ બાળે છે. એમાં માલની કુછુલ ખરચી છે અને કુછુલ ખર્ચ કરનારાઓને અલ્લાહ તઆલાએ શેતાનના ભાઈ કહ્યા છે. બીજું એમાં મુશરીકોની મુશાબેહત છે કેમકે; મુશરીક લોક તેમના બુતો ઉપર તેઓની તાઝીમના લીધે દીવાઓ બાળે છે, તો અહીં પણ એ વાત મૈબુદ છે એટલે શીર્ક અને હરામ કામ થયું. બીજી વાત એ છે કે, જે કોઈને માનતા માનવી હોય તો બાબાપીરની માનતા માને છે, આખડી લે છે. તો માનત માનવું અલ્લાહના શીવાય બીજા કોઈની પણ અને આખડી લેવી એ બંને શીર્ક અને હરામ છે. ત્રીજી વાત એ છે કે, અગર ગામમાં કોઈ મુસીબત આવે તો ગામનો આગેવાન પાછળ હાથ બાંધીને ઇટોના બુતને સલામ કરે અથવા સીજદો કરે અને પોતાની હાજત માંગે. તો આવી રીતે સલામ અને સીજદો કરવો ઇબાદતમાં શીર્ક છે અને હાજતો માંગવી તે સીક્ષતમાં શીર્ક છે. ચોથી વાત એ છે કે, ત્યાં ચઢાવો ચઢાવી તેને તબરૂક સમજી વહેંચવામાં આવે અને કદી કોઈ ન ખાય તો તેને મુનકર સમજવામાં આવે છે એ તમામ ઇબાદતમાં શીર્ક છે અને કુરઆન શરીફમાં સાફ ખુદલી રીતે એવા ખાણાઓ માટે હરામ અને મનાઈ હુકમ આવેલા છે. પાંચમી વાત એ છે કે, દર વરસ કપડાના ત્રણ ઘોડા બનાવી બાબાપીર ઉપર બાંધવામાં આવે છે; એક ઘોડો ચાંદ સઘિદનો, એક ઘોડો અલી અખ્ખાસનો

અને એક ઘોડો બાળાપીરનો. એ ત્રણે ઘોડાઓ ગામની રખવાળી અને ચોકીદારી કરે એટલે કોઈ આફત આવે તો તેને દુર કરે. ખુદાની પનાહ ! તમામ ગામના આદમી જનદાર હોવા છતાં પણ હિફાજત કરી શકતા નથી અને તે નજીવાં કપડાના ચીથડાના ઘોડાઓ કે જેઓ ખુની કેદીની માફક ફાંસીપર લટકતા દેખાય છે તેઓ આફતને ટાળી શકે ? ખુદાની પનાહ !! એ તમામ સીફતમાં શીર્ક છે. ગરજ કે, એ બાળાપીર મુકવાની રસમ તમામ શીર્ક અને કુફરથી ભરેલી છે જેની ખુરાઈ તાઝીયાના બયાનમાં ઉપર થઈ ચુકી. એક રસમ એ છે કે, ઘણા ખરા ગામોમાં એક કોટડી બનાવેલી હોય છે જેમાં બીછાનું બીછાવેલું હોય છે અને સમજે છે કે, હાજર પીર અહીં મૌબુદ છે. તે બીછાના ઉપર બે હાથ મુકી ચુમે છે અને સલામ (નમસ્કાર) કરે છે. અને કંઈ ખાણું વીગેરે ત્યાં લઈ જઈ, થોડીવાર રાખી પાછું લાવે છે અને તેને પીર સાહેબની તળઈક સમજી વહેંચે છે. વિચાર કરો કે દરેક જગ્યાએ મૌબુદ રહેવું ખાસ ખુદાની સીફત છે, કોઈ બીજાને માટે એવું સાબીત કરવું સીફતમાં શીર્ક છે. એવી જીવ વગરની ચીજોને સલામ કરવી, તાઝીમ કરવી તેના રદમાં દુરરે મુખતારમાં ખુલાસાથી બયાન આવેલ છે. આલીમોના આગળ તેમજ મોટા લોકોના આગળ જમીન ચુમવી હરામ છે; તેવું કરનાર અને તે પર રાઝી રહેનાર બન્ને ગુનેહગાર છે કેમકે; એ બન્ને ચીજો ખુતપરસ્તીની મુસાબેહ (નકલ) છે. અને તાઝીમના ધરાદાથી કરવું કુફર છે.

એક રસમ એ લોકોમાં એવી છે કે, મેતામાં પીરનો ઉરસ દર સાલ કરે છે તેમાં પણ હાજર જાતના શીર્ક અને બીદઅતો થાય છે. કબરોનો તવાફ કરવામાં આવે છે, મૈયતના પગ તરફ જઈ સીજદો કરવામાં આવે છે, એ દરેક ચીજ ઇબાદતમાં શીર્ક છે. જો કે ઓરતોને અંદર જવા દેતા નથી પરંતુ ત્યાં બહારજ કેટલાક દીવાઓ બાળી તેના આસપાસ ગાતાં ગાતાં તવાફ કરે છે એ ખરેખર અગ્ની પુજા છે, એ કામ મનુસીયોના છે. પછી તેમાં કેટલાક મરદો પણ ઓરતોમાં જઈ મળે છે એ ખરેખર શર્મ ભરેલું કામ છે. (ખુદાની પનાહ !)

ઇબાદતમાં એ શીર્ક છે. એના સીવાય ઘણી ખરી ખરાબીયો જે તાઝીયાના બયાનમાં કહી ચુક્યો છું તે દરેક અહીં મૌબુદ છે. એનો હાલ આગળ થઈ ચુક્યો જો લંગાણુ થવાની બીક ન હોત તો ફરી ખુલાસાથી બયાન કરતો. પીર મશાયખ (રહૅ) ની કીતાબોને ધ્યાનથી જુએ અને સમજે તો તે કિતાબોથી પણ મજકુર ખરાબીયો ગુનાહના પાત્ર છે એ સાબીત થશે.

હે મારા મુમન બાઈઓ ! વિચાર કરો, સમજો અને બેશીકર થઈ બેસી ન રહો અને સારી રીતે જાણી લો કે, આ દુન્યવી ઝીંદગી થોડા દીવસની છે,

જે ખુદાના ત્યાં છુટકારો આહતા હો તો હમણાજ એવી ખુરાઈ બરેલી વાતોથી તોળાહ કરી લેા, ખાપ દાદા અને જાહેલ આગેવાનોના રસ્તા છોડી દો. તક્સીર હુસેની વીગેરેમાં લખેલું છે કે, હઝરત સઅદ ખીન અળી વકકાસ (રદી૦) જ્યારે મુસલમાન થયા ત્યારે તેમની માતા હમના ખીનતે અળુ સુફીયાને સોગન ખાધા કે, જ્યાં સુધી તુ ઇમાનથી ન ફરે ત્યાં સુધી ખાવા પીવાનું બંધ રાખીશ અને ધુપથી છાંયડામાં આવીશ નહીં. હઝરત સઅદ (રદી૦)એ મઝકુર ખાખત રસુલુલ્લાહ (સલ૦) સામે અર્જ કરી. આથી તેમના સંબંધમાં આયત નાઝીલ થઇ:—

وان جاهدك على ان تشرك بى ما ليس لك به علم فلا تطعهما
وصاحبهما فى الدنيا معروفاً واتبع سبيل من انا اب الي-

એટલે તમારા મા ખાપ અગર સખતી અને ઝગડો કરે અને એવી કેશીશ કરે કે, તમે ખુદાના સાથે ખીજાને શરીક કરો તે ચીઝને કે તમે નથી જાણતા એટલે જે ચીજ ખુદા ખનવાના લાયક નથી તેને શરીક ઠેરવવા માટે તમારા માખાપ કહે તો તમે એમની વાત ન માનો અને એ વાતમાં તેમની તાખેદારી ન કરો, અને દુન્યામાં તેઓ સાથે સારી રીતે વરતો. જે માણસ ખુદાની તરફ ઝુકેલો છે તેના તરીકા અને રસ્તાની તાખેદારી કરો; જેવી રીતે હઝરત સઅદ (રદી૦) એ અમલ કર્યું. તેમની માએ ત્રણ દિવસ સુધી ખાધું પીધું નહિ એટલા સુધી કે, તેમનું મોંદું લાકડી વતી ખોલી હલકમાં પાણી ઉતાર્યું, છતાં હ૦ સઅદ (રદી૦) એજ કહેતા કે, અગર મારી માના સીત્તેર જીવ હોય અને તે દરેકને જુદા જુદા કપ્પા કરવામાં આવે એટલે કદી સીત્તેર વખત મરે તો પણ હું દીન ઇસ્લામથી ફરીશ નહીં. ત્યારે હે બાઇઓ! ઇસ્લામપર એવાજ પાકા થઇ જવું જોઇએ અને શરીઅતના વીરૂધ ખાખતમાં માખાપની અથવા કોઇ પણ આગેવાનની વાત ન માનવી જોઇએ, અને તેઓની તાખેદારી કરવી જોઇએ નહીં. જે એવી ખાખતોમાં તેઓની પાછળ પાછળ ચાલશે અને તેમના કહેવા પ્રમાણે કરશે તો, યાદ રાખો કે, શીક અને કુફર સુધી પહોંચી દુન્યા અને આખેરત ખરાણ કરશે અને તે જાહેલ તમને છોડી કિયા-મતમાં વેગળા થઇ જશે જેવું કે; અદલાહ તઆલા ફરમાવે છે:—

ومن الناس من يتخذ من دون الله اندادا يعبدونهم كعب الله-

એટલે કેટલાક લોક એવા છે કે ખુદાને છોડીને તેના મુકાબલામાં ખીજાઓને એવા દોસ્ત રાખે છે જે કે જેવો ખુદાને રાખવો જોઇએ. એટલે ખીજાઓની કદર, ઇજાત, તાકત અને ઇખ્તેયાર ખુદાના ખરોખર સમજે છે.

والذين امنوا اتقوا الله

પણ જે લોક પાકા ઈમાનવાળા છે તે તો ખુદાની મોહુખત વધારે અને મજબુત રાખે છે. કેાઇ પણ વખત ખુદાને છોડતા નથી, તકલીફ હોય કે, આરામ દરેક વખતે ખુદાનાજ તરફ જુકે છે; અને જે કામ કરે છે એ ખુદાનેજ ખુશ કરવા વાસ્તે કરે છે.

ولو يرى الذين ظلموا اذنبون العذاب ان القوة لا جميعا وان الله شديد العذاب—

અને એ લોકો જેઓએ ખુદાને છોડી તેના મુકાબલામાં ખીનઓને વધારે તાઝીમ અને મોહુખતના લાયક સમજ્યા તો તેઓ તે હાલતને બાણી લે કે, જે કિયામતના દિવસે અઝાળને બેઇ માલુમ કરશે. બેશક તાકત અને કુદરત દરેક ચીજ પર ખુદાનેજ છે, અને તેજ અમલ પર બદલો, સવાલ અને નફા દઇ શકે છે અથવા તો અઝાળ કરી શકે છે. અને બેશક ખુદા તઆલાનો અઝાળ સખત છે. જો તેને અગર કેાઇ બેઇ લે તો ઘણોજ પસ્તાવો કરે અને કહે કે અમે કેટલી મોટી ભુલ કરી કે, આવા ઝખરદસ્ત કુદરત અને તાકત ધરાવનારને છોડી દુન્યાના અખતેયાર વગરના અને કમઝોરો સાથે મોહુખત જમાવી, અને તેમની સાથે માન બરો વર્તાવ કર્યો.

اذتبعوا الذين اتبعوا من الذين اتبعوا ورأوا العذاب و تقطعت بهم السباب—

કિયામતના દિવસે તે લોક જેમની તાબેદારી કરી ખીનઓએ આવા કામ કર્યા હશે તેઓ ગભરાશે, અને દુન્યામાં જેઓ એમની તાબેદારી કરતા હતા તેઓથી પીછો છોડવશે; એટલે બાપ દાદા, આગેવાન સરદાર અને હોસ્તી રાખનારા ગરઝ કે, જેઓની તાબેદારી કરી અને જેમની વાતો સાંસળી આવા કર્મો કર્યા હતા તે દરેક કિયામતના દિવસે પોતાના તાબેદારોથી બેઝાર થશે. કારણ કે તે કિયામતમાં તાબેદારોને કંઇ પણ કામ આવી શકશે નહીં. નતો ઇઝઝત-આબરૂ બાકી રેહશે અને નતો સવાળ દઇ શકશે, તેમ અઝાળથી પણ બચાવી શકશે નહીં. અઝાળ બેતાંજ તેઓના અસળાળ અને આપસનેા સંબંધ ટુટી જશે અને ત્યાં તેઓની કંઇ ઇઝઝત આબરૂ રેહશે નહીં. તેમ સરદારી, સગાઇ અને મોહુખત પણ કંઇ કામ આવી શકશે નહીં; કે તેના આધારે ખીનની મદદ કરી શકે.

وقال الذين اتبعوا لو ان لنا قوة فنتبرأ منهم كما تبتروا منا—

અને તે તાબેદારી કરનારા જો દુનીયામાં એમ સમંજતા હતા કે, જેઓની અમે તાબેદારી કરીએ છીએ તેઓ કિયામતના દિવસે અમારે કામ લાગશે

પરંતુ તે દિવસે આ હાલ બેઠાં કેહશે કે અગર અમને બીજીવાર દુન્યામાં જવા મળે તો અમે તેઓથી વેગળા રહીએ જેવી રીતે તેઓ આજ અમારાથી જુદા છે; એટલે હવે કદી પણ તેઓનું કેહવું માનીશું નહીં. અને તેઓની મરઝી મુજબ ચાલીશું નહીં પણ સારા કામો કરીને આવીશું.

كَذٰلِكَ يُرِيهِمُ اللّٰهُ اَعْمَالَهُمْ حَسْرَاتٍ عَلَيْهِمْ- وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ-

એ લોકો આપસમાં એક બીજાથી બેઝાર થઇ પીછો છોડવશે અને બીજી વાર દુન્યામાં આવી શકશે નહીં અને અફસોસ કરતા રહેશે. એજ પ્રમાણે અલ્લાહ તઆલા એ લોકોને દુન્યામાં કરેલ તેમના કામો બતાવશે અને એ કામો પણ એમના અફસોસનું કારણ થશે. તેઓની નીરાશા અને અફસોસ વધી જશે અને પછતાવો કરશે કે, અમે આવા કામો શા માટે કર્યા કે, જે કામોએ અમોને ખુદા જેવા મહબુબથી દુર રાખી જહન્નમમાં ઢકેલી દીધા. અહીં તે અમલોનો કંઈ સારો બદલો મળ્યો નહીં. અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે કે તેઓ જહન્નમમાંથી કદી પણ નીકળવાના નથી. તેઓના બીજીવાર દુન્યામાં જઈ સારા કામો કરવાના વિચારો નકામો છે.

ભાઈઓ ! જોયો આ શીકંનો અંજમ ? કેટલો ખોટો છે, અને કેટલો ખોટો વખાલ અને ગુનોહ છે ? એટલા માટે અલ્લાહ તઆલા એના ખારામાં ફરમાવે છે.

ان اللّٰه لا يغفر ان يشرك به ويغفر ما دون ذالك لمن يشاء- ومن يشرك بالله فقد ضلّ ضلّالاً بعيداً-

એટલે અલ્લાહ તઆલાના સાથે કોઈને શરીક કરવો એ એવો ગુનાહ છે કે તેને અલ્લાહ તઆલા માફ કરશે નહિં. અને એ શીવાય બીજા ગુનાહો તે જેને ચાહશે તેને માફ કરશે. જે લોક ખુદાના સાથે કોઈને શરીક માન્યો તે માણસ રસ્તો ભુલી ઘણાજ દુર ચાલ્યો ગયો. ભાઈઓ એ શીકં એવું ખરાબ કામ છે કે, એ પોતે તો માફ થશે નહીં પણ તેના હોતાં કોઈ બીજું નેકીનું કામ પણ આખેરતમાં ફાયદો દેશે નહીં. દરેક નેકીના કામના સવાબ માટે ઇમાનનું હોવું શરત છે. ખુદા તઆલા ફરમાવે છે:—

ومن اراد الآخرة فليصبر عليها وهو مؤمن فاللّٰك كان سعيهم مشكوراً-

એટલે જે માણસ આખેરતની ભલાઈ ચાહે અને તેના માટે કોશીશ તથા મેહનત કરી, ઇમાન પર કાયમ રહી સારા કામો કરે તો તેની કોશીશ મકબુલ

થશે. તો હવે ઓ ભાઈઓ ! ખુદાને તેની ઝાત, સીકાત અને કારભારમાં એકજ સમજો, અને રસુલુલ્લાહ (સલ્લ) ને ખુદાના જાંઠા અને સાચા રસુલ સમજો અને આપ ખુદાના તરફથી જે હુકમો લાવ્યા તેમજ આપે જે કાંઈ ફરમાવ્યું તેને હક અને સાચુ માનો. તે હુકમોપર અમલ કરો, આપની તાબેદારીને ફરજ સમજો. મનમાં પાકો અકીદો જમાવો અને જીલથી કબુલ કરો.

તોહીદ અને રીસાલતપર ઇમાન લાવવું તે ધસ્લામીનો થંભ છે. જો એ થંભ પડી ગયો તો તમારું ધસ્લામતું ઘર પડી જશે અને એના શીવાય તમારા કોઈ પણ સારા અમલ કામ લાગશે નહિં.

હવે હું પોતાના વિવેચનને પુરું કરું છું અને ખુદાથી દુઆ ચાહું છું કે અલ્લાહ તઆલા આપણને ઇમાન પર કાયમ રાખે, સારા કામોની તૌફીક આપે, ઇમાન પર ખાતેમા કરે, કબ્રમાં તથા આખેરતમાં અમોને મુસીબતોથી બચાવે અને જન્નતુલ ફીરદોસમાં પોતાના દીદારથી અમારી આંખોને રોશની તથા ઠંડક આપે. આમીન, યા રખ્ખુલ આલમીન.

و على الله تعالى على خير خلقه سيدنا محمد
وعلى آله وصحبه أجمعين —

મુમન આદમ અલીમોહંમદ સેલીયા ગામ ગઠામણના.

તાલીએ ઇદ્રે મદ્રસએ ગામ ગઠામણ.

(શિકની યુરાઇ વિષે ૯૦ પીર મશાયખ રેહ૦ એ આપે લખેલ
કિતાબોમાં ખુલાસાથી બયાન ફરમાવેલ છે જેમાંથી
મુખ્તસર નીચે રજુ કરીએ છીએ.)

એક મરદ તો ખાતીમ, નળી પાસ આયા;
ઉને અરજ હો કરા, સોચ એસારે બતાયા.
પૂછા કૌનસા હે કહો, કબીરા ગુના;
સો અલ્લાહકે નઝદીક, કહો બુઝે હમના.
કિસે ખુદાકે બરાબર, કહા ખાતિમને ચાવે;
એ મુનાહ તો કબીરા, હેરે કેહલાવે.

અને રખ હું ઐસા, તુજે પેદા રે કીતા;
યું' ઉસકૂ ખૂઝના, આપ એક હું મીતા.—રે તુહી.

ખરાખર ના કો ઉસકે, વાહિદ વેહે રખરે,
વાહિદ વેહે રખ.

ઉને સખ પેદા કીયા, ખંદે ઉસકે સખરે,
ખંદે ઉસકે સખ.

* * * *
આસમાન ઉને પેદા કીતેરે, તમે સુનોરે;
તારે ભી હે ઉસ સંગ દીતેરે, તમે સુનોરે.
એસા હે કો અવર ખનાવેરે, તમે સુનોરે;
રીત એ મન કયું ન લાવેરે, તમે સુનોરે.
એક રીતે કામ વે કરાવેરે, તમે સુનોરે;
ખરાખર વે હું કહલાવેરે, તમે સુનોરે.
આપ રખ હું સુખહાનારે, તમે સુનોરે;
રોજ દેવે સખૂકૂ રહમાનારે, તમે સુનોરે.
ઉગમન સુરજ ઉગાતારે, તમે સુનોરે;
સુરજન એસા હું સુનાતારે, તમે સુનોરે.
આથમન સુરજ ઉગાવેરે, તમે સુનોરે;
હે કો એસા કામકુ ફિરાવેરે, તમે સુનોરે.
એ રીત ખૂઝો મન માંહારે, તમે સુનોરે;
ખરાખર રખકે કો નાંહારે, તમે સુનોરે.

* * * *
તખ ઇહસાનકા ખયાન, નખીજને આખા;
એક કરની એ ઇબાદત, રખકી દાખા.
જૂ તૂરખકૂ, હું દેખે રે જાને;
વંસી ઇબાદત ઉસકી, સહી મનમાંહે આને.

જૂં હયાતને મોત, હું હિલના ચલના,
અને રોજ જૂં પહુંચાતા, વે હે રે સુનના.
રે તુહી.

ધબાદત રખકી કરની, ઇહસાન ઉસકા નામરે,
ઇહસાન ઉસકા નામ.

નખીજીએ ફરમાહીઆ, સુન રાખો દિલ ઠામરે,
સુન રાખો દિલ ઠામ.

* * * * *
અશહદોઅલ લાઇલાહ, ઇલ્લાહાહ કેહના;
મું ગવાહી હૂં દેતા, એતા બુઝકર લેના.
કે નહી કોઈ માખૂદ, પૂજકી ઠામાં;
જમી આસમાન ઠામ, જેતે બુઝોરે નામા.
મગર હું એક અલ્લાહ, માખુદ હમારા;
વે હે પુજ કેરી ઠામ, દિલકે પિયારા.
અને અન્ન મોહમ્મદન, ઇસ બાજ કહીએ;
ભી અખ્દોહુ વરસૂલોહ, કેહકર લહીએ.
કે મોહમ્મદ બંદે, હું ઇસ રખ કેરે;
ભી એ હું રસૂલ, ભેજે રખને સવેરે.

* * * * *
કહા શરીકતો રખમાં, કુછ કીજિયો નાંહાં,
કભી મરરે જહો, કે જલો આગ માંહાં.

(ઇમાનની ફસલ-પીર મશાયખ કૃત.)

નમાઝ અને જમાઅત.

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام علي سيد المرسلين وعلي
وامتخابه اجمعين اعوذ بالله من الشيطان الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم
فسيكن الله حين تمسون وحين تصبحون- ولا الحمد في السموات
والارض- وعشيا وحين تظهرون—

આ આયતથી અલ્લાહ તઆલાએ પેહલા ઝિક્ર ફરમાવેલ છે કે ક્રિયા-
મતના દિવસે લોકોના બે ટોળા હશે. એક ટોળું નેક મોમીનોનું હશે અને તે
જનતના ખાગમાં આરામ કરશે ત્યારે બીજું ટોળું ખુદાની આયતોથી ધનકાર
કરનાર અને ક્રિયામતને સાચી ન સમજનાર, તે અઝાબમાં ગીરફતાર હશે. તે બયાન
કરીને, પછી અઝાબથી છુટીને જન્નતમાં જવાનો તરીકો બયાન ફરમાવેલ છે.
પાકી બયાન કરો, અલ્લાહની એટલે નમાઝ પઢો જ્યારે રાતમાં વખત થાય જેમકે;
મગરીબ, ઇશા અને સુબેહનો વખત હોય. અને અલ્લાહના વાસ્તે આસમાન
અને ઝમીનમાં તારીફ છે. અને નમાઝ પઢો સાંજના વખતે એટલે અસરના
અને જ્યારે બપોર થાય એટલે ઝોહરના વખતે. આ ઉપરથી નમાઝના વખત
અને ગણતરી, તારીફ અને ફજીલત માલુમ થઈ. માટે અમને ઝરૂરી છે કે,
અગર અઝાબથી બચવા ચાહીએ અને બુઝુર્ગી તથા બલાઈ હાસીલ કરવા
માંગીએ તો પાંચ વખતની નમાઝ બરાબર અદા કરવી જોઈએ. નમાઝ ઇસ્લામનો
બીજો રૂકન અને ફરઝ છે. એની ફરજીયતનો ધનકાર કરનાર કાફીર છે, અને
સુસ્તી અને બેપરવાઈ કરીને છોડી મુકનાર ફાસીક છે. તેની સાક્ષી પણ કબુલ
થાય નહી.

સોચવાની વાત છે કે, નમાઝ પઢતાં કેટલો વખત લાગે છે, અને શી
તકલીફ થાય છે? શરીઅતે તો એટલી આસાની કરેલી છે કે, ઉભા રહી નમાઝ
ન પઢી શકો તો બેસીને પઢો, અને બેસીને ન પઢી શકો તો સુતા સુતા પઢો
તેનો સવાબ પણ પુરો મળશે. એટલી ફજીલત અને એટલો આરામ છતાં અમો
લોક નમાઝ ન પઢીએ તો અમારી બદનસીબીની વાત છે. થોડીક ગફલતમાં
હોઝબનો અઝાબ લઈએ અને દુન્યા તથા આખેરતની હજારો બરકતો તથા
ફજીલતોથી મેહરૂમ રહીએ છીએ. ઘણા લોકો બહાના કરે છે કે અમોને ધંધા
રોઝગારથી કુરસદ નથી, ખેતીવાડી નોકરીના કામમાં રહીએ છીએ; તેવીજ
રીતે ખોરતો પણ કહે છે કે બાળ બચ્ચાંઓની પરવરીશમાં નમાઝ પઢવાની

કુરસદ નથી મળતી; આ બધા શયતાની બહાના છે તે માટે અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે:—

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَلْهَكُم مَّاوَالِكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخٰسِرُونَ—

યાને હે, ઇમાનવાળાઓ ! (ચિંતો કે,) તમારો માલ, દવલત તથા તમારી અવલાદ તમોને ખુદાની યાદથી ગાફીલ ન કરી દે. તેમની મોહખતમાં ખુદાને ભુલી ન જાઓ. જો તમો દુન્યાના માલ અને અવલાદની મોહખતમાં ખુદાની યાદથી ગાફીલ થયા, તો તમો મોટી ખોટ અને નુકસાન પામશો. ભાઈઓ સોચો, પ્રીકર કરો અને સમજો કે નમાઝ ન પઢવાથી અને ખુદાની નાફરમાની કરવાથી અલ્લાહ મીયાંની હુકુમતમાં કોઈ ઝાતની કમી આવતી નથી; પરંતુ હમારૂંજ નુકસાન, અમારીજ ખરાબી છે. આ અમારો ધંધો રોઝગાર બાલ બચ્ચાં અમને દુન્યાના કોઈ કામથી રોકતા નથી ત્યારે ખુદાની ઇનાદતમાં આગળ આવે છે એવું કેહવું શું ઇન્સાફ છે? એ સર્વે નફામી વાતો છે.

હવે જે હદીસોમાં નમાઝની તાકીદ અને ફજીલત આવી છે તેને નમુના ખાતર રજુ કરું છું. મિશકાત શરીફમાં છે કે, અબુ ઝર રીવાયત કરી છે કે, રસુલુલ્લાહ (સલ૦) શીયાળાની પાનખર રૂતુમાં એક દિવસે બાહિર તશરીફ લઈ ગયા ત્યાં આપે એક ઝાડની બે ડાળીઓ પકડી, અને પકડતાંની સાથેજ એકદમ પાંદડા ખરી પડવા લાગ્યાં. આપે મને ફરમાવ્યું કે, “હે અબુઝર !” મેં અર્જ કરી કે, “યા રસુલુલ્લાહ (સલ૦) શું હુકમ છે.” આપે ફરમાવ્યું કે, “બેશક મુસલમાન બંદો અલ્લાહની રજામંદી માટે નમાઝ પઢે છે તો તેના પશુ શુનાહ આ ઝાડના પાંદડાની જેમ ખરી પડે છે.” રિવાયત કીધી તેને એહમદે. અને મિશકાત શરીફમાં અબુ હુરૈરા (રદી૦) થી રિવાયત છે કે, રસુલુલ્લાહ (સલ૦) એ ફરમાવ્યું કે બતાવો, તમારા કોઈના ઘરના બારણા આગળ નદી ચાલતી હોય, અને તે ઘરવાળા પાંચ વખત દિવસમાં તે નદીમાં ન્હાય તો તેમના શરીર ઉપર થોડો પશુ મેલ રહે ખરો? અર્જ કીધી કે, ઝરા પશુ મેલ રહે નહીં. આપે ફરમાવ્યું કે, તેવીજ મીસાલ પાંચ વખતની નમાઝોની છે કે જે તેમને પઢે છે અલ્લાહ તઆલા તેના સર્વે શુનાહ એના સખખથી મીટાવી દે છે. રિવાયત કીધી તેને બુખારી અને મુસ્લીમે. અને જાબીરથી રિવાયત છે કે, રસુલુલ્લાહ (સલ૦) એ ફરમાવ્યું કે, બંદા અને કુફરના વચ્ચેમાં ફરક નમાઝનું છોડવું છે. રિવાયત કીધી તેને મુસ્લીમે. એટલે ઇન્સાને જ્યારે નમાઝ છોડી તો કુફરની સીડી ઉપર ચઢ્યો, હવે કુફર સુધી પહોંચી જાય તો શું નવાઈ? રસુલુલ્લાહ

(સલ૦) એ ફરમાવ્યું કે, તમારી અવલાદ જ્યારે સાત વરસની થાય તો તેને નમાઝનો હુકમ કરો, અને જ્યારે દસ વરસની થાય અને નમાઝ ન પઢે તો મારીને પઢાવો. રિવાયત કીધી તેને અબુ હાઉદે. આ ઉપરથી નમાઝની સખ્ત તાકીદ માલુમ થઈ. બચ્ચાંઓને નાનપણથી નમાઝની તાકીદ કરવી અને આદત પાડવી જોઈએ.

આજ કાલ આપણા લોકોના એ હાલ છે કે, બચ્ચાંઓને પઢાવવી તો દરગુઝર પોતે પણ નમાઝ નથી પઢતા. એમજ ખુદાનું કર્જ માથે લઈ દુન્યાથી રૂખસત થાય છે. આમ લોકોને તો શું કહીએ ! જમાતના આગેવાન અને પેશવા કે જેઓ પીરાઈનો દાવો કરે છે તેઓ પણ નમાઝથી બેફાલ છે. અફસોસ છે કે, દુન્યામાં કેઈનું કર્જ થઈ જાય તો બહુ પ્રીકર થાય અને ઝમીન જાગીર સુધ્ધાં હાથથી ખોઈ બેસે છે, અને આપવા માટે પાસે ન હોય તો મુરીદોને અડાણે મુકે છે. મુરીદ પણ મક્તના બાંદી ગુલામની પેઠે ઠીક મળી ગયા છે કે, તેમની સાથે માલીકની માફક વર્તણુક કરે છે. મુરીદાણીઓના સાથ જુદો વરતાવ કરે છે અને મુરીદોના સાથે ન્યારો વરતાવ કરવામાં આવે છે. આ ઠગ વિધ્યાતો દુન્યામાંજ ચાલી શકે છે, અલ્લાહ તઆલાના રૂબરૂ ત્યાં કેને અડાણે મુકશે ? ત્યાં તો પોતેજ પોતાના અમલોના બદલામાં ઘરેણું રેહશે. અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે:—

کل نفس بما کسبت رهينة الا اصحاب اليمين۔ فی جنت یتساءلون
عن المجرمين ما سلكکم فی سقر۔ قالوا لم نک من المصیلين ولم نک نظم
المسکين وکنا نخوض مع الخائضين وکنا نکذب بیوم الدین حتی اتنا الیقین
فما تنفعهم شفاعة الشافعين۔

યાને ક્રિયામતના દિવસે હર ઇન્સાન પોતાના અમલોના બદલામાં ધરાણે રોકાયેલો હશે, સિવાય તે લોકોના કે જેમના નામએ આમાલ સીધા હાથમાં મળ્યા હશે. કેમકે તેઓ તો જન્નતમાં ચાલ્યા જશે. તેઓ પેલા જહન્નમીઓને પુછશે કે, તમને દોઝખમાં કઈ ચીજે નાંખ્યા ? તેઓ કેહશે કે, અમો નમાઝ પઢતા નહોતા, તેને દિલથી ફરજ જાણતા નહોતા, ગરીબોને ખાવા નહોતા આપતા, નિકમ્મા અને ખરાબ લોકોની સોહબતમાં રેહતા, ક્રિયામતના દિવસને નહોતો માનતા; એટલા સુધી કે, અમારી મોત આવી. અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે કે, આજે છોડવનારાઓની શક્ષાત પણ તેઓના કામ આવશે નહીં; કેમકે તે છોડવનારાઓના સાથે ન હશે. આથી નમાઝની તાકીદ અને નમાઝ ન પઢનારાઓના હાલ જણાઈ આવ્યા કે તેઓ જન્નતમાં જવાથી રોકાયેલા હશે અને કોઈની શક્ષાતમાં હાખલ થશે નહીં. કુરઆને કરીમતો એ ફરમાવે છે ત્યારે

આજકાલના આગેવાન રહુબર અને નામના પીરો જેમને નતો નમાઝની પરવાહ, ન રોઝાનો ગમ તે એમ કહે છે કે, અમે તમારા પીર અને પેશવા છીએ. અમને નહિ માનો તો તમોને શક્યત નસીબ થશે નહીં. બાધઓ ઈન્સાફ કરો અને વીચારો કે, આવા આગેવાનોના પાછળ ચાલવાથી શક્યત મળશે કે તેમનો પીછો છોડવાથી ? કુરઆને કરીમ તમારા સામે છે અને આવા રહુબરોની હાલતની તમને ખબર છે ત્યારે તમો પોતેજ ફેંસલો કરી લો.

બાધઓ, આ બધું નફસનું બેહકાવવું અને ફરેખ છે; કેમકે નફસ ઉપર નમાઝ ઘણી ભારી પડે છે જેવી રીતે અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે:—

وانها لكبيرة الا على الخشعين الذين يظنون انهم ملقوا ربهم واليه راجعون—

યાને બેશક આ નમાઝ નફસો પર ઘણી ભારી અને સખ્ત માલુમ થાય છે. અલબત્ત જે લોકો પોતાના પાલનહારથી ડરવાવાળા અને આજીજી કરનારા છે, અને આ બાબતનો ચકીન રાખે છે કે તેઓ અલ્લાહથી મળનાર છે અને ખુદાની તરફ ફરનાર છે તેવા લોકો પર નમાઝ આસાન છે. તે માટે રસુલુલ્લાહ (સલ્લ) એ ફરમાવ્યું કે, મારી આંખોની ઠંડક નમાઝમાં છે. આથી સાફ ઝાહિર થયું કે બેનમાઝીના દિલમાં ખુદાનો ડર અને ક્રિયામતપર ઇમાન પુરી તરેહથી નથી તેથી ક્રિયામતના દિવસે એવા લોકોનો હુશ્ર પણ એવા લોકોના સાથે હશે જેવું કે મીરકાત શરીફમાં છે કે, અબદુર્રહમાન બેટા ઉમરના, ઉમર બેટા આસના રિવાયત કરે છે કે, એક વખતે રસુલુલ્લાહ (સલ્લ) એ નમાઝનો ઝિક્ર ફરમાવ્યો અને બયાન કર્યું કે, જે શખ્સ નમાઝની નીગેહબાની કરશે તો તે નમાઝ માટે ક્રિયામતના દિવસે નુર થશે અને દલીલ થઈ તેને નબત અને છુટકારો અપાવશે. અને જેણે આ નમાઝની સંભાળ ન રાખી તો તેના માટે તે નુર, દલીલ અને નબત બનશે નહીં; અને ક્રિયામતના દીવસે કાઝન, ફિરયોન, હામાન અને ઉઐ બીન ખલફના સાથે હશે. રિવાયત કીધી તેને અહમદ અને બૈહકીએ શોઅબુલ ઇમાનમાં. બાધઓ, વિચારો કે, ફિરયોન, હામાન તથા ઉઐ બીન ખલફ કેટલા મોટા મશહુર કાફીર અને મુનાફીક હતા ? કાઝનને તેના માલ અને દવલતના ગુરૂરે અને ફિરયોન તથા હામાનને તેમની હુકુમત અને હુન્યાની મોટાઈએ તથા ઉઐ બીન ખલફને નળી સાહેબની અદાવતે ખુદાની તાબેદારીથી રોક્યા; તેમની સાથે બેનમાઝી રહેશે. બચાવે અલ્લાહ મીયાં ખુરાઓની સોહબતથી. બલા તેઓ તો એવી અધારી દોઝખમાં પડેલા હશે કે જ્યાં પોતાનો હાથ પણ સુજશે નહીં તો ત્યાં નુર ક્યાંથી મળશે ?

ومن لم يجعل الله له نورا فما له من نور—

જેના માટે ખુદાની તરફથી નુર ન પહોંચે તો પછી તેના માટે નુર ક્યાંથી આવે ? આથી આપ લોકોને નમાઝની ફજીલત અને તાકીદ તથા નમાઝ ન પઢવાનો વળાલ માલુમ થઇ ગયો. એવી તમામ તાકીદોના સળગથીજ સુન્નત જમાઅતના ઉલમાઓએ યેનમાઝીઓ માટે સખ્ત હુકમ કર્યો છે; જેવું કે દુરે મુખ્તારમાં લખ્યું છે કે જે માણસ સુસ્તી અને બેપરવાઈથી નમાઝ મુકી દે તો તેને કેદ રાખવો જોઈએ એટલા સુધી કે નમાઝ પઢવા લાગે. અને ઇમામ શાશી (રહૅ) ના નઝદીક એક વખતની નમાઝ છોડવાવાળાને કતલ કરવાનો હુકમ છે. અહ્લામા શામી લખે છે કે, આજ હુકમ ઇમામ અહમદ અને માલીક (રહૅ) ના નઝદીક પણ છે. અને મરાકીયુલ ફલાહમાં લખ્યું છે કે, જાણી જોઈને સુસ્તીથી નમાઝ છોડવાવાળાને એટલો મારવો જોઈએ કે, એનાથી લોહી નીકળે એટલે હાકીમ એટલી સજા કરે, પછી એને ક્રૈદ કરે અને કચદ કરવાના બાદ એને નસીહત અને ધમકી તથા મારથી તાકીદ કરતા રહે ત્યાં લગી કે તે નમાઝ પઢવા લાગે અથવા કેદમાંજ મરી જાય. આતો એની દુન્યાની સજા છે પરંતુ મરી ગયા બાદ અગર ઇસ્લામ પર મરે તો નમાઝ ન પઢવાનાં સળગથી જેટલો ગુનાહ થયો એની સજા લાંબી મુદદત દોઝખમાં એવા ઠેકાણે સજા કરશે કે જ્યાંની ગરમી દોઝખની ગરમીથી બહુ તેજ છે. જહન્નમમાં બહુ ઉંડી જગ્યામાં એક કુવો છે જેમાં જહન્નમના ખીજા કુવાઓનું લોહી અને પીપ વહીને એ કુવામાં ભેગું થાય છે તે જગ્યા યેનમાઝીઓ માટે તૈયાર કરી છે.

ભાઈઓ, હવે સોચો વિચાર કરો કે, નમાઝની કેટલી તાકીદ છે. તેમાં બેપરવાઈ ન કરવી જોઈએ. પોતે મઝબુતી સાથે નમાઝ ઉપર કાયમ થવું જોઈએ અને બચ્ચાઓને પણ તાકીદ કરવી જોઈએ. દરેક કોમના આગેવાનો અને સત્તા ધરાવનારાઓને ઝડૂર છે કે, પોતાની કોમના યેનમાઝી અને નમાઝ મુકી દે તેમને સત્તાના મુજબ સજા કરે, યેનમાઝીઓ ઉપર સખ્તી કરે, તેમને નમાઝી બનાવે નહીં તો ક્રિયામતના દિવસે આગેવાનોને સખ્ત પુછ થશે અને નમાઝીઓની જવાબદારી ખુદાના સામે આગેવાનોને આપવી પડશે. ક્રિયામતના દિવસે સર્વથી પહેલાં નમાઝ માટે પુછવામાં આવશે:—

روز مکتور کم جانگداز بود اولین پُرسش نماز بود

આપણી કોમની અફસોસનાક હાલત જુઓ ! આપણા પીર અને પટલીયાઓએ યેનમાઝીઓ માટે કાંઈ બંદોષસ્ત અને નમાઝ મુકી દેનારાઓ માટે કોઈ સજા મુકરર કરી હોય એવું આજ સુધી જણાયું નથી. જેટલા પીર સાં થી નઝદીક એટલા ખુદાથી દુર જણાય છે. જેવા કે, પીર સાં ના છત્ર નીચે જામપુરા અને પીર સાં ના જમણા હાથ નીચે ગામ મેતા અને ડાબા હાથ

નીચે ગામ જમુને સમજવા જોઇએ. પછી એ ગામોમાં તપાસ કરી જુઓ કે, બીજા ગામોથી એ ગામોમાં પીર સાબ ના બહાલાઓ માંહેથી કેટલા નમાઝી અને રોઝદાર છે? વળી બેનમાઝીઓ માટે પીર સાહેબે કેવી સજા મુકર્ર કરેલી? કેટલાઓને ન્યાત બહાર કર્યા અને કેટલાઓને દંડ્યા? ઉલ્ટુ જમાત સાથે નમાઝ પઢનારાઓને દંડ્યા છે, મસજીદથી બહાર કાઢી મુક્યા છે, ન્યાતથી અલગ કર્યા છે. આવી બાબતોથી જીવ બળે છે. કિયામતના દિવસે આ આગેવાનો શું જવાબ આપશે? ત્યાં તો ન લાલચ કે રૂશવત કામ આવશે, કે ન માલ કે મુલક. હે બાઇઓ, નમાઝની કોશીશ કરો, નમાઝ પઢો અને પઢાવો તો દોઝખના અઝાબથી બચી જશો તેમજ દુન્યા તથા આખેરતની ખરકતો અને ખુબીયો હાસીલ કરશો. હવે એક વાત સમજવી જોઇએ તે એ છે કે, ફર્જ નમાઝ પાંચે વખત જમાઅતથી પઢવી ઝરૂરી છે. અને એમાં વધારે ફાયદો છે કેમકે; માણસ જમાઅતમાં હાજર થાય છે તો બીજા મુસલમાન બાઇથી મુલાકાત થાય છે, અને તેમની તાંદરૂસ્તી બીમારી ખબર રહે છે. અગર કોઇ બીમાર થાય અને આવી ન શકે તો એની તબીયતના સમાચાર પુછવા બંધ અને સવાબ હાસીલ કરે. કોઇ સુસ્તી કરી ન આવે તો તેને સમજવી સવાબ મેળવે. ઘણી વખત પોતે પણ બીજાઓથી નસીહત સાંભળે ને દીનથી વાકીફ થાય છે. કોઈ વખત કોઈ ગરીબ માણસ મળે તો તેની મદદ કરે છે ને સવાબ મેળવે છે. અગર જમાઅતમાં હાજર ન થાય તો આ વાતો ક્યાંથી નસીબ થાય?

સુખ્હાનલ્લાહ! શરીઅતે અમારી કેટલી પ્રીકર કરી છે અને અમારા માટે કેટલા સારા હુકમ રાખ્યા છે કે જેમાં અમોને અમારા બાઇઓ સાથે હુળી મળી રહેવું અને દીન દુન્યાના ફાયદા હાસીલ કરવાના સારો માર્ગો બતાવ્યા. વળી એક વાત એ પણ છે કે, જમાઅત કરવી તે ઇસ્લામની મોટી નીશાની છે. મરાકીયુલ ફલાહમાં લખ્યું છે કે, જમાઅતનું છોડવું વગર સળખે બંધન નથી. જો કોઈ ગામના લોકો વગર સળખે જમાઅત છોડીને જુદા નમાઝ પઢે તો તેમને જમાઅત સાથે નમાઝ પઢવાનો હુકમ કરવો જોઇએ. ઇસ્લામનો હાકીમ હુકમ કરે કે તેઓ જમાઅતથી નમાઝ પઢે. જો તેઓ માનીને નમાઝ શરૂ કરે તો સાડ નહીં તો એમના સાથે લઢાઈ-કતલ કરે; કેમકે જમાઅત ઇસ્લામની મોટી નીશાની છે. આથી જમાઅતની કેટલી બધી તાકીદ જણાઈ? તેજ કારણથી દુરે મુખ્તારમાં લખ્યું છે કે નમાઝ પઢનારને મુસલમાન ત્યારે કહીએ કે, પોતે જમાઅત સાથે નમાઝ પઢે. અને અલ્લામા શામીએ આ કારણ બતાવ્યું છે કે, આ ઉમ્મતની શરીઅતમાંજ નમાઝ પઢવું ખાસ નથી પરંતુ પેહલાની ઉમ્મતોના માટે પણ એ હુકમ હતો. મતલબ એ છે કે, આગલી

શરીઅતોના માનવાવાળા જમાઅત વગર નમાઝ પઢે છે પછી ફરક કેવી રીતે સમજાય કે એકલો નમાઝ પઢવાવાળો મોહમ્મદ (સલ્લ) પર હમાન રાખે છે યા નહીં? તે શીવાય જ્યારે ઇનસાન એકલો નમાઝ પઢવાની આદત કરે છે અને જમાઅતની ફીકર રાખતો નથી તો ઘણા ભાગે શેતાન તેને ઠગે છે કે તને કોઈ જોતુ તો નથી કદાચ એક નમાઝ નહીં પઢીશ તોપણ શી ફીકર છે. આવી રીતે બેહકાવીને બિલકુલ નમાઝથી ખાલી રાખે છે. કેટલાકો પીર કેહવરાવી એવું જોલે છે કે, અમો ઘરમાં સંતાઇને નમાઝ કરીએ છીએ, યા દિલમાં નમાઝ પઢીએ છીએ કોઇને બતાવવા નથી પડતા! તો સમજવું જોઇએ કે, આ બધી શેતાની વાતો છે. શું એ લોકો નથી સાહેબથી વધારે મરતબો રાખે છે? આપે તો કોઈ વખત જમાઅત છોડી નથી ત્યારે આ લોકો બતાવવાના બહાનાથી જમાઅત છોડી દે છે! અગર દુન્યામાં નામ કરવું હોય તો વીવાહ શાદી મોત વીગેરેમાં હજારો રૂપિયા માથે પાણી ફેરવીને ખુબ ખીરો-લાફસી ખીચડી ખાય છે અને બવરાવે છે! અને નમાઝ પઢવાનું નામ આવે તો દેખાવાના ડરથી ઘરમાં સંતાઇને નમાઝ પઢે છે તો, આ બધા નમાઝ ન પઢવાના બહાના છે.

મીશકાત શરીફમાં અબુ હુરૈરાથી રીવાયત છે કે રસુલુલ્લાહ (સલ્લ) જમાઅતમાં હાજર ન થનારાઓના ઘરોને આગ લગાડવાનો ઇરાદો કર્યો અને ફરમાવ્યું કે, ઘરમાં નહાના બચ્ચાં અને ઓરતો પણ હોય છે, અગર તેઓ ન હોત તો પોતાના બિદમત કરવાવાળાઓને હુકમ આપત કે, તે ઘરોને સળગાવી નાંખો. રિવાયત કીધી તેને અહમદે અને અબુ મુસા અશઅરીથી રિવાયત છે કે, નથી સાહેબે ફરમાવ્યું કે, બે જણા અને બેથી વધારે જમાઅત છે. રિવાયત કીધી તેને ઇબ્ને માબુએ. ઓબય ઇબ્ને કઅબ (રદી)થી રિવાયત છે કે, નથી (સલ્લ) એક દિવસ સવારની નમાઝ પઢી ફારીગ થયા તો પુછ્યું કે, ફલાણો ફલાણો જમાઅતમાં છે? સહાબાઓએ કહ્યું ના સાહેબ. આપ (સલ્લ) એ ફરમાવ્યું કે, આ બે નમાઝ-ઇશા અને ફજર-મુનાફીકો ઉપર ભારી પડે છે, અગર તમો આ નમાઝોની ખુબી અને સવાબ જાણતા અને કદાચ તમારામાં ચાલવાની શક્તિ ન હોત તો ઘુટણે ઘસડાઇને પણ જતા. મતલબ એ છે કે, એની ફઝીલત બહુજ મોટી છે, અને માણસે તેમાં રાજી ખુશીથી હાજર થવું જોઇએ. પછી આપ (સલ્લ)એ ફરમાવ્યું કે, પહેલી સફ ફરીશતાઓની સફ જેવી છે. અગર પહેલી સફની ખુબુર્ગી જાણતા તો અલબત્ત તેમાં શરીક થતા, અને વહેલા આવતા. સાચું છે કે, એકલા નમાઝ પઢવાથી ખીબ્ત એક આદમી સાથે પઢવું તે એકથી અફઝલ છે. જેટલી જમાઅત વધારે હોય તેટલી ખુદાને વધારે

ગમે છે. રિવાયત કીધી તેને અબુ હાઉદ અને નીસાઇ. આ ઉપરથી જમાઅતની મોટી ફઝીલત ને ઘણી તાકીદ માલુમ થઇ. મગર અફસોસ છે કે, અમો તેની શીકર કરતા નથી. ઇબ્ને ઉમરથી રિવાયત છે કે, નબી (સલ્લ)એ ફરમાવ્યું કે, એકલા નમાઝ પઢવા કરતાં જમાઅત સાથે નમાઝ પઢવાથી સત્તાવીસ ઘણો વધારે સવાબ મળે છે. રિવાયત કરી ખુજારી અને મુસ્લિમે. અહીંયા પણ કેટલી બધી ફઝીલત જમાઅતની ઝાહીર થઇ? એના શીવાય બીજી ઘણી હદીસો જમાઅતની તાકીદ અને ફઝીલતના માટે આવેલી છે. હવે હે ભાઇઓ ઇન્સાફ કરો કે જે પીર-આગેવાન પોતે પણ જમાઅતથી નમાઝ ન પઢે અને બીજાઓને પણ રોકે અને તેઓપર સખતી કરે તેમજ ખુદાની મસ્જીદોને ઇબાદતથી વેશન કરવા ઇચ્છે તે શું સાચા રેહબર બની શકે છે? કદી પણ નહીં. માટે હે ભાઇઓ! એવા પીરોથી દીન મળવાની ઉમ્મીદ ન રાખો અને તેમને મુકી દો. ખુદા અને નબી (સલ્લ)ના તાબેદાર બનો, નમાઝ અને જમાઅત ઉપર કાયમ થાવ તો તમારી દુન્યા અને આખેરત બેહતર થાય.

અલ્લાહ તઆલા અમો સવેને નમાઝ અને જમાઅત ઉપર કાયમ રાખે અને શરીઅતની તાબેદારીમાં અમારી ઉમર પુરી કરે, તેમજ આખેરતની ભલાઈની મેહરબાની ફરમાવે. આમીન.

وَمُلَىٰ ٱللَّهُ تَعَالَىٰ عَلَىٰ خَيْرِ خَلْقٍ سَيِّدًا مُحَمَّدٌ
وعَلَىٰ ٱللَّهِ وَٱلْمَلَائِكَةِ أَجْمَعِينَ—

મુમન વલીમહંમદ જીવા પરબડીયા-ગામ કરનાલાવાળા.

તાલેખુલ ઇદમ—મદરસએ શેહર પાલનપુર.

(ઉપરની તકરીરને ટેકો આપતી કેટલીક જોતો ૬૦ પીર મશાયખ રહેં ની કિતાબથી રજુ કરીએ છીએ જે બહુજ મનન કરવા લાયક છે.)

સુનો જમાત રે કરની એ સુન્નત રે જાનો,
એ સુન્નત મોઅકકીદા હય રે ખેહાનો.
એ તાકીદકી સુન્નત હય જમાઅત કેરી,
એ સુન સુન સહીકર ખુજીઓ સવેરી.

* * * *

જો તુજે દીનકા ચાવ હે, કર તુ સુન્નત રીત રે,
કર તુ સુન્નત રીત;

ખુબ કામ થે જાને નબીયે, રબકી ખોતથી પીતરે,
રબકી ખોતથી પીત.

(પીર મશાયખ.)

અકાત.

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيد المرسلين وعلى
آله واصحابه واتباعه اجمعين- اعوذ بالله من الشيطان الرجيم- بسم الله
الرحمن الرحيم- الذين يقيمون الصلوة ويؤتون الزكاة وهم بالآخرة هم
يوقنون- اولئك على هدى من ربهم واولئك هم المفلحون-

આ આયતોમાં અલ્લાહ તઆલા નેક બંદાઓની સીફત, તારીફ, ફઝીલત અને સવાબનું બયાન કરમાવે છે કે, તે નેક બંદાઓ એવા છે કે તેઓ નમાઝને કાયમ રાખે છે, ઝકાત અદા કરે છે અને ક્રિયામતના દિવસપર ચકીન રાખે છે, અને તેજ લોકો પોતાના પરવરદિગાર તરફથી હિદાયત અને સીધા રસ્તાપર સાબીત અને કાયમ છે; અને તેજ લોકો છુટકારો મેળવનાર તથા મુરાદો હાસીલ કરનાર છે. આ આયતમાં નમાઝ, ઝકાત અને ક્રિયામતપર ઇમાન રાખવું એ ત્રણે ચીજોનો સાથેજ ઝિક્ક કરમાવેલો છે, એનાથીજ જણાય છે કે, એ ત્રણેમાં ભારે સંબંધ અને લગાવ છે. આથી એ ત્રણે ચીજોની ફઝીલત જણાઇ. તેમ સખત તાકીદ પણ જણાઇ કે અગર એ કામોમાં કસુર થશે અને એ ત્રણે અમલોમાં માણસ પાકે ન હશે તો તે હિદાયતપર છુટકારો મેળવનાર થઇ શકશે નહિ. અહીં મહારે એ ત્રણ વાતોમાંથી ઝકાત વિશે બયાન કરવું છે. સમજી લેવું જોઇએ કે, ઝકાત પણ ઇસ્લામનો અખરદસ્ત સ્થંભ છે. જો માણસ એના અદા કરવામાં કસુર અને આળસ કરશે તો તે પાકે મુસલમાન રેહશે નહીં. હદીસ શરીફમાં આવ્યું છે કે, કરમાવ્યું રસુલુલ્લાહ (સલ્લ) એ કે, ખરેખર અલ્લાહ તઆલાએ ઝકાત એટલા માટેજ ફર્જ કરમાવી છે કે ઝકાત આપ્યા પછી જે માલ બાકી રેહશે તે પાક અને સાફ થઇ જાય. મતલબ એ છે કે, ઝકાત એ ગરીબોનો હક છે તો જ્યારે ગરીબોનો હક એ માલથી જુદો થઇ જશે ત્યારે જયેલા ખાલેસ (ચોક્ખા) માલ ઉપર તે માલવાળાની માલેકી રેહશે, પછી તેના માટે તે વાપરવો ઠીક થઇ જશે અને ખરકતનું કારણ થશે. અને જો ઝકાત ન આપશે તો તે માલમાં ગરીબોનો હક રેહશે તેથી તે તમામ માલની ખરખાદીનું કારણ થશે.

ખીજી હદીસમાં છે કે, રસુલુલ્લાહ (સલ્લ) એ કરમાવ્યું:—

— ما خالطت الزكاة مالا قط الا اهاكت

એટલે ઝકાત જ્યારે કોઇ માલમાં મળે છે તો જરૂર તે માલને હલાક

અને ખરબાદ કરીનેજ છોડે છે. હવે જો તોળાહ કરે, માલનો હક અદા કરે અને પોતાના ગુનાહ બદલ પસ્તાવો કરે તો દિલ ધોવાઈ સાફ થઈ જશે. અને જો હંમેશા એવીજ રીતે બેપરવાઈ કરતા રહેશે તો દિલની સખ્તી અને કાલક વધતીજ રહેશે. જેવી રીતે કોઈ કપડું મેલું થઈ ગયું હોય તો સાબુ વીગેરેથી ધોવાઈ સાફ થઈ જશે અને એમનું એમ મેલુંજ રહેવા દેવામાં આવે તો હમેશા તેપર મેલ ચઢી ચઢી તે સડી જઈ, તેના ટુકડા થઈ જશે; એવીજ રીતે દિલ પણ કાળુ થતાં થતાં એટલી કાલક વધી જશે કે તમામ દિલમાં ફેલાઈ જશે અને ઇમાનનું નુર દિલથી નીકળી જશે વળી માલની મોહખતના કારણે ખુદાના દરબારથી પણ રાન્થો જશે. હવે વિચારો કે, આ શું થોડી ખરાબી છે? શું અકલમંદ માણસનું કામ છે કે, આટલા સખત વળાલ અને ખરાબીયો પર રાઝી રહી માલનો ચાલીસમો ભાગ કાઢવા પર રાઝી ન થાય? અને ખાસ કરી જ્યારે તેમાં કુફર સુધીનો ભય હોય છતાં?

હઝરત રસુલુલ્લાહ (સલૉ) ની વફાત થવા પછી કેટલાક કબીલાવાળાઓ- એ ઝકાત અદા કરવાથી ઇન્કાર કર્યો એટલે હઝરત અબુબકર સીદીક (રહીૉ) એ ફરમાવ્યું કે, ખુદાની કસમ કે, જેઓ રસુલુલ્લાહ (સલૉ) ની ઝીંદગીમાં એક બકરીનું ખરચું પણ ઝકાતનું અદા કરતા અને હવે તે આપવા ના પાડશે તો તેના સાથે લડીશ. રિવાયત કરી એને ખુબારી અને મુસ્લીમે એ સીવાય બીજા હઝારો વખાલ અને ખરાબીયો છે. કાફર કેટલો મોટો માલદાર હતો પણ ખુદાની નાશુકી અને માલ તથા દોલતની તકખુરીમાં આવી માલનો હક અદા કરવાની ના પાડી તો તેનો અંજામ શું થયો? તે માલ સાથેજ ઝમીનમાં ધસી ગયો.

ભાઈઓ ખુદાથી ડરવું જોઈએ. એવો ખયાલ ન કરવો જોઈએ કે, આજ કાલ ઘણાખરા ઝકાત નથી આપતા તો તેઓ કેમ ધસી જતા નથી! યાદ રાખો ખુદા તઆલાને હમણા પણ તાકત છે પણ તે પોતાની રહમતથી ઢીલ આપે છે કે, કોઈ પણ પ્રકારે સારા રસ્તા પર આવી જાય, અને અઝાબથી બચી જાય. જો આવી ઢીલથી પણ ઉંઘ ન ઉડશે તો ફરી જરૂર પકડ થશે. આજકાલ માલમાંથી ખરકત ઉઠી ગઈ છે, જાનવરોમાં મરકી અને દુકાળ પડે છે તે સર્વેનું કારણ પણ એજ છે. જો દુન્યામાં ઢીલ આપવામાં આવી અને આરામથી ગુઝરી તો આખેરતમાં સઘળી કસર નીકળી જશે જેમ કે; અલ્લાહ તઆલાએ ફરમાવ્યું છે કે:—

ولا يكسبن الذين يدخلون بما آتاهم الله من فضله هو خير لهم - بل هو شولهم - سيطوقون ما بخلوا به يوم القيمة - والله ميروث السموات والأرض -
والله بما تعملون خبير—

એટલે જે લોકોને અદલાહ તઆલાએ પોતાના ફઝલથી માલ અને દોલત આપી છે અને તેઓ કંબુસી કરી તેનો ઝકાત વીગેરે હક અદા નથી કરતા, તો તેઓને જોઇએ કે, એ કંબુસીને સારી ચીજ સમજે નહીં. એ કંબુસી સારી નથી પણ તેમના માટે ઘણી ખરાબ છે. જે માલમાં તેઓ કંબુસી કરે છે તેજ માલથી ટુંકમાં-ક્રિયામતના દિવસે તેઓને તોફ નાંખવામાં આવશે; મતલબ એ છે કે, એ માલ તો ખુદાએ પોતાની મહેરબાનીથી આપ્યો હતો તો, તેપર કંબુસી કરવાનો તેમને શું હક હતો? અને તેઓ કંબુસી કરીને પણ શો લાલ ઉઠાવશે? ક્યાં સુધી તે જમા કરી રાખશે? છેવટે મરીને ખુદાના સામે જવાનું છે અને આ તમામ ઝમીન તથા આસમાનની મીરાસ ખુદાના માટેજ છે. દરેક ચીજનો માલીક છેવટે ખુદાજ છે બીજા કોઈના કબજામાં કાંઈ રેહશે નહીં. તે કંબુસો પોતે પણ તથા તે માલ પણ સર્વે ખુદા તઆલાના રૂબરૂ અને તેના કબજામાં રેહશે. ખુદા તઆલાને તમારા અમલોની પણ ખબર છે, જેવા તમે ખુદાના રૂબરૂ જશો કે તુરત તમારી પકડ થશે. હદીસ શરીફમાં મહકુર આયતની તફસીરમાં આવ્યું છે કે, રસુલુલ્લાહ (સલ્લ) એ ફરમાવ્યું છે કે જે માણસને ખુદાએ માલ આપ્યો અને તેણે તેની ઝકાત ન કાઢી તો ક્રિયામતના દિવસે તે માલ એક નર ગંજ સાંપની શીકલપર બનાવવામાં આવશે. તે સાંપના માથાના વાળ ઘણા ઝેરીલા તથા વધારે ઉમરવાળો હોવાના સળભે પડી ગયલા હશે અને તેની આંખોપર બે કાળાં ટીપકાં હશે. ક્રિયામતના દિવસે તે સાંપ તે માલવાળાની ગરદનમાં હાર બની પડશે અને તે માલવાળાના બન્ને જઠળાં પકડી લેશે અને કેહશે કે, હું તારો માલ છું, હું તારો ખજાનો છું; એટલે દુન્યામાં તું મને સાચવી રાખતો હતો અને પસંદ કરતો હતો માટે આજે તેની મજા ચાખ. આજે શા માટે નાસે છે! આજે પણ હું તારા ગળાનોજ હાર છું. ફરી આપ (સલ્લ) એ આ આયત છેવટ સુધી પઢી:—

وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذِّهْنَ الْخ

રીવાયત કરી એને ખુબારીએ. આથી ઝકાત ન દેનારાઓ માટે સખ્ત વખાલ છે તે ઝાહર થઇ ગયું. બીજી જગ્યાએ અદલાહ તઆલા ફરમાવે છે:—

وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ يَوْمَ يُكْفَىٰ عَنْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَبُذِلَتْ فِيهَا جِثَا هُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ— هَذَا مَا كَنْزْتُمْ لَآنَفْسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كَنْزْتُمْ تَكْنِزُونَ—

એટલે જે લોકો સોના અને ચાંદીના ખજાના બનાવી રાખે છે અને ખુદાના રસ્તાપર તેને ખરચ નથી કરતા તો તેઓને હર્દનાક અજાબની ખુશ-

ખખરી આપો. એ અઝાળ તે દિવસે થશે કે જે દિવસે માલ જહુન્નમી આગમાં તપાવવામાં આવશે પછી તે જમા કરનારાઓની પેશાની (કપાળ) પર, પાંસળીઓ પર તથા કમરોપર ડામ દેવામાં આવશે અને તેઓને કેહવામાં આવશે કે, આ તેજ ચીજ છે જેને તમે દુન્યામાં પોતાના માટે એકઠી કરી હતી, આજે તે તમારા કામમાં આવી રહી છે. હવે જે જમા કરતા હતા તેની મઝા ચાખો. હદીસ શરીફમાં તે આયતની તફસીરમાં આવ્યું છે કે, રસુલુલ્લાહ (સલ્લ) એ ફરમાવ્યું કે, જે માણસ સોના ચાંદીનો માલીક હોય અને તેમાંથી તેનો હક અદા ન કરે તો કિયામતના દિવસે તેના માટે તે સોના ચાંદીની તકતીયો બનાવી જહુન્નમની આગમાં ખુબ તપાવી તે માલવાળાની પાંસળીઓ, કપાળ તથા પીઠ-પર તે ગરમ તકતીઓથી ડામ દેવામાં આવશે. એવીજ રીતે વારંવાર તે તકતીઓ ગરમ કરતા રેહશે અને ડામ દેતા રેહશે. તે દિવસ-કે જે પચાસ હજાર વરસ જેટલો લાંબો હશે ત્યાં સુધી કે સર્વે લોક હિસાબ કિતાબથી પરવારી જશે અને તેઓને માટે અલ્લાહ તઆલા ફેંસલો સંભળાવી દેશે-એટલે આ અઝાળ જે થશે તે જહુન્નમમાં ગયા પછીનો નથી પણ એ તો જ્યારે લોક પોતાના હિસાબ કિતાબમાં રોકાએલા હશે તે વખતે તેઓને આ અઝાળ થશે. હિસાબ કિતાબથી કુરસદ થવાના બાદ જન્નતીઓને જન્નત માટે અને જહુન્નમીઓને જહુન્નમ માટે હુકમ થઈ જશે ત્યારે આ કંજુસ માણસના માટે પણ હુકમ થશે. આટલો અઝાળ થયા બાદ ફરી યા તો જન્નતમાં જશે અથવા જહુન્નમમાં અઝાળ થાશે. રિવાયત કરી એને મુસ્લીમે. એવીજ રીતે જે લોકો પાસે ઉંટ, ગાય, બકરી વીગેરે હોય અને તેનો હક અદા ન કર્યો તો તેના વીષે એજ હદીસમાં આગળ સખત અઝાળનો ઝીકર આવ્યો છે.

બાઈઓ, હવે તો સોચો ! અને શ્રીકર કરો કે, આપણે મરવાનું છે, ખુદાના સામે જઈ ઉભુ રહેવાનું છે અને રત્તી રત્તીનો હિસાબ દેવાનો છે. જે ત્યાં પકડાયા તો આ દુન્યાની મૌજ મજાહ મારેલી કશા કામ આવવાની નથી. અને જે દુન્યામાં તેની પકડ ન પણ થઈ તો ત્યાં તેની સઘળી કસર નીકળી જશે. અફસોસ ! આજે અમારી શું હાલત થઈ રહી છે કે, શરીરતના વિરૂધ્ધ કામોમાં હજારો રૂપીઆ ખરબાદ કરીએ છીએ પણ અલ્લાહના માટે ખરચ કરવાની હીમ્મત થતી નથી. કેઈ જગ્યા મુકદ્દમો (કેસ) લડવો હોય તો રૂપીયાને કાંકરાની માફક ઉડાવી દઈશું અને તેનો મન ઉપર જરાપણ ગમ થશે નહીં બદકે ઔર પણ ખુશી થશે-અને મુકદ્દમો પણ હશે તો શાનો ? યાતો કેઈની ખેડેન દીકરીને ઝખરદસ્તી પોતાના નિકાહમાં લાવવાનો, યા પોતાની આખરૂની હલકાઈનો, યા કેઈનો માલ નાહક લઈ લેવાનો; અને તે મોટામાં મોટી ખરાબી છે. મતલબ કે આવા

નકામા કામોમાં માલને ખરબાદ કરે છે પણ અદલાહ તઆલાના માટે ખરચ કરવાને હંડ સમજવામાં આવે છે. આ ક્રિયામતની નીશાની છે.

ઓ ભાઇઓ ! ખુદાથી ડરવું જોઇએ, અદલાહ તઆલાએ માલ અને દૌલત આપી હોય તો તેનો હક અદા કરવો જોઇએ અને પોતાના ગરીબ ભાઇ-ઓની ખબર લેવી જોઇએ. હદીસ શરીફમાં રસુલુલ્લાહ (સલો) એ ફરમાવ્યું કે:—

هل تنصرون و ترزقون الا بضعفائكم رواه البخارى *

શું તમે એમ સમજો છો કે, તમને દુશમનોપર જે ફતેહ મળે છે, અને તમને રીઝક આપવામાં આવે છે તે તમારી ખુજુર્ગીના કારણે આપવામાં આવે છે ? નહિ. એ તમારું એમ સમજવું ખોટું છે; બલકે જે તમારા ગરીબ અને અશક્ત ભાઇઓ છે તેઓની ખરકતથી તમને ફતેહમંદી તથા રીઝક મળે છે. માટે પોતાને તેઓથી મોટા ન સમજો, અને ખીજી હદીસમાં છે કે:—

وما منع قوم الزكاة الا منعوا القطر ولو لا البهائم لم يهطروا—

કિતાબ તરગીબો તરહીબમાં ઇબ્ને ઉમર (રદીઓ) થી રીવાયત છે કે, રસુલુલ્લાહ (સલો) એ ફરમાવ્યું કે, જ્યારે કેઇ કામ ઝકાત દેવાનું બંદ કરે છે તો તેઓના માટે વરસાદ રોકી દેવામાં આવે છે એટલે ઝકાત ન દેવાના સખળે આસમાનથી વરસાદ વરસતો નથી અને દુકાળ પડે છે; અને જો દુન્યામાં જાનવરો નહોત તો દુન્યામાં વરસાદ ન વરસતો. જાનવરોના સખળે માણસોને પણ ખાવા મળે છે. અને ખીજી રિવાયતમાં છે કે:—

اذا منعت الزكاة هلكت المواشى—

જ્યારે ઝકાત આપવી બંદ કરવામાં આવે છે ત્યારે જાનવરો હલાક થઇ જાય છે. અને તેનું કારણ ઉપરની રિવાયતથી જણાયું કે, વરસાદ નથી વરસતો અને તેથી ઘાસચારો નથી ઉગતો ત્યારે જાનવરો ભુખે મરી જશે. અથવા તો એ મતલબ છે કે, ઝકાત ન દેવાના વખાલથી જાનવરો મરવા લાગે છે. ખીમારીથી અથવા તો ભુખથી જ્યારે જાનવરો મરી જશે તો માણસો શું ધુળ ખાશે ?

ભાઇઓ, કેટલી શરમની વાત છે ! કે અમો જાનવરથી પણ નકામા રહ્યા ! અને જાનવરોના કારણે અમને પણ ખાવા મળે છે ! મતલબ કે, હમને હમારા ગરીબ ભાઇઓથી ગફલત ન રાખવી જોઇએ, તેમની ખબર લેતા રહેવું જોઇએ, તેમનો એહસાન માનવો જોઇએ કે તેઓના લીધે હમને ખાવા મળે છે, અને ખુદાની નેઅમતોનો શુક કરવો જોઇએ. માલના જે જે હક છે તે

બરાબર અહા કરતાં રેહવું જોઇએ કે જોથી દુન્યા અને આખેરતની ખુશી અને બરકત હાસીલ થાય.

હવે હું આ મજમુનને ખતમ કરૂં છું. અલ્લાહ તઆલા હમો સર્વેને હમાશ બાધઓની હમદદની તૈદ્દીક આપે અને શરીઅતપર કાયમ રાખે. આમીન.

وَمَلَىٰ إِلَهَ تَعَالَىٰ عَلَىٰ خَيْرِ خَلْقِهِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٌ
وَعَلَىٰ إِلَهَ وَاصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ —

મુમન દાઉદ નુરમહમદ ચોધરી-ગામ કાલેડાવાળા.
તાલેખુલ મદમે-મદરસા શેહર પાલનપુર

અરે સુનરે ઇમાની કર નેહસુ સલાતા,
અરે સુનરે ઇમાની બી દેની રે ઝકાતા.
મન ઝકાત દેનેજી સહી કરે રે બાતા,
હે ઝકાત કેરા જીં હુકમ લખાતા.
સુન ઝકાત દેની જયું રે કહી,
એબી ઇમાનકે પાધયોંથી બુઝરે સહી.
સુનો પેહલી બુઝની સહી કરની નમાઝા,
બી ઝકાત રે દેની એબી મુઘીયા અવાઝા.
અને કલમા કેહના ધોરથી રે પેહલા,
એ હુકમસુ ચલના પંથ હોવે રે સેહલા.
અને રોઝે ધરને ફરજ રે કેરે,
અને હજજબી કરની એ બુઝીઓ સવેરે.

* * * *

ઝકાત દેની માલ કેરી પાક કરના માલરે,
મેલ નિકાલો માલકા મુમનકા એ ચાલરે.
માલ ઝકાત કાઢે મુમન પાક કરને રાખીએ,
કપડે જીં ધોતે સહી ના મેલ મેલા ચાખીએ.

(ચીર મશાયખ.)

રોઝાનું બયાન.

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيد المرسلين وعلى
الا واتباعه واجمعين - اعوذ بالله من الشيطان الرجيم - بسم الله
الرحمن الرحيم - يا ايها الذين امنوا كتب عليكم الصيام كما كتب على الذين
من قبلكم لعلكم تتقون -

હે ઇમાનવાળાઓ! તમારા ઉપર રોઝા રાખવું ફર્જ કરવામાં આવ્યું છે, જેવી રીતે કે તમારાથી આગલી ઉમ્મતો ઉપર ફર્જ કરવામાં આવ્યું હતું, એ માટે કે તમે ખુદાથી ડરો, ગુનાહોથી બચો અને અઝાબથી છુટકારો મેળવો.

મઝકુર આયત રમઝાન શરીફના રોઝાના સંબંધમાં છે. એના પરથી રમઝાન શરીફના રોઝાની ફર્જિયાત સાફ રીતે જણાઇ ગઇ; તેમજ એ પણ જણાઇ ગયું કે રોઝા આગલી ઉમ્મતોપર પણ ફર્જ હતો. તકસીરની કીતાબોમાં લખેલું છે કે, હઝરત આદમ (અલૈહ)થી લઇ આ ઉમ્મત સુધી રોઝાનો હુકમ જારી છે. સુખ્દાનવાહ! આ અમલ (રોઝા) પણ ખુદાવંદે આલમને કેટલો પ્યારો અને પસંદ છે? બાઇઓ આપણને અદલાહ તઆલાએ પોતાની મહેરબાની અને કૃપાથી હઝરત ખાતેમુલ મુરસલીન, રહમતુલલિલ આલમીન સૈદુલ અંબીયા મોહંમદ મુસ્તફા (સલૌ)ની ઉમ્મત બનાવ્યા અને આગલા તમામ નબીયોની ઉમ્મતોથી આપણો દરજ્જો મોટો રાખ્યો ત્યારે જો આપણે મઝકુર અમલ (રોઝા) માં ગફલતી કરી આગલી ઉમ્મતોથી પાછા પડીએ તો તે કેટલી બધી શર્મ અને બેઆબરૂની વાત છે? ખુદા તઆલાએ તો આપણને મોટો દરજ્જો આપ્યો ત્યારે આપણે આપણા હાથે નામોશી અને ખરાબી માથે લઇએ તો કેટલી બધી ભુલ ગણાય? હમારા માટે દીનમાં ઘણીજ સહેલાઇ રાખવામાં આવી છે. આગલી ઉમ્મતો પર સુર્ય આથમ્યા પછીથી જ્યાં સુધી સુતા ન હોય ત્યાં સુધી ખાવા પીવા વીગેરેની રજા હતી; અને જ્યારે સુઇ જાય તે પછી ખાવું પીવું વીગેરે મના હતું, ત્યારે હમારા માટે તો સુર્ય આથમ્યા પછીથી સુખ્દે સાદેક સુધી તમામ રાત ખાવા પીવા વીગેરેની રજા છે.

બાઇઓ વિચારો કે આટલો આસાન અને સરળ હુકમ હોવા છતાં આપણે એમાં ફેાતાહી કરીએ અને આગલી ઉમ્મતોથી પાછળ રહીએ તો કિયામતના દિવસે શું થોડી રૂસ્વાઇ અને શરર્મીદગી થશે? આટલી સહેલાઇ અને તાકીદ હોવા છતાં

અમારા ભાઈઓની હાલત પર ઘણું અફસોસ થાય છે કે, માહે રમજાનની કાંઈ પણ અદખ કરતા નથી. જુઓ ! શરીઅતે ઉઝરવાળાઓ માટે પણ એકાંતમાં ખાવા પીવાનો હુકમ કર્યો છે. ખીમારના માટે હુકમ છે કે, જો તેની માંદગીમાં રોજી રાખવાથી નુકસાન થતું હોય તો તે હાલતમાં રોજી ન રાખે અને તાંદરૂસ્ત થયા પછી તેની કઝા કરી લે. તેમજ હૈઝ આવેલું હોય એવી યૌરતો માટે રોજી રાખવું હરામ ફરમાવ્યું હૈઝથી પાક થયા બાદ તેની કઝા કરવાનો હુકમ ફરમાવ્યો. જોકે, શરીઅતે તેઓને માટે રોજી છોડવા માટે હુકમ ફરમાવ્યો પરંતુ એમના માટે પણ કિતાબ મરાકેયુલ ફલાહના હાશીયામાં તહતાવીએ નકલ કર્યું છે કે, એ લોક પણ ખુદલી રીતે કોઈના સામે ન ખાય, રમજાન શરીફના માન અર્થે એકાંતમાં અલગ કોટડી વીગેરેમાં ખાય. અને કિતાબ મરાકીયુલ ફલાહમાં લખ્યું છે કે અગર કોઈ કાશીર રમજાન માસમાં દિવસમાં સુસલમાન થાય અથવા કોઈ નાબાલીગ બચ્યું બાલીગ થાય તો તે દિવસનું રોજી બન્ને પર ફર્જ નથી. પણ રમજાન શરીફના માન અર્થે તેમણે સાંજ સુધી ખાધા પીધા વગર રહેવું જોઈએ.

મઝકુર રિવાયતોથી રમજાન શરીફની તાઝીમ તથા માન સાચવવાની કેટલી સખ્ત તાકીદ જણાય ? હવે આપની સમજમાં આવી ગયું હશે કે આવી બેપરવાઈથી કે, બઝારો અને હોટલોમાં ખુદલે ચોક ખાતા પીતા રહેવું એ રમજાન શરીફની તાઝીમના બિલકુલ વિરુદ્ધ છે અને મઝકુર માસની બુઝુર્ગીનો ઇન્કાર બલકે એનું અપમાન કર્યા બરાબર છે અને એવી સ્થિતિમાં ઇમાનનું બાકી રહેવું પણ મુરકેલ છે. મરાકીયુલ ફલાહમાં લખ્યું છે કે, સુસ્તીથી રોઝાં છોડનારને તે બરાબર રોઝાં રાખતો થાય ત્યાં સુધી કેદમાં રાખવો જોઈએ. જો તે રોઝાના ફર્જ હોવાનો ઇન્કાર કરે અથવા રોઝાને હલકી નઝરથી જુએ તો તેના સાથે બેઈઝઝતી અને હલકાઈનો વરતાવ કરે. મઝકુર કિતાબના હુકમથી જણાયું કે, આગેવાનને અને ખાસ કરી પીર મુરશીદને કે જેને પોતાના માનનારાઓને સુધારવાની સત્તા હોય તેઓએ બેરોઝદારો સાથે એવીજ વર્તણૂક રાખવી જોઈએ. પરંતુ આજકાલના પીરો મુરશીદ પોતેજ જો રોઝા રાખવાથી નહાસતા હોય તો બીજાઓને રોઝાં રાખવાની શું તાકીદ કરે ? અફસોસ ! આજકાલ તો તેથી ઉલટું રોઝાં રાખનારાઓને અને પાંચ વખતની નમાઝ જમાઅત સાથે અદા કરનારાઓને તેમજ માહે રમજાનમાં તરાવીહ પઢનારાઓને ન્યાત-જમાતથી બહાર કરવામાં આવે, તેને દંડ કરવામાં આવે, મસ્જીદમાં જતાં અટકાવે, તેના સાથે હલકટ વર્તણૂક ચલાવે એવા કામે આજકાલના આગેવાનો અને પીરોના છે.

આંખો ખોલો અને હોશીયાર થઇ જાવ કે, જ્યારે આગેવાન અને પીર સાહેબ ઇસ્લામના આવા ઝંડરી ફર્જ અદા કરવાની વ્યવસ્થા ન કરશે તો કાલે કિયામતના દિવસે ખુદાના સામે જવાબ આપવો કઠણ થઇ પડશે. રસુલુલ્લાહ (સલ૦)એ ફરમાવ્યું છે કે:—

— **لكم راعٍ و لكم مسئول عن رعيته** —

એટલે કિયામતના દિવસે દરેક આગેવાનોને તેમના તાબેદારોના હાલથી પુછવામાં આવશે કે, તેઓએ કેવા અમલ કર્યા? તો તે વખતે તેવા આગેવાનો શું જવાબ આપશે? માટે રોજાની તાકીદને સમજી જ્યારે રમઝાન શરીફનો મુબારક મહીનો શરૂ થાય કે, દરેકે રોજાં રાખ્યાં. એ માસની કદર કરવી. એ ઘણું જ ખરકતવાળો મહીનો છે. જે એ માસ ગફલતથી નીકળી ગયો તો એની ખરકતો મળી શકવાની નથી. હદીસોમાં મજકુર માસની ઘણી ખરકતો તથા ફઝીલતો આવી છે. મીશકાત શરીફમાં અબુ હુરૈરા (રદી૦)થી રિવાયત કરવામાં આવી છે કે, ફરમાવ્યું રસુલુલ્લાહ (સલ૦)એ કે, ઇન્સાનને દરેક અમલનો સવાબ કંઈ ઘણો-એકનો સાતસોથી પણ વધુ આપવામાં આવે છે; પણ રોજાં તો ખાસ ખુદાના માટે છે. તેનો બદલો તે પોતે જાતે આપશે, અને રોજાદાર માટે બે ઘણી મોટી ખુશીઓ છે-એકતો રોજાં ખોલતીવેળા અને અને બીજી પરવર દિગારની મુલાકાત વેળા. રોજાદારના મોંમાંની વાસ ખુદા તઆલાના નજદીક કસ્તુરીની સુગંધથી પણ વધારે સારી છે. રોજાં માણસના માટે દુન્યામાં ખરાબ કામોથી અને આખે-રતમાં અઝાબથી બચવા માટે ઢાલ છે. અને જ્યારે તમારામાંથી કોઈ રોજાદાર હોય તો જોઈએ કે તે ખરાબ અને નકામી વાતો ન કરે, અને જો કોઈ તેની સાથે કાંઈ ખુરા શબ્દો વાપરે તો તેણે પેલા માણસને કહી દેવું જોઈએ કે હું રોજાદાર છું, મારા સાથે ખરાબ વાતો કરીશ નહીં. મજકુર હદીસને રિવાયત કરી ખુબારી અને મુસ્લીમે.

હ૦ રસુલુલ્લાહ (સલ૦)એ ફરમાવ્યું કે, જન્નતમાં એક દરવાજો છે જેનું નામ રૈયાન છે. એ દરવાજામાંથી રોજાદારો જન્નતમાં જશે, તે શિવાય બીજો કોઈપણ એ દરવાજામાંથી જઇ શકશે નહીં. જ્યારે સર્વે રોજાદાર જન્નતમાં જઇ ચુકશે ત્યારે એ જન્નતનો દરવાજો બંધ કરી દેવામાં આવશે. માટે દરેક ઇમાન-દારને જોઈએ કે, એ રોજાં જે ઇસ્લામે ફર્જ કર્યા છે એને અદા કરે અને આવી ફઝીલતો અને બક્ષીસોથી અભાગ્યો ન રહે. જો કોઈ રોજાં બાકી રહી ગયું હોય તો તેની કઝા કરી આખેરતના વખાલથી છુટી પોતાના માથેથી બોલે હલકે કરે, નહિંતો જ્યારે રોજાદાર લોકો જન્નતમાં જશે ત્યારે બેરોજાદારો જહન્નમમાં તરફડશે.

ખુદાવંદ તઆલા હમેને અઝાબથી બચાવે અને સારા કામો કરવાની તબશીક અતા કરે. આમીન.

وَمُصَلَّى اللَّهِ تَعَالَى عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ
وَعَلَى آلِهِ وَاصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ—

મુમન દાઉદ અલીલ દોસન હુકા-ગામ કાલેડાવાળા.

તાલેખુલ ઇલમે—મદરસાએ ગામ કાલેડા.

હય રોઝે ધરને સુન રે ઇમાની,
એથી ઇમાન કેરી ખુજોરે નિશાની.
સુન ઇમાની જે ઇમાનકે પાયેરે આપે,
સહી રોઝેથી ઓસમાં હે રે દાખે.

* * * *

હુકમ માનો ને કરો સલાતા રે,
હુકમ સુન સુન દેની ઝકાતા રે.
હુકમ સેતી હે રોઝે ધરના રે,
નેહ સેતી સુન ખૈન વસા કરના રે,
રોઝા વસીલા હોવે તેરા રે,
હિસાબ જિસ દિન દેના સવેરા રે.

* * * *

એસી દીન કેરી હે બાતી રે તમે સુનો રે,
સુન પાક કરો આપ બાતી રે તમે સુનો રે.
ફરજ હે જીતને કેહલાએ રે તમે સુનો રે,
ઇબાદત માંહે ગિનાએ રે તમે સુનો રે.
ઇબાદત ઉસકા હે નામા રે તમે સુનો રે,
કરો કરો ચાવસુ એ કામા રે તમે સુનો રે.

(પીર મશયખ.)

હજનું ખયાન.

الحمد لله رب العلمين والصلوة والسلام على سيد المرسلين وعلى
الواصيابة واتباعه اجمعين- اعوذ بالله من الشيطان الرجيم- بسم الله
الرحمن الرحيم- ولله على الناس حج البيت من استطاع اليه سبيلا- ومن
كفر فان الله غنى عن العلمين—

ખુદા તઆલાએ અહીં ઉપર કાળા શરીરની ફજીલત અને થોડાક એહકામ
ખતાવ્યા છે. એના પછી હજના ખારામાં ફરમાવે છે કે, અલ્લાહ તઆલાનાજ
વાસ્તે લોકોના ઉપર ખૈતુલ્લાહ શરીફનું હજ ફર્જ છે, અને તે એવા લોકો
માટે કે જેમને ખૈતુલ્લાહ શરીફ પહોંચવાની તાકત છે. આથી જણાયું કે, આ
હજ ખાસ અલ્લાહ તઆલાનાજ વાસ્તે અને એનોજ ફર્જ કરેલો હુકમ છે કેાઇ
ખીજના માટે નથી. અરખસ્તાનના કાફીર લોકો બહલીયતના ઝમાનામાં પણ
હજ કરતા હતા અને એહરામ ખાંધીને તલખીયો કેહતા હતા તો તે વખત
ખુદાના સાથે ખીજઓને પણ શરીફ કેહતા હતા તો તેના રહના તરફ ઇશારો
કરી દીધો અને ફરમાવ્યું કે, આ ખાસ ખુદાના માટેજ છે એ માટે ખુદાને
એક સમજીને અને એનું ફર્જ સમજીને હજ અદા કરવું જોઇએ. આ હુકમ
ખુદાના તરફથી લોકોને રસુલ (સલ્લ)એજ પહોંચાવ્યો છે એ વાસ્તે જ્યારે
આપના રસુલ થવાનો ઇક્રાર કરશે અને સાચા સમજશે ત્યારેજ આ હુકમને
પણ સાચો સમજશે. ત્યારે જણાયું કે, પેહલું ઇમાન શરત છે. અલ્લાહને એક
બાણે અને હૉ મોહમ્દ (સલ્લ) ને સાચા રસુલ બાણે અને ઇક્રાર કરે અને
હજ કરે ત્યારેજ કબુલ થશે, વગર ઇમાને કબુલ થશે વહીં; કેમકે આ આયતમાં
તૌહીદની તરફ ઇશારો છે, એ વાસ્તે કાફીરોને પણ હજનો હુકમ સંભળાવ્યો
અને એ લોકોએ ઇન્કાર કર્યો જેવું કે, તફસીર મદારીફ વીગેરેમાં લખેલું છે.

જ્યારે આ આયત નાઝીલ થઇ ત્યારે હઝરત રસુલે ખુદા (સલ્લ) એ
તમામ મહહબવાળાઓને જમે કીધા, યાને મુસલમાનો, યહુદીયો, નસારાઓ,
સાખીઓ, મનુસીઓ, મુશરફીન વીગેરેઓને અને ફરમાવ્યું:—

ان الله قد كتب عليكم الحج فحجوا

એટલે બેશક અલ્લાહ તઆલાએ તમારા ઉપર હજ ફર્જ કર્યું છે તો
તમે હજ કરો. આપના આ ફરમાનપર ફક્ત મુસલમાન લોકો ઇમાન લાવ્યા

અને બાકીના પાંચે ટોળાઓએ ઇન્કાર અને કુફર કર્યો કે, અમે આ વાત ઉપર ઇમાન નથી લાવતા. કાબા તરફ નમાઝ પણ નહીં પઢીશું અને હજ પણ નહીં કરીશું. એમના કેહવા ઉપર આ આયતનો ટુકડો નાઝીલ થયો:—

ومن كفر فان الله غني عن العالمين—

યાને જે માણસ કુફર કર્યો અને હજની ફર્જીયતને ન માની તો અલ્લાહ તઆલાનું શું બગાડયું? આ પાંચ ટોળાં તો શું છે અલ્લાહ તઆલા તો તમામ જહાનથી બેરવાહ છે. અગર કોઇ હજ નહીં કરે યા એની ફર્જીયતથી ઇન્કાર કરશે તો અલ્લાહ તઆલાની હુકુમતમાં કંઈ ફરક આવવાનો નથી.

અય ભાઈઓ! હવે સોચ વિચાર કરવો બેઠ્યો કે, અહીં કેટલી બધી હજની તાકીદ બચાવ કરાવી છે અને હજના ન કરવામાં કુફર સુધી પહોંચવાનો અદ્દેશો છે તો તે માટે જે લોકોના ઉપર ફર્જ છે એમને બેઠ્યો કે, ઘણી જલદી હજના વાસ્તે હિંમતની કમર બાંધી રવાના થાય. હજુ પણ જવાનો વખત બાકી છે. આ માલ દોલતનો કંઈ ભરોંસો નથી. એમાં આજકાલ આજકાલ કરવું સાફ નથી. ફિકાહની કિતાબોમાં લખ્યું છે કે, અગર માણસના પાસે હજ કરે એટલો માલ આવી બીજા અને એણે હજ ન કરી અને પછી તે મોહતાજ થઈ ગયો તો એ હજ એના ઉપર કર્ઝ થઈ ગઈ. ઘણા ખરા લોક માલ ઉપર ભરોંસો કરી બેઠા છે અને તથી સમજતા કે, આ માલ સવારે આવે છે તો સાંજરે ચાલ્યો બીજા છે અને સાંજરે આવે છે તો સવારે ચાલ્યો બીજા છે. માલ તો જેટલો ખુદાના રસ્તામાં ખર્ચ થઈ બીજા તેજ બહેતર છે કેમકે; એ તો માલવાળાના વાસ્તે અલ્લાહ તઆલાના ત્યાં જમા રેહશે અને દુન્યામાં પણ એનો બહલો ઇન્શાઅલ્લાહ મળી જશે. તમારી પાસેનો માલ તો ચોર લઈ બીજા, આગથી બળી બીજા, ઝાલીમ ઝળરાઈથી વસુલ કરીલે અથવા તમારા ઉપર કોઈ તોહમત આવે તેમાં ખરચ થઈ બીજા તો પછી શું કરી શકશે?

હૉ રસુલ (સલૉ) એ ફરમાવ્યું છે કે, દરરોઝ બે ફરિતા ઉતરે છે. પછી એક દુઆ કરે છે કે હે અલ્લાહ નેક કામમાં ખરચ કરનારને તેના માલનો બહલો આપ. બીજો કહે છે કે, હે અલ્લાહ માલને રોકી રાખનારનો માલ બરબાદ કર. જો કદાપી માલ બરબાદ થઈ બીજા તો પછી શું કરી શકે? હજ ફરજ તો તમારા માથે કરજ થઈ ચુકી. વળી જો કદાચ માલ બાકી પણ રહે તોપણ મોતનો શો ભરોંસો છે? એવાજ વિચારોમાં મોત આવી ગઈ પછી આ માલ શું કામ આવશે? એ વખત પછતાવો અને અફસોસ કરવો પડશે જેવું કે; અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે:—

وانفقوا مما رزقناكم من قبل ان ياتي احدكم الموت فيقول رب لولا اخرجتني الى اجل قريب فامضق واكن من الصالحين—

યાને હે ઇમાનવાળાઓ અમે જે માલ તમોને આપ્યો છે તેમાંથી નેક કામો માં ખર્ચ કરો એટલે આ માલ અમોએજ આપેલો છે માટે એના ખર્ચ કરવામાં હા ના તમારે કરવી જોઈએ નહીં, અને માલ ઉપર જે હક છે જેવા કે, ઝકાત, હજ, સદકએ ફિત્ર વીગેરેમાં ખર્ચ કરવું જોઈએ. હાલ ખર્ચ કરીલો; મોત આવવાથી પેહલાં. પછી મોત વખતે એવી દરખાસ્ત કરે કે, હે મારા પરવરદિગાર કદી મને થોડી મુદ્દતના માટે છોડી મુકે અને ઢીલ આપે તો કેવું સાડું થાય કે હું ઝકાત, સદકા, ખૈરાત કરી લેતો અને હજ પશુ કરીને નેક બંદો બની જતો. આ આયતની તફસીરમાં સાહેબે જલાલૈન લખે છે કે, ઇબ્ને અબ્બાસ (રદી૦) ફરમાવે છે, જે માણસે ઝકાત આપવામાં અને હજ કરવામાં સુસ્તી તથા બેપરવાઈ કરી હશે તો તે મોતના વખતે ઝરૂર ફરી દુન્યામાં આવવાની ખાહીશ માટે સવાલ કરશે પરંતુ એ વખતે સવાલ કરવાથી શું વળે ? અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે:—

ولن يوخر الله نفسا اذا جاء اجلها- والا خبير بما تعملون—

એટલે આ ખાહીશ કરનાર તો શું પશુ અલ્લાહ તઆલાનો ચાહનારો હોય, મોટો હોય કે નાનો ભલો અથવા ભુટો હોય મોત આવી પહોંચવા પછી થોડી પશુ રજા મળશે નહીં. અલ્લાહ મીયાં તમારા કરતુતોથી વાકીફ છે. તે સુજબજ હવે બદલો મળશે હવે ખીજવાર દુન્યામાં આવવાની આરજી નકામી છે. ખીજ જગાપર આવા વિચાર કરનારાઓ માટે ફરમાવે છે:—

كلا انها كلمة هو قائلها—

હવે ફરી ખીજવાર દુન્યામાં જવાનું કોઈ કાળે થઈ શકશે નહીં. તહકીક કે આ વાત જે કરો છો તે મોંઢેથી બકવાસ કરો છો. તે વગર પાયાની છે.

ومن ورائهم بوزخ الى يوم يبعثون—

અને હવે તો દુન્યાની આરજી કરનારા અને દુન્યા વચ્ચે કિયામત સુધીની બહુજ ભારી આડ પડી ગઈ.

ભાઈઓ, વિચારો ! આ વિચારવાની જગ્યા છે. તે કાહીર જુલ જલાલની દરખાસ્તો મામલો ખીકટ અને નીરાળો છે. આપણા માલ અને ઝીંદગી પર ભરોસો રાખી બેસી રહેવું ન જોઈએ. કેટલાકોને એવો ખ્યાલ હોય કે, વસ્તી-અત કરી જઈશું કે, અમારી તરફથી હજ કરાવી દેજો. પરંતુ સમજવું જોઈએ

કે, કોણ જાણે મોત વખત બોલવાની પણ હિમ્મત હશે નહીં. અને કદાપી હિમ્મત હોય અને કહીને પણ ગયા તો પણ શી ખબર કે, પાછળ આ વસીયત ઉપર અમલ થશે કે કેમ ? અને અમલ કયું તોપણ આ ખબર નથી કે, તમારા માલમાંથી ત્રીજો ભાગ હજના માટે પુરતો થાય છે કે કેમ ? અને કદાચ પુરો પણ થયો અને કોઇને બદલામાં હજ માટે મોકલવામાં આવે તોપણ તેવા સવાળ મળી શકશે નહીં કે જેવો તમારી જાતે હજ કરી સવાળ મેળવતો. જેવું કે; હ૦ પયગમ્બર (સલ૦)એ ફરમાવ્યું કે ઇનસાન પોતાની ઝીંદગી અને તંદુરસ્તીની હાલતમાં એક દીરહમ ખૈરાત કરે તો તે એક દીરહમ તે સો દીરહમોથી વધી જાય કે જે મોત વખત ખૈરાત અને સદકા તરીકે ખરચવામાં આવે. રિવાયત કીધી તેને અબુ દાઉદે. અને ફિકાહની કિતાબોમાં લખ્યું છે કે, મૌતના વખતનો સદકો વસીઅતના હુકમમાં છે. આથી સારી રીતે ઝાહીર થાય છે કે, જ્યાં સુધી આપણો પુરો ઇખ્તેયાર અને કબજો માલ ઉપર હોય અને નેક કામમાં ખર્ચ કરીએ તો તેનો ઘણો વધારે સવાળ છે; અને જ્યારે માલ ઉપરથી આપણો ઇખ્તેયાર કમ થઇ જાય અને ખર્ચ કરીએ તો તે લાચારીથી ખર્ચ કરવા જેવું છે. હદીસ શરીફમાં આવ્યું છે કે રસુલુલ્લાહ (સલ૦)એ ફરમાવ્યું જે કોઇ પોતાની મૌત વખતે સદકો કરે છે અથવા મરવાની હાલતમાં કોઇને આપે या વસીઅત કરી જાય કે, મારી પાછળ ફલાણાને આટલું આપજો. તો તે એવું થયું કે પોતે ધરાઇને પછી બીજાને આપે. રિવાયત કીધી તેને એહમદ, નિસાઇ, તીરમીઝી અને દારમીએ. એનાં સીવાય અકલથી પણ સોચો કે; બદલ તે તો બદલજ છે અસલના ખરાબર કયાં થઇ શકે ? પરંતું આટલી વાત પણ જરૂર યાદ રાખવી જોઇએ કે, અગર કોઇથી ગફલત થઇ જાય અને ઉમર ભર હજ ન કરી હોય તો અલ્લાહ તઆલાથી પોતાના શુનાહોની અને સુસ્તીની માફી માંગવી જોઇએ અને હજ બદલના માટે વસીઅત કરી જવું વાજીબ છે. એવીજ રીતે અગર નમાઝ, રોઝાં, ઝકાત માથે બાકી હોય તો તેનો બદલો અને ફીદયો આપવાની વસીઅત કરવી વાજીબ છે. લેકીન વસીઅતનો આ હુકમ યાદ રાખવું જોઇએ કે મૈયતના કફન ફકનનું ખર્ચ અથવા કોઇનું માંગતું કર્જ વીગેરે હોય તે બધું મૈયતના માલથી પહેલે આપી દેવું જોઇએ. તેના પછી જે માલ બચે તેના ત્રીજા ભાગમાંથી વસીઅત સુજબ ખર્ચ કરવું જોઇએ. જો આ ત્રીજા ભાગમાંથી પૂરું થઇ જાય તો ઠીક નહિંતો મૈયતના માથે વળાલ બાકી રહેયો. હે બાઇઓ ! અગર તે વળાલોથી બચવું ચાહતા હો તો જવદીથી ગફલતની નીંદ્રા છોડો. અલ્લાહ તઆલાએ માલ આપ્યો છે, અમનમાં છો, તંદુરસ્તી આપી છે ત્યારે હવે શાની વાટ જુઓ છો ? કેટલાકો કહે છે કે, અમોને કોઇ સાથ મળે

તો હજ કરવા જઇએ, અને કોઇ એમ કહે છે કે પોતાના બચ્ચાઓની શાદી-વિવાહ કરાવવા બાકી છે, અને કોઇ એવું પણ કહે છે કે હાલમાં માલ વેપારમાં રોકાએલો છે. હમણાં પૈસા પાસે નથી પરંતુ તે બધા ચેતાની ખ્યાલો છે. અગર આજે તમોને કોઇ દુન્યામાં બાદશાહ નોતરૂં આપી બેલાવે તો તરત ખુશી ખુશી સર્વે કામ મુકી દઇ બધો બંદોબસ્ત કરી નાંખો. ત્યારે તે બાદશાહોનો બાદશાહ બેલાવી રહ્યો છે ત્યારે આવા નકામા હીલા બહાના કરો છો તે કેવી રીતે વ્યાજખી કહેવાય ? અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે કે:—

يا ايها الذين امنوا لا تلهكم اموالكم ولا اولادكم عن ذكر الله— ومن يفعل
ذلك فاولئك هم الخسرون—

હે ઇમાનવાળાઓ ! તમોને તમારો માલ, ધન અને તમારી ઐલાહ ખુદાની યાદથી ગાફીલ ન કરી દે, અને જે લોકોએ આ પ્રમાણે કર્યું યાને માલ અને અને ઐલાહની પ્રીતરમાં ખુદાથી ગાફીલ થઇ ગયા તો તે લોકો ઘણુ નુકસાન અને ટોટો પાનાર છે, કેમકે તેમણે આખેરતના બદલે દુન્યાને પસંદ કરી. પરંતુ આખેરત બાકી રહેવાવાળી છે અને દુન્યા ફના થઇ જવાવાળી છે. ત્યારે બાકી રહેવાવાળી ચીજ આપી તેના બદલે ફના થઇ જવાવાળી ચીજ લેવી તેનાથી વધારે બીજું કયું નુકસાન કહેવાય ? કેટલાકો ઉપર હજ ફર્જ છે છતાં જવામાં બહાના કરે છે ત્યારે કેટલાએક લોકો ઉપર હજ ફર્જ હોતી નથી છતાં તેઓ તૈયાર થઇ જાય છે અને પછી એવી રીતે જાય છે કે, સવાબના બદલે વખાલ કરે છે જેમકે; કેટલીક સ્ત્રીઓ હજ માટે જાય છે અને તેમના સાથે ખાવીદ અથવા કોઇ બીજો મહરમ (યાને એવો સગો કે જેનાથી નિકાહ હરામ છે) એવો કોઇ સાથે હોતો નથી, અને કેટલાક વખત ના મહરમોને ઝખરદસ્તી બાઇ બાપ બનાવી સાથે લઇ જાય છે અને પોતાના દિલમાં એમ સમજે છે કે હવે આ મહરમ બની ગયો. (નઉજોબિલ્લાહ) હલાલને હરામ બણવું અને હરામને હલાલ કેહવું મુસલમાનનું કામ નથી. કોઇને ઝખરાઇથી સગો બનાવવું તે બની શકે નહીં. તે તો ફકત મનને સમજાવવું છે. શરીઅતે એવા સગાઓના સાથે ઐરતોને હજ માટે જવાની રજા આપી નથી. એમને જોઇએ કે, જ્યાં સુધી મહરમ યા પોતાનો ખાવીદ સાથે ન હોય ત્યાં લગી હજ માટે ન જાય; નહિં તો વખાલ અને બેશરમીનો ગુનોહ થશે. રસુલુલ્લાહ (સલ્લ) એ ફરમાવ્યું કે—હરગીઝ તનહાઇ અને એકાંત કોઇ મરદ અબાણી ઐરતથી ન કરે, અને કદી પણ કોઇ સ્ત્રી પરાયા ગેરમહરમ સાથે મુસાફરીમાં ન જાય. એક માણસે આ સાંભળી અર્જ કરી કે, હઝરત મારૂં નામ ફલાણી લડાઇમાં જવા સાડ લખેલ છે અને મારી સ્ત્રી હજ માટે જનાર છે. હુઝુરે (સલ્લ) હુકમ ફરમાવ્યો

કે, જાઓ તમારી બીબી સાથે હજ કરો. રિવાયત કીધી તેને બુખારી અને મુસ્લીમે. હવે બતાવો કે, જ્યારે સ્ત્રીઓ પોતાની સમજથી શરીઅત વીરૂધ્ધ તરીકાથી હજ માટે જાય તો એમને સવાબ મળશે કે ગુનાહ ? માટે ઓરતોને જોઇએ કે, જ્યાં સુધી ખાવીદ અથવા કોઇ મહરમ સાથમાં ન હોય ત્યાં સુધી હજ માટે ન જાય. અને મહરમ મળી જાય અને માલ પણ હોય તો વાર ન કરે.

હજ ઇસ્લામનો રૂકુન અને ઝખરફસ્ત સ્થંભ છે માટે માણસને જુરૂરી છે કે, માલ હોય તો પછી વાર ન કરે. વળી આ બાબતનો ખ્યાલ રાખવો જોઇએ કે, હજ માટે જાય તો કોઇથી લઠાઇ, કળ્યા ટંટા અને ગાળો વીગેરેથી બચે. કોઇ ઇદમવાળા સમજદાર દીનદાર મોઅલ્લીમને સાથે લે. હજના બીજા ઘણા હુકમો છે માટે હજ સારૂ જતી વખતે કોઇ ઇદમવાળાથી પુછીને વાકીફ થવું જોઇએ. અને જ્યાં સુધી બને ત્યાં લગી જલદીથી આ ફર્જને શરીઅતના હુકમ મુજબ અદા કરે. કેમકે તે પણ ઇસ્લામનો તાકીદી હુકમ છે. એના બારામાં ઉપરના બયાનથી ઘણીએક તાકીદ અને ફજીલત જણાઇ ગઇ. તે ઉપરાંત ઘણી આયતો અને હદીસો તેની બુબી અને તાકીદમાં આવી છે, તેમાંની અહીં થોડીક હદીસો બયાન કરું છું. મીશકાત શરીફમાં છે કે, રસુલુલ્લાહ (સલ૦) એ ફરમાવ્યું કે જેણે હજ કીધી અને તેણે હજમાં કોઇ ખોટી વાત યાને લઠાઇ ઝઘડો ન કીધો; એટલે જે વાતો હજમાં મના છે તે ન કરી તો, તે માણસ એટલે મજકુર હાજી ગુનાહોથી એવો પાક થશે કે જેવું બચ્ચું માના પેટથી જન્મતી વખતે પાક હોય છે. રિવાયત કરી તેને બુખારી અને મુસ્લીમે. રસુલ (સલ૦) એ ફરમાવ્યું કે, મળરૂર હજના બદલામાં જન્નતજ છે. રિવાયત કરી તેને બુખારી અને મુસ્લીમે. યાને હજમાં હજના હુકમોથી ખિલાફ કોઇ વાત ન કરે તે મળરૂર હજ કહેવાય છે. હઝરત આયશા (રદી૦) એ એક વખત રસુલુલ્લાહ (સલ૦) થી જેહાદમાં જવા માટે રજા માંગી. ત્યારે આપ (સલ૦) એ ફરમાવ્યું કે, ઓરતોનો જેહાદ હજ છે. રિવાયત કરી એને બુખારી અને મુસ્લીમે.

હ૦ પયગમ્બર (સલ૦) એ ફરમાવ્યું કે, હજ તથા ઉમરો કરનારા ખુદાના ટોળા છે, તેઓ અલ્લાહ તઆલાથી દુઆ કરે તો તે કબુલ થાય છે, અને એના પાસે ગુનાહોની માફી માગે તો માફ કરે છે. રિવાયત કરી એને ઇબ્ને માન્નએ. વળી રસુલુલ્લાહ (સલ૦) એ ફરમાવ્યું કે જ્યારે તમે હજ કરી આવનારાથી મુલાકાત કરો તો તેને સલામ કરો, મુસાફરો કરો, તે શિવાય તેને ઠહો કે, અમારા માટે બક્ષીશની દુઆ કરો: તે હાજી ઘરે પહોંચે તે પહેલાં તેના પાસે દોઆ કરાવો કેમકે; તે બક્ષીશ પામેલો છે. રિવાયત કરી એને ઇમામ અહમદે. આ તમામ હદીસોથી હજની ઘણીજ વધારે ફજીલતો ઝાહીર થઇ. વળી અબી

ઉમામા (રદી૦) રિવાયત કરે છે કે, રસુલુલ્લાહ (સલ૦) એ ફરમાવ્યું-કોઇ શખ્સને હજથી અટકાવ કરનાર ખીમારી અથવા જાલીમ બાદશાહ અથવા ખુદલી મોહતાલ ન હોય અને હજ ન કરી શકે એવો કોઇ પણ સબખ ન હોય છતાં તે માણસ હજ ન કરે તો હવે તેને જોઇએ કે યહુદી અથવા નસરાની થઇને મરે. રિવાયત કરી તેને દારમીએ. હ૦ અલી (રદી૦) થી રિવાયત છે કે, હ૦ રસુલુલ્લાહ (સલ૦) એ ફરમાવ્યું-જે માણસને સવારી, ખોરાકી, પોશાક બેતુલ્લાહ સુધી પહોંચાવે તેટલો તેની પાસે હોય અને પછી તેણે હજ ન કીધી તો તેનો કંઇ ગમ કે પરવાહ નથી કે તે યહુદી થઇને મરે યા નસરાની થઇને મરે. અને આ તે માટે છે કે, અલ્લાહ તઆલાએ ફરમાવ્યું:—

وَالَّذِي عَلَى النَّاسِ حُجُّ الْبَيْتِ مِنْ اسْتِطَاعَةِ الْيَوْمِ سَبِيلًا

યાને જે લોકોને હજ સુધી પહોંચવાની તાકત હોય એ લોકો ઉપર ખાસ અલ્લાહના વાસ્તે હજ ફર્જ છે. રિવાયત કીધી તેને તીરમીઝીએ. આથી હજ અદા કરવાની કેટલી સખત તાકીદ જાહિર થઇ કે, હજ ફર્જ હોય અને પછી તે અદા ન કરે તો તેનો યહુદીયત અને નસરાનીયત ઉપર ખાતમો થવાનો સંભવ છે. (નઉઝો બિલ્લા મિન અલેક) બાઇઓ હવે આ ફર્જ અદા કરવામાં ગફલત ન કરવી જોઇએ.

અહીં એક વાત બીજી એ સમજવી જોઇએ કે, કેટલાકો હજ કરી આવ્યા પછી એક મોટું જમણુ કરે છે ને સરવેને જમાડે છે. તેમાં ખાસ કરી એ હેતુ હોય છે કે, લોકોને જાહેર થાય કે, મજકુર શખ્સ હજ કરી આવ્યા છે પરંતુ તેવી મોટાઇ બતાવવી બીલકુલ ખરાબ અને નકામી વાત છે. જો પોતાને દુન્યામાં હાજી કહેવરાવવાનોજ મકસદ હોય તો પછી આખેરતના સવાબની ઉમ્મીદ રાખવી બેકાર છે. અને કોઇ કહે કે, અમે તો ખુશીથી એમજ દાવત કરી છે, હજ પદી આવવાની વાત જાહેર કરવાનો અમારો મકસદ નહોતો ત્યારે ખાસ હજ કરીને આવ્યા બાદજ આ કેમ સુખ્યું? અગર આ દાવતથી દુન્યામાં પોતાનું નામ અને ઇઝત વધારવાનો મકસદ હોય, તો તેપણ પુરોજ છે. હદીસોમાં એવી દાવતોની પુરાઈ આવી છે; માટે ઇન્સાને આવી વાતો છોડી દઇ એટલા પઇસા કોઇ નેક કામમાં હરમેન શરીફેનમાં ખર્ચ કરે અથવા ત્યાંજ કોઇ ગરીબ તથા મીરકીનને આપી દે તો દુન્યા અને આખેરતનો ઘણો મોટો ફાયદો અને બરકત હાસીલ થાય.

હવે હે મારા અજીઝ બાઇઓ! આ મજસુન લંબાણ થઇ જવાથી હું અહીં તેને ખતમ કરું છું, અને અલ્લાહ તઆલાથી દુઆ કરું છું કે, હે

અલ્લાહ તઆલા તુ પોતાના ફઝલો કરમથી અમો બધાઓને બેતુલ્લાહ શરીફની
ઝીયારત અને તેના બાદ ખાતેમુલ મુરસલીન રહમતુલ્લીલ આલમીન (સલો)ની
ઝીયારત શરીફથી મુશરફ કરમાવ. આમીન.

وصلی الله تعالیٰ علی خیر خلقه سیدنا محمد
وعلیٰ آلہ واصحابہ اجمعین—

મુમન હબીબ નુરમહંમદ ગામ કાલેડાવાળા.

તાલેખુલ ઇલ્મ-મદરસએ શેહર પાલનપુર.

મુસલમાનીકી બીના જનો રે,
ફરઝ હય પાંચ ઓસમાં માનો રે.
કલમા કુંના ને નમાઝ કરની રે,
ઝકાત દેની મન માંહે ધરની રે.
રોઝેબી કરને બુઝો સહી રે,
ફરઝ હય હજ કીતી આપ દહી રે.

* * * *

અરે સુન રે ઇમાની હજ રે કરની,
એ બેગે હજ કેરી રીત મન ધરની.
પુરી શરત જીસ સાલ હુધ હજ કેરી,
હુધ ઉસ સાલ હજ બેગે કરની સવેરી.
જો વે સાલ જાવે દુજે સાલમાં કરાવે,
તો ગુનેહગાર હોતા હે રે લખાવે.

(પીર મશાયખ.)

નિકાહ તથા સાદુ.

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيد المرسلين وعلى
آله واصحابه واتباعه اجمعين- اعوذ بالله من الشيطان الرجيم- بسم الله
الرحمن الرحيم- وانكحوا الايامى منكم والصالحين من عبادكم وامائكم- ان
يكونوا فقراء يغنهم الله من فضله- والله واسع عليم-

આ સુરે નુરની એક આયત છે. એમાં નિકાહનો હુકમ અને ફઝીલતનું
ખ્યાન કરમાવેલ છે. અને તે લોકોના જે શરીઅત મુજબ બેટા બેટીના નિકાહ કરવાના
મુખતેયાર છે અને ખાંદી ગુલામના માલીકોને હુકમ છે કે જે બેટા બેટીની
શાદી ન કરી હોય તેના નીકાહ કરીદો. તમારા ખાંદી ગુલામ જે નીકાહના લાયક
હોય તેના નીકાહ કરી આપો, એવો ખ્યાલ ન કરો કે બેટા બેટી ખરીબ ફકીર
છે. નિકાહની બરકતથી અલ્લાહ તઆલા તેઓને પોતાના ફઝલો કરમથી ધનવાન,
બેશીકર અને સખુરી કરનારા કરી દેશે. અલ્લાહ તઆલાના ત્યાં કોઈ કમી નથી.
તે કોશાદગી કરનાર પોતાના બંદાની હાલત તેમજ હાલતોને બાણુનાર છે. તફ્સીર
કળીરમાં આ આયતની તફ્સીરમાં લખ્યું છે કે ઇબ્ને અબ્બાસ (રદી●) કરમાવે છે:-

التمسوا الرزق بالنكاح-

એટલે નિકાહની મારફતે રિઝકને હુંડો. તે ઉપરથી સમજમાં નહીં આવ્યું
હોય કે, નિકાહના સખળથી રીઝકમાં વધારો કેવી રીતે થતો હશે. તો તે બાબત
એમ છે કે નિકાહના સખળથી માણસને પાકદામની હાસીલ થાય છે. તેમજ ઝીના
તથા હરામકારીઓથી બચી બાય છે જેવું કે, હદીસ શરીફમાં છે:-

فان اغض البصر واحسن الفرج-

એટલે રમુલે ખુદા (સલ●)એ કરમાવ્યું કે નિકાહ ઇન્સાનની નજરને
પુરાઇઓથી બંદ કરનાર છે અને તેની શરમગાહને હરામથી બચાવનાર છે. ઝીના
એવી ચીજ છે કે જેના લીધે ગરીબી, કંગાલપણ, મોહતાલ અને બીમારીઓ પેદા
થાય છે. જેવું કે, અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને ઉમર (રદી●)થી રીવાયત છે કે, રમુલુલ્લાહ
(સલ●)એ કરમાવ્યું:-

وانذا طهر الرزق طهرا لفقرا لمسكنة-

જ્યારે ઝીનાકારી ફેલાય છે ત્યારે ભુખ પણ ફેલાય છે વળી બીજી
રિવાયતમાં છે કે:-

ما ظهرت الفاحشة في قوم قط يعمل بها فيهم علانية الا ظهر فيهم الطاعون
والا رجاء التي لم تكن في اسلامهم—

કેાઇ કેામમાં જ્યારે બેશર્મીના કાર્યો ખુદમ ખુદલા થવા માંડે છે ત્યારે તેઓમાં પલેગ તથા ખીલ એવી ખીમારી તેમજ રોગો આવી પડે છે કે તેમના આપદાદાના ઝમાનામાં પણ એવા રોગો થએલ નહીં હોય. આ બન્ને રિવાયતો તરગીઓ તરહીબની કીતાબમાં લખેલી છે. તેનો બચાવ નિકાહથી થઇ શકે છે. ત્યારે બહુવું બેઇએ કે, નિકાહ કેટલી ખુબી અને બરકતવાળો છે ?

રસુલે ખુદા (સલ્લ)એ ફરમાવ્યું છે કે બહુ વધારે બરકતવાળો તે નિકાહ છે કે જે ઘણી આસાની અને સહેલાઇથી થઇ જાય. આ હદીસ મીશકાતમાં છે. ત્યારે આપણી જમાત આજકાલ નિકાહમાં સહેલાઇ અને આસાનીના બદલે એવી રીત રસ્મો ઘુસેડી દીધી છે કે જેથી સખ્તીઓ અને મુશકેલીઓમાં પડી આ (નિકાહની) બરકતથી ઘણા મહૂમ રહી જાય છે. ખાસ કરીને હાલમાં જે બાબતો તો એવી ખરાબ છે કે, તેના લીધે બચ્ચાની બલાઇ અને બરકતની જડ કાપી નાંખે છે. તેમાં એકતો સાદુ અને ખીલ વાત દીકરીના નાણાં લઇને નિકાહ કરી આપે છે. તે બન્ને બાબતોમાં જે જે ખરાબીઓ છે તેમાંની સુખ્તે-સર બયાન કરું છું:—

(૧) પહેલી ખરાબી એ છે કે, વર અને કન્યાના વાલીને નિકાહનો ઇખ્તે-યાર એ માટે આપેલો છે કે, બચ્ચાના સાડ બલુ ઠેકાણું હોય ત્યાં તેના નિકાહ કરી આપવા. ત્યારે આજકાલ તો વાલીને નાણાં અને સાટાની લાલચ જ્યાં પુરી થતી હશે ત્યાં નિકાહ કરશે, બચ્ચાના માટે બલામાંની બલી જગ્યા અને સારામાં સાડ ઠેકાણું હશે છતાં ત્યાં પોતાની લાલચ પુરી ન થતી હોય તો હરગીઝ ત્યાં નિકાહ કરશે નહીં. તે માટે શરીઅતે વાલીની આવી નકારી કારવાઇને બાતલ કરેલી છે. શામીમાં છે કે:—

وفي شرح المجمع حتى لو عرف من الأب سوء الاختيار لسفاهة او
اطمعة لا يجوز عقد اجماعاً—

એટલે મજમાની શરાહમાં છે કે બાપ જ્યારે ખોટા ચલણમાં બેવકુફીના લીધે અથવા લાલચના લીધે પ્રખ્યાત હોય તો તેવા બાપે નિકાહ કરાવ્યો હશે તો તે સર્વેના નજદીક નાબયઝ છે. હવે જ્યારે તે નિકાહ ખાતીલ થઇ ગયો ત્યારે હંમેશાના માટે ઝીનાહનો ગુનાહ બાપના સર ઉપર રહ્યો.

(૨) ખીલ ખરાબી એ છે કે, લડકીવાળો જે લાલચ જમાઇના તરફથી

પોતાની લડકીના કારણે મેળવે છે તે હરામ છે. શામીની કીતાબુલ કરાહીયતના મુતદરિ'ક મસાયલમાં છે કે:—

ومن السحت مايا خذ ا لصهر من الختن بسبب بنته بطيب نفسه
حتى لو كان بطلبة يوجع الختن به (مجتبی)

હરામ કમાઈમાંથી એ છે કે જે ચીજ સસરાને બેટીના કારણે જમાઈની ખુશીથી જમાઈના પાસેથી લે છે એટલા સુધી કે અગર સુસરા માંગીને લીધી હોય તો જમાઈ એને પાછી લઈ લે. કીતાબ મુજતબાથી આ લખ્યું છે. એટલે જો જમાઈએ રાત્રી થઈને સસરાને કન્યાની લાલચમાં આપ્યું હોય તો તે સસરાને લેવું હરામ છે, અને સસરા માંગીને લીધું હોય તો તે જમાઈ અબરદસ્તી પાછું લઈ શકે છે.

(૩) ત્રીજી ખરાબી છે કે જ્યારે નાણા અને સાટાની શરતથી નિકાહ થાય છે તો તે જ્યાં સુધી શરત પુરી થતી નથી ત્યાં લગી દીકરીને તેના ખાવીંદના ઘરે મોકલતા નથી. આવી રીતે રૂકાવટ કરવો તે કન્યાના ઉપર ખરાબર જુદમ છે. શરત રૂશવતની છે તો તેને પુરી કરવી અરૂરી નથી, અને તેને પુરી કરવાના માટે મદદ કરવી હરામ છે. કદાપી કંઈ આપ્યું હોય તો કન્યાનો ઘણી પાછું લઈ શકે છે. દુરે'મુખતારના ખાબુલ મેહરમાં છે કે:—

أخذ اهل المرأة شيئا عند التسليم فلزوج ان يستوده لانه رشوة

એટલે કન્યાવાળે કન્યાને ઘરે મોકલતી વખતે કંઈ ચીજ લીધી હોય તો ખાવીંદને ધખતયાર છે કે, તે આપેલી ચીજ પાછી લઈ લે કેમકે એ રૂશવત છે. કીતાબ તરગીબો તરહીખમાં છે.

عن النبي صلى الله عليه وسلم قال الراشي والمرتشى فى النار رواه الطبرانى

એટલે રૂશવત આપનાર તથા લેનાર દોઝખની આગમાં હશે. આ હદીસ તીખરાનીએ રિવાયત કરી છે અને તેજ કીતાબમાં છે.

لعن رسول الله صلى الله عليه وسلم الراشى والمرتشى والرائش يعنى الذى يمشى بينهما

એટલે લાનત કરી રસુલુલ્લાહ (સલ૦)એ રૂશવત લેનાર અને દેનાર બન્ને ઉપર તેમજ તેઓના વચમાં ફેરીશ કરનાર ઉપર.

(૪) ચોથી ખરાબી એ છે કે, સગપણ કરીને વગર શરીઅતના કારણે તોડવું. અને તે હરામ છે. હવે જ્યારે સગપણ સાટા અને રૂપીયાના ખલ્લામાં થાય છે તો સામેવાળો રૂપીયા અગર સાટું ન આપી શકે અને બીજો વધારે

રૂપીયા આપનાર મળે તો તે સગપણુ તોડી નાંખે છે, અને જ્યાં તેમની લાલચ પુરી થાય ત્યાં કરે છે; ત્યારે આવી રીતે તોડવું અને સગપણુ તોડાવવું બન્ને હરામ છે. ફતાવા ખૈરીયામાં છે.

المصريح به في كتب الحنفية وغيرهم حرمة الخطبة على خطبة الغير قال في الذخيرة كما نهى النبي صلعم عن الاستيلاء على سوم الغير نهى عن الخطبة على خطبة الغير وان من ارتكب معصية يرد فيه حل مقدر يعزرو كما تحرم الخطبة تحرم اجابتها لانه اعانة على المعصية فيعزر المجيب اليها القادر على المنع والله اعلم

એટલે સાફ સાફ હન્ફી મઝહબની કીતાબોમાં અને ખીજા મઝહબની કીતાબોમાં પણ બયાન કરેલું છે કે ખીજાનું સગપણુ કરેલ છતાં તેના ઉપર સગપણુ કરવું હરામ છે. કીતાબ ઝખીરામાં કહેલું છે કે, જેવું કે મના ફરમાવ્યું નથી (સલ્લ)એ ખીજાના ઠરાવેલ બાવ ઉપર બાવ કરવાને; એવીજ રીતે મના કીધું એકના સગપણુ કરેલ છતાં તેના ઉપર સગપણુ કરવાને. અને તહકીક જે માણસ એવું હરામ કામ કરે જેમાં કેાઇ હદની સજા મુકર્ફર ન હોય તો તે શખ્સને ખીજા સજા કરવી જોઇએ. જેવી રીતે સગપણુ કરવું હરામ છે તેવીજ રીતે સગપણુ કબુલ કરવું પણ હરામ છે. કેમકે; એ ગુનાહના સાથે મદદ કરવી છે. અને એવી રીતે સગપણુને કબુલ કરનાર કબુલ કરવાથી રોકાઇ શકે છે, તે છતાં ન રોકાય તો એને પણ સજા કરવી જોઇએ. આ રિવાયતથી માલુમ થયું કે સગપણુ તોડવું અને તોડાવવું બન્ને હરામ છે તો બન્ને જણાને સજા કરવી જોઇએ. ઉપર જે હદીસને મજમુન બયાન કરવામાં આવ્યો તે મુસ્લીમ શરીફમાં છે.

(૫) પાંચમી ખરાબી એ છે કે, સાટા અને પૈસા લેવાના રીવાજે એવી મોટી ખરાબીમાં નાંખ્યા છે કે, આપસમાં સગપણુ કરવાને નાન્યજ અને ખુરં જાણવા લાગ્યા છે. એ માટે કે, આપસમાં સગપણુ કરવાથી સાટુ અને પૈસા મળી શકતા નથી. વિચારો કે, અલ્લાહ તઆલાએ હલાલ કરેલ છતાં તેને હરામ જાણવું અને ખુરં સમજવું કેટલો બારે ગુનાહ છે ?

(૬) છઠી ખરાબી એ છે કે, સાટુ અને પૈસા લેવાની ખરાબી એટલા સુધી વધી ગઇ છે કે, નિકાહ થયાં છતાં પણ બાદમાં સાટુ અથવા પૈસા આપવાથી થાકી જાય અથવા ખીજે વધારે નાણા આપનાર મળી જાય તો નિકાહ તોડી નાંખવામાં આવે છે; અને જ્યાં આ લાલચ પુરી થતી હોય ત્યાં ખીજા વારના નિકાહ કરવામાં આવે છે. નંબર ૪ માં જણાવ્યા પ્રમાણે જ્યારે સગપણુ તોડવું અને તોડાવવું હરામ છે અને સજાના લાયક છે ત્યારે નિકાહ લાલચના કારણથી

તોડાવવા મોટા દરજે હરામ અને સબના લાયક છે. ખરી રીતે તો નિકાહ તોડાવવાવાળો શૈતાનના ટોળામાં હશે અને તોડવાવાળો શૈતાનની તાબેદારી કરનારો થશે. કેમકે; આ મોટા શૈતાનનું કામ છે. મીશકાતના બાબુલ વસવસહમાં છે કે, ફરમાવ્યું રસુલુલ્લાહ (સલ૦)એ કે તહકીક શૈતાન પોતાનું તખ્ત પાણી ઉપર રાખે છે પછી પોતાના લશકરીઓને માણસોને ખરાબ કરવા અને ગુમરાહ બનાવવા માટે મોકલે છે. પછી ઇબ્લીસના નજદીક મોટો આબરૂદાર એ હોય છે કે, જેણે વધુ મોટી ગુમરાહી ફેલાવી હોય અને તે શૈતાન સામે આવી કહે છે કે મેં આવી આવી ખરાબીઓમાં લોકોને નાંખ્યાં. ત્યારે ઇબ્લીસ કહે છે કે, તે તો કંઈપણ કયું નહીં. ફરમાવ્યું રસુલુલ્લાહ (સલ૦)એ કે પછી આવે છે એક તે શૈતાનના અંદરથી અને કહે છે કે, મેં આ એક માણસને મુક્યો નથી, એટલા સુધી કે; તે મીયાં ખીખીના વચમાં બુદાઇ કરાવી દીધી. તે વખત તે શૈતાનને પોતાના તખ્ત ઉપર બેસાડે છે અને કહે છે કે, તું બહુ ભલો છે. પછી તેને પોતાના ગળે લગાડી બાથમાં બીડે છે. આ હદીસ મુસ્લીમની છે. એનાથી જણાયું કે, શૈતાન તલાકને ઘણી સારી ગણે છે. અબુ દાઉદની હદીસ છે કે, ખુદા તઆલાના નજદીક ઘણુ વધારે ખોટું હલાલ કામમાંથી તલાક છે. તો જે માણસ એવી લાલચના કારણથી નિકાહ તોડશે અને તોડાવશે તે શૈતાનનો તાબેદાર થશે અને ખુદાનો નાફરમાન બનશે.

(૭) સાતમી ખરાબી એ છે કે, નિકાહ થઇ ગયા પછી પણ બંધાં સુધી તે લાલચ પુરી ન થાય ત્યાં સુધી દીકરીને તેના મરદના ઘરે મોકલતા નથી. મોટી ઉમરની થઇ જાય, હરામ કામેમાં ફસી જાય, ફજેતા થાય, તેનો ગુનાહ તેના રોકનારના માંથા ઉપર રહે છે છતાં તેની કશી પરવાહ કરતા નથી તે તો બસ પોતાની લાલચ પુરી થઇ જાય તેની વાટ જોયા કરે છે. મીશકાત શરીફમાં અબી સઇદ (રદી૦) અને ઇબ્ને અબ્બાસ (રદી૦)થી રિવાયત છે કે, રસુલુલ્લાહ (સલ૦)એ ફરમાવ્યું કે, જે માણસને ઐલાહ હોય-પછી લડકી હોય કે લડકો-તો તેને જોઇએ કે, એનું નામ સાફ રાખે, દીનની તાલીમ આપે અને જે વખત ઉમર લાયક એટલે જવાન થાય તો તેના નિકાહ કરી આપે. કદાચ તે બચ્ચું જવાન થઇ ગયું અને તેનો નિકાહ ન કીધો અને પછી તે કોઇ ગુનાહ તથા પુરાઇમાં ફસી ગયું તો તે ગુનાહ તેના બાપને થાય છે. રિવાયત કરી તેને ઐહકીએ શોઅબુલ ઇમાનમાં. એટલે તેનો ગુનાહ તેના ઉપર તેમજ તેના નિકાહની રજા આપનારના ઇજ્તેયારવાળા વાલી ઉપર પણ રહે છે, નિકાહ રોકવાના કારણથી.

(૮) આઠમી ખરાબી એ છે કે, દીકરીવાળો લાલચના કારણે લડકીને શીખવે છે કે, ઘર ન કરે અને તેના ખાવીંદને કનડગત કરે. અથવા પૈસા આપીને તલાક લઇ લે. તો તે શીખવનારાના માથે લાલચનો ગુનાહ, ખીબ્તું ખોટું શીખવવાનો ગુનાહ, ત્રીજુ ઘર ભગાવવાનો ગુનાહ એવી રીતે ગુનાહ થાય છે.

અને ફારગતી લેનાર ઐરતના ખારામાં આવેલ છે કે:—

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ايما امرأة سئلت زوجها طلاقا في غير ما باس
فكرام عليها رائحة الجنة رواه الترمذى وغيره

જેવું કે ફરમાવું રસુલુલ્લાહ(સલ્લ)એ કે જે કોઈ ઐરત પોતાના ખાવીદથી સખ્તી ન હોય છતાં તલાક માંગે તો તેવી ઐરત ઉપર જન્નતની ખુશબો હરામ છે. આ હદીસ શરીફ તીરમીઝી વીગેરેમાં છે. વળી બીજી હદીસમાં છે કે, તે ઐરત મુનાશીક છે. આ હદીસથી માલુમ થયું કે, જે ઐરત પોતાના સગાઓની લાલચ પુરી કરવા માટે છોડા છુટકો લઈ ઘર ભાંગે એટલે તલાક લે તો તે મુનાશીક છે અને જન્નતની ખુશબોથી મેહરૂમ રહેશે.

(૬) નવમી ખરાબી એ છે કે, વર કેવો પણ ખરાબ બદચાલ, બદદીન હોય છતાં સાદુ અને પૈસા આપવાથી તેને તરત ઐરત મળી શકે છે ત્યારે બહુ સારા, બલા, સુધરેલી ચાલ ચલણવાળા, દીનદાર અને બધી વાતોમાં બલા છોકરા હોવા છતાં તેમની પાસે નાણા અથવા સાદુ ન હોવાના કારણે તેવા બીચારા માર્યા માર્યા ફરે છે. કોઈ તેમને દીકરી આપતું નથી. જુઓ ! તે કેટલી બધી ખરાબી કેહવાય કે, બુઝાઓની કદર થાય છે અને બલાઓને કોઈ પુછતુ નથી. જુઓ હદીસ શરીફમાં તે બાબત શું આવેલ છે તે તરફ ધ્યાન કરો. મીશકાત શરીફમાં છે કે, ફરમાવું રસુલુલ્લાહ (સલ્લ)એ કે કોઈ સગપણ માટે તમારાં પાસે સંદેશો મોકલે કે જેનું દીન અને આદતો તમોને ગમતી હોયતો તેની સાથે તમારી દીકરીના નિકાહ કરી આપો; જો તેવી રીતે નહીં કરોતો હુન્યામાં કિત્નો અને ફસાદ ઉત્પન્ન થઈ બહુ વધી જશે. રિવાયત કરી તેને તીરમીઝીએ. જુઓ ! આજકાલ દીન અને સારી આદતોવાળાઓને કોઈ જોતા નથી અને પૈસા અને સાદુ તાકે છે. અને તેથીજ અમારી કોમમાં વધારે ટંટા અને ફરીયાદીઓ જેમાં જુઠા સોગનો ખાવા, રિશવત આપવી, જુઠા પુરાવો આપવો, ઘરખારના કામકાજથી ખરાબ થવું, કુસંપ પેદા કરવો; એવી એવી ખરાબીઓ બખેડા અને ફસાદની જડ સાદુ અને નાણા છે. અલ્લાહ તઆલા તેવા કરતુતોથી બચાવે.

(૧૦) ઇસમી ખરાબી એ છે કે, કદાચ રૂપીઆ આપવા અથવા સાદુ આપવાથી આજીજ થઈ જાય તો તેના ઉપર સખ્તી કરવામાં આવે છે. એવું ફગાણ કરવું તે જુલમ અને હરામ છે. તેમાં જે મદદ કરશે તે પણ આ ગુનાહોમાં ભાગીદાર બનશે. અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે કે:—

ولا تعاونوا على الاثم والعدوان واتقوا الله ان الله شديد العقاب

એટલે શુનાહની ણાખતમાં અને શરીઅતની હદોથી આગળ વધવામાં એટલે શરિઅતના ખીલાફ એક ખીજાને મદદ ન કરો અને અલ્લાહ તઆલાથી ડરો તેહકીક અલ્લાહ તઆલાનો અજાળ સખ્ત છે. વળી ઐસ ણિન શુરહબિલથી રિવાયત છે કે, તેઓએ રસુલુલ્લાહ સલ૦ ને ફરમાન કરતાં સાંભળ્યા કે:—

من مشى مع ظالم ليقوده وهو يعلم ان ظالم قد خرج من الاسلام

એટલે જે શખ્સ જાણી જોઇને કોઇ જુલમ કરનારને મદદ કરવા તેની સાથે ચાલ્યો તો તે ઇસ્લામથી નિકળી જાય એટલે તે પાકો મુસલમાન રહેતો નથી.

(૧૧) અચ્ચારમી ખરાબી એ છે કે, વાલી જ્યારે સાટાથી નિકાહ કરાવે છે ત્યારે કેટલીક વખત એવા બનાવ બને છે કે, દીન અને દુન્યાની ખરાબીનો સળખ અને દુન્યામાં દોઝખ બની જાય છે. તે શરઇ ઝરૂરતથી પણ તોડી શકતો નથી કેમકે; પોતે તે સળખ તોડે તો સાટાનો પણ ટુટે તે માટે આખી ઉમર દુન્યવી દોઝખમાં રહે છે. મિશકાત શરીફમાં અબી ઉમામા રદી૦ થી રિવાયત છે કે, રસુલુલ્લાહ સલ૦ એ ફરમાવ્યું કે, કિયામતના દિવસે અલ્લાહ તઆલાના પાસે ભુ'ડા મરતબાવાળો એ માણસ છે કે જે ખીજાની દુન્યા સુધારવા માટે પોતાની આખેરત બગાડે. રિવાયત કરી તેને ઇબ્ને માબુએ. ખુખારી શરીફમાં ઇબ્ને ઉમર (રદી૦)થી રિવાયત છે કે, રસુલુલ્લાહ સલ૦ એ ફરમાવ્યું:—

لكم راع ولكم مسئول عن رعيتك

એટલે દરેક માણસ તમારા અંદર સંભાળ રાખનાર તથા ખબરદારી કરનાર છે અને કિયામતના દિવસે દરેક માણસથી સવાલ થશે કે, જેની જે ચીજની સંભાળ અને ખબરગીરી જેના ઉપર હતી તેમાં તેણે કયાં સુધી ઇન્સાફ કરેલ છે, અને તેઓના હક કેવા અદા કરેલ છે.

(૧૨) ખારમી ખરાબી એ છે કે, પઇસા લેવા અને આપવા તેમજ સાદુ શરીઅતમાં તો હરામ છે પરંતુ દુન્યામાં પણ તેને ઘણી બેઆબઝ અને નીચપણાતું કામ અકલમંદો જાણે છે. કેમકે આ બેહેન બેટીને વેચવા જેવું કામ છે. તેમને બેહેન બેટી સમજીને પરવરીશ કરી નથી પરંતુ વાછરડીની રીતે કિંમત વસુલ કરવા પાલન પોસણ કરેલ છે. અફસોસ છે આવી અકલ અને લાલચ ઉપર.

ખુખારી શરીફમાં છે કે, રસુલુલ્લાહ (સલ૦)એ ફરમાવ્યું કે, અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે— કયામતના દિવસે ત્રણ માણસો ઉપર હું પોતે દાવેદાર બનીશ. તેમાંથી એક તે માણસ છે કે, જેણે કોઇ આઝાદને વેચીને તેની કિંમત ખાધી.

(૧૩) તેરમી ખરાબી એ છે કે, કેટલાક સાટાપેટાના અને પઇસાના એવા મોટા ખેશમ અને બદ્દીન હોય છે કે, પોતાની લાલચના માટે કરેલ સગપણથી ઇન્કાર કરી દે છે એટલુંજ નહીં પણ નિકાહ થઇ ગયેલ છતાં નિકાહથી પણ ફરી જાય છે. ઉપરાંત કોર્ટમાં સોગન ખાઇને ખોલે છે કે, નિકાહ થયેજ નથી. વળી તેમના જુઠા મદદગાર શાક્ષીઓ પણ એવીજ ખોટી ઝખાની આપે છે. અલ્લાહ તઆલા એવા સોગન ખાનારાઓના ખારામાં ફરમાવે છે કે:—

ان الذين يشترون بعهد الله و ايمانهم ثمنا قليلا اولئك لا خلاق لهم في الآخرة ولا يكلمهم الله ولا ينظر اليهم يوم القيمة ولا يزكهم ولهم عذاب اليم—

તેહકીક કે, જે લોકો અલ્લાહથી કેલ કરાર કરી તથા સોગનો ખાઇ તે કરાર અને સોગનોના બદલામાં દુન્યાની ફાયદાની વસ્તુ હાસીલ કરે છે તે, તે લોકો છે કે, એમને આખેરતમાં કાંઇ મળશે નહિ, તે શિવાય અલ્લાહ મીયાં તેમનાથી કલામ પણ કરશે નહિ, તેમની તરફ રહમતની નજરથી જોશે નહિ, ગુનાહોથી પાક કરશે પણ નહિ તેમજ તેમના માટે સખત તકલીફ આપનાર અઝાબ છે. વળી તીરમીઝીના અબવાબે શહાદતમાં છે કે:—

ان النبى صلم قام خطيبا فقال ايها الناس عدلت شهادة الزور اشركوا بالاله ثم قرء رسول الله صلم فاجتنبوا الرجس من الاوثان واجتنبوا قول الزور—

તેહકીક કે, નબી (સલ૦) ઉભા થઇ ખુતબો પઢતા હતા ત્યારે ફરમાવ્યું કે, હે લોકો! જુઠી શાક્ષીને અલ્લાહના સાથે શીક કરવા બરાબર કરેલી છે. પછી આયત બયાન કરી રસુલુલ્લાહ સલ૦ એ કે, નાપાકીથી બચો કે તે નાપાકી ખુત છે, અને જુઠી વાતોથી પણ બચો. એટલે જુઠી શાક્ષી અને શીક બંને ગુનાહમાં બરાબર છે. આ આયતો અને હદીસોથી જણાયું કે, જુઠી શાક્ષી અને ખોટા સોગનમાં ઘણેજ મોટો ગુનાહ છે. અલ્લાહ તઆલા તેને માફ કરશે નહીં અને બહુ બારે અઝાબ કરશે. અલ્લાહ તઆલા એવા ગુનાહોથી બચાવે.

(૧૪) ચૌદમી ખરાબી એ છે કે, ઐરતોનું સાટું અને પઇસા લેનારાઓ એવા પણ હોય છે કે, જ્યારે ઐરતને તલાક મળી જાય અથવા તેનો ઘણી મરી જાય તો ઇદદત પુરી થવા પહેલાંજ નિકાહ પઢીલે છે; અને તે એટલા માટે કે, ખીજે કદાચ એનાથી વધારે કિંમત આપીને બધરી લઇ જાય નહીં. આ નિકાહ ઇદદતમાં થયો એટલે તે ખાતીલ અને ના જયઝ અને હરામ છે. અલ્લાહ તઆલા સુરે બકરમાં ફરમાવે છે:—

وَلَا تَعْزَمُوا عُقْدَةَ النِّكَاحِ حَتَّىٰ يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ

એટલે નિકાહ બાંધવાનો ધરાદો ત્યાં સુધી ન કરો કે જ્યાં સુધી કિતાબનો હુકમ તેની આખર મુદ્દત સુધી પહોંચી જાય. મતલબ એ છે કે, અલ્લાહ તઆલાએ કુરઆનમાં જે મુદ્દત મુકર્રર કરી છે તે જ્યાં સુધી પુરી ન થાય ત્યાં સુધી તમે નિકાહ કરવાનો ધરાદો કરો નહીં; બલકે ખુલ્લી રીતે સગપણની પાત મુદ્દતમાં કરવી પણ મના છે.

(૧૫) પંદરમી ખરાબી એ છે કે, કેટલાક લાલચુ લોકો ખોટી ફારગતી બનાવી તલાક ન આપ્યા છતાં પણ બીજી જગ્યાએ નિકાહ કરી આપે છે પછી આખી ઉમર ઝીનાકારી અને હરામની ચોલાદ થતી રહે છે. એક માણસે પોતાના બનેલીને શરાબ પાઇને તલાકનામું પોતાની ખેનનું લખાવી લીધું અને પૈસા લઇને બીજી જગ્યાએ નિકાહ કરી દીધા. નઉઝોબિલ્લાહ! બુચ્ચો! લાલચો શું શું કરાવે છે!!!

(૧૬) સોળમી ખરાબી ઉપર લખેલી ખરાબીઓમાંથી જે હરામ કતઇ છે તેને હલાલ બાણનાર કાફીર થશે અને તેનો નીકાહ પણ તુટી જશે, ઇનાદત કરેલી પણ ખાતીલ જશે. અલ્લાહ તઆલા સુરે માયદામાં ફરમાવે છે.

ومن يكفر بالإيمان فقد حبط عمله وهو في الآخرة من الخسرين—

એટલે જે માણસ ઇમાનની વાતોના સાથે કુફર કરે તો તેહકીક તેના અમલ ખાતીલ થઇ ગયા અને તે માણસ આખેરતમાં નુકસાન મેળવનારાઓમાં હશે, એટલે હલાલને હલાલ કેહવું અને હરામને હરામ બાણવું તે ઇમાનની વાતોમાં છે તો જે માણસે હલાલને હરામ બાણ્યું અને હરામને હલાલ સમજે તો તે કાફીર થઇ ગયો, તેના નેક અમલ ખાતીલ અને નકામા થઇ ગયા અને તેજ માણસ કીયામતના દિવસે નુકસાન ઉઠાવવાવાળાઓમાં હશે. માટે હે મારા ભાઇઓ! આંખો ખોલીને હોશીઆર થાવ અને કાફીરોના રિત રિવાજોને છોડી દો, અલ્લાહ તઆલાથી ડરો, તેની અને તેના રસુલની પૈરવી કરો હુન્યાની થોડીક લાલચ માટે આખેરતને બરબાદ ન કરો, લોકોથી પણ શરમ રાખો અને આવા નીચ કામોથી દુર રહો.

અલ્લાહ તઆલા સર્વે મુસલમાનોને એવા કામોથી બચાવે અને નેક તોફીક અતા કરમાવે આમીન.

وعلی الله تعالی علی خیر خلقه سیدنا محمد
وعلى الله واصحابه اجمعين—

મુ. નુરમોહમદ હાજી મહમદ હુસેન હરદેવાસણાવાળા
તાલેખુલ ઇલ્લે મદરેસા ધસલામીયા અરબીયા શહેર પાલનપુર.

ગાફિલ દીનથી ખાત સુન, હે આકબત કેરા કામ રે,
હે આકબત કેરા કામ;
જે દુન્યા ચાવે દીનમાં, ના આવે કામ રબ નામ રે,
ના આવે કામ રબ નામ.

* * * *
દીન દુન્યાસુ હૈ જુદા, સુન તુ ગાફિલ ખાત રે,
સુન તુ ગાફિલ ખાત;
દોમાં એકજ ચાહેસી, પાવે તેરી જાત રે,
પાવે તેરી જાત.

* * * *
મુમન ચાવે દીનકુ, સો આકબત કેરે કામ રે,
સો આકબત કેરે કામ;
જે દીનમાં દુની ચાવે સહી, વે મુનાફીક કેરા નામરે,
વે મુનાફીક કેરા નામ.

* * * *
રબ જેને સહીકર જાનીયા, નહી એસે દુનીથી આસરે,
નહી એસે દુનીથી આસ;
વે ઉમ્મતી હોને નબીકા, રેસી આપ મન દાસ રે,
રેસી આપ મન દાસ.

(હૉ પીર મશાયખ)

આદતો સુધારવાનું ખયાન.

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيد المرسلين وعلى
اله واصحابه واقتباعه اجمعين- اعوذ بالله من الشيطان الرجيم- بسم الله
الرحمن الرحيم- يا ايها الذين امنوا ادخلوا في السلم كافة ولا تتبعوا خطوات
الشيطان- انه لكم عدومبين-

અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે કે, હે ઇમાનવાળાઓ અલ્લાહની તાબેદારી કરો અને એના હુકમના સામે સર ઝુકાઓ, તમારામાંથી કોઈ ખાકી ન રહી જાય, તમે બધા સાથે સર ઝુકાવવામાં દાખલ થઈ જાવ, શૈતાનના વસવસાઓ અને તેના તરીકાની પૈરવી ન કરો; બેશક એ તમારો ખુલ્લો દુશ્મન છે. આ જગ્યાએ અલ્લાહ તઆલાએ બધા મુસલમાનોને હુકમ કર્યો છે કે, ધરલામના હુકમપર સર નમાવો. એથી આપણને ઝડરી છે કે આપણા બધા કારોબાર અને મામલાઓ સંજાળીને કરવા જોઈએ. શરેહના ખિલાફ ન થવા દેવા જોઈએ. જે વાતો શરેહના ખિલાફ હોય એને છોડી દઈ, શૈતાનની તાબેદારીથી મુંઢ મોડી ખુદાની તરફ ઝુકી જવું જોઈએ. કેમકે, અલ્લાહ તઆલાએ બતાવી દીધું છે કે, શૈતાન તમારો ઉઘાડો દુશ્મન છે, માટે એના મકરો ફરેજ અને ખેડકાવવાથી બચવું જોઈએ. એ આપણને તરાહ તરાહથી ખેડકાવી ખુદાથી દુર કરવાની કોશિશ કરે છે જેમકે; આજકાલ અમારી કેમના ઘણા લોકોની અને ખાસ કરીને નૌજવાનો અને બચ્ચાઓની કેવી કેવી આદતો અને હાલતો બદલી ગઈ છે અને શરેહના ખિલાફ થઈ ગઈ છે તેમાંથી થોડીક નમુના માટે અર્જ કરું છું. કેટલાક ઢાડ પીવા, જુઆ ચોસર ખેલવા અને ઘોડાની શરતો કરવામાં ડુબી જાયેલા છે અને તે વાતો શરીઅતમાં સખ્તાઈ સાથે મના કરવામાં આવેલી છે. અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે કે, હે ઇમાનવાળાઓ! શરાબ અને જુગાર, ખુત અને પાસાઓ બધા નાપાક છે એટલે ખરાબ અને ખુરી ચીજ છે. જેવી ઇન્સાનને નાપાકીથી નફરત હોય છે એવી એનાથી હોવી જોઈએ અને તેથી તમે આ બધી ચીજોથી બચો તો તમોને નજાત અને છુટકારો મળશે.

શૈતાન તહકીક એવોજ ઇરાદો કરે છે કે, તમારામાં એક બીજા સાથે અદાવત, નારાઝગી અને જુદાઈ કરી દે. શરાબ અને જુગાર વાને તમોને એવી ચીજોમાં મશગુલ કરીને તમારામાં દુશ્મની ઝગડો અને લડાઈ કરાવે. તમોને ખુદાની યાદથી અને નમાઝથી રોકી દે. ત્યારે શું તમો હવે આવી ખુરી વાતો

છોડ્યો કે નહિ ? આ જગ્યાએ શરાબ અને જુગારનું કેટલું નુકસાન અને બુ-રાઈ જાહેર થઈ ? મીશકાત શરીરમાં છે કે, રસુલુલ્લાહ સલ૦ એ ફરમાવ્યું છે કે, અલ્લાહ તઆલાએ શરાબના ઉપર અને તેના પીવાવાળા ઉપર તેમજ તેના પાવાવાળા ઉપર, વેચવાવાળા ઉપર, ખરીદવાવાળા ઉપર, તેના નીચોડવાવાળા ઉપર, નીચોડાવવાવાળા ઉપર અને જેના માટે લઈ જાય છે તે સઘળાઓ ઉપર લાનત કરી છે. રિવાયત કરી તેને અબુ દાઉદ અને ઇબ્ને માજાએ. અને તીર-મીજ તથા ઇબ્ને માજાની ખીજ રિવાયતમાં જેના માટે શરાબ ખરીદ્યો તેના ઉપર અને તેની કીમત ખાવાવાળા ઉપર લાનત આવી છે. આથી શરાબની ખ-રાબી કેટલી બધી જાહેર થઈ ! તેના શીવાય શરાબ, જુગાર, શરત વીગેરેમાં હજારો લાખો રૂપીયા ઉપર પાણી ફરી જાય છે. બધો માલ અને દાલત માટીમાં મેળવી બીખારી થઈ હાથ મસળતો, માંથુ અને છાતી કુટતો રહી જાય છે. હે ભાઈઓ ! તમોને આવી મુસીબતમાં કેણે નાંખ્યા ? શરીરતે તો તમારી ઘણી ફીકર કરી તમોને આવા કામોથી બહુ રોક્યા હતા અને તમારા માટે હરામ કર્યા હતા પણ તમો તો એ વાતો ન સાંભળી તેથી આજ તમો આવી દાલત ઉપર પહોંચી ગયા છો.

શતરંજ, ગંજીશ, ચોસર અને પતંગ વીગેરેમાં વખત કાઢે છે તો સમજી લેવું કે ઉપર આયતમાં શરાબ અને જુગાર હરામ થવાનું એ કારણ બતાવ્યું છે કે, શૈતાન એમ ચાહે છે કે, તમારામાં એક બીજા સાથે દુશમની પેદા કરે અને તમોને અલ્લાહ તઆલાની યાદ અને નમાઝથી દુર કરે તો, એવી અસર જે ચીઝમાં હશે તે ચીજ હરામ થશે. ત્યારે આથી શતરંજ, ગંજીશ, ચોસર અને પતંગ ઉડાવવું એ બધી વાતોનો હુકમ માલુમ થઈ ગયો કેમકે, આ બધા કામોમાં એવું દીલ લાગે છે કે અલ્લાહની યાદ અને નમાઝથી બિલકુલ ગફ-લત થઈ જાય છે અને આ કામોના સળખથી ઘણું કરીને ગાળમ ગાળો, રંજ અને કજયા, વળી કોઈ વખત મારામારીનો વખત પણ આવી જાય છે, પછી હવે એના હરામ થવામાં શું શક રહ્યો ?

એક ખરાબી આપણા લોકોમાં આ છે કે હુકકો, સીગારેટ, તંબાકુ પીએ છે અને પાનોમાં ખાય છે અને તેમાં પણ ઘણી ખરાબીઓ છે. એક તો એ કે, એમાં જે માલ ખરચ થાય છે તે કુજીલ ખર્ચી છે, અને બેફાયદા ખરચ કર-વાવાળાઓને અલ્લાહ તઆલાએ શૈતાનના ભાઈ અને ના શુક્રી કરવાવાળા ફર-માવ્યા છે. ખીજુ એ છે, એનાથી બદનને પણ નુકસાન પહોંચે છે, દિલ અને દિમાગને ખરબાદ કરે છે, હોશી હવાસને નકામો કરી દે છે અને ઘણી મોટી મોટી ખીમારીઓ અને નુકસાન ઉત્પન્ન કરે છે. ત્રીજી વાત આ છે કે, હુકકો

ખીડીના કારોબારમાં નમાઝથી પણ ગફલત થઇ જાય છે. એથી વાત એ છે કે, એનાથી મહોંઢામાં બદલુ-ખરાબ વાસ આવે છે જેનાથી ઇન્સાન અને ફરીસ્તા-એને તકલીફ થાય છે. જેવું કે, રસુલુલ્લાહ સલ૦ એ ફરમાવ્યું કે, જેણે આ બદખોદાર ઝાઝ એટલે કાચુ લસણ અને ડુંગળી ખાધી હોય એને બિલકુલ હ-મારી મસ્જીદના પાસે ન આવવું જોઇએ કેમકે; ઇન્સાનને જે ચીજથી તકલીફ થાય છે એનાથી ફરીસ્તાએને પણ તકલીફ પહોંચે છે રિવાયત કરી એને બોખારી અને મુસ્લીમે. એ માટે ખીડી, સીગારેટ, હુકકે, તંબાકુ એ બધી ચીજો છોડવી જરૂરી છે કેમકે; આ બધી ચીજો મસ્જીદથી રોકવાવાળી છે. કેટલાકે કાંગળા કરીને મસ્જીદમાં આવે છે અને પોતાના દિલમાં એમ સમજે છે કે, મહોંઢાની બદલુ મટી ગઇ છે પરંતુ જોવા જવતો એટલી બધી બદલુ હોય છે કે, ખીજ-એના હિમાગ પણ પરેશાન થઇ જાય છે અને મસ્જીદમાં જવાનો વખત ન હોય છતાં દરેક માણસના સાથે ફરીસ્તાએ હોય છે એમને પણ તકલીફ થાય છે એ માટે આ બધું છોડી દેવું જોઇએ.

એક ખરાબી એ છે કે બચ્ચાઓ અને નૌજવાનો બદકે શાદીઓમાં તો મોટાંઓ પણ દાઝખાતું ફટાકડા વીગેરે છોડે છે જેમાં પુખ્ત ખર્ચો અને માલની ખરબાદી થાય છે, જેની ખુરાઇ આગળ આવી ગઇ છે. વળી આ કામોથી ધણા વખત હાથ પગ બળી જાય છે બદકે જાનથી પણ મરી જાય છે, ખીજઓના ઘર, માલ અને સામાન પણ બળીને ખાક થઇ જાય છે. આ કેટલી બધી ખરાબી છે જેને અકકલ અને શરેહ પણ રોકે છે. વળી દાઝખાતું ફાડી એના ઉપર રાજ થવું અને મોટાઇ કરવી એ કેવી ખરાબી છે? (નઉએખિલા મિન બલીક)

એક ખરાબી તેવાઓમાં આ પણ છે કે, નકામા કિસ્સા, નાટકો, નોવેલો વીગેરે જુએ છે. એમાં પણ ખુદાની યાદથી અને નમાઝથી ગફલત થાય છે અને માલની ખરબાદી થાય છે. વળી કિસ્સાઓ વીગેરે જોવાથી ખુરા ખ્યાલ અને ખુરી આદતો પેદા થાય છે અને હુન્યા તેમજ આખેરત ખરબાદ કરે છે એ માટે એનાથી બચવું જરૂરી છે.

એક આદત એ છે કે, લાલ પીળી ટોપીઓ અને સફરીયાઓ અને રેશ-મી લુગડાં છોકરાઓ અને આદમીઓ પહેરે છે જે માટે ફિકાહની કિતાબોમાં લખેલું છે કે, ખરદોને માટે લાલ પીળો લીલાસ પેહરવો હરામ છે. હદીસ શ-રીફમાં કિયામતની નીશાનીઓમાં એક નીશાની આપણ બતાવેલી છે કે, મરદ લોક રેશમ પેહરવા લાગશે અને એના ઉપર સખતમાં સખત અઝાબ નાંઝીલ થવાનો ઝીક છે. વળી એક આદત અમારા લોકોમાં એ પણ છે કે, ચાંદી સો-

નાનો ઉપયોગ મરદ લોક કરે છે જેમકે: અંગુઠી, ઘડીયાલ, અથવા એનો અછા-
ડો, બટન વીગેરે. તો સમજવું જોઇએ કે, સોતું અને ચાંદી પેહરવું મરદો માટે
તેમજ છોકરાઓ માટે હરામ છે. જો છોકરાઓ ઉમર લાયક ન હોય અને પેહરે
તો તેનો ગુનાહ પેહરાવવાવાળાઓ ઉપર છે અને જો ઉમર લાયક હોય તો જાને
ઉપર ગુનોહ થશે. ફિકાહ અને હદીસની કિતાબોમાં વિચાર કરીને જોવાથી આ
બધી ચીજોની મનાઇ આવેલી જણાશે; પરંતુ આ ચીજોમાંથી ચાંદીની અંગુઠી
જ્યારે સાડાચાર માશાથી ઓછી હોય તો જાયઝ છે.

એક આદત અંગ્રેજી વાળ માંથા ઉપર રખાવવા અને ડાઢી કતરાવવી
અથવા મુંડાવવાની છે, તો સમજવું જોઇએ કે, ફિકાહ અને હદીસની કિતાબોમાં
એક મુઠ્ઠીથી ઓછી ડાઢી રાખવાની મનાઇ લખેલી છે; અને સખ્ત તાકીદ આવે-
લી છે કે, ડાઢીને વધારો અને મુછોને કતરાવે. ત્યારે ડાઢીને મુંડાવવી અથવા
કતરાવવી અને મુછોને વધારવી મુશરીફો અને કાશીરોની આદત છે, તે કામ
મુસલમાનોનું નથી. અંગ્રેજી વાળ રખાવવા તે સાફ અંગ્રેજોની મુશાબેહત છે.
મુસલમાનોને ખીલ કોમની મુશાબેહત કરવી અને એમના જેવી શીકલ બના-
વવી અથવા એમના જેવા લુગડાં પેહરવા તે કેટલી બધી બેશર્મી અને બેગયર-
તીની વાત છે? હદીસ શરીફમાં પણ એની સખ્ત મનાઇ આવેલી છે.

જલા વિચાર કરવાની વાત છે કે, અલ્લાહ તઆલાએ આપણ સર્વેને
ઇસ્લામની ઇઝત આપી ત્યારે આપણે આપણા હાથથી ઇસ્લામના રસ્તાઓને
છોડી બીજાઓના રસ્તા, રસમ અને રિવાજ પસંદ કરી ખરાબ અને બે આબરૂ
થઇએ એ કેટલું ખોટું ગણાય?

જાઇએ! હું આ બયાનને ઘણુંજ મુખ્તસર કરી બયાન કર્યું છે. હવે
આપણને ઝરૂરી છે કે, આ વાતો ઉપર ધ્યાન રાખીએ અને બધા મળીને ઇસ્લામના
હુકમો ઉપર ગરહન ઝુકાવીએ. અલ્લાહ તઆલા આપણ બધાઓને ઇસ્લામ ઉપર
મઝબુત રાખે. આમીન.

وعلى الله تعالى على خير خلقه سيدنا محمد
وعلى الله وآله وصحبه أجمعين—

મુમન વલીમહંમદ અલીમહંમદ હુકા જસલાણીવાળા
તાલેખલ હદ્દમે મદરેસા કમાલપુર.

નેક લોકોની સોહબતનું બચાન.

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيد المرسلين وعلى
آله واصحابه واتباعه اجمعين- اعوذ بالله من الشيطان الرجيم- بسم الله
الرحمن الرحيم- واصبر نفسك مع الذين يدعون ربهم بالغداوة والعشوى
يريدون وجهه ولا تعد عيناك عنهم تريد زينة الحياة الدنيا ولا تطع من
اغفلنا قلبه عن ذكرنا واتبع هواه وكان امره فرطاً-

આ આયત શરીફ ઉતરવાનો સળંગ તફ્સીરોમાં એમ લખેલ છે કે, કાશીરોમાં જે સરદાર અને કોમના આગેવાન મોટા લોકો કહેવડાવતા હતા તે લોકો રસુલુલ્લાહ (સલ૦)ની પાસે અર્જ કરી કે, આ હલકા લોકો ચાને ગુલામ ગરીબ અને મુશ્કેલીસ મુસલમાન લોકો આપના પાસે બેસે છે તે લોકો આપના પાસે ન બેસે તો અમો લોકો આપની ખીદમતમાં આવ્યા કરીએ અને આપના પાસે બેસી દીનની વાતો સાંભળીએ. મતલબ કે એમની ગરજ એ હતી કે, અમો લોકો દુન્યાના મોટા કહેવરાવીએ છીએ તો આવા ગરીબો અને મુશ્કેલીસો પાસે બેસવાથી હમારી બેઠઝઝતી અને હલકાઈ થાય છે તે વખતે ઉપરની આયત ઉતરી કે, હે મોહંમદ (સલ૦)! તમો પોતાની ઝાતને એ લોકો સાથે રોકી રાખો કે જે લોકો સવાર અને સાંજ એમના પરવરદિગારને-ખાસ પરવરદિગારની રજા મેળવવા સાડ-પોકારે છે, તમે એ લોકોથી તમારી આંખો દુન્યાની શોભાના કારણે ન ફેરવો અને તમો એ માણસની વાત ન માનશો કે જેના દિલને અમો હમારી યાદથી ગાફીલ કરી દીધો છે અને તે પોતાની ઇચ્છાની તાબેદારી કરે છે અને તેનું કામ શરીઅતની હદથી વધી ગયું છે.

હવે હે ભાઈઓ! પુરું ધ્યાન આપો કે, હઝરત મોહંમદ મુસ્તુફા (સલ૦) કે જેઓ બન્ને જહાનના સરદાર અને સઘળા નખીયોના સરતાજ છે તેમના માટે અલ્લાહ તઆલાએ કયા લોકોની સોહબત અને સાથ રહેવું પસંદ ફરમાવ્યું અને કયા લોકોથી દુર રહેવાનું ફરમાવ્યું. ત્યારે આજ કાલના લોકોને જુઓ કે, કેટલાએક લોકો પોતાને દીનના આગેવાન અને પીરો મુરશિદ બતાવે છે તેમજ પયગમ્બર (સલ૦)ની ઐલાદમાં હોવાનો દાવો પણ ધરાવે છે અને એવા કામો કરે છે કે, જેનાથી સાફ જણાય આવે છે કે તે તેમના બુજુર્ગોની નાફરમાની કરનાર અને કપુત અવલાદ છે. તેમના સાથીઓ અને સંગાથે બેસનાર બદદીન લોકો રાત દહાડો અલ્લાહની ઇબાદત તો શું કરે પણ સહી રીતે કલમે

પણ આવડતો ન હોય એવા લોકોને પોતાના પાસબાન બતાવે છે અને તેમની ખાતરદારી કરે છે. નથી ખુદાથી શરમાતા કે નથી રસુલ (સલ૦)થી, જસ પૈસા છુટી દુન્યાની ઝીનત, શોભા અને મજા ઉઠાવવામાં તેમજ દુન્યાની મોટાઇમાં પોતાની ઉમર બરબાદ કરવામાં લપટાયલા રહે છે. શું આવા લોકો અલ્લાહવાળા અને નેક લોકોની ગાદીના વારસ થઇ શકે છે ?

હવે આવાઓની સોહબતમાં રહેવું અને એમની પૈરવી કરવી દીન ઇમાનને બરબાદ કરવું અને અલ્લાહ રસુલને નારાજ કરવું નથી તો બીજું શું છે ? મીશકાત શરીફમાં અબુ સઇદ (રદી૦)થી રિવાયત છે કે, રસુલુલ્લાહ (સલ૦)એ ફરમાવ્યું:—

لا تصاحب الا مؤمنا ولا يا كل طعامك الا تقى رواه الترمذی
وابو داؤد والدارمی

એટલે પુરા ઇમાનવાળાના શીવાય બીજાના સાથે બેસવું નહીં અને તારી કમાઈ પરહેઝગારના શીવાય બીજું કોઈ ખાય નહીં. એનાથી જણાયું કે, અમે આવા બહીલ અને બદદીન પીરોને પૈસા આપીએ અને ખાસકરીને જ્યારે અમારે પછસા આપવાથી એમની બદદીની વધુ થતી હોય તો, આ હદીસ એવાઓને પછસા આપવાની ના પાડે છે. એવાઓની મોહબ્બત અને મદદથી દુર રહો નહીંતો એ મોહબ્બત ન તો તમને દુન્યાનો રહેવા દેશે ન આખેરતનો. મીશકાત શરીફમાં અબુ હુરૈરા (રદી૦)થી રિવાયત છે કે, ફરમાવ્યું રસુલુલ્લાહ (સલ૦)એ કે:—

والمرء على دين خليله فلينظر احداكم من يخال من رواه احمد
والترمذی و ابوداؤد والبيهقي في شعب الایمان

એટલે માણસ પોતાના દોસ્તના દીન ઉપર રહે છે તો સોચી વિચારીને દોસ્ત બનાવે કેમકે, સાથીના દીનનો અસર તેનામાં ઝડૂર આવે છે માટે દીનદાર માણસનોજ સાથ કરવો જોઈએ અને બદદીન માણસની સોહબતથી વેગળા રહેવું જોઈએ; નહીંતો પોતે પણ બદદીન થઈ જવાનો.

અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે કે:—

يا ايها الذين امنوا اتقوا الله وكونوا مع الصادقين

એટલે હે ઇમાનવાળો! અલ્લાહ તઆલાથી ડરો અને સાચા લોકોના સાથ રહો. આ આયતથી જણાઈ આવ્યું કે, જે લોકો તકયાના નામથી જુલુક બોલ્યા કરે છે એ લોકોનો સાથ ન કરવો જોઈએ; કેમકે પુરી સોહબતથી પુરો અસર

પેદા થાય છે. જુઓ! હૃદય નથી (અલે૦)નો બેટો ખુરી સોહબતના લીધે અલ્લાહ તઆલાના અઝાબમાં સપડાઈ ગયો તેનો હાલ અલ્લાહ તઆલા દુર-આન શરીફમાં ફરમાવે છે કે:—

وهي تجرى بهم في موج الكمال ونادي نوح ابنه وكان في معزل ييني اركب معنا ولا تكن مع الكافرين

નુહ (અલે૦)ની કીસ્તી ડુંગરાઓ જેવી પાણીની મોજોમાં ચાલતી હતી અને નુહ (અલે૦) પોતાના ફરજદને જે એમનાથી વેગળો હતો પોકાર્યો કે, હે મારા દીકરા! મારા સાથે કીસ્તીમાં સવાર થઈ જા અને કાફીરોનો સાથ મત કર. પરંતુ તેમના બેટા ઉપર ખુરી સોહબતનો એટલો અસર થઈ ગયો હતો કે નજરના સામે ડુંગરાઓ જેવી પાણીની મવજો અને ભયંકર તોફાન જોતો હતો છતાં તેના પર જરાપણ અસર થઈ નહીં અને બેપરવાઈથી પોતાના બાપને જવાબ આપ્યો કે:—

قال ساوي الى جبل يعصمني من الماء

હુંતો હમણા કોઈ ઊંચા ડુંગર પર ચઢી જઈશ જે મને બચાવી લેશે.

قال لا عاصم اليوم من امر الله الا من رحيم

નુહ (અલે૦)એ ફરમાવ્યું કે, આજના દીવસે ખુદા તઆલાના અઝાબથી કોઈ બચાવી શકે તેમ નથી પરંતુ જેને ખુદા તઆલા પોતાની રહમતથી બચાવે તેજ બચી શકે છે.

وحال بينهما الموج فكان من المفارقين

બાપ બેટો એ વાતચીતમાંજ હતા કે, પાણીની એક એવી મવજ આવી કે, એ બેટો પોતાના ખુરા સોહબતીઓ સાથે ડુબીને જહન્નમમાં ગયો. અફસોસ! સદ અફસોસ!! આવી ખુરી સોહબત ઉપર. આ બનાવથી બારે ધનરત અને નસીહત લેવાની છે. કોઈ કેહનારે સાચુંજ કહ્યું છે કે:—

مار بد جانت ستانداي سليم يار بد آرد سوي نار جهم

એટલે ઝેહરીલો સાંપ તો ડસીને જીવ લઇને રહી જાય છે પરંતુ ખુરો દોસ્ત તો જહન્નમ સુધી પહોંચાવે છે.

હાલા બિરાદરો! ખુરી સોહબતનો અસર એવો ખરાબ છે કે, અગર માણસ પોતાના દોસ્ત સાથે ખુરાઇમાં સાથી ન થાય અને ખુરાઇથી વેગળો રહે છતાં પણ એના સાથે દોસ્તી અને મેળજોલ રાખવાથી ખરાબીમાં પડી જાય

છે. જેવું કે, મીશકાત શરીરમાં છે કે, જ્યારે બની ઇસરાઇલ ખરાબીમાં ગયા તો એમના આલેમોએ એમને પુરાઇથી રોક્યા પરંતુ તે રોકાયા નહીં અને એ આલેમોએ એમના સાથે એમની બેઠકોમાં બેઠક રાખી તેમજ તેમના સાથે ખાવા પીવામાં ભોગા રહ્યા જેથી તે બેઠકારોની સોહણત અને મેલ મેલાપનો નતીજો એ આવ્યો કે, એમના સળખથી અલ્લાહ તઆલાએ તે આલીમોના દીલોને મુદ્દા બનાવી દીધા એટલે એ પણ કાળા દિલના અને ગુમરાહ થઇ ગયા. પછી અલ્લાહ તઆલાએ હઝરત દાઉદ (અલે●) અને હઝરત ઇસા (અલે●)ની અખાનથી એમના ઉપર લાનત કરી તે આ બધો વખાલ એમની નાફરમાની અને ઇસ્લામની હદથી વધી જવાના કારણે થયું. મજકુર હદીસ બયાન કરતી વખતે રસુલુલ્લાહ (સલ●) ટેકો લગાવી બેસેલા હતા, પંછી આપ એટલું બયાન કરી ટેકો મુકી સીધા બેસી ગયા અને ફરમાવ્યું કે, કસમ છે એ જાતની કે જેના કબજામાં મારો જીવ છે-તમો પણ છુટકારો નહીં પામો જ્યાં સુધી કે, સારી રીતે પુરી કોરીશથી પુરાઇઓથી નહીં રોકાશે એટલે; એ લોકોને જે કોઇ રીતથી પણ થઇ શકે પુરાઇઓથી રોકો, અને જ્યારે રોકવાથી પણ ન રોકાય તો તમો એમનાથી બેપરવાહ થઇ જાવ, એમના સાથે મેળાપ ન રાખો, પુરાઇઓથી રોકતા રહો, બલી વાતો એમને બતાવો, હક વાતના તરફ ઝુકાઓ અને પુરાઇઓથી બચાવવા એમનો હાથ પકડો. અગર તમો એવું ન કરશો તો તમારા ઉપર પણ અલ્લાહની લાનત થશે. આ રિવાયત અબુ દાઉદમાં છે. આ રિવાયતથી જણાઇ આવ્યું કે, પુરાઇઓમાં ભાગ ન લઇએ તોપણ એમની સોહ-બતથી વખાલમાં આવી જઇએ.

ખરી રીતે ધ્યાન કરી બેઠએ તો, પુરા લોકોની સોહબતમાં રહી પુરાઇ-ઓથી બચવુંજ મુશકેલ છે ત્યારે એવા લોકોની સોહબતમાં રહી એમનું ખાચ પીએ તો પછી શું તેમને ખાક નસીહત કરી શકે? કેહવત છે કે, “જેનું ખાચ તેનું ગાય.” એના માટેજ રસુલુલ્લાહ (સલ●)એ ફરમાવ્યું કે, કેટલાએક લોકો મારી ઉમ્મતમાંથી એવા થશે કે, દીનનું ઇલ્મ હાસીલ કરશે, કુરઆન પઢશે અને લોકોને કહેશે કે, અમો અમીરોના પાસે એ કારણથી જાવ આવ કરીએ છીએ કે, એમનાથી દુન્યાનો ફાયદો હાસીલ કરીએ, અમો અમારા દીનને એ લોકોથી બચાવી રાખીશું એટલે અમારી દીનદારીમાં અમીરોની સોહબતથી નુકસાન નહીં આવવા દઇએ. હ● પયગમ્બર (સલ●)એ ફરમાવ્યું કે, આવું કદી થઇ શકશે નહીં કે એમની સોહબતમાં રહી દીનદારીમાં ફરક નહીં આવે. જેવી રીતે કતાદ (એક કાંટાવાળું) ઝાડ કે જેના પર ફળ આવતા નથી તે)ના ઝાડથી કાંટા શીવાય બીજું કશું ફળ લઇ શકે તેમ નથી તેવીજ રીતે અમી-

રોની સોહબતમાં રહીને ગુનાહ અને પુરાઈઓના શીવાય બીજી કશું મળી શકતું નથી. આ હદીસ ઇબ્ને માજમાં છે. અને રસુલુલ્લાહ (સલ્લ)એ ફરમાવ્યું કે, નેક સાથી અને પુરા સાથીની મીસાલ એવી છે કે, જેવી કસ્તુરીના રાખનાર અને ધમણના કુકનારની સોહબત. કસ્તુરીવાળા પાસે બેસવાથી ખુશબો મળે અને ધમણ કુકનાર પાસે બેસવાથી ખરાબ વાસ આવે તેમજ કપડા બાળે. આ હદીસ મીશકાતમાં છે. રસુલુલ્લાહ (સલ્લ)એ ફરમાવ્યું કે, દરેક બાળક દીન ઇસ્લામની હાલત ઉપરજ પેદા થાય છે પછી તેના માળાપ તેને યાહુદી બનાવે કે, નસરાની કે મજુસી. આ હદીસ મીશકાતમાં છે. આ હદીસથી જણાઇ આવ્યું કે, દરેક માણસ દીન ઇસ્લામના તરીકા ઉપરજ પેદા થાય છે પણ તેના મા બાપ જે દીનપર હોય તે તેમની સોહબતના લીધે તે દીનની અસર બન્યા ઉપર થાય છે. માટે બદદીન મા બાપની સોહબતમાં રહેવાથી દીન અને આખે-રતનું નુકસાન થાય તો એ સોહબતથી પણ વેગળું રહેવું જોઇએ.

હે મારા ભાઈઓ! આ મઝમુનથી સારી રીતે જાણવામાં આવ્યું કે, નેક સોહબત ઇખ્તેયાર કરવામાં દુન્યા અને આખેરતનો સુધારો છે અને પુરી સોહ-બતથી દુન્યા તેમજ આખેરતની ખરબાદી છે. જુઓ, અમારી કોમના કેટલાક બચ્ચાઓ આજકાલ આઝાદ અને બદમાશોની સોહબતમાં રહીને કેવી હાલત થઇ છે કે, નમાઝ રોજાથી ગાફીલ અને શરાબખોરી અને જુગારખાઝીમાં શામીલ. ચોસર, ગંજીશ, હરામકારી અને સીગારેટ ખીટીમાં મસ્ત. ગાળો બોલવી, ડાઢી મુ'ઠાવવી વીગેરે હજારો ખરાબીઓમાં પડી ગયા છે. આથી અમારે એનો જલ્દ ઇલાજ લેવો જોઇએ. એનો ઇલાજ એજ છે કે, પુરી સોહબતથી દુર થઇ નેક સોહબત ઇખ્તેયાર કરીએ. ખુદા તઆલા અને રસુલ (સલ્લ)ની પૈરવી કરીએ. તે વગર સુધારો થવો બહુ મુશ્કીલ છે.

હવે હું આ મઝમુન ખતમ કરું છું. અલ્લાહ તઆલા સઉ ભાઈઓને નેક સોહબત નસીખ કરે અને ગુમરાહ કરનાર સોહબતથી દુર રાખે. આમીન.

وصلی اللہ تعالیٰ علی خیر خلقہ سیدنا محمد
وعلیٰ آلہ واصحابہ اجمعین—

મુમન ઇબ્રાહીમ વઝીરદીન દુકા-સેધણીવાળા.

તાલેખુલ કદમે મદરેસા-ગામ કાલેડા.

સુન સુન ભાઈ એ દીનકે મેરે રે,
નસીઅત સુનને લીજો સવેરે રે.

વાસ્તા રબકા જે મન લાહો રે,
 બદે સંગ તો પીત કરાહો રે.
 બદેસુ હોવે જે દીનકા કામા રે,
 તો ઉસે મિત્ર કહો નામા રે.

બી કુછ હોવે કામ હકકાની રે,
 તો કરો ઉસસુ પીત નીશાની રે.
 દેખો દુની કામે પીત ના કીજે રે,
 નિત ચિંતા મન માંહી દીજે રે.

* * * *

સુન સુન ખુબી એ મન ચાહો રે,
 દુનીકે ઢંગે પીત ન લાહો રે.
 દુનીયાકે ઢંગુ નેહ ન બાંધો રે,
 નિત નિત દીનસૂ નેહ સાંધો રે.

મુમન દોઝખ સેતી હે ડરના રે,
 વે ડર બહોત હય મન ધરના રે.

* * * *

ઓર જે મન માંહે આવે બાતી રે,
 દીન થકી જે જુદા હે કરાતી રે.

એ સોચ સેતી દીલ આપ નકાહો રે,
 વે બાત દીલથી દુર કરાહો રે.

એ સહી બુજે ઇમાનકી રીતા રે,
 સુન સુન દીનસુ કરો પીતા રે.

(હ૦ પીર મશાયખ રહે૦)

હક રસ્તામાં રૂકાવટ નાંખનાર શૈતાની ફરેબો.

કરોડો કરોડ શુક્ર અલ્લાહ રખુલ આલમીનનો કે, તેણે પયગમ્બરને મોકલી કિતાબો ઉતારીને ઇન્સાનના દુશ્મન નક્કસ તેમજ શૈતાનના ફરેબોથી બચાવ્યા. અલ્લાહ તઆલાએ પોતાના ફઝલો કરમથી શૈતાનના ફરેબોના રસ્તા બતાવી તેનો ઇલાજ આપી રહી દીધો. લાખો કરોડો દુરૂદ અને સલામ હઝરત નબી મોહમ્મદ રસુલુલ્લાહ (સલ્લ)ના ઉપર કે, આપના ઝરીએથી મુનાફીકો અને દુશ્મનોના ફરેબોથી અમોને વાકીફ કરી દીધા અને તેનાથી બચવાના રસ્તા પ્રગટ કરી દીધા. દરૂદ અને સલામ આપની આલ અને સર્વે અસ્હાબો ઉપર, ખાસકરી ચારો ખુલ્ફાએ શાશેદીન (રદી) કે જેમણે દુન્યામાં ઇસ્લામના અહકામો જારી કરી શૈતાનના બાતીલ અને જુદા રસ્તાઓને મીટાવવા પુરેપુરી કોશીશ કરીને દીનને મજબુત કર્યું. અલ્લાહ તઆલા કુરઆન શરીફમાં સુરે લુકમાનના છેલ્લા રૂકુઅમાં ફરમાવે છે:—

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ وَارْخَسُوا يَوْمًا لَا يُجْزَى وَالِدٌ عَنْ وَلَدِهِ وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَازٍ عَنْ وَالِدِهِ شَيْئًا— إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّكُم بِاللَّهِ الْغُرُورُ—

એટલે અય લોકો! અલ્લાહ તઆલાથી ડરો કે તે તમારો પેદા કરનાર અને પાલનહાર છે, તેમજ ડરો એ દહાડાથી કે જે દહાડામાં બાપ પોતાના પ્યારા પુત્રની કોઈ તકલીફ દુર કરી શકશે નહીં, અને અલ્લાહ પોતાના ખુબુર્ગ બાપને કોઈ મુસીબતથી બચાવી શકે તેમ નથી. એટલે બાપના તરફથી બહલો આપીને તે દહાડે અલ્લાહના અઝાબથી બચાવી શકે તેમ નથી. અલ્લાહ તઆલાએ એ દહાડો આવવાનો વાયદો હક અને સાચો કરેલ છે. એ દહાડો જરૂર આવવાનો છે માટે તમોને દુનીયાની ઝીંઠગી ફરેબોમાં નાંખી તે દહાડો ભુલાવી ન દે અને એ ક્રીયામતના દહાડાથી ગફલતમાં નાંખી ન દે. અલ્લાહ તઆલાની દુનીયામાં પકડ ન થવાથી અને છુટ મુકવાથી એવા ફરેબમાં ન આવી જાય કે, અલ્લાહ તઆલા ક્રીયામતના દિવસે પશ્ચ નહીં પકડે! આ શૈતાનના ફરેબો છે, આવા ફરેબોથી બચો. શૈતાન ઇન્સાનનો દુશ્મન છે. ઇન્સાનને તરફવાર જાત જાતના ફરેબો હઈ, ધોકામાં નાંખી અલ્લાહ તઆલાના રસ્તાથી રોકે છે માટે તેવા ફરેબોથી વાકીફ થઈ તેનાથી બચવું જોઈએ.

ખાસ કરીને અમારા સુમન બાઇઓને દીન ઇસ્લામના હક રસ્તા ઉપર આવવાથી રોકવા માટે કેટલાક નવા નવા ફરેઓ ઉત્પન્ન કરેલા છે કે જે ફરેઓમા ફસાઇ શુમરાહીની રાહ પર કાયમ રહે અને હક રસ્તાને છોડી દે. મઝકુર ફરેઓમાંથી પહેલો ફરેખ એ છે કે, પીર ગમેતેવો હોય પરંતુ પીર જોઇએ. અને તે પીર આગલા પીરની અવલાદમાં જોઇએ, બીજો પીર થઇ શકે નહી. તેનો જવાબ કાન માંડી સાંભળો અને સમજો કે, પીર કોને કહે છે? દીનના આગેવાનને પીર કહે છે જે દીનને જાણે અને એના ઉપર અમલ કરે તેમજ બીજાઓને અમલ કરાવે. પીર કરવો એટલે ઉપર 'ખતાવેલા દીનના વાકીફ આગેવાનની પેરવી કરવી અને તેને દીનની વાતો પુછી અમલ કરવું. પીર એ માટે કરવો પડે છે કે, દીનના આગેવાનને પુછ્યા વગર પોતાની મેળે જાણ્યા વગર અમલ કરશું તો શેતાનના ફરેખમા ફસાઇ જઇશું, તે સીવાય પીરથી બીજો કોઇ મતલબ નથી. પીર મશાયખ (રહે○) ફરમાવે છે કે:—

પીર કરો દીન પુછન કાજ રે,
મત મન બુજો ઓર ઇલાજ રે.
દીન કાજ પીત પીરસુ કરની રે,
ઓર કુછ ખાત ના મનમાં ધરની રે.
પીર કીએ દુરીજન હોવે દુરી રે,
એ મન રાખો આશા પુરી રે.
પીરસુ મત દુની કામ ચાહો રે,
સોચ બી ના મન કુછ લાહો રે.

પીર મશાયખ (રહે○)ના આ ખયાનથી જાણી લીધું હશે કે, પીર દીન પુછવા માટે કરવો પડે છે બીજું કોઇ કારણ નથી; જેથી જે દીનના હલમથી પુરેપુરો વાકીફ ન હોય, શરીઅતના રસ્તાથી ઉલ્ટો ચાલે અને દીનના ઉપર પુરી રીતે કાયમ ન હોય તેને પીર કરી રાખવો નહી. તે પીર થઇ શકે પણ નહી. પીર એવો માણસ થઇ શકે કે જે દીનથી વાકીફ હોય. પોતે અમલ કરે અને બીજાઓને અમલ કરાવવાની કોશીશ કરે. પીર મશાયખ (રહે○) ક્રિતાળ તફસીરમાં ફરમાવે છે કે:—

પીરકી નીશાની યું ચંત દીજે,
હોકર ખાદીમ ઉસકે રહીજે.
ઇલમ ને આલમ પીર તો રે ચાહીએ,
વેસે પીર કુ પુછ કમાહીએ.

ભી હલીમી પીર ચાહીએ રે નીશાની,
સુન ભાઈ મુમન સુન રે ઇમાની.
સખાવત પીરકુ હય રે કરની,
એ ભી નીશાની મન માંહે ધરની.
ભી રે સખુરી ચાહીએ પીર માંહા,
હુધ એ નીશાની જગ ગોરજ તાંહા.

આ બયાનથી જણાઈ આવ્યું કે, જેમાં ઇલ્મ અમલ, હલીમી, સખાવત અને સખુરી હોય તેના તાબે રહીએ તેને પુછી દીન કમાવું. અને જેમાં એ વાતો ન હોય તે હરગીઝ પીર બની શકે નહી, અને તેવો કોઈ પોતાને પીર કહેવરાવે તો તેને શયતાન સમજવો જોઈએ. મૌલાના રૂમ ફરમાવે છે કે:—

ای بسا ابلیس آدم روی هست پس به دستے نباید داد دست

એટલે કેટલાએક શયતાનો ઇનસાનની સુરતમાં છે તો એમના હાથ પર હાથ ન મુકવો જોઈએ. પીર મશાયખ (રહે૦) ફરમાવે છે:—

કાલા પીર ચરપટ રાખે આપ માંહા,
એ અઝાઝીલ કહીએ પીરજ નાંહા.
ઔત નામ પીરા હેં જુગ માંહા,
સુધી રાહ અનુસુ પાવે રે નાંહા.

આ લખાણથી સારીરીતે ઝાહીર થઈ ગયું કે, ઇલ્મ અને અમલ સારી રીતે ન હોય તે પીર થઈ શકે નહી. જે કોઈ સાડું ઇલ્મ ધરાવનાર અમલ કરનાર દીનદાર, શરીઅતના માફક ચાલનાર હઝરત પીર મશાયખ (રહે૦) જેવા હોય તેજ પીર થઈ શકે છે. જો તેમનીજ ઐલાહ હોય અને તેમના જેવા ન હોય તો તે આગવા-પીર બાપ દાદાઓના અમલથી થઈ શકતા નથી. બાપ દાદાઓના અમલ ઐલાહને શું કામ આવે? જ્યાર સુધી અવલાહ સાડું ઇલ્મ અને અમલ હાસીલ ન કરે ત્યાર સુધી બાપની જગ્યા અથવા દીનની આગેવાની લઈ શકતો નથી. જુઓ, અલ્લાહ તઆલાએ કુરઆન શરીફમાં હઝરત નુહ નબી (અલે૦)ના બેટાનો હાલ બયાન ફરમાવ્યો છે. કે, તે બેટો કાફીરોના સાથ રહી દીનની વાતો મુકી દઈ દીનથી ઉલટું કામ કરતો હતો અને તેથી તે કાફીરોના સાથે અલ્લાહના અઝાબમાં ગીરફતાર થઈ ડુબી ગયો. એના બારામાં અલ્લાહ તઆલા કુરઆન શરીફમાં ફરમાવે છે:—

قال ينوح انه ليس من اهلك- انه عمل غير صالح فلا تسكن
ما ليس لك به علم- اني اعطك ان تكون من الجاهلين-

તેના ડુબવાની વખતે હઝરત નુહ (અલૈ૦) અલ્લાહ તઆલાથી અર્જ કરી કે, આ મારો ફરજંદ મારી એહેલમાં હતો અને તે-અલ્લાહ તઆલાએ-વાયદો કરેલો હતો કે તમારી એહેલને અઝાબથી બચાવીશું ત્યારે આ લડકો તો અઝાબમાં ડુબી ગયો. તે વખતે અલ્લાહ તઆલાએ ફરમાવ્યું કે, હે નુહ! એ તમારી એહેલમાંનો નથી કેમકે; એના અમલો સારા નથી. તમે એના ખારામાં જાણતા નથી તો કાંઈ સવાલ મત કરો, હું તમને આ બાબતમાં નસીહત કરું છું કે, એમાં કાંઈ ફેડશો તો તમે જાહીલોના ટોળામાં ગણાશો. ત્યારે હે ભાઈઓ! ખુબ વિચાર કરો કે જ્યારે હઝરત નુહ (અલૈ૦) જેવા નખીએ ફકત અલ્લાહ તઆલાથી ખરાબ અમલોવાળા બેટા બાબત પુછવાથી જાહીલોમાં ગણાવાની અલ્લાહ તઆલાએ ચેતવણી આપી. ત્યારે આપણા મુમન ભાઈઓ પીર મશાયખ (રહે૦)ની ઓલાદના દાવેદાર કે જે ખુદ પીર મશાયખ (રહે૦)ની કિતાબોના ફરમાનથી પણ લાખો ગાઉ વેગળા છે એમને પીર મશાયખ સાહેબની એહેલ સમજી એમની મુરીદી પર બાકી રહેલ છે તો એ લોકોની જેહાલત અને જાહેલપણું કુરઆન શરીફના ફરમાન માફક ઓછું નથી. મોટામાં મોટા જાહેલો તેમને કહો તો આલી શકે. જ્યાં સુધી એ જેહાલત બાકી છે અને એવું સમજેલા છે કે, ઓલાદ ખરાબ હોય-રાહે રાસ્તથી બિલાફ હોય તોપણ નેક બાપ જેવી જાણવી જોઈએ અને તેની મુરીદી પર કાયમ રહેવું જોઈએ ત્યાં સુધી કોઈ કાળે હરગીઝ હરગીઝ હીદાયત પર આવવાના નથી અને આખેરતની નજાતનો સામાન કરવાના નથી. પીર મશાયખ (રહે૦) તરીકતમાં ફરમાવે છે કે:—

પાખંડ ચરપટ ના પીર માંહા કહીએ,
બેદ અપારા પીર માંહે લઈએ.
ચરપટ કરે વે ચેલા દજબલા,
દો જગ માંહા મુંહ કીયા કાલા.
ચરપટ ચાલા ડજબલ દેખાવે,
ધસ જગ માંહા બાત લોગ ભુલાવે.
પણ બેદ રાહા ના ઉસકો આવે,
પીર બના બેદ ના આવે રે બતાવે.

ખાલક કામા કુછ ચલાવે કરે,
 બરાબરીકા ચાલા વે મનમાં ધરે.
 તો આગ બુઝાવે ને આગ જલાવે,
 કાટ નદીઆં પાની બહાવે.
 મુએ મા બાપ નઝરં લાવે,
 અવર લી ચરપટ બાત દેખાવે.
 પણ બેદકી રાહા વે ના જાને,
 એ કામ હય પીરકા ચેલા ન પછાને.
 પીરકી કળા અદકી લહીએ,
 તો પીર અદકા શૈતાનમુ કહીએ.
 તો રાહ બેદકી પીરંકા કો' અવર ન દાખે,
 બેદ પીરં જેસા ના વે ચેલા આખે.

રે તુહી

પીર નીશાની પીર કરો, વે ચેલેકે ચાલ જાનેરે,
 વે ચેલેકે ચાલ જાન;
 ચરપટ ચેલા કર સકે, ના બેદ કેરે સહી માનરે,
 ના બેદ કેરે સહી માન.

પીર મશાયખ (રહે●)ના આ બયાનથી સારી રીતે જાહીર થઇ ગયું કે, પાછલા લોકો એટલે પ્રથમ થઇ ગયેલ સારા માણસોની ઔલાદમાં જે તેમના પાછલ રહે અને એમના રસ્તાથી જે ખુદા રસુલના ફરમાન માપ્રીક છે એનાથી ઉલટા ચાલે તો તેને મકકાર-ફરેખી અને ચરપટ કેહવા બેઠ્યે. તે નેકોના જાનશીન કેાઇ રીતે થઇ શકતા નથી. આપણા હઠધર્મી મુમન ઇસ્મથી અંજાણ હઠને ન મુકે અને ઉલટો રસ્તો ન છોડે, ખુદા રસુલનો હુકમ ન માને અને પીર મશાયખ (રહે●)ના કેાલને પણ ફેંકી દે તો એ મુમન કઇ વર્ણમાં રહ્યો ? મુસલમાનોમાંથી ટળ્યો અને હિંદુઓમાંથીએ ગયો એટલે એકે તરફનો ન રહ્યો. ઉપરના બયાનોથી એમનો એ ફરેખ કે પીર ચાહે જેવા હોય છતાં ફકત પીરની ઔલાદમાંજ હોય એટલે એને પીર કરી લેવો. તે ફરેખ ખાતીલ થઇ ગયો. અને તે એક ફરેખ છે એ પણ જાહીર થઇ ગયું.

પીર મશાયખ સાહેબની કિતાબો પઢનાર કેટલાક બયાનીઓ અબણુ લોકોને એમ પણ ફરેખ આપે છે કે, મોદવી લોકો તો શરીઅતની વાતો બતાવે છે અને આપણા પીર તો તરીકત, મારેફત, હકીકત બતાવે છે; અને તરીકત, મારેફત હકીકત શરીઅતથી જુદી ચીજો છે. એતો સીને સીને પીરની નસલમાંજ દીવાથી દીવો બળતો આવેલો છે જેથી એ બાળતો તેજ જાણે, પીર શીવાય એને બીજો કોઈ જાણી શકે નહીં. એમનો એ દાવો સાબીત કરવા સારૂ તરીકતી કિતાબનું ચોપનમું બયાન અબણુો સામે રજુ કરી સમજાવે છે. ત્યારે હવે હું પણ તેજ ચોપનમું બયાન આપ સમક્ષ રજુ કરું છું જે ધ્યાન કરી જોશો તો આપને સમજાઈ જશે કે, તે કેહવાતા બયાનીયો કેવી ફરેખ દેવાની વાતો કરે છે અને કેવી રીતે ઠગે છે. મઝકુર બયાન આ પ્રમાણે છે:—

પીર મહંમદ છેલી સંધ કરે,
ખાતેમુન નખી હુવે રે અનેરે.

યાને આખરી ઝમાનાના પીર તે ખાતેમુન્નખી મોહંમદ (સલ૦) થયા.

પીર છેલી સંધકે મોહંમદ કહીએ,
મહા દન શકીઅત અનુકી લહીએ.

મોહંમદ (સલ૦)નેજ આખર ઝમાનાના પીર કહેવા જોઈએ અને તેમનીજ શકીઅત કયામતમાં હાસીલ કરવી જોઈએ.

પીર જે દુજે નખી બાદ જનો,
નખી બેનસુ રાહા કહે સહી માનો.

નખી (સલ૦)ની પછવાડે જે બીજા પીર હોય તે નખી (સલ૦)ની બતાવેલી રાહ બતાવે તો તે સાચો કરીને માનવો.

જયું બાજ મોહંમદ નખી ના કહીએ,
ત્યું મહા દન સુધી બેન અનુકા લહીએ.

જ્યારે નખી (સલ૦)ના બાદ બીજો નખી નથી તો આપનો બતાવેલો તરીકો કયામત સુધી રહેશે અને તેજ રસ્તા ઉપર કાયમ રહેવું.

જે પીર બેન અવર સુનાતે,
અપને મનસુ રાહા દિખાતે.

નખી (સલ૦)ના રસ્તા સીવાય જે બીજો રસ્તો પોતાના મનથી પીર બતાવે છે.

તો મોહંમદી રાહા કહી ના જાતી,
તો ફીકર રાહાકી ઐર મન આતી.

તો તે રસ્તો મોહંમદી રસ્તો નથી ફેફવાય શકતો અને તેના માટે
મનમાં બીજોજ વિચાર આવે.

કે નબી રે હોય સો રાહા દિખાવે,
બી નબી બના મારગ ના અવર બંધાવે.

કે જે નબી હોય તેજ રસ્તો બતાવે, નબી વગર બીજો કેઇ શરીઅતનો
માર્ગ બાંધી શકે નહી.

હે બાજ મોહંમદ નબી રે નાંહા,
કે રાહા રે દિખાવે ઇસ જગ માંહા.

નબી (સલ૦) પછી બીજો કેઇ નબી થવાનો નથી કે આ દુન્યામાં
બીજો રસ્તો બતાવે.

જો પીર હો નબી બન રાહા દિખાવે,
તો મોહંમદ બાજ વે નબી રે કહાવે,

તો જે પીર નબી (સલ૦)ના રસ્તા સીવાય બીજો રસ્તો બતાવે તો તે
પીર રસુલુલ્લાહ (સલ૦)ની બાદ નબી કહેવરાય, (પશંતુ)

યું તો રે નાંહા મનસુ કહીએ,
ખાતિમ નબી મોહંમદ સહીએ.

તો નબી (સલ૦)ના બાદ બીજો કેઇ નબી આપણા મનથી કહેવો નહી
કેમકે: સર્વેથી છેલ્લા નબી મોહંમદ (સલ૦) છે.

તો બયાન રે રાહા સહી મોહંમદ કેરા,
ઉસમાંથી દેખાવે પીર રાહા બાતેરા.

મોહંમદ (સલ૦)નો સહી સહી રસ્તો બયાન કરેલો હોય તેમાંથીજ
પીર બહુ ખુલાસો કરી રસ્તો બતાવે.

પીર જે દુજે અનુ પીછે આવે,
વે રાહા નબીકી જીભે બતાવે.

તો બીજા પીર જે એમની પછી આવે તે તેમની જબાનથી નબી (સલ૦)
નો રસ્તો બતાવે.

કુરઆન જૈસા એ પીર આખે,
જે મોહમદ કહીઆ વે ખોલકર દાખે.

કુરઆનના માફક તે પીર બતાવે અને રસુલુલ્લાહ (સલ૦)ની હદીસોનો મતલબ સાફ ખુલ્લો કરી બતાવે.

જે આપ આપ જબુઆ મનસુ કેહને,
તો એક પંથ મુમન કયુંકર લેતે ?

જે તેઓ પોતાના મનઘડત જુદુ જુદુ બતાવ્યું હતે તો પછી બધા ઇમાનવાલા લોકો-મુમન એકજ શરીઅતના મતપર કેવી રીતે રહી શકતે ?

બયાન કુરઆનકા નાં રેહતા ડામા,
જે આપ આપ મનસુ કરતે કામા.

જ્યારે જુદા જુદા મતથી દરેક કામ કરતે તો કુરઆનનો મતલબ પણ બદલાઈ જતે યાને તેનું બયાન પણ અસ્લી ન રેહતે.

તો મુમન એતના સુનો રે ભાઈ,
કે પીરોને નખીકી રાહા બતાઈ.

તો હે ઇમાનવાલા ભાઈઓ સાંભળો! પીરોએ નખીનોજ રસ્તો બતાવ્યો છે.

દેખી પીરું નખીસું શરીઅત ગુજ,
કે શરીઅત સબુમે હૈ ગુજસુ એ બુજ.

પીરોએ નખી (સલ૦)થી શરીઅતનો માર્ગ સારી રીતે બોધ્યો, શરીઅત બધામાં ખુલાસાવાર છે તે જાણુ.

તો પીરને ગુજકી રાહાકુ લીતી,
અબુજ બંદેકુ ખોલકર દીતી.

તો પીરે ખુલાસાવાર શરીઅતનો રસ્તો લીધો અને અંબજોને ખુલાસા વાર રસ્તો સમજાવ્યો.

તો તરીકત હકીકત મારફત જાને,
તો સતી મુમન રબકુ પછાને.

શરીઅતના અર્થમાં તરીકત હકીકત અને મારફતને જાણે ત્યારેજ નેક ઇમાનદાર મુમન ખુદાને ઝોળખી શકે.

રે તુહી (હે અલ્લાહ !)

ખયાન નળીકા મનસુ, રહા મહાદન સુધી જન રે,
રહા મહાદન સુધી જન;
પીરં બાજ નળી હે કહયા, વે રાહ દિખાઇ માન રે,
વે રાહ દિખાઇ માન.

નળી (સલ૦)ને શરીઅતનો માર્ગ ક્રિયામત સુધી રેહશે એવી રીતે દિલથી માનવું જોઇએ અને આગલા નળીયોના પાછળ જે આપણા નળી (સલ૦)એ ફરમાવ્યું અને રસ્તો જતાવ્યો આપણે તેને માનવો જોઇએ.

મઝકુર તરીકતીના ચોપનમાં ખયાનથી કેટલીક વાતો ઝાહિર થઇ તે જાણવા લાયક છે. (૧) પેહલુ' એ કે પીર મશાયખ સાહેબની કિતાબોમાં જે ઠેકાણે પીરનો લફઝ આવે છે તેનાથી મુરાદ અલ્લાહ તઆલાનો રસ્તો જતાવનાર થાય છે, પછી ચાહે તે રસ્તો જનાવનાર નળી હોય, યા કિતાબ હોય, યા જે કોઇ દીનનો આગેવાન દીનનો રસ્તો જતાવનાર હોય. આપણા અલ્લાહ મુમન બાઇઓ જ્યાં કયાંય પીરનું નામ આવે છે ત્યાં એમનાજ માનેલા પીર સમજે છે. દરેક ઠેકાણે પીરથી મુરાદ તેજ પોતાના માનેલા પીરનેજ નજરમાં રાખી ખયાનીઓના ફરેજમાં આવી જાય છે. (૨) બીજુ આ ખયાનથી ઝાહિર થયું કે અમારા નળી મોહમદ (સલ૦) ખાતેમુન્નબીઇન છે, આપની બાદ ક્રિયામત સુધી કોઇ બીજો નળી થશે નહીં; (૩) હકીકત મારફત તરીકત એ ત્રણે શરીઅતનોજ ખુલાસો છે, શરીઅતના ખિલાફ તે કોઇ જુદી ચીજ નથી. (૪) નળી સલ૦ ની શરીઅત ક્રિયામત સુધી બાકી રહેશે. કોઇ પીર શરીઅતથી ખિલાફ વાતો વતાવે તો તે પીર નુખુવતનો દાવો કરનાર સમજશે, અને ખાતેમુન્નબીઇનના બાદ જે નુખુવતનો દાવો કરે અથવા પોતાની તરફથી શરીઅતમાં વધારો ઘટાડો કરે અથવા એમ કહે કે, હકીકત તરીકત મારફત શરીઅતથી જુદા છે, અથવા એમ કહે કે, આ વાતો તો પીરજ જાણે પીરોના વંશમાં સીના જસીના ચાલી આવે છે કુરાનમાં તો તે વાતો નથી. તો, આવી વાતો કરનાર દજ્જલ છે-જુઠો છે. રસુલુલ્લાહ (સલ૦)એ ફરમાવ્યું કે આખરી ઝમાનામાં દજ્જલ લોક તમારી પાસે આવી એવી એવી જુદી વાતો કેહશે કે, જે તમો અને તમારા બાપ દાદાએ પણ કુરઆન હદીસથી કદી સાંભળેલું નહિ હોય. આવી વાતો કરી તેઓને અલ્લાહ રસુલના રસ્તાથી ભટકાવી દઇ ગુમરાહ કરે છે અને તે ગુમરાહ થાય તો તમો એવા ગુમરાહ લોકોથી દુર રહો. આ હદીસ મુસ્લીમ શરીફમાં છે. હે મારા મુમન બાઇઓ ! જુઓ આવા મકકાર પીરોને ઉપરની

હઠીસના માફક પીર મશાયખ સાહેબે પણ તરીકતી કિતાબમાં દજબલ અને ચરપટ કરનાર લખ્યા છે. હવે જ્યાં સુધી આવા કેહવાતા આગવાઓનો કેડો ન મુકે. ત્યાં સુધી દુન્યા અને આખેરત બંને બરબાદ છે. અલ્લા તઆલા અમોને સીધો રસ્તો બતાવે આમીન.

હક વાતથી રોકનાર બીજો ફરેખ એ છે કે, મોલવીઓના પાસે ન જવું અને છાપેલી કિતાબો ન પઢો. મોલવીઓ પાસે જઈ છાપેલી કિતાબો પડી વહાળી થઈ જાય છે. તેનો જવાબ એ છે કે, હું દાવાથી કહું છું કે, અમારા મુમન બાઈઓમાંથી આજ સુધી તો કેાઈ વહાળી મઝહબનો છે નહિ. પરંતુ શીયાઓને સુન્નત જમાઅત અને હન્ફી મઝહબ એકેર જેવો કડવો લાગે છે તેથી કરી અમારા ઉપર જુઠાં જુઠાં તોહમતો વહાળી-લહાળી થવાના મુકે છે, અમારો સુન્નત જમાઅત મઝહબ જુઠો નથી. તે સાચો મઝહબ છે એથી કરી હું આ મેદાનમાં ઉભો રહી કહું છું કે. મારા મુધરેલા બાઈઓ અને હું પણ સુન્નત જમાઅત અને હન્ફી મઝહબ છીએ. તમો કેાઈ પીરના શ્રીદાઈઓને શક હોય તો અમારા સામે આવી વહાળી થવું સાળીત કરે, જુઠાના મ્હોંઠા પર ધુળજ છે. સુર્યાના સામે થુકવાથી પોતાનાજ મ્હોંઠા પર પડે, અમો લોકો પીર મશાયખ રહેઠ ની કિતાબો જોઈ સમજી તેના પર અમલ કરીએ છીએ અને પીર મશાયખ સાહેબે કિતાબ દિવાને મશાયખ જે અરબી કિતાબોમાંથી લખી છે તે અરબી કિતાબો પઢીએ છીએ, ફિકાહ હન્ફીની કિતાબો જેવી કે, હિદાયા, શરે વકાયા, કંઝ, કુદૂરી, નુઝલધ્ધન વીગેરે વીગેરે કિતાબો પર અમો અમલ કરીએ છીએ તો જે કેાઈ બેસમજ આ કિતાબોને અને પીર મશાયખ રહેઠ ને વહાળી સમજે તો આવા માણસ કદાચ અમારા ઉપર પણ વહાળી થવાનો ધખખો લગાડે તો કેાઈ મોટી વાત નથી. કેમકે; શીઆ લોકો પીર મશાયખ સાહેબ ઉપર અને આગલા બધા નળીઓ સુધ્ધા ઉપર જુઠાં જોલવાનું તોહમત મુકે છે અને તે લોકો (શીયાઓ) તકીઓ કરી જુઠાં જોલે છે જેવી રીતે કે, હાલના મુમનોના કેહેવાતા પીર કે જે હમારી માફક મેદાનમાં આવી પોતાને સઉના સામે સુન્ની અથવા શીઆ કહી શકતા નથી અને જેવો રંગ જુએ છે તેવું લોકોને સમજાવે છે. તેમના આવા ઢંગ અલણ મુમનોને ફરેખ દઈ નાણા કઢાવવા માટેજ ચલાવવામાં આવે છે, અને તેથીજ જોટી જોટી વાતો ફેલાવી અમારા ઉપર અને મોલવીઓ ઉપર જુઠાં તોહમતો મુકે છે. અલ્લાહ તઆલા હિદાયત કરે અને નેક રસ્તો બતાવે. આમીન.

ત્રીજો ફરેખ હક રસ્તાથી રોકવાનો એ છે કે, લોકોના દિલોંપર એવી વાતો બેસી જાય છે કે, હકની તરફદારીમાં અમારા દુન્યાવી ફાયદાઓમાં નુકશાન

આવશે, ન્યાત બહાર થવું પડશે, સગપણ તુટી જશે, સીરો છુટી જશે અને આગેવાની જતી રહેશે. અનો જવાબ એ છે કે, આ બધી દુન્યવી લાલચો થોડીક ઝીંદગી માટેજ છે, તે સદાય સાથ આવી શકશે નહીં અને આખેરતનો મોટો ફાયદો જે હંમેશાના માટે છે અને કોઈ દિવસ ખરબાદ થવાનો નથી તે હંમેશાનો ફાયદો દુન્યાના થોડાક ફાયદા માટે શા શાફ મુકી દેવો? અલ્લાહ તઆલા સુરે તોબામાં ફરમાવે છે કે:—

قل ان كان اباؤكم وابنائكم واخوانكم وازواجكم وعشيرتكم واموال
ن اقترقتموها و تجارة تفسدون كسادها ومساكن ترضونها احب اليكم
من الله ورسوله وجهاد في سبيله فتربصوا حتى ياتي الله بامر— والله لا
يهدي القوم الفاسقين—

યાને હે મોહમ્મદ! (સલ૦) તમે લોકોને કહી દો કે, અગર તમારા માળાપ, તમારી ઓલાહ, તમારા બાઇઓ, તમારી ખીખીઓ, તમારું કુટુંબ—કબીલો, તમારો કમાવેલો માલ, તમારો વેપાર કે જે બંધ થઇ જવાનો ડર છે તેમજ તમારા સારા સારા વહાલા મનપસંદ ઘરો વીગેરે દુન્યવી ફના થવાવાળી ચીજો તમોને અલ્લાહ અને રસુલથી તેમજ અલ્લાહના રસ્તામાં કોશીશ કરવાથી વધુ પ્યારી અને વધુ વહાલી હોય તો તમો એટલા સુધી વાટ જુઓ કે, અલ્લાહ તઆલા એનો ફેંસલો લાવે એટલે યાતો જેહાલત પર મરે અને જહન્નમમાં જાવ અથવા અલ્લાહ તઆલા એનો દુન્યામાંજ અઝાબ કરે, અલ્લાહ તઆલા ફાસીક કોમને હિદાયત કરતો નથી. આ આયતથી સાફ સાફ માલમ થયું કે, જે માણસ દુન્યાના મતલબોના લીધે દીનને મુકી દેશે તો અલ્લાહ તઆલા એને દુન્યામાં એના તે દુન્યવી કામો ખરાબ અને ખરબાદ કરી અઝાબ કરશે; અને કદાચ દુન્યામાં તેની તે દુન્યવી સુરાહો પુરી થઇ તો આખેરતમાં એનો અઝાબ કરશે. અલ્લાહ તઆલા અમોને સારી તૌફીક આપે અને અલ્લાહ, રસુલ તેમજ દીનની મોહબ્બત અમારા દિલોમાં કરે અને દુન્યાના લીધે અમારું દીન ખરબાદ ન કરે. આમીન.

ચોથો ફરમ હક રસ્તાથી રોકવાનો એ છે કે, “શું અમારા તે વખતના આગેવાનો અને બાપદાદાઓ અંજાણ હતા અને તે વખતમાં મોલવીઓ ન હતા?” તો એનો જવાબ એ છે કે, એ લોકો આગલા મોલવીઓથી પુછીને પોતાના કામો ઉપર તે મોલવીઓથી ફતવા લઇને રાખેલા હોય તો તે ખતાવે! ફતવા તો શું હોય પણ પીર મશાયખ સાહેબ જેવા ખુજુગે કિતાબો લખી આપી તેને પણ નાંખી દીધી અને તેના ઉપર પણ અમલ ન કર્યો તો પછી ખીજા મોલવીઓનું શું માન્યું હોય? અલ્લાહ તઆલા કુરઆન શરીફના ખીજા પાસામાં ફરમાવે છે:—

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا الْفِينَا عَلَيْهِ آبَاءُنَا
أَوْ لَوْ كَانَ أَبُوهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ—

જે વખતે એ લોકોને કહેવામાં આવે છે કે અલ્લાહ તઆલાએ જે હુકમ મોકલ્યો છે એની તાબેદારી કરો તો એના જવાબમાં એ લોકો કહે છે કે, અમે તો અમારા બાપ દાદાઓને જે રસ્તાપર ગેયા છે તેજ રસ્તાપર ચાલશું, તો અલ્લાહ તઆલા તેમના જવાબમાં ફરમાવે છે કે, શું તમારા બાપદાદાઓ અગર બેવકુફ અને બેઅકકલ હોય અને ગુમરાહીના રસ્તાપર ચાલેલા હોય તોપણ તમે એજ રસ્તે ચાલશે? એટલે બાપ દાદા દીનના સારા રસ્તાપર ચાલેલા હોય તો આપણે પણ ચાલવું પરંતુ કદી ગુમરાહીના રસ્તા પર ગુમરાહ બની ચાલેલા હોય તો શું આપણે પણ બેવકુફ અને બેઅકકલ બનવું? તેવા ગુમરાહીના રસ્તા પર ન ચાલવું જોઈએ. અલ્લાહ તઆલા ગુમરાહ બાપ દાદાઓના રસ્તા મુકાવી સીધા અલ્લાહ રસુલના રસ્તાપર ચલાવે. આમીન.

પાંચમો ફરેજ હક રસ્તાથી બટકાવવાનો એ છે કે, જો પીરને મુકી દેશું તો એમની બદદુઆથી આપણું ખરાબ થઇ જશે. તો એનો જવાબ એ છે કે, આવો ખ્યાલ રાખવો તે ઇમાનની કમઝોરીની નીશાની છે. જ્યારે આપણ હક નાહકને ઝોળખી લીધું તો નાહકને મુકી હકનો સાથ આપવાથી કદી તુકસાન થાશે નહીં. આવો ખ્યાલ જો આગલા મુસલમાન રાખતે તો દુનિયામાં ઇસ્લામ કેવી રીતે ફેલાતે? અલ્લાહ તઆલા કુરઆન શરીફમાં ફરમાવે છે જેનો મતલબ એ છે કે, શૈતાન એના દોસ્તોને આવી વાતો કરી ડરાવે છે તો તમને જોઈએ કે, એનાથી ન ડરો અને અલ્લાહ તઆલાથી ડરો. અગર તમે ઇમાનવાળા છો તો હે ભાઈઓ, આવા શૈતાની વસવસાથી ડરી હક વાતને મુકી દેવી તે બેઇમાનીની નિશાની છે. ઇમાનપર કાયમ રહેવાથી અલ્લાહ તઆલાની મદદ થશે અને બરકત કરશે. અલ્લાહ તઆલા સૌને આવા શૈતાની ખ્યાલોથી-વસવસાથી બચાવી હક રસ્તાપર કાયમ કરે. આમીન.

છઠ્ઠો ફરેજ હક રસ્તાથી રોકવાનો એ છે કે, દર વરસે પીરને સવા બે રૂપીયા ટેક્ષ આપીશું તો એથી જાત મળી જશે વધારે કાંઈ મેહનત કરવાની જરૂર નથી. એનો જવાબ એ છે કે, ઉપરની આયતથી તમોને માલુમ થયું કે, ખાલી અલ્લાહની રહમત અને બક્ષીશનો ભરોસો કરી તેણે બતાવેલા હુકમો ઉપર અમલ કરવું મુકી દે તો તે શૈતાનનો મોટો ફરેજ સમજવો. અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે:—

وَلَا يَغْنَصُكُمْ بِاللَّهِ الْغُرُورُ—

કે તમને અદ્લાહ તરફની ઢીલ દુનિયામાં ધોકામાં ન નાંખે કે આખેરતની પકડથી નિડર થઇ બેસી જાવ અને આખેરતની પકડની પરવા ન કરો તેમજ અમલ કરવું મુકી દો. જુઓ, અદ્લાહ તઆલાની રેહમત પણ ત્યારે થશે કે, જ્યારે સારા અમલો કરશો. કયામતનો દહાડો બહુ ભારી દહાડો છે. ત્યાં નફ્સી નફ્સીનો વખત છે. બાપ બેટાથી ભાગશે અને બેટો બાપથી. ત્યાં માલ અવલાહ સારા અમલો વગર કશું કામ આવવાનું નથી. મઝકુર સવા બે રૂપીઆ તો અદ્લાહના અઝાબથી શું બચાવી શકે પણ તમામ દુનિયાનો માલ પણ અદ્લાહના અઝાબના બદલામાં કોઇ આપે તો એ અઝાબથી બચી શકતો નથી. જ્યારે અદ્લાહ રસુલના હુકમો મુજબ અમલ કરીશું, માલ ખરચ કરીશું તો ઉમ્મીદ છે કે, અદ્લાહ તઆલા રેહમત અને ફઝલ કરી આખેરતની ન્યામતો આપે. રસુલુલ્લાહ (સલ૦)એ પોતાની ખ્યારી બેટી ફાતમા (રહી૦)ને અને બીજા આપના સગાઓને બીજાઓ કરતાં વધુ તાકીદ ફરમાવી છે કે, હે મારી ખ્યારી બેટી અને સગા બહાલાઓ! તમો એમ ગુમાન ન કરશો કે અમો રસુલુલ્લાહ (સલ૦)ના સગા છીએ! તે સગપણ કયામતના દહાડે કશું કામ આવવાનું નથી, અમલ કરો! અમલ કરો! અમલ કરો!

જુઓ ખીર મશાયખ (રહે૦)એ મેઅરાજ નામાના ચોવીસમાં બયાનમાં લખ્યું છે કે:—

દેખો મોટી હુધ દેહા કૈસી દોઝખયું કેરી,
દોઝખયુંકા હીસાબ એ સુન રે સવેરી.
તો દોઝખ દેખો કૈસી બડી રે કેહલાવે,
કે ઉસ્કી બડાઇકા હુછ શુમાર ના આવે.
દોઝખુંકા શુમાર વેલી દેખો હય રે સાતા,
ઐસી લખેસુ સુની હય સહી રે બાતા.
ઉનમાં બડી રે દોઝખ સો હાવીઆ નામા,
જાં બાત રે અઝાબકા સહી હય કામા.
અને હલકી રે દોઝખ વે ઐસી રે કેહલાઇ,
પૈબર આગકે પેહનાવે ઐસી લખેસુ સુનાઇ.
વે પૈબર પૈનાહેસું સરકા બેબ રે ઉડાવે,
જૈસા તાંબે કેરી દેગમાં બેશ આધનકા આવે.

અધુ તાલિખ કુ એ દોઝખકા દેખો કીયારે હવાલા,
 તો મુનાફિકો તમારા કેસા હોવે રે હાલા.
 જે ચચા રે નખીકે કરતે નખીકા કામા,
 એ અનુકી રેહનેકી તમે સુનો રે ઠામા.
 અલી (રદી૦) કા જે બાપ રે કહીએ,
 વે અધુ તાલિખ નામસુ લહીએ.
 દેખો અનુકી તો ઠામ કૈસી રે બતાઇ,
 તો મુનાફિકો છોડ દો તમે ગુમાન બડાઇ.
 દેખો અંદા ને સુરજ કૈસે હંચ કેહલાએ,
 એલી દોઝખીયું માંહે સહી રે લખાએ.
 મંચ તકસીર અનુકી કુછ સુની રે નાંહા,
 લખે દોઝખી એ દોનો દેખો કિતાબકે માંહા.
 દેખો રોશની તો અનુકુ કૈસી રખ હય દીતી,
 અને રેહનેકી ઠામ આતશ દોઝખ કીતી.
 દેખો એસા હય રે ગુસ્સા સહી મેરે રખ કેરા,
 હય કાફરો મુનાફક તમે સુનો રે સવેરા.
 તો બલા હય કે રખકુ એક કર રે બનો,
 અને તોબા તોબા કરને મન ઇતનારે આનો.

રે તુહી

ગુસ્સા હય રખકા દોહલા, ચેતો દુનીયા માંહે રે,
 ચેતો દુનીયા માંહે;
 જે ખાલિક એક ના બાણશે, ચોકકસ દોઝખ બયરે,
 ચોકકસ દોઝખ બય.

બુઓ! કાન ઉઘાડો! દિલથી સાંજળો કે, અધુ તાલિખ નખી (સલ૦)ના
 કાકા અને તેમના પરવરીશ કરનાર હતા તેમજ હઝરત અલી (રદી૦)ના બાપ
 હતા તો તે નજદીકનું બાપ બેટાનું અને કાકા ભત્રીજાનું સગપણ પણ
 કયામતના દહાડે કામ નહી આવ્યું અને અધુ તાલીખને એવો અઝાબ થશે કે,

જહનમના જોડા તેમના પગમાં પહેરાવવામાં આવશે અને તે જોડાની ગરમીના કારણે માંથાનો લેળો ખદખદવા લાગશે. ત્યારે આજ તેરસો વરસ લાંબા સગપણનો કોઈ ઢાવો કરી ગુમરાહીપર ચાલશે તો શું તે સગપણ કયામતના દહાડે અલ્લાહના અઝાબથી બચાવી શકશે ? હરગીઝ નહીં ! હરગીઝ નહીં !! હરગીઝ નહીં !!! જ્યારે એ સગપણના કારણે પોતાની નજાત કરાવી શકતા નથી તો તેમના સાથે રહેવાથી અને સવા બે રૂપીઆ આપવાથી શું નજાત કરાવી શકશે ? જુઓ ! પીર મશાયખ સાહેબના મજકુર બયાનથી માલુમ થયું કે, ચંદ્ર અને સુરજ પણ જહનમમાં જવાના છે. એનું કારણ એ છે કે, અલ્લાહ તઆલાએ કુરઆન શરીફમાં ફરમાવ્યું છે કે:—

انکم وما تعبدون من دون اللہ حصب جهنم

કે તમે અને તમે જેથી ઇબાદત-ખંદગી અલ્લાહના શીવાય કરો છો તે તમે બન્ને મળી જહનમમાં જશો. એજ કારણથી કે સુરજ અને ચંદ્રના પુનરીઓ જાણે કે હમારા ઇબાદત કરેલા મા'બુદો પણ જહનમમાં છે તો એ અમને જહનમથી શું બચાવી શકશે.

હે ભાઈઓ, અમોને અને તમોને અલ્લાહ તઆલા સારો રસ્તો બતાવે અને તૌહીદપર કાયમ રાખે. ખુદા રસુલની તાબેદારીપર ખાતેમો ખતમ કરે. કયામતના દહાડે સુન્નત જમાતના ટોળામાં હજરત નબી (સલ્લ)ના તાબેદારોના સાથે ઉઠાવે અને આપ (સલ્લ)ના અસહાબોના કેડે કેડે જન્નતે ફિરદોસમાં દાખિલ કરે. આમીન. આમીન. આમીન.

મુમન દાઉદ અલીજી દુકા ગામ હસનપુરવાળા.

તાલેખુલ્લ હદમે મદરેસા શહેર પાલનપુર.

સુન્નત જમાતની સમ્યાધ.

અઝીઝ બિરાદરો! આજે અહીં આપણે એક દીની મતલબના સાડ લેગા થયા છીએ જેથી મદારા દિલને ઘણી ખુશી હાસીલ થઈ છે. ખુદા તઆલા આપને અને મહુને હંમેશા એવીજ રીતે દીનની ખીદમતના માટે તૈયારી આપે અને ઇત્તેફાકના સાથે મઝહબ સુન્નત જમાતપર સાખીત રાખે. હું પણ આપ સાહેબોનો એક ધસ્લામી અને કવમી ભાઈ છું માટે અત્યારે અહીં હાજર થઈ મહેં મુનાસીબ ધાયું છે કે, આપ લોકોની ખીદમતમાં કાંઈ ઝડરી બાબત અર્જ કરું. ઉમ્મીદ છે કે આપ બધા સાહેબો ધ્યાન લગાડીને સાંભળશે.

અમારી કવમ જુના ઝમાનાથી હઝરત કિબ્લા પીર મશાયખ સાહેબના મુરીદ છે. એમાં શક નથીકે, પીર મશાયખ સાહેબે અમારી હિદાયત અને ભલાઈ સાડ ઘણીજ કેશીશ કરી અને અમારી પુરાણી બોલીમાં અમને સમજાવ્યા, જગાવ્યા અને અમારીજ ઝખાનમાં અમને દીનની વાતો-શરીઅતના હુકમો લખીને છોડી ગયા એ માટે કે, અમે લોકો આપના પછી કિતાબો જોઈને દીનથી વાકીફ થતા રહીએ અને ખુદા રસુલને ન બુલી જઈએ. આપની કેશીશો અનહુદ હતી. આપની કેશીશોને જાહેલો તો અલલાહ તઆલા આપને આપશે પણ અમારા ઉપર એ હુક હતો કે, આપ જે કાંઈ શરીઅતની વાતો લખી ગયા છે એના ઉપર અમલ કરતા અને ખાલી અભરાઈઓ અને પેટીઓમાં કિતાબો સંગ્રહી મુકતાં નહોતા. પણ અફસોસ કે અમે લોકોમાં દિવસે દિવસે જેહાલત ફેલાતી ગઈ અને દીનની વાકફીયત ન રહી તેમજ હુક નાહકમાં તમીઝ કરવાની સમજણ પણ ન રહી. જ્યારે અમારો એવો હાલ થઈ ગયો, ત્યારે શૈતાન કે જે ઇન્સાનનો જાની દુશમન છે અને ઇમાનનો પણ દુશમન છે. તેને હાવ અને ફરેજ દેવાનો વખત મળી ગયો. પીર મશાયખ સાહેબના જાનશીનોમાં પણ જેહાલત અને દીનથી બેપરવાહી ફેલાઈ ગઈ તેમજ દીનનો ખ્યાલ છોડીને ફક્ત દુન્યાની તરફ ઝુકી ગયા અને એના લીધે તેઓ અમારી કેમને રાહે રાસ્ત ન બતાવી શક્યા. અમારી ગુમરાહી ઘણીજ વધી ગઈ અને થોડાક વર્ષોથી તો પીર મશાયખની ઔલાદના દાવેદારોએ-કેમકે ખુદ તો ઇલમ રાખતા નહોતા અને મઝહબની કાંઈ વાકફીયત નહોતી એટલે કેટલાક શયતાની માણસોએ, ધસ્લામના દુશમનોએ ઉલટી રીતે બેહકાવ્યા જેથી-સુન્નત જમાઅતમાં રહેવું પણ પસંદ ન આવ્યું અને શીયા મઝહબ પસંદ કર્યો. પરંતુ દુન્યાનો ખ્યાલ સાથે લાગેલોજ હતો એટલે ખુલ્લમ ખુલ્લા

પોતાને રાફઝી ન કહી શકયા પણ સુન્ની સામે સુન્ની અને શીયા અને બેસમજો સામે શીયા એમ મોકો બેઠ પોતાનો શીયા અકીદો ધીમે ધીમે ફેલાવવાની શરૂઆત કીધી. સુન્નત જમાતવાળા સમજદાર હતા એતો સમજી ગયા અને એમનો સાથ છોડી દીધો પણ એાછી સમજવાળા તો ધોકામાં પડીજ રહયા; એટલા સુધી કે અહમદ હુસેન સાહેબની આખરી ઉમરમાં કે જ્યારે એમનો ખ્યાલ રાવજી મઝહબ તરફ વધારે માલમ પડયો અને એમણે પોતાના બચ્ચાની તાલીમ માટે પણ એક રાવજીને રાખ્યો પરંતુ મુરીદો સામે રાવજીપણુનો ઇક-રાર કરવાની હિમ્મત ન ચાલી છેવટે જ્યારે તેમનું મરણ થયું અને એમના બેટા મેહરહુસેન સાહેબ એમના પછી ગાદી વારસ બની બેઠા જેઓને નાનપણથીજ શીયા અકીદાની તાલીમ અપાણી હતી અને શીયા મઝહબનો રંગ એમના દિલમાં એવો જમી ચુક્યો હતો કે કોઇ તરાહથી એને છુપાવવાની તાકત ન રહી અને મજબુરન એમણે સાફ શીયા મઝહબ ઝાહેર કરી દીધો. તેજ અકીદાનો મેતા ગામમાં એક મદ્રસો કાયમ કીધો જેનું નામ મદરસા શીયા ઇમામીયા હુસેનીયા રાખ્યું અને એક રાફઝી પીરભાઇ નામે ત્યાં લોકોને શીયા મઝહબની તાલીમ આપવા સાફ રાખ્યો. જ્યારે આ રીતે તેઓ શીયાપણું મુમનોમાં ફેલાવા લાગ્યા અને સખ્તાઇઓ સાથે લોકોને શીયા બનાવવા લાગ્યા ત્યારે અમારા કેટલાક સુન્ની બીરાદરો જે અત્યાર સુધી ધોકામાં પડી રહયા હતા જાગી ગયા. સુન્ની-ઓને પોતાના સુન્નત જમાતના અકીદાને બચાવવા અને પોતાના દીનની સલા-મતી સાફ પીર મહેરહુસેનનો સાથ લાચારીએ છોડવો પડ્યો. તો તેજ મામલાની સલાહ સાફ પણ આજે અમોને અહીં મળવાની જરૂર પડી છે. માટે મુનાસીબ સમજી છું કે, આપ સાહેબો સામે થોડોક શીયા મઝહબનો એહવાલ અને તેમાં રહેલ ખરાબીઓ બતાવી દઉં જેથી આપ લોકો શીયા મઝહબની ખુરાઇઓથી વાકીફ થઇ જાવ અને આયંદા પુરીરીતે સોચ વિચાર કરી શકો.

હવે હું પહેલા શીયા મઝહબની ટુંક હકીકત અને એમના ઉસુલ તેમજ મોટા મોટા મસલા નમુના તરીકે બયાન કરીશ જેથી મઝકુર મઝહબની હકીકતનેા પતો ચાલશે. ત્યાર પછી સહાબાની ફઝીલત કુરઆન તથા હદીસથી બયાન કરીને પીર મશાયખ સાહેબની કિતાબોથી સાબીત કરીશ કે, પીર મશાયખ સાહેબ પકકા સુન્નત જમાત હતા અને રાફઝી મઝહબથી બેઝાર હતા. પછી અજ્ઞાન લોકોને શીયા લોકો જે ધોકો આપે છે એમની હકીકત બતાવીશ. ઇ-શા-અલ્લાહ. હવે આપ લોકો બહુ ધ્યાનથી સાંભળો.

શીયા મઝહબની હકીકત.

રસુલુલ્લાહ (સલ.) અને અરહામીના ઝમાનામાં જે જે તદબીરો ઇસ-

લામને મીટાવવા સારૂ ઇસ્લામના દુશમનોએ કીધી હતી તેમાંની એક તદખીર તો એ હતી કે, યહુદીયોના એક ટોળાએ તકીયો કરીને ઇસ્લામ કબુલ કર્યો. દિલમાં કુદર રાખ્યો અને મુનાફકીથી ઇસ્લામને મિટાવવાની કોશીશ કીધી. કુરઆન શરીફમાં ઘણી જગ્યાએ આ કિસ્કા મુનાફકીનની ખુરાઈ અને એમની તદખીર આહીર કરવામાં આવી છે. તેઓનો હૃદય પયગમ્બર (સલૉ)ના ઝમાનામાં તો કોઈ દાવ ચાલી શક્યો નહી. તે પછી હૃદય અબુબકર અને હૃદય ઉમર (રદીૉ)નો ઝમાનો રહ્યો એમાં પણ એ યહુદીઓનો કોઈ મકકર ન આવ્યો આખરે હૃદય ઉસમાન (રદીૉ)ની ખિલાફતના આખરી ભાગમાં તે મુનાફિક યહુદીઓએ સર ઉપાડયું અને તેમનો મોટો આગેવાન અબદુલ્લાહ બિન સખા યહુદીએ પહેલાં મુસલમાનોને હૃદય ઉસમાન (રદીૉ)ના વીરૂદ્ધ ભડકાવ્યા. તેનો નતીજો એ આવ્યો કે હૃદય ઉસમાન (રદીૉ)ને બળવાખોરોએ શહીદ કીધા અને મુસલમાનોમાં કિસાદ ઉઠ્યો. તેઓએ ઇસ્લામમાં ફિત્નો એવી રીતે નાંખ્યો કે, પહેલાં હૃદય અલી રદીૉ ની અને બીજા એહલેબેતની મોહબ્બતનો દાવો કીધો પછી નવા મુસલમાનોને બેહકાવવું શરૂ કીધું અને કેહવા લાગ્યો કે પયગમ્બર (સલૉ)ના ખરા ખલીફ તો હૃદય અલી (રદીૉ) છે અને બીજા અસ્હાબો દુન્યાની લાલચના લીધે એમની વીરૂદ્ધતા કરી ખુદ ખલીફ બની બેઠા જેથી એમની તાબેદારી છોડી દેવી જરૂરી છે. થોડા વખત પછી તે યહુદીનો મકકર આહીર થઈ ગયો અને કેટલાક માણસો પકડાઈ ગયા જેમને હૃદય અલી (રદીૉ) સામે લાવવામાં આવ્યા તે વખતે તે અકીદો ઘણાક ઠેકાણે ફેલાઈ ગયો હતો અને એટલા સુધી વધી ગયો હતો કે, અબદુલ્લાહ ઇબ્ને સખાએ દાવો કીધો કે હૃદય અલી (રદીૉ) ખુદા છે અને હું એમનો રસુલ છું. ત્યારે હૃદય અલી (રદીૉ)એ તેમને તોળા કરવાનો હુકમ આપ્યો પણ તેઓએ ન માન્યું તેથી હૃદય અલી (રદીૉ)એ તેમને આગમાં બાળી નાંખ્યા. સખા કે, અબદુલ્લાહ બીન સખા યહુદીએ મુનાફકી મઝહબ યાને શીયા મઝહબ શરૂ કરી દીધો અને એનાથી એ મઝહબ શરૂ થયો અને એણે બધા સહાબીયોને કાફિર કહ્યા અને હૃદય અલી (રદીૉ)ને ખલીફએ અવલ બતાવ્યા તેમજ સહાબીયો ઉપર જુઠા બોલતાનો મુકયા.

જ્યારે અબદુલ્લાહ બીન સખા ફના થઈ ગયો ત્યારે તેના ચેલાઓએ ઇસ્લામ મિટાવવાની કોશીશ કીધી અને એના મઝહબને ફેલાવવું શરૂ કીધું; અને એવી વાતો ફેલાવવી શરૂ કીધી કે, જે વાતો યહુદીએ અને બીજા મુનાફીકોએ કાયમ કીધી હતી અને ઇસ્લામના નામે મનઘડત રિવાયતો બયાન કીધી જે જોતાં ખુદ શીયાઓના મઝહબથીજ એહલેબેત ઉપર કુદરની તોહમત આવે છે. (ખુદાની પનાહ.) એ હુક તારીફ શીયાઓની છે. હવે એમના ઉસુલ અને

થોડાક મસલા પણ સાંભળો. મોટો મસલો એમનો નિકાક છે એટલે અહિરમાં મુસલમાન થવું અને છુપી રીતે ગુમરાહી રાખવી. એવું નામ એમણે ‘તકીયો’ રાખ્યું છે. અસલ હકીકત તકીયાની શીયા મઝહબથી જે અહિર થાય છે તે એ છે કે, કોઈ શખસને-પછી તે મુવાશીક હોય કે મુખાલીફ-કોઈ મસલહતથી કે જે એક સાધારણ પણ હોય અખાનથી અથવા બીજી રીતે ધોકો આપી શકાય. જેવું કે શીયાઓની મો’તેબર કિતાબ “કાફી કુલૈની”માં છે જેનો મતલબ એ છે કે, તકીયો અઝરતની વખતે છે અને હર માણસ પોતાની અઝરતને પ્રુબ બણે છે અને જ્યારે અઝરત સમજે ત્યારે તકીયો કરીને કોઈને પણ ધોકો આપી શકે છે, એ તકીયાનો દરજે શીયાઓની પાસે એટલો વધેલ છે કે, કાફીમાં લખ્યું છે-દીનના દસ ભાગ છે એમાંથી નવ ભાગ તકીયામાં છે. પછી તકીયાને ઐન હમાન કહે છે. અને જે તકીયો ન કરે એને બેઇમાન કહે છે. જેવું કાફીમાં છે. શીયાઓનો મતલબ તકીયાથી બે વાતો છે એટલે તકીયાને બે કામમાં લે છે. એક તો એ કે, એ લોકો તકીયો કરીને પોતાને સુન્ની બતાવે છે અને સુન્નીઓમાં મળીને પોતાના મઝહબને તરેહ તરેહથી ફેલાવે છે. ખુદ તેઓની કિતાબોથી તેઓનો પતો ચાલે છે; એટલા સુધી કે, ઘણી વખત સુન્નીઓના નામથી કિતાબો લખીને પોતાના મઝહબને તરકકી આપવાની કોશીશ કરી છે. એથી આપ સા-હેબોને સમજવું બેઇએ કે, કદાચ કોઈ રાફઝી સુન્નીઓની કિતાબથી કોઈ હદીસ મસલો અથવા ફિરસો પોતાના મઝહબના મતલબમાં બતાવે તો સુન્નત જમાતના આલીમોથી તેહકીક કરવી બેઇએ. એવા આલીમોથી કે જેમને શીયા મઝહબથી પુરી વાકશીયત છે. એ શીવાય જલ્દીથી ન માની લેવું બેઇએ.

બીજું એ કામ કરતા હતા કે, એહલે જૈતના ઇમામો ઉપર એ લોકો જુઠી વાતો લગાવીને નિઠર રહેતા હતા અને ઇમામો એમને જુઠલાવતા એટલે કેહતા કે એમણે તકીયાથી અમોને જુઠલાવ્યા છે. આજકાલ પણ અમારા કેટલાક ભાઇઓ કહે છે કે, પીર મશાયખ સાહેબે આલમગીર બાદશાહના હરથી સુન્નત જમાતના મસ્લા લખ્યા છે એનો જવાબ તો હું આગળ આપીશ. પીર મશાયખના બારામાં એવું કહેવું એમના માટે નવાઈ નથી એ કોમની કિતાબોથી માલમ થાય છે કે, ખુદ ઇમામોએ પણ અઝરત વગર જુઠ બોલ્યું છે. (ખુદાની પનાહ.) એક મસલો એ લોકોમાં એ છે કે, છુટે હાથે નમાઝ પઢવી અને એની સાબેતીમાં કહે છે કે, મકકા શરીફ-બયતુલ્લાહ શરીફ-માં ચાર મુસલ્લા છે તેમાં કોઈ છુટા હાથે પઢે છે કોઈ બાંધા હાથે પઢે છે. એનો જવાબ એ છે કે, બય-તુલ્લાહ શરીફમાં જે ચાર મુસલ્લા છે એ ચાર હન્ફી, શાફી, માલકી અને હંબલીના છે. એ ચારે મઝહબ એહલે સુન્નત વલ જમાતના છે અને શીયા તો

ચારે મઝહબોથી જુદા છે. એક મસલો સીયા મઝહબમાં અઝાનમાં હૉ અલી (રદી૦)નું નામ લે છે તે છે. એનો જવાબ એ છે કે, અઝાનમાં હૉ અલી (રદી૦)નું નામ કોઇ દલીલથી સાબીત કરવું જોઇએ. કોઇ દલીલ ન હોય તો એ મસલો મરદુદ છે. હદીસોમાં જે કોઇપણ અઝાનમાં અલફાઝ આવ્યા છે તેમાં કયાંય પણ હૉ અલી (રદી૦)નું અઝાનમાં નામ લેવું સાબીત થતું નથી. અઝાનમાં અલ્લાહ અને રસુલ શીવાય બીજા કોઇનું નામ લેવું નહીં. કોઇપણ મઝહબમાં બીજું નામ લેવાનું નથી; શીવાય રાફઝીઓના મઝહબના.

શીયાઓમાં એક મસલો એ પણ છે કે, વુજુમાં પગોપર મસા કરે છે અને પગ બધાના પહેલા ધ્રુવે છે. મસા કરવો તો સરાસર કુરઆન અને હદીસના ખિલાફ છે. કુરઆન શરીફમાં અલ્લાહ તઆલાએ પગ ધોવાનો હુકમ આપ્યો છે, અને હદીસથી પણ સાબીત છે કેમકે; હદીસમાં આવ્યું છે કે, વુજુમાં પગ જરાપણ કોરો રહી જશે તો તેને દોઝખની આગ લાગશે. શીયાઓ પાસે કોઇ દલીલ કુરઆન હદીસથી વધીને હોય તો બતાવે. પગોનું પહેલું ધોવું હદીસોથી પણ ખીલાફ છે. એક મસલો એમનો એ છે કે, કોઇ ઔરતથી એવી શરતપર નિકાહ કરે કે, બીલા ગવા એને એટલો માલ જેવું કે, વીસ રૂપીઆ આપશે અને એટલી મુદત જેવું કે, એક મહીનો એનાથી ફાયદો ઉઠાવશે. મઝકુર નિકાહ શરીઅતમાં બાતીલ અને મનસુખ દલીલ કતઇથી છે; પરંતુ શીયા એને બયઝ કહે છે. એક મસલો શીયાઓના નઝદીક એ છે કે, જે ત્રણ સહાબા શીવાય બીજા બધા કાફીર હતા. તેઓ ખાસ કરીને હૉ અબુબકર અને હૉ ઉમર (રદી૦)થી સખ્ત અદાવત રાખે છે. જોકે હદીસોમાં સહાબીયોની ઘણીજ ફઝીલત આવી છે જેવું કે મીશકાત શરીફમાં છે કે, “ડરો ખુદાથી મારા સહાબીઓના બારામાં અને મારા બાદ તેમને મલામત અને ગાળો ન આપશો. કેમકે; જે તેમને દોસ્ત રાખશે તે મારાજ સખળથી દોસ્ત રાખશે અને જે તેમનાથી દુશમની કરશે તે મારી દુશમનીના સખળથી કરશે.” એટલે તેમની દોસ્તી આપ (સલૉ)ની દોસ્તીની નીશાની છે અને તેમની દુશમની આપ (સલૉ)ની દુશમનીની પીછાણ છે. અને જે સહાબીઓને ઇઝા આપશે તેણે મને ઇઝા આપી, અને જેણે મને ઇઝા આપી તેણે ખુદાને ઇઝા આપી, અને જેણે ખુદાને ઇઝા આપી તો ખુદા તઆલા તેને થોડા અરસામાં પકડશે. મિશકાતમાં છે કે, પયગમ્બર (સલૉ)એ ફરમાવ્યું—જ્યારે તમે મારા અરહામોને ગાળો દેવાવાળાને જુઓ તો તેને કહો કે, લાનત થાય અલ્લાહ તઆલાની તારાપર એટલે તારી ખુરાઇપર. બીજી પણ ઘણી હદીસો છે, બધીને બયાન કરવી અહીં મુશકેલ છે. જરા ઇન્સાફ કરવો જોઇએ કે, રસુલુલ્લાહ (સલૉ)એ જેમની એવી ફઝીલત

બયાન કીધી હોય તેમને એ લોકો દુશ્મન અને કાફીર કહે તે કેટલું બધું ખરાબ ગણાય? અફસોસ! તેઓ ખુદા રસુલના પણ દુશ્મન બનતા ડરતા નથી. ખુદા એમને હિદાયત કરે.

કુરઆન શરીફમાં અલ્લાહ તઆલા સહાબાઓની તારીફમાં ફરમાવે છે કે, તેઓ કાફીરોપર સખ્ત છે અને આપસમાં રેહમત કરવાવાળા છે, તમે એમને રૂકુઅ સીજદા કરવાવાળા બુઓ છો; અલ્લાહ તરફની ખુશી શોધે છે જે નિશાની એમની પેશાનીપર છે સીજદાઓની નીશાનીથી. મતલબ કે, કુરઆન હદીસથી સહાબાની ફઝીલત સાબીત છે પછી સહાબામાં ઘણા ખરા જંગે બદર અને ઓહોદમાં હાઝીર થયા અને ઘણાખરાને જન્નતની પણ ખુશખબરી પયગમ્બર (સલ૦)એ આપી છે. ત્યારે શું પયગમ્બર (સલ૦)એ જન્નતની જે ખુશખબરી આપી છે અને ઘણીએક ફઝીલતો બયાન કીધી છે એ બધી જુઠી છે? ખુદાની પનાહ. ખુદા એવા ખ્યાલોથી બચાવે. પયગમ્બર (સલ૦)ની શાનમાં અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે કે, તેઓ જે કાંઈ ફરમાવે છે તે વહીથી ફરમાવે છે. તો શું ખુદાને એ સહાબાના કુફરની ખબર નહોતી કે, એમની ફઝીલતો આપણા નબી ઉપર મોકલી. ખુદાની પનાહ. ખુદા જાહેલ નથી. તે જુઠું નથી બોલતો. તેમજ પયગમ્બર (સલ૦) પણ જુઠું તો શું, બધા ન્હાના ગુનાહોથી પણ પાક હતા. છતાં આ રાફઝીઓ જરા શરમાતા નથી અને શું શું બકવા લાગે છે.

હવે ખાસ હ૦ અબુબકર તથા હ૦ ઉમર (રદી૦)ની ફઝીલત પણ સાંભળી લો. હ૦ અલી (રદી૦) જમલની લડાઈ બાદ જ્યારે તેઓ પોતે ખલીફા હતા અને તેમને પુરી તાકત અને દબદબો હાસીલ હતો ત્યારે કુફા નામે શહેરના મિસ્ખરપર ખુલ્લમ ખુલ્લા ફરમાવ્યું કે, હ૦ પયગમ્બર (સલ૦) પછી તમામ ઉમ્મતમાં સૌથી અફઝલ હ૦ અબુબકર (રદી૦) છે, પછી હ૦ ઉમર (રદી૦). એ શિવાય ઘણીજ હદીસો છે અહીં એટલીજ પુરતી છે. હવે ઇન્સાફ શર્ત છે.

એક મસલો શીયાઓના નજદીક એ છે કે, એ લોકો સહાબાને એવા ગણે છે કે, એમની સખબથી મોહમ્મદ (સલ૦)ની તમામ ઉમ્મતને પણ લાનતી કહે છે; જોકે ખુદા તઆલાએ હ૦ (સલ૦)ની ઉમ્મતને ફરમાવ્યું છે કે, તમે બધી ઉમ્મતોથી બેહતર ટોળું છો. આથી જણાયું કે શીયાઓનો મજકુર મસલો કુરઆનથી બીલકુલ ખિલાફ છે. વળી શીયાઓના નજદીક એક મસલો એ છે કે જેના દિલમાં હ૦ અલી (રદી૦)ની મોહબ્બત હોય પછી તે ચહુદી, નસરાની કે હિંદુ હોય જન્નતમાં જશે, અને જેના દિલમાં સહાબાની મોહબ્બત હોય અને તે ગમે તેવો મુત્તકી-પરહેઝગાર હોય દોઝખમાં જશે. આ તેમનો મસલો ગમે

તેની સમજ ધરાવનાર પણ આસાનીથી સમજી શકે છે. તે મસલો બીલકુલ ખોટો છે છતાં ટુંકાણમાં તેનો જવાબ આપું છું. આ જોવા જેવું છે કે, કુદરત સરસાનીયત અને ચહુદીયત પણ જન્નતમાં જવાથી નથી રોકતી અને ફક્ત ણધા સહાબાની મોહખત જન્નતથી રોકી જહન્નમમાં પહોંચાડે છે ! આથી તો કુર-આન હદીસમાં મુસલમાનો માટે જન્નત અને કાશીરના માટે દોઝખનો વાયદો કરેલ છે તે બિલકુલ બેકાર ઠરે છે. અજીબ સમજ છે કે જન્નતમાં કાશીર અને જહન્નમમાં મુસલમાન જશે. એવું શીયાઓની અકકલમાં આવે છે અને ખુદા તઆલાના વાયદાને જુઠો સમજે છે ! આવો મસલો તેઓએ શા માટે ઘડ્યો હશે તેની તપાસ કરતાં જણાય છે કે, એમનો મોટો આગેવાન અબદુલ્લાહ બીન સળા ચહુદી મુનાફીક હતો તે જન્નતથી દુર ન રહી જાય તે માટે આવો મસલો તેમના ત્યાં નજરે પડે છે, પરંતુ આવા ખાલી બકવાટથી એને જન્નત મળી શકતી નથી અને ન કોઈ મુરદાના માટે ચીઠી લખવાથી કંઈ ફાયદો થાય છે એવો અલ્લાહના ઇખ્તેયારની વાત છે.

અમારી કોમના કેટલાક માણસો એાછી સમજવાળાઓને બેહકાવે છે એમના બારામાં પણ સાંભળો. કેટલાએક કહે છે કે, પીર મહેરહુસેન શીયા મઝહબ નથી. અને તેમણે કોઈને તે મઝહબનો હુકમ આપ્યો હોય તેવું કહેનાર જુઠા છે. ત્યારે સોચવાની વાત છે કે જ્યારે મઝહુર પીર સાહેબ શીયા મઝહબના નહોતા ત્યારે રાફઝીઓની વાતોને, જેવું કે છુટે હાથે નમાઝ પઢવી, અઝાનમાં હૃદય અલી (રદી) નું નામ લેવું અને વુજુમાં પહેલા પગ ધોવા તેવા અમલ કરનારાઓને કેમ મના કરતા નથી ? કેટલાએક કહે છે કે, પીર સાહેબને તેની ખબર નથી. તો તે તઅજ્જબની વાત ગણાય કે, પીર સાહેબને સુન્નીઓના હાલની તો ખબર રહે છે અને શીયાઓના હાલથી બેખબર થઈ જાય છે ! તેમના મુરીદોનું પાવળ પીવું, સુન્નીઓના મુરદાઓને કબ્રસ્તાનમાં દફન થતાં અટકાવવાં, કુવાઓનું પાણી બંધ કરવું, સુન્નીઓને તકલીફ આપવી અને શીયા અકીદો ધરાવનારાઓની હિમાયત કરવી જે બધા નહાના મોટા જાણે છે ત્યારે શું પીર સાહેબને તેની ખબર નથી ? વળી ગામ મેતામાં જ્યાં પીર સાહેબના વાલીદની કબ્ર છે તે ગામમાં શીયા પેશઇમામ મુકર્રર કરવો અને ત્યાં મદરસો શીયા ઇમામીયા હુસેનીયાનો કાયમ થવો અને પીર મશાયખ સાહેબની કિતાબો પઢવાથી તેમજ તેના પર અમલ કરવાથી મના કરવું અને પીર મશાયખ સાહેબને શીયા મઝહબ જણાવવા, તેઓ ઉપર બાદશાહના ડરથી તકીયો કરી કિતાબો લખી છે એવું તોહમત લગાડવું એ બધી તેમના શીયા મઝહબ હોવાની દલીલ નથી તો શું છે ? જરા તેઓ ઇન્સાફથી કામ લે, ક્યાં સુધી લોકોને આવા ફરેબો આપતા રહેશે ?

પીર મશાયખ ઉપર ચુકેલ તોહમતોનો જવાબ એ છે કે, જો આપને બાદશાહના ડરથી પોતાની માન્યતાના ખિલાફ સુન્નત જમાતના મસલા લખવા પડતા હતા તો તે ન લખતાં ઘરમાં ચુપચાપ બેસી રહી શકતા હતા. કોઈ તેમના પાસે અખરહસ્તીથી સુન્ની અકીદાના એટલા ગંધા મસલા લખાવી શકતે નહીં. બીજું એ છે કે, આલમગીર બાદશાહના વખતમાં બીજા પશુ શીયા લોકો મૌબુદ હતા જેવું કે, પીર મશાયખ સાહેબના લખાણથી સાબીત થાય છે:—

કે ઇસ રે મુલકમાં બાત રાફઝી હેં રેહતે,
વે ખલકકુ બદ રાહકી બાત હેં કેહતે.
અને ગવાંરો સેતી મુજે પડા હય કામા,
વે તો મુજસે દુર રેહતે કહી કહી ગામા.
વાં રાફઝી ઉનકો બદ રાહ કરતે,
સો ફરેખ ખાતર ગામ ગામ ફરતે.

જ્યારે બીજા શીયાઓને બાદશાહે કતલ ન કરી નાંખ્યા ત્યારે પીર મશાયખ સાહેબને શું ડર હતો? જો ડરના સળબેજ બધું લખ્યું છે તો અરુર તેઓ તેમાં શીયાનો આડકત્રી રીતે પણ ઇશારો કરતા પરંતુ તેવો ઇશારો તો દર કીનાર પણ પીર મશાયખ સાહેબે તે કિતાબોમાં શીયાઓને ઘણી જગ્યાએ સારીરીતે આટકીયા છે. પીર મશાયખ સાહેબ દીનદાર શખ્સ હતા. તેઓ દીનના માટે પોતાનો જીવ આપી દેતાં દરેગ ન કરતા. જો તેઓના નજદીક શીયા હક હોત તો ગમે તેવા દબાવ છતાં પણ એનેજ અહિર કરતા અને ન છુપાવતા. વળી એ પણ જોવા જેવું છે કે, જો પીર મશાયખ સાહેબ શીયા અકીદો ખરાવતા હોત તો બીજાઓને શીયા મઝહબથી રોકતે નહીં પરંતુ આપે તો બીજાઓને બહુજ સખ્તીના સાથે રોક્યા છે જેમકે; પોતે પોતાની કિતાબમાં લખ્યું છે:—

દીન ચોર બહોત દેખાતે રે,
લોગોંકો દીનથી ફિરાતે રે.
અલી દોસ્ત આપ હેં કેહલાતે રે,
હક કુચ્છ દિલ નાંહી લાતે રે.
ઉસ કાજ લખા બયાના રે,
સહી કર લખા સો બના રે.

ચોરોંકા મુંહ મુદાયા રે,
 લાખ હુયા ઓનું મુખ બાયા રે.
 નાંહી અખ બોલનેકી ઠામા રે,
 ઠગાઇકા દુર કીયા કામા રે.
 રાફઝી જુઠા દેખાવે રે,
 ફરેખ ના કુછ કામ આવે રે.

જો પીર મશાયખ સાહેબ શીયા મઝહબના હતા તો આલમગીર બાદ-
 શાહના બાદ એમની અવલાદે એ કિતાબોનો રદ કેમ નથી લખ્યો અને એ
 કિતાબોથી કેમ મના નથી કીધું? ઇંગ્રેજ હુકુમતને સાથી વધારે વરસ અહીં
 થયા, એ હુકુમતમાં તમામ મઝહબોને આઝાદી રહી તો એમના કહેવાતાં
 જાનશીનોએ એ કિતાબો પઢવા, રાખવા અને અમલ કરવાથી કેમ ન રોક્યા?
 જ્યારે પીર મશાયખ સાહેબે શીયા મઝહબનો રદ કીધો અને શીયા મઝહબની
 તરફદારીમાં કેાઈ કિતાબ ન લખી ત્યારે હવે અહીંસો વરસના બાદ શી રીતે જણાયું
 કે તેઓ શીયા હતા? જે લોકો પીર મશાયખ સાહેબને શીયા મઝહબની તોહમત
 લગાવે છે એ લોકોના નઝદીક બાદશાહ આલમગીર કે જેણે તમામ હિંદુસ્તાનમાં
 ઇસ્લામને અને સુન્નતે પયગમ્બરને તાબે કરી દીધા તે બાદશાહ આલમગીરને
 બદદીન અને ખુરા કહેવું એ કેટલું બધું ખોટું છે? આથી પીર મશાયખ સા-
 હેબ ઉપર શીયાનું તોહમત લગાવવું પણ ખોટું ઠરે છે.

કેટલાક મુમનોને એવો ફરેખ આપવામાં આવે છે કે, હ૦ ઇબ્રાહીમ
 (અલૈ૦) પયગમ્બર પણ શીયા મઝહબના હતા! જેવું કે કુરઆન મજીદમાં છે
 કે:—એમના ગિરોહથી ઇબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ છે. તો ગિરોહનો મતલબ શીયા
 મઝહબ લેવો તે ખોટું છે. શીયાઓની અસલ તો શુરૂ મઝમુનમાં બયાન કરી
 ચુક્યો છું કે આ મઝહબની શરૂઆત હ૦ ઉસમાન (રદી૦)ની ખિલાફતમાં
 અબુદુલાહ બીન સખા મુનાફિકે કરી છે. અને ઇબ્રાહીમ (અલૈ૦) તો ખુદ પય-
 ગમ્બર (સલ૦)થી બહુજ સાલ પહેલાં થઇ ગયા હતા તો પછી તે કેવી રીતે
 શીયા થઇ શકે? (ખુદાની ખનાહ.) ઇબ્રાહીમ (અલૈ૦) જો શીયા હતા તો પછી એમનો
 દરજ્જો પણ હ૦ અલી (રદી૦)ના દરજ્જાથી ઓછો થયો! પરંતુ સાધારણ સમજ
 ધરાવનાર પણ સમજી શકે છે કે, સહાબી અને ઉમ્મતીનો દરજ્જો પયગમ્બરથી
 કદી પણ વધી શકે નહી. સાચી વાત તો એ છે કે, મઝકુર આયતનો તરજુમે
 પણ બરોબર તેઓ કરી શકતા નથી અને અલ્લાહપર તેઓ જુઠાંધે છે અને
 મઝકુર આયતનો તરજુમે ગલત કરી બહેલોને બેહકાવે છે. પોતાના મનથી

કુરઆન શરીફના ગણત માયના કરવા તેની સજા રસુલુલ્લાહ (સલ૦)એ દોઝખમાં ઠેકાણું બતાવ્યું છે. ખુદા તેમને સારી સમજ આપે. અહીં શીયા મઝહબનો ઘણો થોડો મઝમુન બયાન કર્યો છે. આયંદા ઇન્શાઅલ્લાહ મોકો મળતાં ઝરૂરતના મુવાફીક વધારે બયાન કરવામાં આવશે.

હવે આપ લોકોને મારી એ અર્થ છે કે, આપ હર રીતે આપસમાં મોહબ્બત-ઇત્તેફાક અને સલાહ સંપથી સુન્નત જમાત અને હન્ફી મઝહબપર સાબીત કદમ રહો. કોઇ મુખાલિફ તમને શક શુબામાં નાંખે ; તો આલીમોથી પુછીને તહકીક કરતા રહો અને ઘણીજ હિમ્મતના સાથે દીન ઇસ્લામપર મઝબુત રહો. અલ્લાહ તઆલા હર વખત અમારો મદદગાર રહેશે. હવે અલ્લાહ તઆલાથી દુઆ છે કે, અમોને હંમેશા નેક કામ કરવાની તોફીક આપે, પુરાઇઓથી બચાવે અને આખેરતમાં અમારા વાસ્તે બલાઇ થાય. આમીન. આમીન.

સુલેમાન હાજી નુરમહંમદ ખરોડીયા ગઠામણવાળા.

તાલેખુલ ઇલ્મ મદરસા ગામ ગઠામણ.

(સુન્નત જમાતની સાબેતીઓ હ૦ પીર મશાયખ સાહેબની કિતાબોમાં ઘણી મળી આવે છે તેમાંથી ફક્ત થોડીકજ અહીં રબુ કરીએ છીએ.)

બાંધા હાથે નમાઝ પઢવા બાબત.

પીછે જમને રે હાથકુ ડાબે પર ધરના,
સો ફુંટીકે તલે કામ એ કરના.
સો ઉંગલીઆં હથેલી ખોલે હાથું હો કેરી,
સો હાથું પર હાથ જળ જોડે રે સવેરી.

* * * *

ઇમામ આઝમ કેરા હય મઝહબ મેરા,
અબી હન્ફી જુસે કેહતે હંય બુઝીઓ સવેરા.

* * * *

સહી રહમત અનુ પર કરે રે દહી,
ઓનુ ઇજતેહાદ કેરી બાત સહી રે લહી.

* * * *

હનફી હોઇઓ મુમના, કીજે ઇબાદત રીતરે,
જેસી ઓસ મઝહબમાં, વે મન ધરની પીતરે.

(કિતાબ ઇબાદત-હ૦ પીર મશાયખ ફૂત.)

ધત્તેફાક એટલે હુખીમખીને રહેવું.

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيد المرسلين وعلى
اله واصحابه واتباعه اجمعين- اعوذ بالله من الشيطان الرجيم- بسم الله
الرحمن الرحيم- واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرقوا واذكروا نعمت الله
عليكم اذ كنتم اعداء فالف بين قلوبكم فاصبحتم بنعمته اخوانا وكنتم على
شفا حفرة من النار فانقذكم منها كذلك يبين الله لكم اياته لعلكم تهتدون-

એટલે એ ઇમાનવાળાઓ, ખુદાની રસ્તીને એટલે કુરઆનને મજબુત પકડો.
એટલે કુરઆનના હુકમ ઉપર કાયમ રહો. અને તેના ઉપર ભરોસો રાખી અમલ
કરો. અને ખાલી લાપેટીને ઘરના ગાંખલામાં મત રાખી મુકો. જેવું કે આજ
કાલ અમારા મુમન બાઈ પીર મશાયખ (રહેઠ)ની કિતાબોને રાખી મુકે છે.
અને કદી જોતા પણ નથી. યા જુઓ છે તો કશું સમજતા નથી. એ પ્રમાણે
કુરઆનના સાથે આપણે પણ કરી રહ્યા છીએ તે માટે અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે
છે કે કુરઆનને મજબુત પકડો અને તેના હુકમ ઉપર બધા લોકો. ભેગા અને
એકઠા રહો. જુદા જુદા ટોળા ન થાઓ. અને તમારા ઉપર ખુદાની જે નેઅમત
થઈ તેને યાદ કરો કે તમે લોકો આપસમાં એક ખીજના દુશમન હતા અને
અંદર અંદર મરવા મારવા તઈયાર રહેતા હતા અને કજીઆ કરતા રહેતા હતા.

તક્સીર કખીર વગેરેમાં લખ્યું છે કે, ઓસ અને ખજરજના કખીલા-
ઓમાં ૧૨૦ વરસથી લડાઈ ચાલતી હતી અને સુલેહ થતી ન હતી. પણ જ્યારે
ધરત્તામ ચમક્યો તો તમામ દિલોની ખુરાઈઓ અને અદાવતો જતી રહી. આ
ઉપરથી સારીરીતે માલુમ થઈ ગયું કે, આપસમાં મોહુળત અને સંપ રાખ-
વાનો તરીકો આ છે કે, શરીઅતના હુકમ ઉપર મજબુતીના સાથે કાયમ થઈ
જવું. એના શીવાય ખીજ હબર રસ્તા અખતીયાર કરો અને માથું કુટો પણ
કંઈ મળવાનું નથી.

જ્યારે ઇન્સાન ખીજ ગામ જવા વિચાર કરે તો તે ગામના રસ્તાના
વાકીફગાર-ભુમીયાના કહ્યા પ્રમાણે ચાલે તો તે ગામ પહોંચી શકે અને તેને
મુકી દઈ સાત ઝમીનોની અગર સેર કરી લે તોપણ તે ગામમાં પહોંચી શકે નહી.
અને પોતાના ભમવામાં અંધાધુન થઈ ખીજ ગામોને જોઈ અસલ ગામને પણ
ભુલી જશે અને યાદ આવશે તોપણ પોતાના ખ્યાલથી એવું જણશે કે હું તે
ગામના રસ્તાપર ચાલું છું અને ભમી ભમીને થાકી જશે અને ગામ મુઘી ન

પહોંચશે. હવે યાદ રાખવું જોઈએ કે, જ્યાં સુધી શરીરતને રેહખર (ભૂમીયો) સમજી તેની તાબેદારી અપત્યાર ન કરશે ત્યાં સુધી કંઈ હાસીલ થવાતું નથી. પરંતુ જેટલા શરીરતથી વેગળા થતા જશે તેટલો આપસમાં કુસંપ વધશે.

જેવું કે કિતાબ તરગીબુત તરહીબમાં બૈહકીની રીવાયત છે કે ઇબને ઉમર (રદી૦)એ ફરમાવ્યું છે કે, રસુલુલ્લાહ (સલ૦)એ ફરમાવ્યું કે તમારો કેવો હાલ થશે જ્યારે તમારામાં પાંચ ખરાબીઓ જાહેર થશે. તેમાંથી એક આ ફરમાવી છે:—

ما غفلوا كتاب الله وسنة نبيهم الا جعل الله بأسهم بينهم—

એટલે જ્યારે લોકો કુરઆન અને હદીસથી અંજાણ થઈ જાય છે ત્યારે અલ્લાહ તઆલા તેમના બળને તેઓના અંદર અંદર ખર્ચ કરાવે છે. એટલે તેઓ માંહો માંહે લડી મરે છે અને ઝોર આઝમાઈ કરતા રહે છે. આ ઉપરથી માલુમ થયું કે સંપ ઉત્પન્ન થવાનો રસ્તો ઇમાન અને નેક અમલ છે. અને આ પશુ સમજમાં આવ્યું કે કુસંપ ઇમાનની કમજોરી અને ગુનાહોના સળબથી થાય છે. તે માટે સંપ રાખવું જરૂરી છે અને તેજ માટે કુરઆન અને હદીસમાં સંપથી રહેવાની તાકીદ અને અને કુસંપથી રહેવાની મનાઈ ફરમાવેલ છે અને તેને દુર કરવાની તાકીદ આવી છે જે ઉપરથી હું બયાન કરું છું કે અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે:—

واطيعوا الله ورسوله ولا تنازعوا فتفشلوا وتذهب ريحكم—

એટલે એ ઇમાનવાળાઓ ખુદા અને રસુલની તાબેદારી ખુશીથી કરો અને આપસમાં મત લડો કેમકે; ટંટા કરવાથી નાહિમત અને ડરપોક થઈ જશે. તમારો માલ અને દવલત જતી રહેશે અને તમારો દુશમન તમારા ઉપર ફાવી જશે અને ફરમાવ્યું છે કે:—

انما المؤمنون اخوة فاعملوا بين اخويكم واتقوا الله لعلكم ترحمون—

એટલે ખેશક આ વાત છે કે ઇમાનવાળા મુસલમાન આપસમાં એક ખીજના બાઈ છે અગર બે બાઈઓના અંદર ટંટો ઘડો થઈ જાય તો તમારા બાઈઓને સમજાવી દો અને અલ્લાહથી ડરો તો તમારા ઉપર મહેરબાની કરતો રહે અને હદીસ શરીફમાં છે કે અબુ હુરૈરા (રથી૦)થી રીવાયત છે કે રસુલે ખુદા (સલ૦)એ ફરમાવ્યું છે કે, જો ખુદા અને કયામતના દીવસપર ઇમાન રાખતો હોય તો સગપણ આપસમાં રાખીશ. સગાઓથી હળીમળીને રહે. આ રીવાયત ખુબારી અને મુસ્લીમને બયાન કરી છે એટલે હદીસ બયાન તરગીબ અને

તરહીખમાં છે. વળી મીશકાત શરીરમાં લખ્યું છે કે, અનસ (રદી૦) કહે છે કે, નળી (સલ૦)એ એમ ફરમાવ્યું કે જે માણસ પોતાની રોજીમાં વધારે અને ઉમરમાં ઝયાદતી એટલે બરકત થવાને પસંદ કરતો હોય તો તેને બેઘએ કે, સગાઓથી મળી સગપણમાં વધારો કરે અને હુળીમળીને રહે.

અળુ હુરૈરા (રદી૦)થી રીવાયત છે કે, નળી (સલ૦)એ ફરમાવ્યું કે, આપસના ટંટા અને કળઆથી તમો બચો કેમકે તે મુંડવાવાળી અને ખરાળ કરવાવાળી ચીજ છે. રીવાયત કરી તીરમઝીએ. એટલે તમારા દીનને ઉસતરાની માફક મુડી નાંખે છે અને મટાડી દે છે, અને તમોને બેદીન કરીને મુકે છે, અને અળુ હુરૈરા (રદી૦)થી રીવાયત છે કે, નળી (સલ૦)એ ફરમાવ્યું કે તમે લોકો જ્યાં સુધી મોમીન નહી બનો ત્યાં લગી જન્નતમાં નહી જશો અને આપસમાં એક બીજા સાથે સંપ, મોહુખત અને હેત નહી રાખો ત્યાં સુધી મોમીન નહી બનો; અને શું હું તમને એક એવી ચીજ ન બતાવું કે બે તમો તેને કરો તો આપસમાં સંપ મોહુખત કરવા લાગો. તે આ વાત છે કે, આપસમાં સલામને ફેલાવો. એટલે એક બીજાને સલામો અલયકુમ કરો. રીવાયત કરી તેને મુસ્લીમે.

અને નોઅમાન બીન બશીરથી રીવાયત છે કે, રસુલુલ્લાહ (સલ૦)એ ફરમાવ્યું કે તમે ઇમાનવાળાઓને બેશો કે આપસમાં એક બીજા ઉપર રહમ કરવામાં અને મોહુખત રાખવામાં અને એક બીજાની મદદ કરવામાં એક બદનના જેવા છે. જેમકે બધા શરીરમાં કેઇ ભાગમાં પીડા હોય તો તમામ શરીર તેના લીધે તાવમાં ફસે અને નીંદ્રા ઉડી જાય છે. રીવાયત કરી તેને ખુખારી અને મુસ્લીમે. એટલે કામીલ મોમીનની એ નીશાની છે કે મુસલમાન બાઇને દુખમાં દેખતાં પોતાના હીયામાં બળતરા થાય અને તેની મદદ કરે. અને અળુ હુરૈરા (રદી૦)થી રીવાયત છે કે, રસુલુલ્લાહ (સલ૦)એ ફરમાવ્યું કે જે માણસ આપણા મુસલમાન બાઇથી ત્રણ દીવસથી વધારે રીસાઇ અને તાઅલુક મુકી દે પછી તે મરી જાય તો દોઝખમાં જશે. રીવાયત કરી એને એહમદ અને અળુ હાઉદે. અને અળુ ખરાસ મુલેમીથી રીવાયત છે કે રસુલુલ્લાહ (સલ૦)એ ફરમાવ્યું છે કે, જે માણસ આપણા બાઇ મુસલમાનથી એક વરસ સુધી તાઅલુક અને બોલ ચાલ છોડી મુકે તો એવું છે કે એને આપણા બાઇને કતલ કરી નાંખ્યો. રીવાયત કરી અળુ હાઉદે અને એના સીવાય બીજા ઘણીજ આયતો અને હદીસોથી સંપ અને હુળીમળી રહેવા માટેની ઘણી તાકીદ અને ફઝીલત માલુમ થઇ છે અને આપસમાં નાઈતેફાકી અને કુસંપ રાખવાની ખરાબી અને ખુરાઇ માલુમ થાય છે તે માટે સંપી રહેવાની શીકર કરવી જરૂરી છે અને એની રીત તે છે કે જે ખુદાવંદ તઆલા અને રસુલ (સલ૦)એ બતાવી છે. યાને શરીઅતની પુરી

તાળેદારી કરવી. હવે અહીંઆ એક વાત જરૂરી અરજ કરું છું કે અમારી મુમન કોમમાં આજકાલ એક જખરદસ્ત કુચુંપ ફેલાઇ રહેલ છે તેનું કારણ કે બેઇલમ અને શરીઅતના હુકમોથી અજાણ્યા છે. એ કુચુંપ દુર કરવાની કોશીશ ઘણી જરૂરી છે અને તેની રીત જે ઉપર મજકુર થઇ ચુકી છે પણ શરીઅતના હુકમોથી વાકીફ થવાના માટે જરૂરી છે કે આલીમોના પાસે જઇ તેમની વાતો સાંભળો. પોતે ઇલમ પઢીને વાકીફ થાય. જેવી રીતે અમારા ઘણા બાઇઓ પઢીને ઇલમની ઘણી વાતો સાંભળી સારા રસ્તા ઉપર આવ્યા છે અને આવે છે અને બાકીના પણ ખુદા કરશે તો ધીમે ધીમે શરીઅતના રસ્તાપર કાયમ થઇ જશે. પરંતુ આ વખત રસ્તાથી ભટકેલા બાઇઓ માટે સીધો માર્ગ મળવાની રીત એ છે કે હૉ પીર મશાયખ (રહેૉ)ની લખેલી ક્રિતાઓને સમજીને પઢે અને તે ઉપર અમલ કરે કેમકે હૉ પીર મશાયખ (રહેૉ)-ખુદા તઆલા તેમની રૂહ ઉપર પોતાની રહમતનો વરસાદ વરસાવે અને તેમની કળરને રોશન કરે-કે તેમણે બહુ મેહનત અને દુખ અમારા માટે ઉઠાવેલ છે. અગર અમો તેમની તકલીફની કંઈ કદર ન કરીએ તો અમારાથી વધારે આપનો નશુણો માણસ બીજો કોઈ ન હશે. તે માટે તેમની એ ક્રિતાઓને જોઇ સમજદાર બયાનીઓથી સમજવું જોઈએ. અને તે ઉપર અમલ કરીને ઇમાન અને નેક કામોમાં મજબુત થવું જોઈએ. એના લીધે આપસમાં મોહબ્બત અને બાઇચારો વધે અને હાલમાં પણ જુઓ કે જે મોમીન બાઇ એ ક્રિતાઓને સમજ્યા અને મારગે ચઢ્યા તેઓમાં અંદર અંદર કેવી મોહબ્બત છે અને એજ મોહબ્બતના કારણથીજ આજે આ જલસાની રવનક છે. હવે હું મઝમુનને તમામ કરું છું. અલ્લાહ તઆલા સર્વે બાઇઓને આપસમાં એક કરી દે અને હીલોમાં હેત મોહબ્બત પેદા કરી દે અને સીધો માર્ગ શરીઅતનો બતાવે અને તે ઉપર કાયમ કરી દે તેમજ કળર અને આખેરતમાં બેહતરી કરે. આમીન.

وعلى الله تعالى على خير خلقه سيدنا محمد
وعلى اله واصحابه اجمعين—

મુમન અબદુરરહીમ દોસ્તમહમદ હુકા

ગામ હસનપુરવાળા.

તાલેખુલ ઇલમે મદરેસા શહેર પાલનપુર.

સો બરકત દીન નબીલ હો કેરી રે,
 હય રોશની દન દન દીન સવેરી રે.
 ભાધ તમે મેરે હો દીન કેરે રે,
 બાંધો ને કમર સહી સવેરે રે.
 અપનુ ઝમાના હય અખતું પાયા રે,
 તારીફ કેરા છેહ ના આયા રે.
 બાંધ કમર બેએ આહો ભાધ રે,
 દીનકે કાળે સો દોડ ધાધ રે.
 આપ મલ દીનકા કીજે સામાના રે,
 બેર બેર નાંહી અસા ટાના રે.
 એસી ખુબી દીન કાજ કીજે રે,
 દલ મુનાફિક આતિશ દીજે રે.
 કે મુનાફિક ખુબીકુ દેખના આવે રે,
 કે અપની ખુબી દેખ લોભાવે રે.
 મુનાફિક ટોળી ભાગી જવે રે,
 કે છુટ છુટ ઓનુથી દીનમાં આવે રે,

* * * *

હમના હય તમના દીનકે ભાધ રે,
 કાજ મલે હંચ કરને કમાધ રે.
 વે સોચ પુરા હય મન માંહે ધરના રે,
 તો હય તમના હમનાકુ મલના રે.
 નાંહી તો મલના હોવે કેસા રે,
 ચંદા ને રાહુ હય વૈસા રે.

* * * *

જે તુજે રખ સંગ નેહ હય, કર તુ નેહકી ખાત રે,
 જે હય દુરીજન રખકે, આદમ જન જે ખાત રે.

જાન વે હય દુરીજન તેરડે, એ હય નેહ કામ રે,
મલના ઓસે નારે ચાવસુ, લેવે ના જે રખ નામ રે.

* * * *

નિસ દિન દુરીજન લશકર લેકર, છુટનેકુ હય ચાતા,
ફૌજાં ફૌજાં શૈતાન કેરી, હય વો દેખો ભેજતા.
સુન રે ઇમાની કરના મેલાવા, કરના જંગ સામાના,
દુરીજન ચંતા છોડે નાંહા, તુ મત હો રે નાદાના.
લશકર ઉસ્કા દીસે નાંહા, બિન દેખે છુટ જાવે,
દુરીજન જીતના હય, ઐસા ઇમાની ન કયું ચિંતા લાવે?
તો નિસદિન મુમન કરો મેલાવા, નિસદિન કાજ ચિંતા,
દુરીજન જો હય કેડે પડ્યા, રેહના કસે નચિંતા?
અરે મેલા ભાઇ દીન કેરે મેરે, નિત કરો મેલાવા,
સો દુરીજન સેતી બુઝને કાજ, મેલા મન ધર ચાવા.
એક એક કેરી મદદ કરાહો, ધસ ધસ કરો ધાવા,
ચૌપટ ધાવ હય કુડે આના, બેરીકો દેના હય દાવા.

* * * *

એતો હય કરની દીન કાજ સહી રીત રે,
દન દન મુમન કરની અદગી પીત રે.
કરો મેલાવા દીન કાજ ભાઇ આવ રે,
દુરીજન હય જંગ જીતના દે દે દાવ રે.
અજ મેલાવા કર કર લીજીએ બેર રે,
હોઓને હાંશીયાર ભાઇ કહી કહી પેર રે.
દીન કાજે યું મલના ભાઇ નસ દન રે,
નસીઅત મેરી રાખીયો સુન સુન મન રે.

(કિતાબ ગઝવાત-૬૦ પીર મશાયખ કૃત.)

મીરાસ એટલે મર્યા પછીના માલની વ્યવસ્થા.

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيد المرسلين وعلى
اله واصحابه واتباعه اجمعين- اعوذ بالله من الشيطان الرجيم- بسم الله
الرحمن الرحيم- تلك حدود الله ومن يطع الله ورسوله يدخله جنات تجري
من تحتها الانهار خالدين فيها- وذلك الفوز العظيم- ومن يعص الله ورسوله
ويتعد حدوده يدخله ناراً خالداً فيها وله عذاب مهين-

હુદ્દ અને સલાતના બાદ જાણવાનું કે, અલ્લાહ તઆલાએ કુરઆન શરીફમાં
મૈયતના માલની ઠંડેચણી તથા વારેસોના હિસ્સાઓને વિગતવાર બયાન કરેલાં
છે અને સર્વે હિસ્સાઓ વીગેરે જણાવ્યા પછી ઉપર લખેલ બે આયતો બયાન
કરેલાં છે. પહેલી આયતમાં વિરસો વાંટવો વગેરેનું બયાન કર્યું છે. તે
ખુદાની હુદ્દો છે કે દરેક મુસલમાન તે હુદ્દોમાં રહે તેનાથી આગળ ન વધે અને
બહાર પગલું ન ભરે. અને જે ખુદાની તાબેદારી કરશે એટલે દરેક વારેસને
ખુદા અને રસુલના હુકમના માફક હિસ્સો પહોંચાડશે તો અલ્લાહ તઆલા તેને
એવી જન્મતમાં દાખલ કરશે કે તે જન્મતોમાં નેહરો વહે છે અને હમેશના
માટે દાખલ કરશે. અને એજ મોટી મુરાદ અને નસીબદારી છે. અને બીજા
આયતમાં કરમાવે છે કે જે ખુદા અને રસુલની નાકરમાની કરશે એટલે દરેક
વારેસોનો શરીઅતના હુકમ માફક તેઓનો હિસ્સો ન આપશે અને ખુદા
તઆલાની હુદ્દો ઓળંગી જશે એવી રીતે કે કેટલાક વારેસોને આપશે અને
બીજાઓને ન આપે જેવી રીતે કે કાફરો અને મુશરીફો કે તેઓ ઓરતો અને
છોડીઓને નહીં આપતા હતા તો જે કાફરોના મજકુર કામને પસંદ અને અખ-
ત્યાર કરશે તો અલ્લાહ તઆલા તેને હમેશના માટે દોઝખમાં નાંખશે અને તેના
માટે અઝાબ ઝલીલ કરનાર છે. આ હુક તફસીર અને તરજુમે બીજી આયતનો
થયો. મતલબ કે મજકુર આયતોથી જણાયું કે, મૈયતના માલને શરીઅતના
હુકમના માફક તેના વારેસોમાં ઠંડેચવાનો કેટલો મોટો સવાબ અને સદ્દાનું
આરામ છે અને શરીઅતના વીરુદ્ધ કરવાથી સખ્ત વખાલ છે. તો દરેક મુસલ-
માનને જોઈએ કે જ્યારે તે ખુદા અને રસુલ પર ઇમાન રાખે છે અને કુરઆન
અને હદીસને સાચા સમજે છે તો દુન્યાની થોડી સરખી મુરદાર દવલતના માટે
હમેશનો વખાલ ન ખરીદે અને જ્યારે કોઈ મરે તો આલિમેથી મસલો પુછી

શરીઅતના માફક વારેસોને આપી દે. મીરાસના મસલા બાણુવું ઘણું જરૂરનું છે. અલ્લાહ તઆલાએ પોતાના કલામમાં ઘણા ખરા વારેસોના હિસ્સા વીગતવાર બુદ્દા બુદ્દા બયાન કરી દીધા છે તેને કોઈ બદલી શકતું નથી અને વળી બયાન ફરમાવી દીધું અને આ સાફ ખુલ્લા હુકમો અલ્લાહ તઆલાએ પોતે ઝાહેર કરી દીધા કે, તમે લોકો ગુમરાહ ન થાઓ. મતલબ કે અલ્લાહ તઆલાએ ઘણી તાકીદો સાથે મીરાસના હુકમો બયાન ફરમાવ્યા છે. તો હવે એ ઇદમનું શીખવું તથા શીખવવું અને તે પર અમલ કરવું ઘણું જરૂરી છે અને એજ અર્થે (મીશકાત શરીફમાં એક રીવાયત છે તેની મતલબ એવી છે કે) એકવાર હઝરત પયગમ્બર (સલ્લો)એ ફરમાવ્યું કે, હે લોકો હું તમારા અંદર હમેશા રહીશ નહીં માટે તમો ફરાએઝ એટલે મીરાસના એહકામ શીખી લો અને લોકોને શીખવો. તે વખત નજીક છે કે વહીનો દરવાજો બંધ થઈ જશે એટલે હું નથી સાહેબની વફાત થઈ જશે અને ઇદમ એટલા ઓછા પ્રમાણમાં રહી જશે કે બે માણસો કોઈ જરૂરી મસલામાં ઝઘડો કરશે અને તેનો ફેસલો કરનાર કોઈ મળશે નહીં. અને એક વખતે ફરમાવ્યું (કીતાબ સિરાજ):—

تعلموا الفرائض وعلموها الناس فإنها نصف العلم—

તરજુમો—ફરાએઝ એટલે મીરાસના મસલા પોતે શીખો ખીજને શીખાવો કારણ કે તે અર્ધો ઇદમ છે. અને ઉદમાઓએ બયાન કર્યું છે કે ફરાએઝના એક મસલાના શીખવવાનો ખીજ સા મસલા શીખવવા જેટલો સવાબ મળે છે. અને પયગમ્બર (સલ્લો)એ ફરમાવ્યું છે કે, મારી ઉમ્મતમાંથી ખીજ તમામ ઇદમો કરતાં મીરાસના ઇદમ સઉથી પહેલાં ઉઠી જશે. જેવી રીતે કે, હાલના વખતમાં જોવામાં આવે છે કે મીરાસના ઇદમની ચળવળ ખીલકુલ રહી નથી. અને મુસલમાનોની એવી હાલત થઈ ગઈ છે કે તેઓને એટલી પણ પરવાહ નથી કે કંઈ મીરાસના અહકામ છે કે નહીં? બસ પરાયો માલ ખાઈ જવા શીવાય ખીજ કશું એમનાથી થતું નથી. ભાઈઓ શરીઅતમાં દરેક વાતોનો ફેસલો મોબુદ છે. તમો ખુદાના માટે મોલવીઓને પુછો તો ખરા. ખુદાના સામે જવાનું છે. જરા જરાનો હીસાબ આપવાનો છે. દુન્યામાં તો પરાયો માલ હજમ કરી જાઓ છો પણ ત્યાં સર્વે કુટી નીકળશે તે વખતે અફસોસ અને પસતાવો કરશે પણ તેનાથી કશે ફાયદો થવાનો નથી. શરીઅતના હુકમ પ્રમાણે અમલ કરશે તો તમે આખેરતમાં હમેશા આરામ કરશે અને ખુદાએ આહુયું છે તો દુન્યામાં પણ બરકત અને ફાયદો નસીબ થશે અને જો તેનું ફળ દુન્યામાં ન પણ મળે તો દુન્યા કાંઈ હમેશની જગ્યા નથી. થોડા દિવસોમાં મરી જવાનું છે અને કફનનું કપડું પહેરી અધારી કોટડીમાં ધુળના ખીજાનાપર ખાલી હાથે એકલા

સુવાતું છે. તો ત્યાંના માટે કંઈ રોશની અને આશમનો બંદોબસ્ત કરવો જોઈએ. બાઈઓ ખુદાથી ડરો અને રસુલુલ્લાહ (સલ૦)થી શરમાઓ. મુરદાર માલની મોહુબત છોડો. ખુદા અને તેના રસુલ (સલ૦)ની મોહુબત પેદા કરો. માલ કશા કામમાં આવશે નહીં. અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે:—

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ

એટલે કયામતના દિવસે માલ અને એલાદ કાંઈ પણ કામ આવશે નહીં પણ જે માણસ સાફ દિલ લઈ આવશે તેને છુટકારો મળશે. હવે મૈયતના માલનો શરીઅતનો હુકમ સાંભળો. તે એ છે કે, જ્યારે કોઈ માણસ મરી જાય તો સઉથી પહેલા તેના માલમાંથી તેનું કફન તથા દફન શરીઅતના હુકમ પ્રમાણે કરવું જોઈએ. ત્યાર પછી તેનો માલ વધે અને મુરદા પર દેવું હોય તો તે વાળવું જોઈએ. જે દેવામાં તમામ માલ ખલાસ થઈ જતો હોય તો તે સઘળો આપી દેવો જોઈએ અને જે દેવું વાળતા માલ બાકી રહે તો તે માલના ૧/૩ ત્રીજા ભાગમાંથી જે મુરદાએ શરીઅતના કાયદા પ્રમાણે વસીયત કરી હોય તો તે વસીયતને અદા કરવી જોઈએ. ત્રીજા ભાગથી વધુ વારસોની રજા સીવાય મથ્યતના માલમાંથી વાપરવું જાએજ નથી. અને જે વારસોમાં નાબાલેગ બાળક હોય ને તે રજા આપે તોપણ તેનો એતેબાર નથી અને તેના હિસ્સામાંથી ખર્ચ કરવું જાએજ નથી. અને ત્રીજા ભાગમાંથી પણ વસીયતનું જરૂર કરવું તે વખત હુરૂસ્ત છે કે તે વસીયત શરીઅતના હુકમના માફીક હોય. જેમકે મુરદાના ઉપર કેટલીક ફરજ નમાઝો યા રોઝા યા ઝકાત યા હજ વીગેરે બાકી રહી ગઈ હોય અને તે પોતે કહી પણ ગયો હોય કે મારા માલમાંથી નમાઝ યા રોઝાને પ્રીદયો આપશે અથવા ઝકાત આપશે યા હજ કરાવશે યા ખીજા કોઈ નેક કામની વસીયત કરી હોય જેમકે અમુક મીસકીનને આટલું આપશે તો એ હુરૂસ્ત છે. અને જે કોઈ વસીયત શરીઅતના હુકમના ખીલાફ હોય જેમકે મારા માલમાંથી મારી પાછળ દસમુ વીસમુ ચાલીસમુ કે વરસી કરશે અથવા તો બાપ દાદાની રસમ અદા કરવા માટે ન્યાત જમાતને ખવડાવશે. તો એવી વસીયતને અદા કરવું જાએજ નથી. ઘણી અફસોસની વાત છે કે આજે જે જે કામમાં જમાતગાંદી છે તેઓ આવી શરીઅત વીરૂધ વસીયતોને ઘણાજ શોક અને ખુશીથી અદા કરે છે. અને જે કોઈ ન કરે તો તેના પાસે ફરજિયાત રીતે કરાવે છે અને નહીં માનનારને દંડ કરે છે યા જમાત બહાર સુકે છે. એ તદ્દન જુદમ અને હરામ છે. આવી રીતે દંડ કરવું પણ જાએજ નથી અને એવી દાવતમાં જે શામેલ થશે તે પણ ગુનેહગાર થશે અને દરેક શામીલ યનારાઓના ગુનાહો જેટલો ગુનાહ એકલા દાવત કરનારને પણ થશે. મુળ તો એવી દાવતો કરવીજ

નાનાએઝ છે ને વળી નાનાલેગના હીસ્સામાંથી જો દાવત કરી હોય તો એનાથી પણ વધારે વળાલ છે. અલ્લાહ તઆલાએ ફરમાવ્યું છે કે જેઓ યતીમોનો માલ જીલમથી ખાય છે તેઓ પોતાના પેટોમાં આગ ભરે છે અને તેઓ ટુંકમાં દોઝખમાં જશે. સાહેબો, ખુદાના માટે આખેરતના અઝાબથી ડરો અને શરીઅતની હક ના એળંગો. પોતાના હાથે પોતાની ખરાબી ના કરો એવીજ રીતે મરનાર પોતાના કોઈ વારેસના માટે થોડો યા વધારે માલ આપવાનું કહી જાય અથવા તો તમામ માલ એકજ વારેસને આપી દેવાને કહી જાય અથવા સ્ટામ્પ પર લખી દે કે મ્હારો વારેસ ફાણો, જેવું કે ઓરત યા બેટીને તમામ માલ મળે અને બીજા વારેસોને ન મળે તો તેનું એવી રીતે લખવું કે કહેવું મોતેખર નથી. આવી વસીયત અથવા લખાણથી બીજા વારેસો મેહરૂમ થાશે નહીં. પણ જેઓ હકદાર છે તેઓને તેઓના હીસ્સા મુજબ આપવું વાજેબ છે. કમ યા વધારે કોઈને પણ રજા આપનાર વારીસની રજા વગર આપી શકતા નથી અને કોઈને મહરૂમ પણ રાખી શકતા નથી. જો મરનારે પોતાની તન્દરૂસ્તીમાં પોતાનો તમામ માલ યા થોડો માલ કોઈને આપી દીધો અને તેણે માલ લઈ પણ લીધો તો તેમાં બીજા વારેસોનો હક નથી અને તે મથ્યતનો માલ પણ નથી. પણ એ પ્રમાણે શરીઅતની રજા વગર કરવું ઘણું ખરાબ છે. કેમકે બીજા વારેસો બીલકુલ મેહરૂમ રહેશે અથવા તેમને ઓછું મળશે. એ બન્ને બાબતો ગેર-વ્યાજબી છે. હદીસ શરીફમાં છે કે કેટલાક લોકો તમામ ઉમર ખુદાની બંદગીમાં રહે છે અને મરતી વખત વારેસોને મીરાસમાં નુકસાન પહોંચાડે છે. અલ્લાહ તઆલા તેઓને દોઝખમાં પહોંચાડશે. અને બીજા હદીસમાં છે કે જે પોતાના વારેસોને મીરાસથી મહરૂમ રાખશે તો અલ્લાહ તઆલા તેને જન્નતથી મહરૂમ રાખશે. અહીંથી એમ પણ સમજી લેવું જોઈએ કે જે માણસ પોતાની ઝીંદગી અને તંદરૂસ્તીમાં ઓલાદની શાદીમાં જણસો વીગેરે ઓલાદને આપી દે છે શરીઅતમાં તે મથ્યતના માલમાં લખાશે નહીં. મથ્યતે છોડેલા માલમાંથી છોકરા છોકરીનો જે હીસ્સો હોય તે આલીમોને પુછી તેઓને દેવું વાજબ છે. કેટલાક લોકો ઓરતને પણ હીસ્સો આપતા નથી પણ જો મરનારની ઓલાદ ન હોય તો તેની ઓરતને તેના માલમાંથી ૧/૪ કુલ માલનો ચોથો ભાગ મળવો જોઈએ અને જો મરનારને ઓલાદ હોય તો ૧/૮ કુલ માલનો આઠમો ભાગ તેને મળશે. મજકુર ૧/૪ યા ૧/૮ (ચોથો યા આઠમો) ભાગ તેને મહેરના સીવાય છે. મહેર જો તેણીએ માફ ન કરી દીધી હોય તો તેણે પહેલા તે અદા કરી હીસ્સા વહેંચવા જોઈએ અને જો ઓરત પોતે મરતી વખત મહેર માફ કરે તો તેમ થઈ શકતું નથી. જો તેણી વારેસો અને તે પણ દરેક આઠેલ અને બાલેગ હોય ને તઓ માફ કરી દે તો માફ થાશે. નાનાલેગના માફ કરવાનો એતેબાર નથી. જેવી રીતે ઓરતને

મીરાસથી મહરૂમ કરી દેવું જાએજ નથી તેવીજ રીતે ઓરતને પોતાના હીસ્સાથી વધુ લેવું પણ જાએજ નથી. જેમકે કેટલીક ઓરતો પોતેજ તમામ માલપર કબજો કરી લે છે અને બીજા વારેસોને આપતી નથી અને નકામો તે માલને ખરખાદ કરી નાંખે છે. એ પણ ખરેખરું જીલમ અને હરામ છે. માટે મથ્યતના માલને શરીઅતના હુકમ પ્રમાણે દરેક હકદારોને પહોંચાડવું જોઈએ. એમાં મુરદાને પણ સદકાના જેવો સવાળ મળશે અને વારેસો પણ વળાલથી બચી જશે. મથ્યતને ગુસલ આપ્યા પછી જે કપડાં વીગેરે મુરદાના બદનપરથી ઉતારવામાં આવે છે તે કપડાં ગુસલ દેનારને આપી દેવામાં આવે છે તેમ ઘરમાંથી પણ મથ્યતના કપડા વીગેરે લઇ ગરીબોને વહેંચવામાં આવે છે તે પણ નાજાએજ છે. જ્યાંસુધી દરેક વારેસો ખુશીથી રજા ન આપે અને તેઓમાંના દરેક આકેલ અને ખાલેગ હોય તો જાએજ છે. તેમ દેનારાઓની નીયત પણ ખાલેસ હોવી જોઈએ. લોકોને દેખાડવા યા પોતાની નામદારી માટે દેવું હરામ છે. એટલા માટે મુનાસીબ તો એ છે કે તે વખત નહીં દેતાં બીજા વખત કોઇ ન જાએ એવી રીતે કોઇ ગરીબને આપો કે મુરદાને પણ સવાળ મળે. મુહરું બીચારું સવાળની રાહ જોતું રહે છે અને તેના વારેસોને પોતાની નામદારીમાં કુરસત નથી મળતી. કેટલો મોટો જીલમ છે. એવીજ રીતે અગર કોઇ વારીસ ખુશીથી રાજી ન હોય પણ લોકોના મેણા મારવાના અથવા શરમના ખ્યાલથી રજા આપે તો એવી રજા પણ નકામી છે. હદીસ શરીફમાં છે કે કોઇપણ મુસલમાનનો માલ તેના દીલની ખુશી વગર હલાલ નથી. માટે મુનાસેબ તો એ છે કે દરેક વારેસોને તેઓનો શરીઅત માફક પહેલા હીસ્સો પહોંચાડી દેવામાં આવે પછી દરેક વારેસ પોતાની ખુશી મુજબ તેનો ઉપયોગ કરે. જોઈએ તો પોતાના વપરાસમાં રાખે અથવા મથ્યતને સવાળ પહોંચાડવા માટે કોઇ સવાળનું કામ કરે. જેમકે કોઇ ગરીબ ત્રીસકીનને છા-નેથી કાંઇ પૈસા સવાળની નીયતથી ખુદાના માટે આપે અથવા કપડું યા અનાજ આપે અથવા ખાણું પકાવી ખવરાવે અલ્લાહ તઆલાથી દુઆ કરે કે એનો સવાળ મથ્યતને પહોંચાડે. એમાં બીજા કોઇને કહેવા કે દેખાડવાની કાંઇ જરૂર નથી. માણસ જ્યારે ચુપકીથી આપે છે તો તેના મનમાં કોઇ તરાહની નામવરી યા મોટાઇનો ખ્યાલ રહેતો નથી અને તે કામ ખાસ ખુદાના માટેજ થાય છે. અને તેમાં સવાળ પણ ઘણું થાય છે અને જેટલો વધારે સવાળ મળે તેટલો મથ્યતને વધારે ફાયદો થાય છે અને મરતબો મળે છે. અને જો પોતાની નામ-વરી માટે દાવતો કરી ખવડાવવું પીવડાવવું અથવા બીજું કોઇપણ કામ કર્યું તો ખુદાના ગુનેહગાર થશે અને તમામ મેહનત નકામી જશે. સવાળ કાંઇપણ મળશે નહીં. અને જ્યારે પોતાનેજ સવાળ ન મળે તો મથ્યતને ક્યાંથી પહોંચશે. મથ્યત બીચારી એમજ વાટ જોતી પડી રહેશે. માટે હમોને જોઈએ કે અગર

વસીયત પણુ કરીએ તો એવી કરીએ જેમાં આખેરતનો સવાળ મળે અને જે મથ્યત શરીઅત વીરૂધ વસીયત કરી પણુ જાય તો તેને જારી કરવી જોઇએ નહી. અને તે પર અમલ કરવો જાએઝ નથી તેમ કોઈ વારસને પણુ મથ્યતના માલમાં શરીઅતના ખીલાફ કામમાં ન લેવું જોઇએ. મતલબ કે કફન ફકન પછી કરજ અદા કરવું અને તે પછી વસીયત જે શરીઅતના હુકમ માફક હોય તે અદા કરી ત્યાર પછી વારસોને તેઓના હીસ્સા મુજબ કોઈ આલીમને પુછી બહેંચી દેવું. મથ્યતે છોડેલા માલનો શરીઅતનો હુકમ એજ મુજબ છે. એનાથી ખીલાફ કરવું ખરેખર જહન્નમનો અઝાબ ખરીદવું છે. અલ્લાહ તઆલા સારી તવશીક આપે. આમીન.

وعلى الله تعالى على خير خلقه سيدنا محمد
وعلى اله واصحابه اجمعين—

મુમન ફતેહમહમદ અલીમહમદ પરખડીઆ
ગામ કમાલપુરવાળા.

તાલેબુલ ઇદમે મરેસા ગામ કમાલપુર.

સુન સુન ભાઈ દીન કે, ઐસી હૈ દીનકી ખાત રે,
ખાતાં એ દીનકી સુનતે, કબુલો આપકી ઝાત રે.
નેહસુ કબુલો ખાત દીનકી, એ બુઝો ધમાન રે,
સુનતે બેગે કબુલીઓ, ખુશી હોવે રહમાન રે.
ગાફિલ નંના ખોલને, દેખ એ દીનકી રીત રે,
મુમિન હોવે સુનતે, લાવે જો મનમાં ચિત રે.
કહીં કહીં હામ ખાત હૈ, ખોટા તો દીનકા ચાલ રે,
વેલી હુકમ હૈ માનતે, સુનતે ઊસહી હાલ રે.
ન રખને રસુલકુ, બુઝે હૈ ધન્હુ મન રે,
પન નાત કેરે ડરસુ, નીચા હૈ કરતે તન રે.
અંધા હો રેહવે સહી, હુકમ કબુલો ખાત રે,
ડરકે હૈ લીતે નાત કે, કુરખાન કરતે ઝાત રે.

એ સખ જગમાં રીત હૈ છાની કીસીસુ તલ નાંહા,
 ગાફિલ એ પટંતરા, સુન સુન બુઝ મન માંહા.
 તં રખકુ રસુલથી, સુનીયા હૈ અપને કાનરે,
 તો હુકમ સાચા દીનકા, સહીકર મન માનરે.
 બે હુકમ તુ માને નહીં, કૈસા ધરાયા નામરે?
 તો દેખને કો' તુજ જૈસા, દીસે હે જગકે ઠામરે?

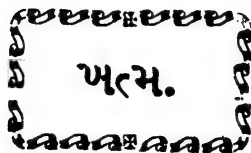
(ધમાનની ફસલ)

દીનસુ પાવના હે છુટકા, મા બાપ ના આવે કામરે,
 દુરીજન મિત્ર નામ દો, ભસ્ત ને દોઝખ ઠામરે.
 દુરીજન ખુબ બાત ના કરે, ચાવે વે દીનકુ ભંગરે,
 તુબી હૈ વૈસા દુરીજના, ભાવે બે ઓસકે ઢંગરે.
 નબીજને કાજ દીનકે, કીયા ગઝવાત જંગરે,
 મુમન બ બ જુઝીએ, બે થા દલ દીન રંગરે.
 તુ તો હે દુરીજન ભાગતા, કૈસી હે દીનકી રીતરે,
 સહી કરને સુન્નતકી પૈરવી, બે હે તુજે દીન પીતરે.

(ગઝવાત)

હુકમ રખકા સીસ ધર, કબુલ દીનકી બાતરે,
 હુકમ બે હે માનતે, ઉનકી હે મુમિન ઝાતરે.
 આદમ કેરે વંશસુ, ભરીયા હે સારા જગરે,
 મુમિન વે હોવે સહી, હુકમસુ ભરે ડગરે.
 હુકમ જિતુ માનીઆ, મુમિન કહાવે તનરે,
 હુકમ કબુલે મુમિન, હોવે એ સહીકર મનરે.

(ધઆદતની કિતાબ—પીર મશાયખ કૃત.)

શુદ્ધી પત્રિકા.

દીખાચો.

પાનું.	લીટી.	ગલત.	સહી.
૧	૩	الانام	الانام
૨	૮	ઇલ્મ રીયાઝી અને હુયઅત ઇલ્મ મુનાઝેરા,	ઇલ્મ રીયાઝી અને હુયઅત, ઇલ્મ મુનાઝેરા,

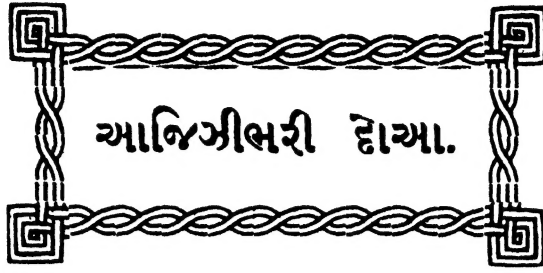
ઇસ્લામી અહકામ.

૨	૪	અબદુલ્લા ઇબ્ને અબ્બાસ (રદી.)	અબદુલ્લા ઇબ્ને મસઉદ (રદી.)
”	૧૦	انما يغشى	انما يغشى
૩	૨૩	بين النبيين	بين النبيين
૫	૨૦	مضطجع	مضطجع
”	૨૧	و بين فراش	و بين فراش
”	”	اثر رمال	اثر الرمال
”	૨૪	طيبا لهم	طيبا لهم
૭	૩	ولا العزة	ولا العزة
”	”	ولرسولة ولكن	ولرسولة وللمؤمنين ولكن
”	૧૧	اليما أن الذين	اليما للذين
”	૧૨	ايبتغين	ايبتغون
૮	૧૬	સરાશીના	સરાશીના
”	૧૭	ફેંસલો કરવાના, ગવાહીના	ફેંસલો કરવાના; હાવા અને ગવાહીના
”	૧૮	મુજરેબત	મુજરેબત
૯	૨૦	ફેલાફે છે	ફેલાવે છે.
”	૨૨	અતે	અને
૯-૧૦	૩૦-૧	હુકમ નહીં કર્યો તે આલીમ છે	હુકમ નહીં કર્યો તે કાશીર છે
”	”	આલીમ છે	આલીમ છે
૧૦	૨૮	એમને ફકીર	એમને ફકીર
૧૩	૮	على قلوبهم	على قلوب
”	૯-૧૦	એમના દીલોના ઉપર તાલા લગાડેલા છે	બદકે એમના દીલોના ઉપર દીલોના તાલા લગાડેલા છે.
૧૪	૧૭-૧૮	આમીન યા રખ્ખીલ આલમીન	આમીન યા રખ્ખીલ આલમીન

પાનું.	લીટી.	ગણત.	સહી.
૧૭	૫	حبالة	حبالة
"	૭	اتبعوا من	اتبعوا من
"	"	ورأوا	ورأوا
"	૮	اتبعوا لو	اتبعوا لو
"	૨૮	બનાવ્યો હતો	બનાવેલો હોય
૧૮	૧૧	ખપાટોના	ખાપટોના
"	૧૬	ખપાટોના	ખાપટોના
૨૩	૩૧	امنوا أشد	امنوا أشد
૨૪	૧૦	સવાલ	સવાળ
૨૬	૧૩	આમીન યા રખુલ આલમીન	આમીન યા રખુલ આલમીન
૨૯	૩	فسيحان	فسيحان
૩૦	"	يا ايها	يا ايها
"	૧૫	અણુ ઝરથી	અણુ ઝર (રદી.)થી
"	૨૮	જાળીરથી	જાળીર (રદી.)થી
૩૧	૧૬	المصليين	المصليين
૩૨	૧૦	راجعون	راجعون
"	૨૦	તે નમાઝ માટે	તે નમાઝ તેના માટે
૩૩	૨૪-૨૫	અને નમાઝગોની	અને બેનમાઝગોની
૩૪	૨૬	નમાઝ	જમાઅત
૩૫	૧૬	અણુ હુરેરાથી	અણુ હુરેરા (રદી.)થી
"	૨૦	અણુ મુસા અશઅરીથી	અણુ મુસા અશઅરી (રદી.)થી
૩૬	૩	ઇબ્ન ઉમરથી	ઇબ્ન ઉમર (રદી.)થી
૪૩	૩	يا ايها	يا ايها
"	૨૬	ક્રિયામના	ક્રિયામતના
૪૫	૬	દરેકે રોઝાં રાખ્યાં	દરેકે રોઝાં રાખવાં
૪૯	૧૫	يؤخرو	يؤخرو
૫૧	૬	الخاصرون	الخاصرون
૫૫	૪	يكونوا فقراء	يكونوا فقراء
૫૬	૧	لا ظهر	لا ظهر
૫૭	૧૧	ત્રીજી ખરાબી છે	ત્રીજી ખરાબી એ છે
"	૧૪	જુદ્ધ છે શત'	જુદ્ધ છે અને આ શત'

પાનું.	લીટી.	ગલત.	સહી.
"	૧૭	شيا	شيئا
૫૮	૬	حل مقدر	حد مقدر
૬૨	૨૦	એટલેહી	એટલે બુહી
૬૩	૧	الكتب	الكتاب
"	૧૬	الخسرين	الخاسرين
૬૭	૨૮	મરહોના માટે લાલ પીળો	મરહોના માટે રેશમ અને લાલપીળો
૬૯	૪	عينك	عيناك
૭૦	૨૭	يا يها	يا ايها
૭૧	૪	نوح ابنه	نوح لابنه
"	૫	يبنى	يا بنى
"	૧૩	ساوى	ساوى
"	૨૪	جنهم	جنهم
૭૫	૧૨	يايها	يا ايها
૭૬	૨૬-૨૭	કિતાબ તફસીર	કિતાબ તરીખતી
૭૮	૧	ينوح	يا نوح
"	"	عمل	عمل
૮૫	૭	ابائكم	ابائكم
"	૧૦	الفسقين	الفاستقين
"	૨૩-૨૪	રસુલ તેમજ	રસુલની તેમજ
૮૬	૧	اباءنا	اباءنا
"	૨	اباؤهم	اباؤهم
૮૯	૧૧	જેથી	જેની
૧૦૧	૪	તરગીબુત તરહીબ	તરગીબ વ તરહીબ
"	૨૯	રાખીશ	રાખી
૧૦૨	૧૫	નોઅમાન ખીન બશીરશી	નોઅમાન ખીન બશીર (રહી.)થી
૧૦૬	૨૧	ખીજી	ખન્ને

હૃ૦ પીર મશાયખ (રહે૦)એ ખુલકાએ રાશેદીન નામની કિતાબની છેવટમાં
બારગાહે રખ્યુલ ધજજતમાં આજિઝી અને ધન્કેસારી ભરી માંગેલી
દાઆ મોમિન કોમ માટે અનુકરણ કરવા જેવી હોવાથી તેનાથી
વાકીફ થવા તેમજ તેજ મુજબ અકીદા રાખી
વતવા અહીં રખ્યુ કરીએ છીએ.

બખ્શ તુ ધલાહી સુરીજનહારા,
હય બંદા આસી તેરા રે બિચારા.
પણુ તેરે રે કરમસુ હોવે રે સકાહી,
તુ કરમ તો તેરા કર બદેકુ ધલાહી.
સો દોસ્તી ખાતિમ નખીજી હો કેરી,
તુ કરમકી નઝર કર ખાલિક સવેરી.
હય ઉમ્મીદ કે તૌફીક નેક રે આવે,
કે ચાર ચારી મોમિન બંદા રે કેહલાવે.
કે ખુલકાએ રાશેદીન કેરા નેહ રે આવે,
અને સિક્ત ઉનકી નિત દિલ માંહે લાવે.
યું આહતા હય બંદા તેરે કરમસુ સાંહી,
કે ખતરા દિલમાં આવે રે નાંહી.
બી હય જે ટોલે દુરીજનો કરે,
રખ પના માંહે ઓનુથી તુ રાખીયો સવેરે.
જે રાફઝી કેહલાતે હંય જગ માંહા,
કે શેખેનકી ખુબી ઓનુ ભાવે રે નાંહા;

અનુ ટોલેથી પનાહ તુ દીજ્યો ઇલાહી,
કે સાફ હોવે દિલ ના આવે ગુમરાહી.

બી ખારજ ટોલા જે હય કેહલાતા,
કે ખુતનો સેતી નાંહે નેહ રે લગાતા;

ઉસ ટોલેથીબી પનાહમાં રખ રાખ્યો સવેરી,
એ નખીલકી દોસ્તી દોઆ કબુલને મેરી.

જું રઝામંદી તેરી વેસી ફીકરતો આવે,
તુ ઇમાનસુ મારે દિલ ઇતિના આવે.

રે તુહી

આકેખત કીજે ખૈર તુ, સાહિબ તુ સત્તાર રે,
સાહિબ તુ સત્તાર;

સો દોસ્તી ખાતિમ નખીકી, બી ઉન્કે ચારોં યાર રે,
બી ઉન્કે ચારોં યાર.

(હૃદય પીર મશાયખ રહે)

મોમિન કામ નગુણપણું તો નહીજ બતાવે.

પોતાના સાચા અને બીન સ્વાથી^૧ બુદ્ધિગંની
મેહનતની કદરતો કરવીજ જોઈએ.

હ૦ પીર મશાયખ સાહેબે લખેલી કિતાબોને ખરીદી કદર કરવામાં
અમારીજ બેહતરી સમાજોલી છે, તેમજ તેથી કાંઈક અંશે તેમના પ્રત્યેની
અમારી ચાહતનો પુરાવો પણ સાબીત થશે. આપની લખેલી કિતાબોમાંથી
નીચે દર્શાવેલી કિતાબો છપાઈ બહાર પડી ચુકી છે જેનાથી મોમિન કામનું^૨
એક પણ ઘર ખાલી નહિ રહેવું જોઈએ નહી.

ખુદ્દાએ^૩ શરીદીન—ચારે બુદ્ધિગ^૪ અસહાબોની ફઝીલત અને
કરામાતોનું વર્ણન તેમજ તેમના પ્રત્યે મોમિન કામે કેવો અકીદો રાખવો
તેનું ખુલાસાથી બયાન છે. કી. ૩. ૩

ઇબ્રાદત—(હિસ્સો પેહલો) ગુસલ, વુજુ, નમાઝ વીગેરે કેવી રીતે
અદા કરવું તે ઘણાજ ખુલાસાઓ સાથે લખાયેલ છે. કી. ૩. ૩ા.

ઇમાન—(હિસ્સો પેહલો) હદીસોના આધારે બહુજ ઉમદા
નસીહતોનો સમાવેશ આમા કરેલ છે. કાચા પુઠાની કી. ૩. ૨ા||

મજતાનુ ફેકાલુ—

. જમાલુદીન નુરમહંમદ સાલેહ.

મોરલેડ રોડ, તાબ નુરાની ચાલ, મુંબઈ, નં. ૮.

